

N:o 6.

Ank. till Riksd. kansli den 7 april 1905, kl. 4. e. m.

Statsutskottets utlåtande, angående regleringen af utgifterna under riksstatens femte hufvudtitel, omfattande anslagen till sjöförsvaret. (1:a U. A.)

Ordinarie anslag.

Flottan.

Aflöning för flottans kårer och stater.

1:o) Under återopande af statsrådsprotokollet öfver sjöförsvars-ärenden den 14 januari innevarande år har Kungl. Maj:t uti statsverkspropositionen under femte hufvudtiteln, punkten 1, föreslagit Riksdagen

dels att godkänna stater för flottans officerskår, för flottans underofficerskår, för flottans sjömanskår samt å dagaflöning till officerare och underofficerare vid flottan, äfvensom för flottans marinintendenturkår af den lydelse, bilagorna *n:is* 1—5 vid återopade statsrådsprotokollet utvisade;

dels att godkänna stater för flottans mariningenjörkår och för mariningenjörkadetter och mariningenjörstipendiater af den lydelse, bilagorna *n:is* 6 och 7 vid nämnda protokoll utvisade, att genomföras, hvad

Bih. till Riksd. Prot. 1905. 4 Saml. 1 Afd. 6 Häft. (N:o 6).

Ang.
höjning af
anslaget till
aflöning för
flottans kårer
och stater.

[1.]

förstnämnda stat beträffade, i mån af afgang från flottans mariningenjörstat;

dels att godkänna såsom villkor för åtnjutande af aflöning å mariningenjörkårens stat:

a) att den, som innehar tjänst med lön eller fast arvode å denna stat, ej må därmed förena annan tjänst å rikets, Riksdagens eller kommuns stat, ej heller annan tjänstebefattning, med mindre den finnes icke vara hinderlig för fullgörande af tjänsten vid flottan;

b) att en hvar af mariningenjörkårens personal må årligen åtnjuta semester, marinöfverdirektör, marindirektör samt stations-, min-, torped- och elektroingenjör under en och en half månad samt öfriga under en månad, då sådant utan hinder för göromålens behöriga gång kan ske; samt

c) att marinöfverdirektör samt en hvar annan, som tillhör mariningenjörkåren, skall, då han uppnått, den förstnämnde 60 lefnads- och 30 tjänstår och hvar och en af de öfriga 55 lefnads- och 30 tjänstår, vara förpliktad att med pensionsrätt enligt därom gällande bestämmelser afgå från tjänsten, Kungl. Maj:t dock obetaget att med hans begifvande låta honom i tjänsten kvarstå, så länge han finnes på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna;

dels att för genomförandet af mariningenjörkårens organisation godkänna följande öfvergångsbestämmelser:

a) att med fullmakt eller med förordnande såsom byggmästare försedd tjänsteman vid mariningenjörstaten, som inom den tid, Kungl. Maj:t bestämmer, hos Kungl. Maj:t anmäler sin önskan att öfvergå till mariningenjörkåren, skall vara därtill berättigad; och

b) att min- och torpedingenjör samt byggmästare, som öfvergått till mariningenjörkåren, må för rätt till erhållande af ålderstillägg tillgodoräkna sig den tid, han innehaft motsvarande befattning vid mariningenjörstaten;

dels att medgifva, att den, som, efter att hafva genomgått stadgad utbildning, anställdes vid mariningenjörkåren i flottans reserv och där- efter fullgjorde de skyldigheter, som vore eller blefve stadgade för mariningenjör i flottans reserv, måtte efter uppnådda 55 års ålder under sin återstående lifstid åtnjuta årlig pension till belopp af 500 kronor;

dels att medgifva, att de besparingar, som kunde uppkomma å det i staten för mariningenjörkåren anvisade belopp, finge i mån af behof användas till bestridande af utgifter för genomförande af mariningenjörkårens organisation;

dels ock att i riksstaten för år 1906 höja anslaget till aflönning för flottans kårer och stater från 3,863,892 kronor till 4,148,060 kronor eller med 284,168 kronor.

Statsrådet och chefen för sjöförvarsdepartementet har beträffande denna framställning till åberopade statsrådsprotokollet anfört följande.

»Enligt ett vid statsrådsprotokollet öfver sjöförvarsärenden den 13 januari 1900 fogadt sammandrag öfver behovet af personal för flottans mobilisering med den materiel, som antogs vara tillgänglig vid 1902 års ingång, skulle vid sistnämnda tid behovet af officerare vid mobilisering uppgå till 251. Ett annat vid samma protokoll fogadt sammandrag öfver den ökning i behovet af personal för mobilisering, som beräknades uppstå från och med år 1902 och intill dess antalet 1:a kl. pansarbåtar samt 1:a och 2:a kl. torpedbåtar uppbringats till respektive 15, 30 och 20 under förutsättning af att 1 st. 1:a kl. kanonbåt hvarje år blefve uttrangerad, utvisar, att mobiliseringsbehovet vid sistnämnda tidpunkt, hvilken ansågs komma att inträffa vid 1912 års ingång, beräknades komma att utgöra 303 officerare. Den årliga medelökningen i mobiliseringsbehovet, som beräknades komma att inträda under tiden 1902—1911 för hvar och en af de olika officersgraderna, finnes ock angifven i sistnämnda sammandrag likasom den årliga medelökning af officersgraderna, som ansågs erforderlig för fyllande af samma behof. Officerskåren.

Då Eders Kungl. Maj:t föreslog nästlidna års riksdag att bevilja medel för ökning af officerskåren med 15 officerare, afsågs därmed att öka kåren till ungefär det antal, som enligt nämnda beräkningar ansågs erforderligt för fyllande af mobiliseringsbehovet vid 1902 års ingång. Staten för innevarande år skulle nämligen, därest Eders Kungl. Maj:ts framställning vunnit bifall, hafva upptagit 250 officerare. Riksdagen beviljade emellertid medel för aflönande af allenast 7 nya officerare, och upptager med anledning däraf den för innevarande år gällande staten för officerskåren 242 officerare.

Enär efter uppgörande af 1900 års beräkningar angående den erforderliga ökningen af antalet officerare samt dessas fördelning på de olika graderna öfver fyra år förflutit och därunder uppenbarligen ytterligare erfarenhet vunnits angående behovet af officerare i de olika graderna samt det under sådana förhållanden syntes böra tagas under ompröfning, huruvida den år 1900 föreslagna fördelningen å de särskilda graderna af den då afsedda ökningen af officerskåren jämväl

allt fortfarande vore att anse som den lämpligaste, anmodade jag i ämbetsskrifvelse den 28 juni 1904 chefen för flottans stab att företaga en dylik ompröfning samt därefter inkomma med det yttrande och det förslag, hvartill densamma kunde gifva anledning.

Till svar härå har af chefen för flottans stab i två ämbetsskrifvelser den 22 oktober 1904, af hvilka den ena är hemlig, lämnats en utredning af behovet utaf officerare vid stammen vid 1906 års ingång. Chefen för flottans stab har därvid anført, bland annat, att vid uppgörande af 1900 års beräkningar erfarenhet saknades rörande reservofficerares användbarhet till tjänstgöring å flottans fartyg äfvensom rörande de kraf, som vid utrustandet af större sjöstyrkor ställdes på flottans stationer och varf. Sedan år 1901 hade emellertid reservofficerare varit inkallade till aktiv tjänst och vidare hade eskaderöfningar med större styrkor under de båda senare åren ägt rum.

Af den utredning, som med anledning af sålunda vunnen erfarenhet gjorts af chefen för flottans stab, framginge, att mobiliseringsbehovet af stamofficerare för den sjökrigsmateriel, som vid 1905 års ingång vore färdig eller till hvars byggande medel vore af Riksdagen beviljade, uppginge till 332 officerare. Angående dessa officerares fördelning å de olika graderna har chefen för flottans stab jämväl afgifvit förslag.

Ökningen af officerskåren betingades dels af att flottan erhållit följande nya materiel utöfver den, som vid 1900 års beräkningar förutsattes finnas vid 1902 års ingång, nämligen 2 st. 1:a kl. pansarbåtar, 1 pansarkryssare, 2 jagare, 4 st. 1:a kl. torpedbåtar, 2 st. 2:a kl. torpedbåtar, 1 undervattensbåt och 1 ballongfartyg, dels däraf att erfarenheten visat det vara nödvändigt att i vissa fall, särskildt å 1:a kl. pansarbåtar, utbyta reservofficerare mot officerare af stammen, dels slutligen däraf att de ökade kraf, hvilka såväl personalens som materielens ökning ställde på flottans öfverstyrelse, stationer och varf vid och efter mobilisering, nödvändiggjort att afse ett något ökad antal officerare för tjänstgöring i land.

Chefen för flottans stab har vidare anført, att, för att de stora kostnader, som nedlagts på anskaffning af ny tidsenlig materiel för flottan, skulle kunna med framgång tillgodogöras för landets försvar, det vore af synnerlig vikt, att åtgärder vidtoges för att med det snaraste kunna genomföra den ökning af flottans officerskår, som erfordrades för att förse fartygen med fullgod officersbemanning.

I samråd med chefen för sjökrigsskolan hade han uppgjort approximativ beräkning öfver den ökning, som under de närmaste åren

kunde antagas tillföras officerskåren genom utexaminering af i sjökrigsskolan nu intagna kadetter, därvid årliga afgången inom officerskåren upptagits till 3 utöfver det antal, som hvart och ett år beräknades skola afgå på grund af uppnådd åldersgräns.

Denna tabell utvisade följande:

År.	Officerskårens styrka vid årets ingång.	Tillkomst genom utexaminerade kadetter.	Afgång genom afsked eller dödsfall.	Ökning under året.	Officerskårens styrka vid årets utgång.
1904.....	187	14	4	10	197
1905.....	197	maj 5) 31 okt. 26)	4	27	224
1906.....	224	32	3	29	253
1907.....	253	15	4	11	264
1908.....	264	22	4	18	282
1909.....	282	20	6	14	296
1910.....	296	20	8	12	308

I fråga om den ökning af staten för officerskåren, som borde genomföras år 1906, framginge af tabellen, att officerskåren under loppet af år 1906 beräknades kunna uppbringas till 253 officerare.

Riksdagen hade år 1901 medgifvit, att reservofficerare, som därtill funnes villiga, i den mån vakanser inom officerskåren lämnade tillgång till deras aflöning från anslaget till aflöning för flottans kårer och stater, finge inkallas till tjänstgöring vid flottan, och i öfverensstämmelse härmed hade sedan dess reservofficerare varit inkallade till tjänstgöring. Bristen på stamofficerare gjorde det allt fortfarande nödvändigt, att vid mobilisering i stor utsträckning kommendera reservofficerare i stamofficerares ställe. Under sådant förhållande vore det af stor vikt, att reservofficerare bereddes tillfälle att genom praktisk tjänstgöring under fredstid förvärfva de ökade insikter i tjänstens olika grenar, som erfordrades för att, utan att allvarliga olägenheter däraf uppstode, kunna vid mobilisering tjänstgöra i stället för stamofficerare. Härigenom vunnes äfven den fördelen, att flottans fartyg under öfningarna i fredstid kunde utgå med de officerare tjänstgörande ombord, som vid mobilisering afsåges för desamma.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt förklarade sig chefen för

flottans stab anse, att staten för flottans officerskår med 1906 års ingång borde ökas med 23 officerare, fördelade på de olika graderna på tillika föreslaget sätt. Det i stat upptagna antalet officerare skulle då blifva 265 och tillfälle vara beredt att fortfarande hafva 12 reserv-officerare inkallade till tjänstgöring.

Den af chefen för flottans stab sålunda lämnade utredningen och de därpå grundade förslag innefatta alldeles nya grunder för beräkning af officersbehofvet och utmynna således i framställningar, som gå vida längre än jag afsåg med min anmodan om undersökning, huruvida den år 1900 föreslagna fördelningen af de särskilda graderna af den då afsedda ökningen af officerskåren jämväl allt fortfarande vore att anse som den lämpligaste. Af den lämnade utredningen framgår emellertid, att, därest stabschefens förslag om ökning till ett antal af 332 officerare skulle bifallas, antalet löjtnanter och underlöjtnanter skulle, i jämförelse med hvad som beräknats erforderligt för de högre graderna, blifva något högre än förhållandet är enligt de grunder, som under de senaste åren följts vid fördelning af det ökade antalet officerare å de olika graderna.

Då den erfarenhet, som vunnits efter upprättandet af 1900 års beräkningar af officersbehofvet, väl syntes mig kunna föranleda till en förändring i grunderna för fördelningen mellan de olika officersgraderna af det ökade antal officerare, som hädanefter borde tillföras flottan, men däremot icke efter en jämförelsevis så kort tid till en rubbning af de från år 1900 tillämpade grunderna för ökningen af officerskåren i hvad de afsåge antalet officerare inom hela kåren, anförde jag i ämbetsskrifvelse den 31 oktober 1904 till marinförvaltningen och chefen för flottans stab, att uti det år 1900 framlagda förslaget angående den blifvande ökningen af officerskåren i hvad detsamma afsåge antalet officerare inom hela kåren ingen annan rubbning redan nu syntes böra vidtagas än den, som betingades däraf att efter förslagets upprättande flottans materiel tillförts större ökning än som då förväntats, och anmodade jag med anledning däraf nämnda myndigheter att gemensamt inkomma med förslag till stat för flottans officerskår för år 1906, upprättadt med hänsyn till nu gällande grunder för upprättande af besättningslistor m. m.

I anledning häraf hafva marinförvaltningen och chefen för flottans stab med ämbetsskrifvelse den 16 november 1904 öfverlämnat en öfver behofvet af officerare för flottans mobilisering år 1906 uppgjord beräkning, upprättad, enligt hvad myndigheterna förklarar, för att tillgodose

behovvet af stamofficerare såväl för den materiel m. m., som i 1900 års beräkningar förutsatts skola finnas vid 1902 års ingång, som för den flytande materiel därutöfver, som nu funnes färdig eller till hvars bygande medel vore af Riksdagen beviljade, därvid behovvet för all den nämnda materielen m. m. fördelats mellan stam och reserv och i öfrigt beräknats efter samma grunder, som följts vid uppgörande af 1900 års beräkningar. I beräkningarna af behovvet för år 1906 hade icke upptagits följande i de för år 1902 gjorda beräkningarna upptagna behov nämligen dels för 2 st. 1:a kl. kanonbåtar, för hvilka bemanning f. o. m. år 1905 icke skulle beräknas, dels för de permanenta minpositionerna samt för befattningen såsom afdelningschef för marinförvaltningens minafdelning, hvilka sistnämnda behov nu fylldes från kustartilleriet, samt ej heller den för nu nämnda behov afsedda ersättningspersonal.

Enligt den under sålunda angifna förutsättningar verkställda beräkningen skulle mobiliseringsbehovvet af stamofficerare år 1906 vara 4 flaggmän, 40 regementsofficerare, 91 kaptener och 135 subalterner eller tillsammans 270 officerare. Med tillägg af 5 procent för sjuka eller af annan orsak ej disponibla borde staten upptaga 284 officerare. Om staten liksom i 1900 års beräkningar för erhållande af en jämn slutsumma minskades med 4 officerare, borde sålunda staten för flottans officerskår år 1906 upptaga 280 officerare, fördelade på de olika graderna på visst angifvet sätt. Ett genomförande af ett på dessa grunder upprättadt förslag till stat skulle erfordra en ökning af officerskåren med 38 officerare utöfver den af Riksdagen för år 1905 godkända staten af 242 officerare.

Då emellertid af den utredning, stabschefen förut lämnat, framginge, att antalet från sjökrigsskolan utexaminerade kadetter icke kunde förväntas uppgå till det antal, att en sådan ökning af officerskåren under år 1906 kunde genomföras, föresloge myndigheterna på de af stabschefen i hans skrifvelse den 22 oktober 1904 anförda skäl, att ökningen af officerskåren år 1906 måtte begränsas till 23 officerare, hvarigenom statens slutsumma skulle blifva 265 officerare.

Enligt af myndigheterna tillika ingifvet förslag borde denna ökning af 23 officerare fördelas på de olika graderna så, att staten för år 1906 skulle utöfver den för innevarande år gällande staten upptaga

1	kommendör,
1	kommendörkapten af 2:a graden,
3	kaptener af 1:a klassen,
2	kaptener af 2:a klassen,
11	löjtnanter och
5	underlöjtnanter

Summa 23 officerare.

Hvad först beträffar den ökning af officerskåren i sin helhet, som bör ske i staten för år 1906, så borde samma ökning för att motsvara behovet, beräknadt enligt de under de senaste åren tillämpade grunderna för en dylik beräkning, uppgå till, enligt hvad myndigheternas utredning gifver vid handen, 38 officerare. Då emellertid detta behov endast delvis kan under året fyllas med från sjökrigsskolan utgående kadetter, lär en så stor ökning af det i vederbörande stat upptagna officersantalet icke böra ifrågasättas.

Chefen för flottans stab har föreslagit, att medel skulle begäras för aflönande af 12 officersbefattningar för att dessa medel under år 1906 skulle användas för inkallande af reservofficerare och dessas öfvande för att vid mobilisering kunna tjänstgöra i stamofficerares ställe. Detta förslag kan jag icke biträda. Riksdagen har medgifvit, att reservofficerare må, i den mån vakanser inom officerskåren lämna tillgång till deras aflönande från anslaget till aflöning för flottans kårer och stater, inkallas till tjänstgöring, och detta medgifvande torde allt fortfarande få gälla, men detta har begärts för att erhålla tillgång på erforderligt antal befäl, särskildt för öfningarnas bedrivande, men icke för öfning af reservofficerarna själfva. Är en dylik öfning af behovet påkallad, torde medel därtill böra begäras särskildt för ändamålet men icke genom att föreslå uppförande i stat af flera officerstjänster än af andra skäl äro betingade.

Enligt de af stabschefen uppgjorda approximativa beräkningarna skulle officerskåren under år 1906 komma att ökas till 253 officerare. Då staten för innevarande år upptager 242 officerare, skulle därför ökningen för att undvika surnumerärer endast behöfva uppgå till 11. Under ifrågasvarande år torde det emellertid blifva erforderligt att för öfningarnas jämna bedrivande fortfarande använda reservofficerare. För dessas aflönande erhållas visserligen delvis medel därigenom att de officerare, som tillkomma under år 1906, icke blifva utnämnda förr än mot slutet af året, hvarför de för dem under början af året afsedda lönerna kunna användas till aflönande af reservofficerare, men för att dock vara för-

vissad om, att medel finnas för aflönande af de reservofficerare, som för öfningarnas bedrifvande måste inkallas, samt för att därjämte hafva löner för nyutnämnda officerare, äfven om tillförseln från sjökrigsskolan skulle blifva något större än stabschefen beräknat, synes mig ökningen af officerskåren för år 1906 icke böra sättas lägre än till 15 officerare.

Hvad beträffar dessa officerares fördelning på de olika graderna synes mig denna med tillämpning af de grunder, som framgå af det utaf stabschefen i hans skrifvelse den 22 oktober 1904 framlagda förslaget, lämpligen böra ske så, att ökningen i de lägre graderna varder större än den enligt förut tillämpade grunder skulle blifvit. Jag anser därför, att de 15 officersbefattningarna böra fördelas sålunda:

- 1 kommandörkapten af 2:a graden,
- 2 kapten af 1:a klassen,
- 2 kapten af 2:a klassen,
- 7 löjtnanter och
- 3 underlöjtnanter.

Summa 15 officerare.

Slutligen anhåller jag att få erinra därom, att Eders Kungl. Maj:t uti nådigt bref till marinförvaltningen den 16 december 1901 föreskrifvit, att underlöjtnant vid flottan skall för att kunna föreslås till löjtnant hafva varit officer under minst två år.

En följd af denna bestämmelse torde blifva, att redan innevarande år och äfven under de närmast härpå följande vakanta platser komma att finnas i löjtnantsgraden utan att kunna besättas till följd däraf att underlöjtnanterna icke varit officerare i stadgade två år, under det att samtidigt de i stat uppförda underlöjtnantslönerna icke förslå till aflönande af samtliga underlöjtnanterna.

Hinder torde emellertid icke böra möta för att använda de medel, som äro afsedda för aflönande af löjtnanter, men under nämnda förhållanden icke kunna utgå, till beredande af underlöjtnants förmåner till de underlöjtnanter vid flottan, för hvilka lön å stat icke finnes.

Såsom framgår af mitt yttrande till statsrådsprotokollet den 12 januari 1904, bilagdt samma års statsverksproposition, hemställde jag då, att Eders Kungl. Maj:t tacktes hos Riksdagen göra framställning om anslag för den ökning af underofficers- och sjömanskårerna, som blefve behöflig för bemanning af pansarkryssaren Fylgia och pansarbåten Oscar II, sedan för fyllande af berörda behof tagits i anspråk den bemanning, som varit beräknad för två 1:a kl. kanonbåtar, hvilka enligt min mening borde öfverföras från att vara stridsfartyg till att

Underofficers-
och sjömans-
kårerna.

vara öfningsfartyg. Den ökning af nämnda kårer, som med anledning häraf var erforderlig, uppgick till 45 underofficerare och i jämnadt tal 240 man af sjömanskåren.

I enlighet med denna min hemställan gjorde Eders Kungl. Maj:t framställning till Riksdagen. Af Riksdagen bifölls framställningen i fråga om underofficerarna, hvaremot ur den föreslagna staten för sjömanskåren blefvo uteslutna 55 man, i följd hvaraf ökningen af nämnda kår uppgick till allenast 185 man.

Efter den sålunda företagna ökningen upptaga vederbörande stater för innevarande år 465 underofficerare och 3,345 man af sjömanskåren.

Den krigsfartygsmateriel, hvars anskaffande vid nästlidna års riksdag beslöts, utgjordes af en jagare, för hvilkens byggande anvisades hälften af det därför erforderliga beloppet, samt en 2:a kl. torpedbåt.

Jämlikt nådigt bref den 17 juni 1903 åligger det marinförvaltningen att vid afgifvande af underdånigt förslag om framställning till Riksdagen om beviljande af anslag till nytt fartyg samtidigt till Eders Kungl. Maj:t ingifva en i samråd med chefen för flottans stab uppgjord beräkning utaf den ökning af utgifterna å de ordinarie anslagen å hufvudtiteln, som skulle uppstå, sedan fartyget blifvit färdigbyggt.

På sätt jag anhåller att närmare få redogöra för i sammanhang med mitt underdåniga förslag om framställning till Riksdagen om beviljande af medel till nyanskaffning af krigsfartygsmateriel för år 1906 har marinförvaltningen i underdånig skrifvelse den 27 september 1904 föreslagit, att framställning måtte göras om anvisande af medel för påbörjande af en pansarkryssare, två jagare och fem 1:a kl. torpedbåtar samt för anskaffande af nio 2:a kl. torpedbåtar.

Med underdånig skrifvelse den 31 oktober 1904 angående vissa anslag å riksstatens femte hufvudtitel har marinförvaltningen öfverlämnat en beräkning öfver den ökning af flottans stampersonal, hvilken skulle blifva erforderlig med anledning af nybyggnaden af de stridsfartyg, för hvilkas anskaffning ämbetsverket i sin nämnda underdåniga skrifvelse den 27 september 1904 föreslagit äskande af medel hos nästa riksdag. Med skrifvelsen den 31 oktober 1904 har marinförvaltningen härjämte öfverlämnat ett memorial i ämnet af chefen för flottans stab.

I nämnda memorial har chefen för flottans stab anført, att för de fartyg, för hvilkas påbörjande eller anskaffande marinförvaltningen, enligt hvad jag redan nämnt, föreslagit, att medel måtte äskas af nästa Riksdag, skulle erfordras 61 underofficerare och 504 man af sjömanskåren. Af den personal, som af Eders Kungl. Maj:t vid nästlidna

års riksdag begärdes för pansarkryssaren Fylgia och pansarbåten Oscar II, återstode 55 man af sjömanskåren, hvarjämte ingen personal funnes uppsatt för den jagare och den 2:a kl. torpedbåt, för hvilkas byggande 1904 års riksdag beviljat medel. Af underofficers- och sjömanskårerna beräknades för dessa båda fartyg erfordras tillsammans 9 underofficerare och 71 man. För samtliga nämnda fartyg erfordrades sålunda 70 underofficerare och 630 man.

Utbildningen af den personal, som erfordrades vid tillkomst af ny fartygsmateriel, toge minst lika lång tid som fartygets byggande. Vid ökning af materielen borde därför personalen börja uppsättas samtidigt med att fartygets byggande toge sin början. Börjades uppsättningen af erforderlig personal senare, kunde den nytillkommande materielen till följd af brist på utbildad personal först efter loppet af flera år tillföra flottan den afsedda ökningen i försvarskraft. Ur denna synpunkt borde sålunda under år 1906 uppsättas hela den personal, som erfordrades för den nya materiel, hvars byggande nämnda år komme att påbörjas. Med hänsyn till svårigheten att under loppet af blott ett år med bibehållande af god rekrytering kunna genomföra en sådan ökning af underofficers- och sjömanskårerna, syntes kårernas ökning dock under år 1906 böra begränsas till dels återstoden af den vid 1904 års riksdag äskade personalen för pansarkryssaren Fylgia och pansarbåten Oscar II, utgörande 55 man, dels de underofficerare och det manskap, som erfordrades för den jagare och den 2:a kl. torpedbåt, till hvilkas byggande 1904 års Riksdag beviljat medel, utgörande 9 underofficerare och 71 man, dels ock det manskap af sjömanskåren, som erfordrades för de jagare och torpedbåtar, hvilka af marinförvaltningen föresloges till anskaffning år 1906, utgörande 342 man. Ökningen år 1906 skulle då komma att utgöra 9 underofficerare och 468 man.

Den genomförda ökningen af underofficers- och sjömanskårerna hade under hvarje af åren 1901—1904 utgjort respektive 458, 552, 285 och 157 underofficerare och manskap.

I sitt memorial har chefen för flottans stab afgifvit förslag, huru den sålunda för år 1906 föreslagna ökningen af personalen borde fördelas, underofficerarna i grader och stater samt manskapet i lönegrader.

Marinförvaltningen har härefter, med stöd af hvad utaf chefen för flottans stab sålunda anförts, upprättat förslag till stater för underofficerskåren och sjömanskåren.

Då pansarkryssaren Fylgia skall levereras i slutet af år 1905 och pansarbåten Oscar II i början af år 1906 torde ingen tvekan råda om

att anslag bör för sistnämnda år beviljas för aflönande af det manskap, som för bemanning af dessa fartyg ytterligare erfordras eller 55 man.

Hvad därefter beträffar bemanningen för de fartyg, hvilkas byggande beslöts vid nästlidna års riksdag eller jagaren Magne och en 2:a kl. torpedbåt, så skall förstnämnda fartyg levereras i augusti innevarande år, under det att torpedbåten, som bygges å flottans varf i Karlskrona, beräknas vara färdigbyggd före detta års utgång. För jämväl dessa fartyg är således bemanning erforderlig vid ingången af år 1906, och torde därför icke heller i fråga om deras bemanning tvifvel råda där- om att medel böra för nästkommande år beviljas för densammas aflönande. Enligt den uppgift chefen för flottans stab, såsom jag redan omförmålt, lämnat, erfordras för dessa båda fartyg 9 underofficerare och 71 man af sjömanskåren.

Beträffande de nya fartygsbyggnader, om hvilkas beslutande marin- förvaltningen väckt förslag, kommer jag att på skäl, som jag vid fråga om de extra ordinarie anslagen för år 1906 skall anhålla att få när- mare utveckla, hos Eders Kungl. Maj:t göra hemställan om framställ- ning till Riksdagen om beviljande af medel för år 1906 för påbörjande af två jagare och fem 1:a kl. torpedbåtar samt för anskaffande af sex 2:a kl. torpedbåtar.

Hvad de sistnämnda fartygen beträffar, torde hinder icke möta för deras färdigbyggande under år 1906. Under sådana förhållanden lär det icke kunna ifrågasättas att icke redan under samma år anskaffa den erforderliga bemanningen. På sätt jag redan nämnt, har chefen för flottans stab framhållit, att personalen för ett fartyg bör uppsättas samtidigt med början af fartygets byggande för att samma personal, när fartyget varder färdigbyggdt, skall hafva hunnit få den nödvändiga utbildningen. Denna åsikt delar jag till fullo under alla förhållanden, men finner ett dylikt anställande af personal samtidigt med början af fartygsbyggandet särskildt nödvändigt i fråga om bemanningen af så- dana fartyg, som byggas å så kort tid som 2:a kl. torpedbåtar. Det är visserligen sannt, att jag nästlidna år, då jag föreslog, att beslut måtte fattas om byggande af två 2:a kl. torpedbåtar, icke satte i fråga beviljande af medel för dessas bemanning, men hvad jag då, med hänsyn därtill att medel i första hand borde beviljas för full beman- ning af pansarkryssaren Fylgia och pansarbåten Oscar II, ansåg mig kunna underlåta, enär bemanning af två torpedbåtar syntes kunna utan allt för stor olägenhet erhållas från redan bemannade fartyg, fin- ner jag mig nu icke kunna underlåta att föreslå, då det är fråga om bemanning af sex torpedbåtar. Att blotta andra fartyg på så stor

utbildad manskapsstyrka, som den, hvilken erfordras för sex torpedbåtar, torde icke böra ifrågasättas. Detsamma gäller i fråga om underofficerare. Enligt de af chefen för flottans stab uppgjorda beräkningarna erfordras för sex 2:a kl. torpedbåtar 6 underofficerare och 98 man af sjömanskåren.

De två jagare och fem 1:a kl. torpedbåtar, om hvilkas påbörjande jag likaledes ämnar föreslå Eders Kungl. Maj:t att göra framställning till instundande Riksdag, torde, om Riksdagen beviljar de därför erforderliga medlen, kunna vara färdigbyggda till sommaren 1907. I enlighet med den af chefen för flottans stab uttalade och af mig jämväl biträdda åsikt borde äfven i fråga om dessa fartyg bemanningen anställas samtidigt med början af byggandet för att densamma skall kunna erhålla åtminstone en del af den erforderliga utbildningen, till dess fartygen blifva färdiga. Med hänsyn till den höjning af ifrågavarande anslag, som varder en följd af den ökning i manskapsstyrkan, som för fyllande af öfriga, redan nämnda behof är nödvändig, nödgas jag emellertid inskränka mig till att föreslå framställning till Riksdagen om beviljande af medel för aflönande af allenast hälften af den manskapsstyrka, som erfordras för ifrågavarande två jagare och fem torpedbåtar. Chefen för flottans stab har beräknat nämnda manskapsstyrka till 195 man och utgöres således den erforderliga hälften af 98 man.

Den ökning af underofficers- och sjömanskårerna under år 1906, hvilken synes mig blifva en nödvändig följd utaf tillkomsten af nämnda materiel, uppgår således till 15 underofficerare och 322 man af sjömanskåren.

Då jag således nödgas ifrågasätta en så stor ökning af sjömanskåren, anser jag mig icke kunna underlåta att tillstyrka att, för nedbringande af denna ökning, under år 1906 en af de nuvarande 1:a kl. kanonbåtarna måtte få öfverföras från att vara stridsfartyg till att vara öfningsfartyg, hvaraf följer, att den för detta fartyg nu beräknade bemanningen kan användas till fyllande af en del utaf de nya behofven. Enligt den för 1900 års riksdag framlagda planen angående ökning i behofvet af personal för flottans mobilisering från och med år 1902 skulle under hvarje år en 1:a kl. kanonbåt utrangeras. Först med innevarande år hafva emellertid i enlighet med min underdåniga framställning den 12 januari 1904 två af de ifrågavarande fartygen blifvit öfverförda till öfningsfartygen. Statsrådsprotokollet för sistnämnda dag, bifogadt samma års statsverksproposition, utvisar emellertid, att chefen för flottans stab förklarat sig anse, att af de åtta 1:a kl. kanonbåtar, för hvilka personal beräknades vid mobilisering, sju stycken fortfarande

borde bibehållas såsom stridsfartyg för att användas som bevakningsfartyg. För egen del fann jag dock de ifrågavarande fartygens stridsvärde icke vara af den beskaffenhet, att deras bibehållande allt framgent såsom stridsfartyg, särskildt med hänsyn till den bemanning af fartygen, som i sådant fall erfordrades, vore lämpligt. I enlighet med denna min åsikt föreslog jag därför, såsom nämnt, att två af fartygen skulle öfverföras till att vara öfningsfartyg. På den sålunda, i enlighet med den ursprungliga planen beträdda vägen synes det mig böra fortsättas, men torde med hänsyn till af stabschefen anförda skäl under år 1906 endast ett af de återstående sex fartygen böra såsom stridsfartyg utrangeras.

För ett dylikt fartyg beräknas 3 underofficerare och 37 man af sjömanskåren.

Genom den sålunda föreslagna åtgärden kan den enligt min åsikt nödvändiga ökningen af underofficers- och sjömanskårerna nedbringas till 12 underofficerare och 285 man af sjömanskåren. Då, såsom jag redan nämnt, staterna för dessa kårer för innevarande år upptaga 465 underofficerare och 3,345 man af sjömanskåren, skulle således, därest mitt förslag vinner bifall, för år 1906 i samma stater komma att upptagas 477 underofficerare och 3,630 man af sjömanskåren.

Efter en sådan ökning torde staten för underofficerskåren böra upptaga:

90	flaggunderofficerare	(styrmän, konstaplar eller skeppare),
60	»	» (maskinister),
9	»	» (rustmästare, torpedmästare eller kvar-
		tersmän),
180	underofficerare af 2:a graden	(styrmän, konstaplar eller skeppare),
122	»	» (maskinister),
16	»	» (rustmästare, torpedmästare eller
		kvartersmän),

477

samt staten för sjömanskåren:

504	man	tillhörande	1:a lönegraden,	
1,329	»	»	2:a	»
729	»	»	3:e	»
534	»	»	3:e	» i 6 månader,
			4:e	» i 6 »
534	»	»	4:e	»
3,630				

Jag anhåller nu att få öfvergå till frågan om en omorganisation af mariningenjörstaten.

Uti underdånigt anförande till statsrådsprotokollet den 15 april 1904 yttrade jag, bland annat, att, sedan numera nya organisationer blifvit fastställda såväl för marinläkarkåren som för marinintendenturkåren och i sammanhang härmed förhöjda aflöingsförmåner blifvit beviljade innehafvare af tjänster vid dessa kårer i likhet med hvad som jämväl skett för flottans officerskår, frågan om vidtagande af dylika åtgärder jämväl i fråga om mariningenjörstaten icke längre syntes böra uppskjutas. Vål vore den nu gällande staten för mariningenjörstaten i hufvudsak fastställd för icke längre tid tillbaka än år 1900, men därvid hade hufvudsakligen vidtagits allenast en ökning af personalens antal utan att samtidigt pröfvats, huruvida de löner, som utgå till mariningenjörstatens personal, numera kunde anses skäliga. Härjämte hade redan då framhållits, att behof af ytterligare ingenjörpersonal i en ej långt aflägsen framtid skulle komma att gifva sig tillkänna. Sedermera hade vid upprepade tillfällen af marinförvaltningen framhållits behovet af ökad personal vid ifrågavarande stat samt af höjda löner för de vid staten anställda ämbets- och tjänstemän, och en framställning om löneförhöjning för den redan anställda personalen hade redan år 1902 blifvit öfverlämnad till den af Eders Kungl. Maj:t tillsatta kommittén för afgifvande af utlåtande och förslag rörande reglering af statens ämbetsverks och myndigheters löneförhållanden.

Omorganisa-
tion af marin-
ingenjörstaten.

Jag erinrade vidare, hurusomuti underdånig skrifvelse den 14 oktober 1903 öfverdirektören och chefen för mariningenjörstaten ingifvit ett förslag till ökning af samma stats personal samt till ändring och förbättring af personalens aflöning äfvensom förslag till ny organisation för mariningenjörstatens reserv. På sätt närmare framgått af mitt yttrande till statsrådsprotokollet den 12 januari 1904, bilagdt samma års statsverksproposition, hade jag emellertid då ansett en förändring af den gällande ordinarie mariningenjörstaten icke böra äga rum, innan nämnda kommitté behandlat den till densamma hänskjutna frågan, och hade jag därför hemställt om förslag till Riksdagen om anvisande af medel för den för närvarande ytterligare erforderliga personalens aflönande å extra stat. Nådig proposition hade i enlighet härmed blifvit aflåten till 1904 års Riksdag.

Den till nämnda kommitté hänskjutna frågan om löneförhöjning för den vid mariningenjörstaten nu anställda personalen hade ännu icke blifvit föremål för kommitténs pröfning, och, enligt hvad jag hade inhämtat, vore kommitténs yttrande i berörda afseende icke heller under

år 1904 att förvänta. Berörda omständighet syntes mig dock icke i och för sig vara af beskaffenhet att föranleda hänskjutande af utredningen utaf förevarande fråga till andra personer, då de provisoriska åtgärder, som blifvit af Eders Kungl. Maj:t föreslagna 1904 års Riksdag, möjligen skulle kunna vara tillräckliga att fylla det föreliggande personalbehovet under ännu ett år utöfver det redan föreslagna.

Det vore emellertid -- framhöll jag -- en annan omständighet, som syntes nödvändig göra frågans hänskjutande till andra personer än den nämnda kommittén. Frågan om ny organisation af mariningenjörstaten sammanhängde nämligen på det närmaste med tvenne andra spörsmål, nämligen frågan om utbildningen af den personal, som önskade vinna inträde vid mariningenjörstaten samt frågan om ny organisation af mariningenjörstatens reserv. Båda dessa frågor vore af beskaffenhet att med det snaraste böra tagas under ompröfning.

För dessa frågors utredning fordrades emellertid en särskild sakkunskap beträffande de kraf, som borde ställas på en ingenjör vare sig han ville vinna anställning vid den ordinarie mariningenjörstaten eller vid samma stats reserv. Vid dessa frågors behandling måste därför helt andra synpunkter göra sig gällande än de vid ofvannämnda kommittés nu pågående arbeten erforderliga, till hvilkas behöriga belysning hänsyn särskildt tagits vid kommitténs sammansättning.

Under dessa förhållanden och då, såsom redan vore nämnt, med sistnämnda båda frågor på det närmaste vore förbundna förstberörda spörsmål om organisationen af mariningenjörstaten och dess reserv samt om den ifrågasatta löneförhöjningen för nämnda stat, syntes mig utredningen af samtliga dessa frågor böra öfverlämnas åt särskildt tillkallade sakkunnige, och hemställde jag därför i underdånighet, att Eders Kungl. Maj:t, med förklarande, att den till ofvannämnda kommitté öfverlämnade frågan om löneförhöjning för mariningenjörstatens personal skulle göras till föremål för utredning af särskildt tillkallade sakkunnige, måtte bemyndiga chefen för sjöförsvarsdepartementet att tillkalla högst 4 sakkunnige för att i enlighet med de närmare föreskrifter, som departementschefen skulle äga meddela, biträda inom departementet med utarbetande af förslag till nya organisationer af mariningenjörstaten och mariningenjörstatens reserv, om och i den mån sådana organisationer finge anses erforderliga, samt vid pröfning af frågan, om och i hvad mån särskild utbildning ansåges erforderlig för vinnande af anställning vid nämnda stat eller vid dess reserv, äfvensom andra i sammanhang härmed föreliggande frågor.

Denna min hemställan blef af Eders Kungl. Maj:t bifallen.

På grund af det sålunda lämnade bemyndigandet utsåg jag öfverdirektören och chefen för mariningenjörstaten m. m. H. H. Lilliehöök, direktören vid samma stat m. m. grefve E. H. A. Mörner, kommandörkaptenen af 1:a graden vid Kungl. flottan m. m. grefve C. A. Ehrensvärd och kaptenen vid Kungl. flottan m. m. J. C. Schneider att deltaga i förenämnda arbete.

De sålunda tillkallade sakkunnige hafva den 10 augusti 1904 afgifvit sitt betänkande, och anhåller jag nu att få närmare redogöra för det hufvudsakliga innehållet af detta betänkande.

De sakkunnige hafva till en början lämnat en öfversikt af mariningenjörstatens bildande och de förändringar, som med densamma där-
efter vidtagits.

De erinra om, att före mariningenjörstatens bildande flottans tekniska befälspersonal utgjorts af trenne olika kårer, nämligen flottans maskinistofficerare, flottans konstruktionskår och flottans mekaniska kår. Alla tre kårerna hade varit militära; den sammanlagda numerären hade år 1858 uppgått till 24, fördelade på följande sätt:

Historik.

4 maskinistofficerare,	
14 officerare och	} vid konstruktionskåren samt
3 underkonstruktörer	
3 officerare vid mekaniska kåren.	

Flottans maskinistofficerare hade hufvudsakligen haft till uppgift att konstruera och handhafva fartygens maskinerier, under det att konstruktionskårens officerare utförde konstruktion af fartyg och ledde deras byggande. Mekaniska kåren hade utöfvat hufvudsakligen den verksamhet, som numera utöfvades af stationernas byggmästare.

Den kommitté, som 1862 tillsatts för utarbetande af grunderna för ett tidsenligt ordnande af rikets sjöförsvar, hade i sitt betänkande framhållit olägenheterna af att maskin- och fartygsbyggnad ålåg olika kårer och föreslagit upprättandet af en flottans ingenjörkår, hvars uppdrag och verksamhet skulle omfatta allt, som rörde såväl flottans fartyg som de till dessa hörande maskiners konstruktion, byggnad och tillverkning, underhåll och vård. För denna kår, som afsetts att ersätta maskinistofficerarne och konstruktionskåren, hade kommittén ansett det vara fördelaktigast att vidblifva den militära form, som iakttagits med flottans dåvarande tekniska kårer. Likasom beträffande flottans öfriga kårer hade äfven för de tekniska föreslagits en afsevärd minskning, i

det att den nya kåren endast upptagit 1 öfverstlöjtnant, 1 major, 3 kaptenar och 5 löjtnanter.

Först till 1867 års Riksdag hade framlagts förslag till upprättande af en mariningenjörstat, afsedd att ersätta konstruktionskåren och maskinistofficerarne. Förslaget hade upptagit följande personal, nämligen 1 öfverdirektör, 2 direktörer, 2 öfveringenjörer och 5 ingenjörer.

Flottans mekaniska kår hade föreslagits skola tillsvidare bibehållas och först vid personalens afgang ersättas af byggmästare.

Vid ärendets föredragning inför Kungl. Maj:t hade chefen för sjöförsvarsdepartementet hemställt, att, i motsats till hvad ofvannämnda kommitté föreslagit, för den nya ingenjörskåren skulle tillämpas den civila formen. Såsom skäl härför hade angifvits, att den militära formen måste, såsom erfarenheten inom konstruktionskåren ådagalagt, tillämpad på en så fätalig kår, som den ifrågavarande vore afsedd att blifva, på det sätt verka ofördelaktigt på dess medlemmar, att därigenom i följd af trög befordran snart uppstode ett för tjänstemannen nedslående missförhållande mellan ålder och innehafvande samhällsställning jämte densamma åtföljande inkomster, hvilket inom en militär kår svårligen låte sig afhjälpas genom anordningar, som däremot under den civila formen blefve ganska användbara.

Enligt förslaget skulle öfverdirektören vara chef för kåren och hos sjöförsvarets öfverstyrelse med rösträtt handlägga ärenden, som rörde ingenjörskåren, samt uppgöra förslag rörande nybyggnad, reparation eller förändring af sjövapnet tillhörande fartyg, maskiner och verkstäder samt öfver sådana arbeten utöfva högsta ledning och tillsyn i tekniskt afseende. Direktörerna skulle hvar för sin station hufvudsakligen hafva till uppgift att ansvara för alla vid stationen befintliga fartygs och maskiners underhåll äfvensom för utförande af gifna föreskrifter beträffande nybyggnad, förändring eller istandsättning af fartyg. Öfveringenjörerna skulle, likaledes en vid hvardera stationen, under direktören leda och öfvervaka utförandet af de flerfaldiga arbeten, uti hvilka fartygs- och maskindetaljen sönderföller, under eget ansvar för deras noggranna fullgörande äfvensom för det utförda arbetets godhet och säkerhet. Ingenjörerna slutligen skulle på sätt, af direktörerna bestämdes, biträda dessa samt leda och öfvervaka utförandet af arbetena.

Det framlagda förslaget hade antagits af Riksdagen med den inskränkning att öfveringenjörsbefattningarna indragits, utan att ersättning beredts genom andra platser inrättande.

I nådig instruktion för mariningenjörstaten den 17 december 1867 hade emellertid medgifvits, att två ritare finge anställas i öfverdirektö-

rens kontor, och i nådiga bref den 31 januari och den 1 maj 1868 hade anvisats för hvardera af dessa ett arvode af 2,500 kronor.

Redan 1873 hade öfverdirektören funnit sig föranlåten att göra framställning dels om ökning af statens personal dels om förhöjning af aflöningsbeloppen. I samband härmed hade föreslagits återgång till den militära formen hufvudsakligen af det skäl, att personalen vid mariningenjörstaten därigenom enligt gällande författningar skulle komma i åtnjutande af rätt till full pension vid uppnådda 55 år, under det att för en civil tjänsteman fordrades uppnådda 60 lefnadsår.

Riksdagen hade år 1874 beviljat såväl ökning af aflöningen som ökning af statens numerär med 2 extra ingenjörer och 2 underingenjörer. Vidare hade alla mariningenjörstaten tillhörande personer erhållit rätt till pension och fyllnadspension vid uppnådd 55 års ålder, så vida de i öfrigt uppfyllt därför stadgade villkor.

Staten för år 1875 hade upptagit följande befattningar:

- 1 öfverdirektör,
- 2 direktörer,
- 5 ingenjörer,
- 2 extra ingenjörer,
- 2 underingenjörer,
- 2 byggmästare samt
- 2 ritare i chefsexpeditionen.

Dessa sistnämnda hade i staten för år 1877 uppförts som extra ingenjörer.

År 1888 hade staten ökats med 3 miningenjörer med ingenjörs aflöning; vid förändring därefter af benämningen »själfgående minä» till »torped» hade äfven benämningen å de två miningenjörer, som tjänstgjort vid det rörliga minvapnet, förändrats till torpedingenjörer. År 1901 hade dels de 4 extra ingenjörerna i staten uppförts såsom ingenjörer dels staten ökats med 1 direktör, 4 ingenjörer och en extra ingenjör, hvaremot de båda underingenjörsbefattningarna, som länge stått obesatta på grund af brist på sökande till desamma, indragits. Samtidigt härmed hade upprättats en mariningenjörstatens reserv, hvilken förutom den personal, som efter uppnådd pensionsålder erhöle afsked, skulle utgöras af ingenjörer, hvilka under 3 år gjort tjänst såsom extra ingenjörer. I enlighet med den för samma reservs upprättande antagna planen hade mariningenjörstaten ökats under hvardera af åren 1902 och 1903 med en extra ingenjör.

Slutligen hade 1904 års Riksdag på extra stat för år 1905 beviljat anslag för aflönande af ytterligare en torped- och en miningenjör

samt en summa af 10,000 kronor för aflönande af behöfligt ingenjörsbitråde vid den egentliga mariningenjörsdetaljen.

Sedan mariningenjörstatens bildande hade sålunda ökning af personalens numerär vid flera tillfällen ägt rum, hvaremot aflöningen alltså sedan 1875 bibehållits vid oförändrade belopp.

De sakkunnige hafva härefter lämnat en öfversikt af mariningenjörväsendets organisation inom en del af utlandets mariner och därvid till en början lämnat en dylik öfversikt beträffande organisationen i Norge.

Norge.

Den *norska* flottans tekniska personal af officers rang utgjordes af ingenjörpersonal vid Karljohansvärns varf, handtverkskårens officerare, ingenjörer vid marinens byggnadsväsen samt ingenjörer vid marinens minväsen.

Ingenjörpersonalen vid Karljohansvärns varf vore civilmilitär och bestode af en varfsdirektör, två underdirektörer samt ingenjörer och ritare.

Varfsdirektörsbefattningen hade ända till för några år sedan utöfvats af en officer vid flottan, men vid 1901—02 års storting hade för denna befattning uppförts den efter norska förhållanden afsevärda lönen af 10,000 kronor för att såsom varfsdirektör kunna anställa en erfaren ingenjör, helst någon, som i egenskap af chef ledt ett större varfsetablissemang.

För vinnande af anställning såsom direktör eller ingenjör vid varfvet funnes icke föreskrifna några fordringar utöfver de tekniska.

Till handtverkskåren hörde hela den för tjänstgöring ombord afsedda tekniska personalen. Kårens officerare, som hade militär ställning, utgjordes af 5 mariningenjörer af två klasser och 10 maskinmestre.

Såsom mariningenjörer anställdes ingenjörer med teknisk högskoleexamen samt praktisk tjänstgöring vid mekanisk verkstad eller varf och å ångfartyg såsom maskinister. Maskinmestre rekryterades från maskinistunderofficerarna.

På hvarje panserskib tjänstgjorde en mariningenjör och en maskinmester; på öfriga större fartyg en maskinmester.

I spetsen för marinens byggnadsväsen stode en ingenjöröfficer, hvilken till sitt biträde hade en ritare och en ingenjörlöjtnant. Vid marinens minväsen slutligen tjänstgjorde en ingenjör och en ritare.

Danmark.

I *Danmark* tillhörde den tekniska befälspersonalen följande kårer, nämligen, maskinkorpset, hvilken tillhörde flottans (i inskränkt mening) kårer, samt haandværkerkorpset och søminekorpsets depot, hvilka tillhörde varfvets kårer.

Befälspersonalen vid dessa kårer betecknades såsom ämbetsmän och inginge under den gemensamma benämningen mariningenjörer. Dessutom funnes personalen vid søværnets bygningsvæsen samt i flottans konstruktionskontor.

Utbildning till mariningenjör ägde sedan 1903 rum vid maskinskolan, hvilken vore 4-årig och hade två afdelningar, en maskin- och en skeppsbyggnadsafdelning. För vinnande af inträde fordrades två års verkstadsutbildning på örlogsvarfvet samt afläggande af i hufvudsak samma inträdesexamen som till den äfven 4-åriga kadettskolan. Inträdesåldern vore 16—20 år. Eleverna hade fri undervisning jämte aflöning. Efter aflagd afgangsexamen utnämndes eleverna till ingenjör-assistenter och vore skyldiga att i denna egenskap göra tjänst vid flottan i 4 år, hvarunder deras praktiska utbildning fortsattes ombord och i land. Eleverna i maskinskolan skulle i så stor utsträckning som möjligt åtnjuta undervisning gemensamt med sjökadetterna.

Oafsedt ingenjörassistenter, hvilkas antal vore obestämdt, vore antalet af den tekniska befälspersonalen å maskinkorpset 28, å haandværkerkorpset 18 och å søminekorpsets depot 7.

För beklädande af de fyra högsta befattningarna inom haandværkerkorpset äfvensom chefsplatsen för flottans konstruktionskontor fordrades utbildning i en högre teknisk fackskola.

Maskinkorpsets ingenjörer vore afsedda för tjänstgöring ombord såsom maskinistofficerare, och afsåges för hvarje större fartyg 2 å 3 mariningenjörer.

Då søminekorpsets depot omfattade såväl det fasta som det rörliga minförsvaret, motsvarade dess ingenjörer våra såväl torped- som miningenjörer.

Personalen vid søværnets bygningsvæsen utgjordes af en bestyrer (motsvarande våra byggmästare), hvilken kunde vara officer i flottan eller ingenjörkåren, samt en byggmästare och en fullmäktig. Flottans konstruktionskontor bestode af en kontorschef, två fullmäktige och två assistenter.

I *Tyskland* bestode flottans ingenjörpersonal af mariningenjörer, fartygs- och maskinkonstruktörer, torpedingenjörer och byggmästare.

Tyskland.

Mariningenjörerna afsåges för tjänst å fartyg såsom maskinist-officerare; de hade i militärt afseende samma ställning som officerarna.

Till mariningenjörerelever antoges ynglingar, icke öfver 21 år, hvilka genomgått hvad som ungefär motsvarade våra elementarläroverk med den nyinrättade afslutningsklassen samt hade under 30 må-

nader praktiserat på verkstäder, flottans eller privata, för tillverkning af fartygsmaskiner.

Den hufvudsakliga gången af den nioåriga utbildningen vore 3 månaders militär utbildning, 9 månaders teknisk utbildning ombord, 24 månaders tjänst såsom underofficerskorpral ombord eller eventuellt 12 månader vid torpedafdelning och 12 månader å fartyg, 12 månaders teoretisk kurs, 4 års tjänst som underofficer i maskinistbefattning, däraf eventuellt ett år vid torpedafdelning, samt 12 månaders teoretisk kurs (ingenjörklassen).

Efter val af såväl sjöofficers- som ingenjörkåren följde sedan utnämning till mariningenjör.

På ett större fartyg (slagskepp) tjänstgjorde tre mariningenjörer.

Till konstruktörselever antoges ynglingar, icke öfver 21 år, hvilka i allmänt läroverk aflagt abiturientexamen (ungefär motsvarande vår studentexamen). Eleverna erhöles först en ettårig militär utbildning dels i land dels ombord tillsammans med sjökadetterna, hvarefter de utnämndes till reservofficerare, i hvilken egenskap de framdeles skulle fullgöra tvenne repetitionsöfningar. Omedelbart efter utnämningen till reservofficer började den tekniska utbildningen med en 6 månaders tjänstgöring som elev å flottans varf, före hvilkens början valet af fackriktning skulle vara gjordt. Härpå följde kommendering till tekniska högskolan i Charlottenburg.

Efter 4 terminer aflades en förberedande examen och efter ytterligare 4 terminer den första hufvudexamen, före hvilkens afläggande elev skulle hafva tjänstgjort 12 månader på flottans varf. Denna examen berättigade till erhållande af anställning såsom Marine-Bauführer i fartygsbyggnads- eller maskinbyggnadsfacket. Efter två års praktisk utbildning på flottans varf och fartyg följde afläggandet af andra hufvudexamen, hvilken bestode dels i en muntlig pröfning, dels i ett större skriftligt arbete, för hvilket afsåges en tid af 9 månader. Under utbildningstiden och tiden för afläggandet af andra hufvudexamen kunde elev komma i åtnjutande af ett arvode om 1,800 mark om året.

Efter aflagd andra hufvudexamen följde utnämning till Marine-Baumeister och anställning i den mån, ledig lön funnes.

Aspiranterna till torpedingenjörbanan erhöles till en början samma utbildning som maskinistunderofficerare. I underofficerskorpralsgraden skildes emellertid utbildningen, och den blifvande torpedingenjören genomginge en särskild kurs i underbefälsskola, hvarefter följde utnämning till torpedomechaniker och efter en viss tids praktisk utbildning till torpedobermechaniker. För befordran till torpedingenjör

återstode nu endast genomgående af en ettårig ingenjörklass vid underbefälsskola.

Genom kommendering till verkstäder och till genomgående af en tvåårig kurs å högskolan vid Charlottenburg sörjdes för torpedingenjörens vidare utbildning.

Inom *engelska* flottan gäfves numera officerare och ingenjörer samma utbildning, till dess de nått underlöjtnants grad.

England.

Inträde i Royal Naval College ägde rum vid 12—13 års ålder. Vid inträdet skulle hvarje yngling angifva, hvilken gren, han ville ingå uti, d. v. s. om han ville utbilda sig till sjöofficer, mariningenjör eller marininfanterist, eller ock förklara sig beredd att ingå på hvilken gren som helst.

Utbildningen å Royal Naval College påginge i 4 år och omfattade de vanliga skolämnena samt verkstadsarbete, hvarefter vidtoges en 3-årig utbildning ombord å fartyg. Härunder åtnjötes undervisning såväl i hvad till det egentliga sjömansyrket som till ingenjörens yrke hörde. Efter ombord förrättad examen och utnämning till Acting Sub-Lieutenant följde en 3 månaders kurs i matematik och navigation samt en 6 månaders kurs i artilleri, torpedlära och maskinskötsel.

Först vid denna tidpunkt, då de unga officerarna nått en ålder af 19 å 20 år, började utbildningen att blifva olik för de olika grenarna.

Graderna vore för mariningenjörerna desamma som för officerarna, dock att högsta graden vore Rear-Admiral; proportionen graderna emellan skulle äfven vara densamma, så att befördringsutsikterna vore lika goda för ingenjörer som för officerare.

För handläggning af frågor rörande fartygsbyggnad såväl i öfverstyrelsen som å varfven utbildades särskilda konstruktörer, hvilka vore civila ämbetsmän, under det att mariningenjörerna, hvilka dels tjänstgjorde ombord dels handlade frågor rörande maskinväsen i öfverstyrelse och å varfven, hade militär ställning.

Efter redogörelsen för mariningjörväsendets organisation inom de nämnda länderna, hafva de sakkunnige öfvergått till frågan om *behofvet af en förändrad organisation af vår mariningjörstat.*

Behofvet af förändrad organisation af mariningjörstaten.

De erinra därvid till en början, att för att vinna auställning som ingenjör vid mariningjörstaten fordrades för närvarande

a) att vid tekniska högskolan eller annan därmed jämförlig läroanstalt hafva genomgått fullständiga lärokurser i maskinbyggnadskonst jämte mekanisk teknologi och däri blifvit godkänd,

b) att vid läroverk för mariningjörer nöjaktigt hafva genomgått där föreskrifven kurs i teoretiskt och praktiskt skeppsbyggeri, samt

c) att hafva varit anställd under minst 3 år vid mekanisk verkstad, där sjöångmaskiner tillverkades, eller vid varf, dels såsom arbetare, dels såsom ritare samt därvid ådagalagt god kunskap i maskin- eller fartygsbyggnad.

För att vinna anställning som extra ingenjör fordrades endast genomgående af de lärokurser, som under a) angifvits, samt tvåårig sådan anställning, som under c) blifvit sagd.

Den, som vunne anställning såsom ingenjör vid mariningenjörstaten, behöfde således icke dessförinnan hafva tjänstgjort vid flottan och kunde sålunda vid sitt inträde å staten vara fullkomligt främmande ej allenast för tjänstgöringen å flottans varf och fartyg utan äfven för de fordringar, som särskildt ställdes på krigsfartyg och dessas maskiner, samt för alla de anordningar af mångahanda slag, som afsåge vapnens begagnande, men likväl vore af beskaffenhet att böra handhafvas af ingenjör.

En följd häraf vore, att mariningenjören under den första tiden efter sin anställning kunde vara mera främmande för förhållandena vid flottan än hvad med tjänstens fördel vore förenligt.

Äfven hade det visat sig, att mariningenjören med nuvarande utbildning icke alltid varit vuxen att anordna och handhafva den mångfald af elektriska maskiner, som numera funnes å flottans fartyg.

Att äfven inom andra mariner ett motsvarande förhållande ägt rum eller i tid förebyggts, framginge af villkoren för anställning som mariningenjör. Inom engelska och amerikanska marinerna fordrades, att mariningenjören skulle hafva fullgjort alla fordringar för utnämning till officer samt aflagt officersexamen, innan den speciellt tekniska utbildningen påbörjades. I Tyskland utbildades den blifvande fartygs- eller maskinkonstruktören först till reservofficer, under det att de sjögående mariningenjörerna erhöles en ännu fullständigare militär utbildning.

De sakkunnige, som nogsamt insåge vikten af att ofvan angifna missförhållanden i möjligaste mån undanröjdes och särskildt af att det militära intresset blefve bättre tillgodosedt än hittills varit fallet, ansåge detta kunna vinnas hufvudsakligen genom en förändrad utbildning, gående ut på att redan under ynglingaåren gifva dem, som aspirerade på att blifva mariningenjörer, jämte teknisk äfven sjömilitär utbildning, hvarvid särskildt borde beaktas önskvärdheten af att ingenjörrelevorna bereddhes tillfälle att i unga år knyta förbindelser med de blifvande sjöofficerarna.

De sakkunnige förmåla sig vidare hafva tagit under ompröfning dels huruvida anställandet af särskilda maskiningenjörer (maskinist-officerare) vore af behovet påkalladt dels huruvida i annat afseende någon specialisering af flottans ingenjörtjänster utöfver nu befintlig vore behöflig. Anställande af ingenjörer med särskild utbildning för tjänstgöring ombord å fartyg såsom maskinistofficerare ansåge de emellertid icke erforderlig. Fastmer syntes det dem vara synnerligen fördelaktigt att, såsom hittills ägt rum, samma ingenjörer, som hade att konstruera fartyg och maskiner, öfvervaka nybyggnader däraf samt på flottans varf leda nybyggnadsarbeten, efterse fartygen och verkställa reparationer å desamma, jämväl tjänstgjorde ombord, hvarigenom de sattes i tillfälle att taga personlig kännedom om de brister, som tilläfventyrs vidlådde materielen, samt erhöles erfarenhet om de förändringar å densamma, som vore behöfliga eller finge anses önskvärda. Den specialisering, som i öfrigt kunde ifrågasättas och som de sakkunnige hade tagit under öfvervägande, vore dels frågan om lämpligheten af att, såsom t. ex. i tyska och engelska marinerna vore fallet, hafva särskilda fartygskonstruktörer och särskilda maskinkonstruktörer dels frågan om anställande af särskilda elektroingenjörer. Då icke någon påtaglig olägenhet visat sig hos det hittills följda systemet att af samma person fordra kunskap om såväl maskiners som fartygs konstruktion och med hänsyn till att den högsta teoretiska utbildning, som inom landet stode att vinna i dessa båda afseenden, kunde inhämtas under fyra läsår efter aflagd mogenhetsexamen, ansåge de sakkunnige en specialisering i fartygs- och maskinkonstruktörer icke vara hvarken erforderlig eller önskvärd. Därmed finge dock icke vara uteslutet, att vissa individer efter vunnen anställning vid mariningenjörstaten torde böra mera uteslutande ägna sig åt den ena af nu nämnda grenar med uppoffrande i viss mån af den andra. Ej heller ansåges anställande af särskilda elektroingenjörer af behovet påkalladt, då tillräcklig kännedom om och erfarenhet på det elektrotekniska området erhöles med den utbildning, som af de sakkunnige komme att föreslås.

De sakkunnige ansåge sålunda, att utbildningen borde vara ensartad för mariningenjörer, men att däremot, såsom för närvarande vore fallet, särskilda fordringar borde ställas på dem, hvilka sökte anställning som byggmästare, min- eller torpedingenjörer.

Den ställning i militärt afseende, som mariningenjörstaten intoge, förefölle de sakkunnige icke vara i allo tillfredsställande. Såsom redan anförts, hade de kårer, som före mariningenjörstatens bildande omhändert hade flottans tekniska angelägenheter, varit militära. 1862 års kom-

mitté, som föreslagit dessa kårers ersättande med en kungl. flottans ingenjörkår, hade ansett fördelaktigast att för denna vidblifva den militära formen, hvaremot Förvaltningen af sjöärendena i sitt ytt-rande öfver kommitténs förslag ansett det vara mindre väsentligt, om kåren ägde militär eller civil organisation, men att den senare formen borde gifvas kåren, om genom valet af densamma sådana anordningar kunde vidtagas, hvarigenom de olägenheter blefve afhjelpna, hvilka vanligen uppstode inom en fåtalig kår med trög befordran. Vid frå-gans föredragning inför Kungl. Maj:t hade ej heller anförts andra skäl för öfvergång till den civila formen än att genom densamma kunde vidtagas anordningar för undvikande af trög befordran, hvilka icke läte sig tillämpas på en militär kår.

Det framginge sålunda, att man vid mariningenjörstatens bildande icke frångått den militära formen på grund af att densamma visat sig olämplig vid tjänstens utöfvande utan endast för att härigenom undgå de olägenheter, som å en liten militär kår uppstode på grund af trög befordran. Det skäl för en öfvergång till den civila formen, som då framhållits, kunde knappast anses numera förefinnas, enär mariningen-jörstaten sedan dess bildande mer än fördubblats i antal och en åldersgräns för afskedstagande blifvit fastställd. Än mindre skäl för den civila formens bibehållande syntes föreligga, om mariningenjör-staten erhöile den storlek och aspiranterna till densamma den ut-bildning, som af de sakkunnige komme att föreslås. Å andra sidan föreläge för närvarande för återinförande af den militära formen flera skäl, som vid tiden för mariningenjörstatens bildande icke förefunnos.

Vid nämnda tid ägde svenska flottan icke några fartyg, hvilkas maskinerier voro af den storlek eller omfattning, att fartygsingenjörer behöfde å dem kommenderas. Tjänstgöring såsom fartygsingenjör började ifrågakomma först med tillkomsten af pansarbåten Svea, alltså nära 20 år efter mariningenjörstatens bildande. Sjökommenderad ägde mariningenjören numera, ehuru själf icke krigsman, befälsrätt öfver den å en pansarbåt till omkring 75 krigsmän uppgående maskinper-sonalen. Ehuru saknaden af ställningen som krigsman och det därmed följande ständiga förmanskapet öfver underlydande personal hittills icke, såvidt det vore de sakkunnige bekant, vid något särskildt tillfälle vållat någon fartygsingenjör direkt olägenhet, så borde det ej bortses från att förhållanden, som medförde sådan, lätt nog skulle kunna uppstå. Så snart befälsstecknet gått ned, vore det nämligen också slut med ingenjörens förmanskap, och den forne förmannen vore icke ens öfver-ordnad i förhållande till den personal, som förut varit hans under-

lydande. Förutom att det syntes vara i öfverensstämmelse med krigslagens anda, att den, som utöfvade direkt befäl öfver krigsmän, jämväl själf borde vara krigsman, kunde det icke förnekas, att det därmed följande ständiga förmanskapet gäfvade ingenjören en klarare ställning i förhållande till hans underlydande än hvad med nuvarande organisation vore fallet.

De skäl, som sålunda angifvits för att ingenjören vid tjänstgöring ombord å fartyg borde vara krigsman, gällde jämväl i afseende på tjänstgöring å flottans varf. Äfven där hade nämligen tjänstemännen vid mariningenjörstaten under sig ett betydligt antal maskinister och eldare, tillhörande underofficers- och sjömanskårerna, öfver hvilka åtminstone chefen för ingenjördepartementet tillkomme befälsrätt »under dess tjänstgöring vid departementet inom varfvet eller vid arbete i departementets ärenden utom varfvet»; så snart tjänstgöringen vore slut, upphörde emellertid också förmanskapet.

I detta sammanhang borde jämväl anföras, att flottans maskinister vid tiden för mariningenjörstatens bildande varit civila och först med införandet af 1884 års reglemente erhållit sin nuvarande militära ställning.

På dessa skäl ville de sakkunnige såsom sin åsikt uttala, att för den del af mariningenjörstaten, som utgjorde den egentliga mariningenjörsdetaljen, icke längre borde bibehållas den civila formen, utan att den borde förändras till en militär kår, dock under förutsättning att därmed inträdande förmanskap icke afsåge all flottans personal, utan endast den tekniska delen af densamma. Ett ständigt förmanskap mellan officerskårens och mariningenjörstatens olika grader, som innebure, att en officer af högre grad städse vore förman för en ingenjör af lägre grad och tvärtom, skulle nämligen kunna medföra afsevärda olägenheter.

Genom mariningenjörstatens delvisa förändrande till militär kår vunnos äfven den fördelen, att det nuvarande systemet att tillsätta öfverdirektören endast tillsvidare medelst nådigt förordnande med bibehållande af fullmakt å förut innehafvande direktörs- eller ingenjörsbefattning och att tillsätta den yngsta i hvarje grad på samma sätt kunde undvikas. I enlighet med grundlagens bud skulle nämligen öfverdirektören då komma att innehafva en förtroendesyssla i sin egenskap af chef för en särskildt för sig bestående militär kår och såsom sådan kunna entledigas, om Konungen pröfvade rikets tjänst det fordra.

De förändringar med afseende på själfva organisationen af mariningenjörstaten, hvilka de sakkunnige ansåge erforderliga, vore sålunda

hufvudsakligen förändrade villkor för anställning samt mariningenjörstatens delvisa förändring från en civil till en militär kår.

Då de skäl, som för en förändring till militär kår blifvit anförda, emellertid hufvudsakligen gällde den egentliga mariningenjörsdetaljen, syntes det äfven de sakkunnige lämpligt, att endast denna del af mariningenjörstaten förändrades till en militär kår — *mariningenjörkåren* —, under det att den öfriga ingenjörpersonalen bibehölles vid den civila formen.

Utbildning
och villkor
för anställ-
ning vid ma-
riningenjör-
kåren.

De sakkunnige hafva härefter öfvergått till frågan om den utbildning, som borde bibringas dem, som ville erhålla anställning vid mariningenjörkåren, och de villkor, som borde uppställas för en dylik anställning.

De erinra därvid, att, såsom förut anförts, personalen vid mariningenjörstaten för närvarande anställes först efter afslutad såväl teoretisk som praktisk utbildning. De väsentliga af de med anledning häraf uppkomna olägenheterna hade redan blifvit angifna. En ytterligare olägenhet med nuvarande villkor för anställning vore, att intet visst bestämdt, särskildt för mariningenjören lämpadt kunskapsmått kunde föreskrifvas, samt att ingen kontroll kunde utöfvas öfver, att den stadgade praktiska verksamheten utöfvades på ett sådant område och på ett sådant sätt, att den verkligen utbildade den blifvande ingenjören för anställning vid flottan. För att undvika dessa olägenheter ansåge de sakkunnige, att utbildningen till mariningenjör borde ordnas på i hufvudsak följande sätt.

Till mariningenjörelever borde antagas ynglingar, som på den reala linjen aflagt examen för uppflyttning till sjunde klassens öfre afdelning (gymnasiets högsta klass) i allmänt eller därmed jämnställt läroverk; och borde eleverna snarast möjligt efter antagningen embarera på en pansarbåt eller pansarkryssare, om möjligt på samma fartyg, hvarå 4:de klassens sjökadetter vore embarkerade, för att under en omkring 2 månaders expedition göra tjänst som eldare. De elever, som under denna första expedition blefve godkända, permitterades efter dess slut för att följa undervisningen i vederbörligt läroverk. Efter aflagd mogenhetsexamen kommenderades eleverna ånyo på en pansarbåt eller pansarkryssare — nu om möjligt på det fartyg, hvarå 5:te klassens sjökadetter voro embarkerade, — för att göra tjänst i maskinrum. Härefter följde för dem, som blefve godkända och i öfrigt befunes lämpliga, kommendering att genomgå en omkring ettårig teoretisk och praktisk militär utbildningskurs. Den teoretiska kursen förlades till sjökrigsskolan och borde hufvudsakligen omfatta undervisning i skepps-

byggeri, ångmaskinlära, vapenlära, sjökrigskonst, torpedlära, reglementen, krigs- och sjölagar, franska och engelska språken, matematik, mekanik, verkstadsarbete, gymnastik och revolverexercis jämte skjutning. Undervisningen borde såvidt möjligt meddelas gemensamt med 6:te klassens sjökadetter. Den praktiska utbildningskursen, som afsåge att bibringa färdighet i verkstadsarbete, omfattade tiden från läsårets slut i sjökrigsskolan till läsårets början i tekniska högskolan eller omkring 4 månader och förlades till ettdera af flottans varf.

Efter avslutandet af den militära utbildningskursen öfverginge eleven till tekniska högskolan, hvarest plats borde vara åt honom beredd, utan afseende på antalet öfriga inträdessökande till detta läroverk. Han skulle här genomgå en 4-årig kurs i maskiningenjörväsende, skeppsbyggeri och elektroteknik, och borde kursens omfång till sina detaljer bestämmas med ledning af den för läsåret gällande undervisningsplanen för högskolan. Under en af de trenne somrarna under högskolekursen skulle elev tjänstgöra å torpedbåt eller jagare samt under de tvenne öfriga vara anställd vid mekanisk verkstad, där sjöångmaskiner tillverkades, eller vid varf.

Efter slutad kurs vid tekniska högskolan skulle eleven under minst tvenne år vara anställd dels såsom arbetare dels såsom ritare vid in- eller utländsk verkstad och varf, hvarefter han skulle utnämnas till extra ingenjör vid mariningenjörkåren. Efter två års tjänstgöring i denna egenskap vore extra ingenjör berättigad att vid inträffande ledighet söka anställning som mariningenjör intill uppnådda 33 år, men vore icke garanterad att vinna anställning vid kåren. Den angifna åldersgränsen föresloges med hänsyn till att en ingenjör icke borde blifva alltför gammal, innan han uppnått den för pensions erhållande stadgade tjänstetiden.

Om kårens rekrytering blefve ordnad på sålunda angifvet sätt, skulle det förmodligen endast undantagsvis komma ifråga, att den, som fullgjort sina två års tjänst som extra ingenjör, omedelbart vunne anställning vid mariningenjörkårens stam. I allmänhet komme sådan ingenjör att blifva utnämnd till mariningenjör i kårens reserv och finge söka privat anställning eller anställning som ritare eller dylikt vid flottans varf, till dess ledig plats uppstode i kåren.

På sålunda angifvet sätt afsåge de sakkunnige att erhålla ett så stort antal extra ingenjörer utbildade, att äfven mariningenjörkårens reserv af dem borde kunna rekryteras.

De sakkunnige hade äfven tagit under ompröfning ett sådant rekryteringssätt, som tillförsäkrade hvarje elev, hvilken med godkända

betyg genomgått föreskrifna teoretiska kurser och erhållit goda vitsord från föreskrifven praktisk tjänstgöring, rätt att vinna anställning vid mariningenjörkåren, men hade icke funnit ett sådant lämpligt om ens möjligt att genomföra. Den tid, som åtginge från det en elev antoges och till dess han vore kompetent att söka fast anställning vid kåren, uppginge nämligen till 10 år, och att så långt i förväg med någon säkerhet beräkna den afgang från kåren, som skulle förekomma, vore icke möjligt. Skulle ett sådant rekryteringssätt likväl antagas, måste för rekrytering af kårens reserv särskilda åtgärder vidtagas.

Det af de sakkunnige föreslagna rekryteringssättet erbjöde de viktiga fördelarna, att man bibehölle möjligheten att göra urval bland de utbildade ända till dess fast anställning vid kåren slutligen vunnes samt att rekrytering af reserven samtidigt erhöles.

Med den år 1908 inträdande utsträckta värnplikten komme visserligen staten att af den, som vid värnpliktsinskrifningen genomginge eller genomgått fackskolan för maskinbyggnadskonst vid tekniska högskolan, fordra 10 månaders tjänstgöring såsom värnpliktig, i jämförelse hvarmed den militärtjänstgöring, som af mariningenjöreleven fordrades och hvilken uppginge till en 2 månaders tjänstgöring under skolfrierna och 14 månaders tjänstgöring i en följd, ej kunde sägas vara synnerligen betungande, men med hänsyn dels till den längre öfningstiden dels till fordran på, att militärkursen förlades mellan mogenhetsexamen och de tekniska studierna, hvilket ej behöfde vara fallet med värnpliktens fullgörande, syntes likväl redan på den grund någon ekonomisk ersättning böra gifvas dessa elever förutom dietpenningar vid tjänstgöring ombord och en motsvarande aflöning vid tjänstgöring å flottans varf. Ännu mer borde fordran på att såväl undervisningen som den praktiska utbildningen skulle bedrivas med särskild tanke på anställning vid mariningenjörkåren, utan att likväl säkerhet för sådan anställning erhöles, göra det nödvändigt att gifva den, som på så osäkra framtidsutsikter beträdde en bana, fördelen af understöd under studiernas bedrivande.

Den lämpligaste formen för sådant understöd hade synts de sakkunnige vara tilldelande af stipendier åt eleverna såväl under den tid, de genomginge kursen på tekniska högskolan, som under den tid, de efter slutad högskolekurs för sin utbildning hade anställning vid verkstad och varf. Genom att eleverna såsom stipendiater genomginge högskolan, bereddes jämväl flottans myndigheter större möjligheter att bestämma studieplan, kontrollera undervisningen och ordna densamma på lämpligaste sätt med hänsyn till anställningen som mariningenjör än

hvad fallet kunde vara, om eleverna fullständigt på egen bekostnad genomginge högskolan. Storleken af de stipendier, som föresloges att utgå under högskoletiden, syntes lämpligen kunna bestämmas till 300 kronor första året samt därefter 100 kronor större för hvarje år, hvarigenom stipendiet under sista året skulle komma att utgå med 600 kronor.

Storleken af det stipendium, som skulle åtnjutas under anställning vid privat verkstad och varf, borde bestämmas med hänsyn till att det samma jämte hvad stipendiaten kunde på sitt arbete förtjäna motsvarade lefnadskostnaderna. Då hänsyn toges till att sådan anställning helst borde sökas vid utländsk verkstad, syntes beloppet af detta stipendium lämpligen böra sättas till 1,200 kronor.

För att komma i åtnjutande af stipendium skulle elev bland annat förbinda sig att efter slutad utbildning tjänstgöra 2 år som extra ingenjör samt därefter antaga anställning i flottans reserv och där kvarstå till uppnådd 40 års ålder, om anställning vid stammen icke vunnos.

De sakkunnige anföra vidare, att för att kunna göra erforderligt urval borde i regel årligen antagas 6 elever, af hvilka de, som blifvit godkända och aflagt föreskrifven mogenhetsexamen, skulle kommenderas till andra årets elevexpedition. Af dessa anställdes 3 såsom mariningenjörkadetter för att genomgå den ettåriga militärkursen, af hvilka i regel 2 skulle utnämnas till mariningenjörstipendiater af 2:a klassen. Väl antagen till stipendiat ägde yngling åtnjuta det för hvarje år växande stipendiet, så länge han i vederbörlig ordning aflade sin examen och erhöile goda vitsord från sin praktiska verksamhet. Omedelbart efter afslutandet af den föreskrifna kursen i tekniska högskolan följde anställning som stipendiat af 1:a klassen.

I enlighet med de grunder, för hvilka sålunda redogjorts, hafva de sakkunnige utarbetat och ingifvit förslag till bestämmelser angående antagning af mariningenjörelever och dessas utbildning samt fordringar för vinnande af anställning såsom mariningenjör vid mariningenjörkåren eller dess reserv.

Detta förslag innehåller bland annat, att mariningenjörelev skulle åtnjuta dietpenningar, läkare- och sjukvård samt resekostnadsersättning i likhet med sjökadett. Under den tid, mariningenjörkadett vore kommenderad till sjökrigsskolan, skulle för honom gälla samma ekonomiska föreskrifter som för sjökadett, dock att mariningenjörkadett vore befriad från att erlägga terminsafgift. Under tjänstgöring vid flottans varf åtnjöte mariningenjörkadett inkvartering och portion (eller ersättning därför) samt dagafflöning i likhet med underofficer af 2:a graden vid

maskiniststaten samt fri läkare- och sjukvård. För resa till och från tjänstgöringsorten skulle sådan kadett äga uppbära ersättning i likhet med underofficer af 2:a graden.

Förutom stipendiet skulle vid tjänstgöring i flottans öfverstyrelse, å varf eller fartyg stipendiat af 2:a klassen åtnjuta dagaflöning och portion (eller ersättning därför) eller sjöaflöning, messpenningar och portion (eller ersättning därför) i likhet med underofficer af 2:a graden å maskiniststaten och stipendiat af 1:a klassen dagaflöning och inkvarteringsbidrag eller sjöaflöning och dietpenningar i likhet med underlöjtnant.

I likhet med hvad fallet vore på marinintendenturbanan borde äfven möjlighet beredas för den, som aflagt sjöofficersexamen, att vinna anställning såsom mariningenjör. Den, som aflagt nämnda examen och som genomgått för mariningenjörstipendiat föreskrifven kurs i tekniska högskolan samt under minst två år och sex månader varit anställd vid mekanisk verkstad och varf, hvaraf minst två år efter genomgången högskolekurs, borde vara berättigad söka anställning som extra ingenjör samt efter två års anställning i denna egenskap äga söka anställning som mariningenjör.

Med hänsyn till att sjöofficer under tjänstgöring i denna egenskap förvärfvade ökad kännedom om tjänsten å flottans fartyg och varf, syntes tjänstgöringstiden som extra ingenjör för sjöofficer, som i denna egenskap genomgått ofvannämnda teoretiska kurs samt jämväl varit anställd vid verkstad och varf under den tid, som nyss vore nämnd, kunna nedsättas till ett år.

Anställning
såsom bygg-
mästare, min-
ingenjör och
torped-
ingenjör.

I fråga om anställning såsom byggmästare, miningenjör och torpedingenjör hafva de sakkunnige anført, att med anledning af det ringa antal, hvaraf flottan hade behof inom hvar och en af dessa ingenjörsgrenar, kunde någon antagning af elever vid unga år, såsom för mariningenjörer vore föreslaget, näppeligen ifrågasättas, utan torde det vara lämpligast att såsom hittills vid inträffande ledighet besätta dessa platser med personer, som aflagt ingenjörsexamen och genom viss tids verksamhet i privat anställning förvärfvat tillräcklig erfarenhet för tjänstens bestridande.

För anställning såsom torpedingenjör fordrades för närvarande att vid tekniska högskolan eller annan därmed jämförlig läroanstalt hafva genomgått fullständiga lärokurser i maskinbyggnadskonst jämte mekanisk teknologi och däri blifvit godkänd samt under minst 4 år, dels såsom arbetare dels såsom ritare, varit anställd vid mekanisk verkstad, där ångmaskiner tillverkades, och därvid ådagalagt god kunskap i maskinbyggnad. För anställning såsom miningenjör fordrades att hafva

genomgått samma lärokurser med tillägg af kurs i elektroteknik samt att under minst 4 år varit anställd inom det elektrotekniska yrket dels såsom arbetare, dels såsom ritare, och därvid ådagalagt god kunskap i elektroteknikens praktiska tillämpning.

Sedan gnistsignalmaterielen numera tillkommit och handhades af torpedafdelningen i marinförvaltningen och af torpeddepartementen å varfven, borde äfven torpedingenjörerna vara utbildade på det elektrotekniska området, hvadan de teoretiska fordringarna för anställning som torpedingenjör syntes böra blifva desamma som för anställning såsom miningenjör. I likhet med för mariningenjörerna borde äfven för nu nämnda kategorier genomgången kurs vid tekniska högskolan ställas som ovillkorlig fordran. Med afseende på den praktiska verksamheten måste emellertid lika som för närvarande olika fordringar ställas, beroende på om anställning söktes såsom torpedingenjör eller såsom miningenjör.

Af samma skäl, som beträffande mariningenjörerna anförts, borde en åldersgräns sättas vid antagningen.

Fordringarna för anställning såsom torped- eller miningenjör borde således blifva: att hafva såsom ordinarie elev genomgått fullständig kurs (för närvarande fyraårig) vid tekniska högskolans fackskola för elektroteknik och därvid blifvit godkänd samt att minst 4 år, hvaraf minst 3 år efter avslutad kurs vid tekniska högskolan, hafva dels såsom arbetare, dels såsom ritare varit anställd, torpedingenjör vid mekanisk verkstad, där ång- eller därmed jämförliga maskiner eller torpeder tillverkades, eller inom det elektrotekniska yrket, miningenjör inom det elektrotekniska yrket samt att icke vid den tid, då ansökan till ledigblifven plats senast skulle vara inlämnad, hafva fyllt 31 år.

Torped- eller miningenjör borde genast efter anställningen beordras till tjänstgöring vid vederbörligt departement å Stockholms stations varf samt, så snart ny kurs vid sjökrigshögskolan toge sin början eller det eljest läte sig göra, beordras att följa undervisningen i torpedlära, min- och belysningslära samt sprängämnslära; godkänd examen i dessa ämnen borde fordras för erhållande af fullmakt å befattningen.

Som titeln byggmästare ofta användes för byggnadsverkmästare m. fl., som icke aflagt ingenjörsexamen, föresloges, att denna benämning utbyttes mot någon, hvari ordet ingenjör inginge, och ansåge de sakkunnige, att stationsingenjör skulle vara en lämplig benämning.

De nuvarande fordringarna för anställning såsom byggmästare borde bibehållas för anställning såsom stationsingenjör, blott med den skillnad att genomgången lärokurs vid tekniska högskolan gjordes till ovillkorlig

fordran samt att sökande vid den tid, då ansökan till ledigblifven plats senast skulle vara inlämnad, icke finge hafva fyllt 35 år.

Behof af
ingenjör-
personal vid
flottan.

De sakkunnige hafva härefter öfvergått till frågan om behofvet af ingenjörpersonal vid flottan. De erinra därvid till en början, att enligt den för år 1904 gällande stat mariningenjörstaten bestode af:

1 öfverdirektör,	} utgörande den egentliga mariningenjörstaten.
3 direktörer,	
7 ingenjörer i 1:a löneklass,	
4 d:o i 2:a d:o	
2 d:o i 3:e d:o	
3 extra ingenjörer.	
Summa 20	

2 byggmästare,
1 miningenjör och
2 torpedingenjörer.

Den personal af mariningenjörstaten, som för närvarande utgjorde *den egentliga mariningenjörstaten*, vore redan nu, anförda de sakkunnige vidare, otillräcklig och blefve det i ännu högre grad, sedan de under byggnad varande fartygen Oskar II och Fylgia blifvit till flottan öfverlämnade. I det yttrande i fråga om erforderlig ökning af mariningenjörstaten, som af marinförvaltningen afgifvits den 8 december 1899, hvilket yttrande legat till grund för den till 1900 års Riksdag gjorda framställningen om ökning af nämnda stat, hade särskildt framhållits, att, äfven om den tillökning i mariningenjörstatens personal, som sålunda ifrågasatts, komme till stånd, dock i en ej långt aflägsen framtid behof af ytterligare ingenjörpersonal skulle gifva sig till känna. Det behof, som i nämnda yttrande angäfvos, omfattade hela mariningenjörstaten och grundade sig på behofvet år 1902 med tillämpande af då gällande mobiliseringsplan; häri hade upptagits:

tjänstgörande i marinförvaltningen	4
» å varfvet i Karlskrona	7
» » » » Stockholm	6
för sjökommendering å 10 st. 1:a klass pansarbåtar	10
Summa	27

Om från nu angifna behof frändroges byggmästarna samt min- och torpedingenjörerna, återstode såsom behof för den egentliga mariningenjörsdetaljen:

tjänstgörande i marinförvaltningen.....	3
» » å varfvet i Karlskrona.....	5
» » » » Stockholm.....	4
för sjökommendering.....	10
Summa	22

Marinförvaltningen, som äfven haft i uppdrag att yttra sig öfver behofvet af ingenjörpersonal år 1912, hade ansett, att den nödvändiga ökningen utöfver den nu angifna kunde begränsas till 5 ordinarie ingenjörer, hvarvid ämbetsverket emellertid beräknat, att 8 å 9 reservingenjörer skulle finnas att tillgå. För fyllande af behofvet år 1912 hade sålunda en ingenjörpersonal af 22 + 5 + 8 å 9 eller tillsammans 35 å 36 ansetts erforderlig. Till grund för beräkningen hade lagts den förut-sättning, att flottan förutom torpedbåtar skulle hvartannat år tillföras en 1:a kl. pansarbåt, hvaremot gifvetvis tillkomsten af pansarkryssare och jagare icke kunnat ingå i beräkningen.

I underdånig skrifvelse den 14 oktober 1903 hade öfverdirektören och chefen för mariningenjörstaten gjort framställning om ökning såväl af statens personal som af dennas aflöningsförmåner. I skrifvelsen hade anförts, bland annat, att den framtid, hvarå marinförvaltningen syftat i sin skrifvelse den 8 december 1899, redan inträdt, och att behofvet vore än mera oafvisligt, sedan den flytande materielen inom kort komme att ökas med pansarbåten Manligheten samt under år 1906 med de då färdiga fartygen Oskar II och Fylgia. En ökning af den egentliga mariningenjörsdetaljen hade föreslagits med 2 underdirektörer och 5 ingenjörer, hvaremot staten skulle minskas med de nuvarande 3 extra ingenjörerna. Motivet för sistnämnda åtgärd hade hufvudsakligen varit, att extra-ingenjörsinstitutionen, sådan den då förefanns och ännu förefunnes, befarades icke komma att fylla sin uppgift i hvad rörde rekrytering af mariningenjörstatens reserv, i det att sökande till dessa befattningar förmodades icke blifva till finnandes, när utsikt ej längre förefanns till vinnande af fast anställning efter uttjänad tid såsom extra ingenjör eller dessförinnan. Denna farhåga hade äfven besannat sig, i det att till en efter bemälda skrifvelses aflåtande till ansökan kungjord extra ingenjörbefattning ingen sökande anmält sig.

Med den sålunda föreslagna personalökningen hade emellertid vid den egentliga mariningenjörssdetaljen skolat finnas att tillgå:

för ständig tjänstgöring i marinförvaltningen	4
» » » å flottans hufvudstation ...	5
» » » » » andra station ...	4
för sjökommendering.....	11
	Summa 24

Under de tider, då sjökommendering ej ifrågakomme, ökades nämnda tal med:

i marinförvaltningen	3
å flottans hufvudstation.....	7
» » andra station	1

Af de för flottans hufvudstation upptagna 7 ingenjörerna hade 4 varit afsedda för tjänstgöring i underbefälsskolans maskinist- och kvartermansklasser, i hvilka tillgången på lärarkrafter behöfde ökas, sedan antalet elever vuxit dels genom ökning af flottans personal, dels genom kustartillerielevers tillkomst.

Då emellertid icke tillräcklig tid ansetts förefinnas för beredande till 1904 års Riksdag af ett fullständigt förslag till omorganisation af mariningenjörstaten, hade uppdragits åt marinförvaltningen att inkomma med förslag endast till den ökning af personalen, som vore erforderlig för afhjälpan af det mest trängande behovet. Nämnda ämbetsverk hade föreslagit statens ökande med 4 ingenjörer under uttryckligt betonande, att, då behovet blifvit inskränkt till denna siffra, sådant skett endast för att kunna afhjälpa det mest trängande behovet. Detta (beräknadt för år 1905) hade nämligen ansetts utgöra:

för tjänstgöring i marinförvaltningen	5
» » å Karlskrona varf	5
» » » Stockholms »	3
för sjökommendering.....	11
	Summa 24

Det behof af personal vid den egentliga mariningenjörssdetaljen, som, enligt af de sakkunnige gjord utredning, föreläge under år 1906, utgjorde 30, nämligen:

i marinförvaltningen	7
å Karlskrona varf	5
å Stockholms »	3
för kontroll af nybyggnader	5
för sjökommendering (under sommaren)	10
Summa	30.

Det under sommaren för sjökommendering upptagna antalet skulle under vintern finna användning på följande sätt:

å Karlskrona varf	1
å Stockholms »	1
sjökommenderade	2
i underbefälsskolan i Karlskrona	4
för genomgående af militär kurs	2
Summa	10.

Vid mobilisering erfordrades ytterligare:

för sjökommendering	7
ersättningspersonal (5 %)	2
Summa	9,

hwaremot minskning ansåges kunna äga rum med

i marinförvaltningen	2
för kontroll af nybyggnader	2
Summa	4,

hvidan ökningen inskränkte sig till 5 || och mobiliseringsbehovet sålunda utgjorde | 35. |

Antalet af i marinförvaltningen tjänstgörande personal, tillhörande den egentliga mariningenjörstaten, hade af de sakkunnige föreslagits något större än hvad såväl marinförvaltningen som öfverdirektören föreslagit. Denna ökning vore emellertid i själfva verket mera skenbar än verklig, i det att redan för närvarande å marinförvaltningens ingenjörafdelning tjänstgjorde icke mindre än 10 ingenjörutbildade personer, häre inberäknadt öfverdirektören, men icke de ingenjörer, som hade i uppdrag att kontrollera flottans under byggnad varande fartyg.

Af dessa 10 tillhörde endast 5 mariningenjörstaten, under det att de öfriga på grund af bristande tillgång å denna stat måst tillfälligt an-

ställas och aflönas af till fartygs nybyggnad anslagna medel. De sakkunnige ansåge emellertid, att det vore för staten fördelaktigare att för arbetet å marinförvaltningens ingenjörafdelning i större utsträckning använda personal af mariningenjörstaten, emedan man härigenom erhöle en reserv af mariningenjörer, som vid förefallande behof kunde kommenderas till tjänstgöring vare sig ombord eller å flottans varf.

Det angifna behovet af ingenjörer å varfven under den tid, sjö-kommendering i större utsträckning ägde rum, vore i hufvudsak det-samma, som af såväl marinförvaltningen som öfverdirektören angifvits. I dessa myndigheters förslag hade emellertid icke någon särskild personal upptagits för kontrollering af nybyggnader. Frändroges de, som torde varit härför afsedda, skulle enligt myndigheternas förslag för den egentliga varfstjänsten återstå 4 ingenjörer för Karlskrona varf och 3 för Stockholms. För sistnämnda varf hade äfven detta antal ansetts tillräckligt, hvaremot för Karlskrona varf icke borde under någon tid af året beräknas mindre tillgång på personal af mariningenjörsdetaljen än 5. Antalet daglönare å nämnda varfs ingenjördepartement uppginge nämligen för närvarande till omkring 1,200, hvadan å hvarje befälsperson skulle komma i medeltal 240 arbetare; motsvarande siffror vid Stockholms varf vore omkring 450 och 150.

En möjligen skeende förflyttning af flytande materiel från Karlskrona till Stockholms station och därmed följande ökad verksamhet å nämnda stations varf kunde naturligen komma att ändra proportionen mellan antalet af ingenjörpersonal å de båda varfven.

Under vintern, då en större del af materielen vore förlagd å varfven och tarfvade grundlig undersökning, reparation och istandsättning och då en stor del af maskinist- och eldarpersonalen tjänstgjorde å ingenjördepartementen, kräfdes gifvetvis ökad teknisk befälspersonal. Denna ökning hade likväl af de sakkunnige ansetts kunna, under af dem angifna förutsättningar, begränsas till en å hvardera varfvet.

För kontrollering af nybyggnader hade i hittills framlagda planer för behof af mariningenjörpersonal icke upptagits någon särskild sådan, utan hade härför afsetts att vid behof taga en ingenjör från hvardera varfvet och en eller flera af de för tjänstgöring i marinförvaltningen afsedda. Följden hade emellertid blifvit den, att vid flera tillfällen kontrollerande ingenjörer ej kunnat för vissa arbeten afses, hvadan dessa måst utföras utan att af staten under arbetets gång kunna, såsom önskligt varit, i detalj tillses och öfvervakas. Då det icke kunde vara med statens fördel förenligt, att stora summor utgäfves för nybyggnadsarbeten, utan att staten i detalj kontrollerade, att arbetets godhet svarade

mot det pris, som för detsamma erlades, ansåge de sakkunnige det vara af yttersta vikt, att hvarje ny- eller större ombyggnad äfvensom tillverkning af viktigare materialier kontrollerades samt att för denna tjänstgöring ett särskildt personalbehof upptoges.

I förut omnämnda skrifvelse hade öfverdirektören anført, att antalet af de för kontroll af flottans nybyggnader vid enskilda verkstäder afsedda ingenjörerna sedan år 1900 i medeltal uppgått till 3, men att det varit önskvärdt att härför ytterligare kunna disponera 2 å 3. Under år 1905 komme att för kontroll af nybyggnader och dylikt erfordras 6 ingenjörer.

Då den framtida byggnadsverksamheten inom flottan vore beroende af förhållanden, som icke kunde beräknas, hade de sakkunnige ansett, att antalet ingenjörer för kontroll af nybyggnader för närvarande icke borde sättas högre än till 5.

Med afseende slutligen på den för sjökommendering afsedda personalen af mariningenjörkåren hade de sakkunnige, med hänsyn till att 7 pansarbåtar ingått i kusteskadern år 1903 och att detta antal år 1904 ökats till 8, antagit, att antalet för framtiden icke komme att understiga sistnämnda siffra samt att å hvar och en af dessa i enlighet med fastställd besättningslista borde tjänstgöra en mariningenjörkåren tillhörande person. Dessutom hade beräknats en ingenjör för pansarkryssaren Fylgia samt en för en jagare. Gällande besättningslista upptog visserligen icke någon ingenjör för sistnämnda fartygstyp, men ansåge de sakkunnige, att med hänsyn till det ömtåliga, för en mångfald haverier lätt utsatta maskineri, som funnes å dessa fartyg, en ingenjör borde afses åtminstone för hvarje enhet af desamma. Då denna enhet åtminstone till en början, innan jagarnas antal nått den storlek, att de kunde sammanföras till divisioner, kunde antagas komma att utgöras af två jagare, hade de sakkunnige ansett, att för den närmaste framtiden en ingenjör borde afses för hvarannan jagare. Så länge antalet endast utgjordes af två, syntes likväl vid mobilisering båda böra förses med ingenjör med hänsyn till att hvar och en af dem torde få själfständiga uppdrag, måhända åtföljda af en eller flera torpedbåtar. Under den tid, flottans sommaröfningar påginge, vore sålunda behofvet af personal från mariningenjörstaten för sjökommendering:

å 8 pansarbåtar af 1. kl.	8
å 1 pansarkryssare	1
å 1 jagare	1

Summa 10.

Behovvet af ingenjörpersonal för sjökommendering under vintermånaderna hade beräknats till 2, nämligen:

såsom stabsingenjör	1
å 1 pansarkryssare	1
Summa	2.

Å de fyra pansarbåtar, hvilka såväl 1903 som 1904 under vintermånaderna varit förlagda vid Karlskrona station för öfvande af bevärning, hade hittills icke fartygsingenjörer varit kommenderade, utan hade vid förefallande behof ingenjörbiträde från varfvet anlåtats. De sakkunnige ansåge det emellertid af behovvet påkalladt, att för dessa fartyg afsåges åtminstone en ingenjör. Att pansarkryssaren Fylgia, sedan den blifvit färdigbyggd, komme att användas för vinterexpedition till aflägsna farvatten hade tagits för gifvet, hvadan för detta fartyg upptagits behof af en ingenjör.

Af det för mobilisering utöfver sommarbehovvet i fredstid upptagna behovvet af ingenjörpersonal för sjökommendering afsåges

såsom stabsingenjör i kustflottan.....	1
» » i Stockholmseskadern.....	1
å 4 pansarbåtar af 1. kl.....	4
å 1 jagare	1
Summa	7.

Med afseende på det för tjänstgöring under vintern upptagna antalet ingenjörer, förutom de för marinförvaltningen, varfven, kontroll och sjökommendering afsedda, hafva de sakkunnige anført, att för undervisningen i maskinist- och kvartermansklasserna i underbefälskolan i Karlskrona afsåges för närvarande två ingenjörer, hvilka samtidigt tjänstgjorde å varfvet och för undervisningens meddelande åtnjöte särskildt arfvode. Erfarenheten hade emellertid gifvit vid handen, icke blott att dessa tvenne ingenjörer hade full sysselsättning med nämnda undervisning, utan äfven att densamma icke numera kunde nöjaktigt tillgodoses med endast två personer. Såsom redan blifvit anfördt, hade öfverdirektören i sitt förslag till omorganisation af marin-ingenjörstaten upptagit nu nämnda behof till 4, och ansåge de sakkunnige jämväl detta behof förefinnas.

Behovvet af det för genomgående af militärkurs upptagna antalet komme visserligen att upphöra, då ingenjörer med af de sakkunnige föreslagen utbildning kunde börja anställas, nämligen år 1915, men torde vid den tiden flottans öfningar till sjöss vintertiden hafva nått sådan

utsträckning, att minst de för genomgående af militärkurs upptagna tvenne ingenjörerna erfordrades för sjökommendering utöfver de två för sådan tjänst under år 1906 afsedda.

I den plan för flottans öfningar, som åtföljde chefens för flottans stab utlåtande i fråga om utsträckning af beväringens öfningstid den 31 oktober 1900, hade redan för år 1909 upptagits 4 stycken 1 kl. pansarbåtar på expedition under oktober—januari, hvadan redan med nämnda år inträdde ett ökad behof af 3 ingenjörer för sjökommendering vintertid.

Under förutsättning att flottan komme att utvecklas efter ungefärligen samma måttstock som under de senaste åren, hade behofvet af ingenjörpersonal approximativt beräknats till:

	Under fredstid.	Vid moblisering.
efter 5 år (1911)	32	40
» 10 » (1916)	34	44

Med afseende på *stations-, min- och torpedingenjörer* ansågo de sakkunnige, hvad de förstnämnda beträffade, icke något behof af ökning föreligga, hvaremot sådant behof ansåges förefinnas med afseende på såväl torped- som miningenjörer. Redan år 1901 hade marinförvaltningen anhållit, att chefen för sjöförsvarsdepartementet ville utverka nådig proposition om anslag för anställande af två torpedingenjörer utöfver de tvenne nu befintliga. Bemälda skrifvelse hade emellertid icke föranlett någon Eders Kungl. Maj:ts åtgärd. År 1902 hade framställningen förnyats af marinförvaltningen, hvarjämte äfven framhållits behofvet af ytterligare en miningenjör. I skrifvelsen hade betonats beträffande torpedingenjörerna, att det nuvarande antalet, som bestämts redan år 1887, vore för ringa för att arbetet inom torpedvapnet skulle kunna ordnas och utföras på ett för tjänsten fullt tillfredsställande sätt. Sedan nämnda år hade nämligen antalet flottans torpeder femdubblats och antalet torpedtuber tredubblats o. s. v. Marinförvaltningen hade ansett ovedersägligt, att torpedvapnets vård och utveckling icke kunde behörigen tillgodoses utan fast anställning af ytterligare två för vapnet utbildade ingenjörer.

Med afseende på behofvet af ytterligare en miningenjör hade anförts, att de göromål, som ålago den i marinförvaltningens minafdelning tjänstgörande miningenjören, under de senare åren väsentligen ökats, beroende dels på tillkomsten af tillfällig minspärrningsmateriel, skärgårdstelefonmateriel, kontramineringsmateriel och tillfällig spräng-

ningsmateriel dels på behovet af ändring i den hittills använda permanenta minspärrningsmaterielen.

Den af marinförvaltningen år 1902 sålunda gjorda hemställan hade icke heller ledt till någon åtgärd.

I öfverdirektörens flera gånger nämnda underdåniga förslag till ökning af mariningenjörstaten m. m. hade föreslagits jämväl en ökning af torped- och miningenjörer, men endast med en af hvarterdera slaget. I afgifvet yttrande och förslag angående behovet af ökad mariningenjörpersonal den 27 oktober 1903 hade marinförvaltningen på det bestämdaste framhållit, att mariningenjörstaten borde snarast ökas med åtminstone en torpedingenjör och en miningenjör. I anslutning härtill hade nådig proposition afgifvits till 1904 års riksdag om anvisande å extra stat af medel för anställande af nämnda tvenne ingenjörer, hvilket äfven af Riksdagen bifallits.

Behovet af ytterligare en torped- och en miningenjör syntes sålunda vara tillfullo erkänt. De sakkunnige ansåge emellertid, att behof af ytterligare en torpedingenjör förefunnes, enär hänsyn måste tagas till handhafvandet och utvecklingen af den torpeddepartementen tillhörande gnistsignalmaterielen. Denna materiel, som icke varit i tjänstebruk vid flottan mer än ett par år och hvilken allt fortfarande vore underkastad ständig utveckling, kräde för sin del en med goda teoretiska kunskaper i elektrotekniskt afseende jämte erfarenhet på det elektrotekniska området väl förfaren man.

Behovet af personal inom nu behandlade grenar af ingenjörväsendet utgjorde sålunda:

- 2 stationsingenjörer,
- 2 miningenjörer och
- 4 torpedingenjörer.

Något ökad behof af denna personal vid mobilisering föreläge icke.

Organisatio-
nen af flottans
ingenjör-
personal.

I fråga om *organisationen af flottans ingenjörpersonal* hafva de sakkunnige anført, att då användande af reservpersonal för ingenjörtjänstens skötande i fredstid ej lämpligen kunde ifrågasättas, men å andra sidan det behof, som utöfver fredsbehovet uppkomme vid mobilisering, torde kunna fyllas af reserv- eller värnpliktig personal, de sakkunnige ansåge, att behovet af ingenjörpersonal under fredstid borde läggas till grund för den storlek, hvar till nämnda personal af stammen borde uppbringas.

Beträffande *mariningenjörkårens* organisation i afseende på personals indelning i grader och löneklasser ansåge de sakkunnige, att detta borde ske i hufvudsaklig anslutning till nu bestående förhållanden. En-

dast i ett afseende vore en mera afsevärd afvikelse härifrån erforderlig, nämligen för tillgodoseende af ett länge känt behof af en mellan direktören och underlydande ingenjörer å varfvet stående tjänsteman.

Såsom förut anförts, hade redan Eders Kungl. Maj:ts förslag till mariningenjörstatens bildande upptagit tvenne öfveringenjörer med majors grad, hvilka, en å hvardera stationen, skulle närmast under direktören leda göromålen, men hade Riksdagen icke bifallit upprättandet af dessa befattningar.

I sitt förut omförmälda förslag den 14 oktober 1903 hade öfverdirektören emellertid upptagit frågan om anställande af öfveringenjörer eller, såsom de af honom benämndes, underdirektörer. Dessa, till antalet tvenne, skulle hafva till tjänstesysselsättning att vid behof vara än den ena än den andra eller båda, om så erfordrades vid något tillfälle, stabsingenjör i eskader samt att tjänstgöra i marinförvaltningen, flottans stab och å stationerna. Den af underdirektörerna, hvilken tjänstgjorde såsom stabsingenjör i t. ex. kusteskadern, borde därefter tjänstgöra i marinförvaltningen, på det att den erfarenhet, han såsom stabsingenjör förvärfvat, måtte komma till godo vid erforderliga tekniska utredningar beträffande såväl materielen som dess handhavande. Denne underdirektör skulle samtidigt tjänstgöra i flottans stab för att utreda och föreslå hvad som med materielen, dess användning och vård ur teknisk synpunkt kunde vara att iakttaga. Vid förfall för direktören vid flottans station i Stockholm skulle meranämnda underdirektör, då så lämpligen kunde ske, bestrida dennes tjänst. Den andra underdirektören skulle tjänstgöra å Karlskrona station för handläggande af sådana löpande ärenden vid därvarande ingenjördepartement, hvilka ej kräfde omedelbar handläggning af departementschefen; hans särskilda uppgift skulle vara att med vaksamhet följa och utöfva tillsyn öfver den i beredskap förlagda flytande materielen, hvarjämte han vid förfall för direktören skulle uppehålla dennes tjänst.

I likhet med hvad öfverdirektören hemställt, ansåge de sakkunnige anställandet af en andre direktör eller underdirektör å hvardera stationen af behofvet påkalladt. Den betydliga ökning af fartygsmaterielen, som under det senaste årtiondet ägt rum, i förening med den höga grad af krigsberedskap, som numera fordrades, ställde helt andra fordringar på varfven och dess personal, än fordom varit fallet. Direktören vore, åtminstone hvad beträffade Karlskrona station, alltför upptagen af ledningen af ingenjördepartementet i dess helhet, af uppgörande af förslag och afgifvande af utlåtanden m. m., för att kunna medhinna att personligen i detalj öfvervaka materielens krigsberedskap. Omsorgen härom kräfde sin särskilda man, hvilken för att vara i till-

fälle att när som helst kunna få personal och materiel till sitt förfogande för upptäckta bristers afhjälpande och dylikt, borde hafva en grad, som gjorde honom till förman för öfriga å departementet tjänstgörande ingenjörer samt en tjänsteställning och en aflöning svarande mot det ansvar, som uppdraget innebure.

Med den fördelning af materielen mellan stationerna, som för närvarande vore rådande, skulle måhända invändas, att tillsynen af de å Stockholms station förlagda fartygens krigsberedskap icke komme att bereda underdirektören i Stockholm full sysselsättning. Då emellertid frågan om förflyttning af fartyg från Karlskrona till Stockholm väl finge anses vara en fråga för dagen, syntes häri ligga en bestämd anledning att icke i nu nämndt afseende skapa olika förhållanden å de båda stationerna. När dessutom icke någon ökning i den hittills föreslagna ingenjörpersonalen å Stockholms varf blifvit af de sakkunnige ifrågasatt, torde underdirektören därstädes jämväl böra biträda direktören vid behandling äfven af andra angelägenheter än de, som anginge fartygens krigsberedskap.

Under kusteskaderns öfningar borde en af underdirektörerna tjänstgöra såsom stabsingenjör, hvarvid tillfälle bereddes för denne att personligen inhämta kännedom om de brister, som möjligen förefunnnes med afseende på materielen. Vid observationsjournalers behandling inom varfsskommissionen borde underdirektören närvara, hvarjämte åtminstone underdirektören i Stockholm, om han under året tjänstgjort såsom stabsingenjör, borde biträda vid behandlingen inom marinförvaltningen af vederbörande befälhafvares generalrapport i hvad den afsåge bristfälligheter å den befintliga materielen. I detta sammanhang ville de sakkunnige erinra, att de båda verkstadsföreståndarna för närvarande åtnjöte en aflöning, hvilken i allmänhet endast obetydligt understeg direktörs aflöning, men hvilken, om verkstadsföreståndaren åtnjöte boställe och tvenne ålderstillägg, öfverstege direktörens, äfven om denne erhölet ålderstillägg.

De tre löneklasserna inom ingenjörgraden ansåges böra bibehållas, men erhålla benämning i likhet med inom marinintendentur- och marinläkarkårerna. Benämningen extra ingenjör borde bibehållas för dem, som tillhörde mariningenjörkåren, men icke hade fullmakt på sin befattning.

För att redan i benämningen erhålla en mera framträdande olikhet mellan min- och torpedingenjörer och dem, som tillhörde mariningenjörkåren, äfvensom för erhållande af likhet med benämningarna inom ofvannämnda kårer, syntes det de sakkunnige lämpligt att införa benämningarna *marinöfverdirektör*, *marindirektör* och *mariningenjör*.

Mariningenjörkåren föresloges sålunda att bestå af följande grader och löneklasser:

en marinöfverdirektör och chef,
marindirektörer af 1:a graden,

d:o » 2:a »

mariningenjörer af 1:a graden, fördelade i två löneklasser,

d:o » 2:a » samt

extra ingenjörer.

Med afseende på fördelningen mellan graderna och löneklasserna hafva de sakkunnige med stöd af hvad redan blifvit anfördt hemställt, att marindirektörernas antal skulle ökas med två, tillhörande den af de sakkunnige föreslagna 2:a graden, hvarigenom hela antalet direktörer skulle uppgå till 5, hvilka de sakkunnige ansett böra fördelas sålunda:

2 direktörer af 1:a graden och

3 d:o » 2:a d:o.

Då, i enlighet med hvad redan blifvit anfördt, af extra ingenjörer afsåges att anställas två om året, hvilka skulle kvarstå under två år, skulle af denna grad erfordras 4; för fördelning inom mariningenjörgraderna återstode sålunda 20. Om samma förhållande bibehölles, som nu vore rådande mellan ingenjörgradens tre löneklasser, nämligen, 7 i första löneklassen, 4 i andra och 2 i tredje, borde ifrågavarande 20 platser fördelas med 11 i första mariningenjörgradens högsta och 6 i dess lägsta löneklass samt 3 i dess andra grad. Under förutsättning att de af de sakkunnige föreslagna aflöningsbeloppen blefve fastställda, ansåges emellertid följande proportion mellan grader och löneklasser lämpligen kunna antagas, nämligen:

10 mariningenjörer af 1:a graden 1:a löneklassen,

5 d:o » d:o 2:a d:o och

5 d:o » 2:a graden.

Med en sådan fördelning vunnos hvad beträffade mariningenjörer af 1:a graden öfverensstämmelse med motsvarande grad inom såväl officers- som marinintendenturkåren.

Den ökning af den egentliga mariningenjörsdetaljen med 10 personer, hvilken af de sakkunnige föresloges, skulle, hänförd till nuvarande grader och löneklasser fördela sig på följande sätt:

2 direktörer af 2:a graden (ny föreslagen grad),

3 ingenjörer i 1:a löneklassen,

1 d:o » 2:a d:o,

3 d:o » 3:e d:o och

1 extra ingenjör.

Den ökning af fredsbehofvet, som beräknats inträda under tiden till år 1916, ansåge de sakkunnige böra tillgodoses genom en ytterligare ökning med

2 mariningenjörer af 1:a graden 1:a löneklassen,

1 d:o » 1:a d:o 2:a d:o,

1 d:o » 2:a d:o.

Med afseende på likställighet i grader med flottans officerare ansåge de sakkunnige, att det nuvarande förhållandet i hufvudsak borde bibehållas. I betraktande af att mariningenjörkårens medlemmar komme att af de sakkunnige föreslås till erhållande af en aflöning, som ungefär motsvarade närmast högre grad inom officerskåren, hade det kunnat ifrågasättas, anföra de sakkunnige, att tilldela öfverdirektör flaggmans rang, direktör af 1:a graden kommandörs rang o. s. v. Då emellertid dessa tjänstemän härigenom skulle, ehuru underlydande, blifva likställda i rang med sina förmän, chefen för marinförvaltningen eller varfschef, hade de sakkunnige icke ansett en sådan höjning i rang böra ifrågakomma.

Mariningenjörkårens personal borde sålunda likställas i rang med flottans officerare enligt följande:

marinöfverdirektör lika med kommandör,

marindirektör af 1:a graden lika med kommandörkapten af 1:a graden,
d:o » 2:a d:o » » d:o » 2:a d:o,

mariningenjör » 1:a d:o » » kapten,

d:o » 2:a d:o » » löjtnant och

extra ingenjör » » löjtnant, dock efter yngsta innehafvaren af denna grad vid flottan.

Hvad stations-, min- och torpedingenjörer beträffade, anställdes dessa för närvarande genom nådigt förordnande, ställt på sex månaders uppsägning. Efter ett års tjänstgöring kunde min- och torpedingenjörer erhålla fullmakt på befattningen, hvaremot sådan fullmakt icke gäfves stationsingenjörer (byggmästare). Då dessa befattningar i afseende på aflöning och dylikt vore med hvarandra likställda, syntes äfven stationsingenjörerna böra kunna komma i åtnjutande af kungl. fullmakt. Å andra sidan torde den tid, hvarunder min- eller torpedingenjör innehade sin befattning på förordnande, böra något höjas. De sakkunnige föresloge därför, att, likasom nu vore fallet, stations-, min- och torpedingenjörer vid första anställning skulle erhålla nådigt förordnande, men att de efter tre års tjänstgöring skulle kunna föreslås till erhållande af kungl. fullmakt.

Nu nämnda ingenjörer syntes lämpligen böra hafva löjtnantsvärdighet, så länge befattning innehades på förordnande, men kaptensvärdighet, då fullmakt erhöles. I likhet med hvad fallet vore beträffande marinläkare af 1:a graden syntes äfven stations-, min- och torpedingenjör, som vid handhafvandet af sina tjänsteåligganden inlagt synnerlig förtjänst, böra kunna erhålla värdighet lika med kommandörkapten af 2:a graden.

Chefskapet öfver mariningenjörkåren borde i hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad hittills varit fallet utöfvas af marinöfverdirektören, hvilken jämväl borde vara chef för de å varfvens ingenjördepartement tjänstgörande stationsingenjörerna. Att däremot betunga öfverdirektören med chefskapet öfver min- och torpedingenjörerna syntes de sakkunnige hvarken önskvärdt eller lämpligt. Dessa ingenjörer lydde nämligen icke med afseende å sin tjänstgöring under öfverdirektören, med mindre de för särskildt fall därtill beordrades, utan vore ställda under afdelningschefen för min- respektive torpedafdelningen i marinförvaltningen eller chef för motsvarande varfsdepartement. Öfverdirektörens chefskap med afseende på dessa ingenjörer torde inskränka sig till afgifvande af föreskrifna förslag till dessa platser tillsättande vid uppkommen ledighet samt förslag till min- eller torpedingenjörers erhållande af fullmakt å befattningen. Det syntes emellertid vara lämpligare, att förslag i dessa afseenden afgåfves af de chefer, under hvilka dessa ingenjörer lydde med afseende på sin tjänstgöring. De sakkunnige föresloge därför, att miningenjörerna ställdes under chefskap af chefen för marinförvaltningens minafdelning och torpedingenjörerna under chefen för dess torpedafdelning samt att dessa chefer gåfves samma befogenhet i afseende på detta chefskap, som nu tillkomme öfverdirektören.

De sakkunnige hafva uppgjort ett förslag till grunder för organisationen af flottans ingenjörpersonal i enlighet med hvad af dem sålunda blifvit anfördt. De i sådant afseende föreslagna bestämmelserna innehålla härutöver bland annat dels föreskrift, att med tjänst vid mariningenjörkåren icke finge förenas annan tjänst å rikets, riksdagens eller kommuns stat och ej heller annan tjänstbefattning, med mindre den funnes icke vara hinderlig för fullgörande af tjänsten vid flottan, äfvensom att icke heller med tjänst såsom stations-, min- eller torpedingenjör finge förenas sådan befattning, som nyss är nämnd, dels föreskrift om att till mariningenjör af 1:a graden befordran skulle ske i tur, hvaremot vid befordran till högre grad afseende hufvudsakligen skulle fästas vid förtjänst och skicklighet, dels stadgande om att marinöfver-

direktör eller marindirektör, som kvarstått tre år, eller mariningenjör, stations-, min- eller torpedingenjör, som kvarstått sex månader, sedan han uppnått den lefnadsålder, som berättigade honom till full pension och fyllnadspension efter den tjänstegrad, i hvilken han åtnjöte lön på stat, skulle vara skyldig att från befattningen afgå, därest han i öfrigt uppfyllt de villkor, som för erhållande af sådan pension eljes vore föreskrifna. Förslaget till nämnda grunder innehåller därjämte, att för mariningenjörkåren skulle för åtnjutande af dagaflöning, inkvarteringsbidrag, sjöaflöning och dietpenningar gälla hvad för officerskåren vore stadgadt, samt att i fråga om stations-, min- och torpedingenjörer skulle för åtnjutande af tjänstgöringspenningar gälla hvad i detta afseende för närvarande vore stadgadt för mariningenjörstatens personal, hvarjämte min- och torpedingenjörer därutöfver skulle åtnjuta under sjökommendering å flottans fartyg sjöaflöning och dietpenningar enligt samma grunder, som för officerskåren vore föreskrifna, samt vid sjökommendering å kustartilleriets fartyg eller kommendering till sådan tjänstgöring vid kustartilleriet, under hvilken dess officerare åtnjöte messpenningar, denna officerarna tillkommande förmån. Slutligen har föreslagits, att stations-, min- och torpedingenjör skulle vara berättigad att åtnjuta semester under en och en half månad årligen, då sådant utan hinder för göromålens behöriga gång kunde äga rum.

De sakkunnige hafva vidare framhållit, att, om än organisationen lade hinder i vägen för anställning såsom mariningenjör af 1:a graden i annan ordning än efter befordran från 2:a graden, möjligheten likväl icke vore utesluten att i egenskap af direktör eller öfverdirektör kunna anställa en utom kåren stående person, om sådant vid något tillfälle skulle anses med tjänstens fördel förenligt.

Aflöning.

De sakkunnige hafva härefter öfvergått till frågan om ingenjörpersonalens aflöning och hafva därvid ansett sig beträffande behovet i allmänhet af en löneförhöjning kunna hänvisa dels till den utredning rörande prisförhållanden, som framlagts i samband med Eders Kungl. Maj:ts proposition om dyrtidstillägg till 1900 års riksdag, dels till de motiv, som af chefen för landtförsvarsdepartementet blifvit till statsrådsprotokollet den 11 januari 1902 anförda i fråga om behovet af förhöjning af officerarnas aflöningsförmåner.

Hvad särskildt beträffade flottans ingenjörpersonal måste dessutom beaktas, att konkurrensen med den privata verksamheten vore vida större än för de flesta andra af statens ämbetsmän, i det att af den vid flottan anställda ingenjören förutom den speciella kännedomen om

krigsfartyg fordrades samma kunskaper och erfarenhet, som kräfdes för den privata skepps- och maskinbyggnadsverksamheten. Härtill komme, att staten af den, som sökte anställning såsom ingenjör vid flottan, fordrade och enligt de sakkunniges mening äfven framdeles måste fordra viss tids anställning vid privata verkstäder, hvarigenom den blifvande statstjänaren komme i tillfälle att knyta förbindelser med den privata industrien, hvilka underlättade återgång till densamma äfven för den, som vunnit anställning vid flottan. Att under sådana förhållanden den större dugligheten och den mest framstående förmågan skulle vara till finnandes hos den, staten eller privatindustrien, som bjöde den högsta aflöningen, vore helt naturligt. Vid en jämförelse mellan de aflöningsförmåner, som bjödes af staten och privatindustrien, finge man emellertid icke utan vidare jämföra aflöningsbeloppen, utan borde äfven taga i betraktande den tryggade ställning, som staten städse erbjöde åt sina tjänare, samt utsikten till pension. Äfven om dessa fördelar uppskattades till sitt fulla värde, vore likväl de förmåner, som af den privata industrien för närvarande erbjödes, så öfvervägande, att en afsevärd löneförhöjning vore af nöden, om icke flottans ingenjörpersonal skulle blifva privatindustriens alltför underlägsen i afseende på förmåga och duglighet.

De sakkunnige hafva erinrat, att förslag till ökad aflöning af mariningenjörstaten redan afgifvits dels af marinförvaltningen den 27 maj 1902 dels af öfverdirektören i hans nämnda skrifvelse den 14 oktober 1903.

I afseende på formen för aflöningens utgående hade marinförvaltningen i sitt förslag bibehållit den nuvarande formen med aflöningens fördelande i lön och tjänstgöringspenningar samt s. k. ålderstillägg, under det att öfverdirektören föreslagit aflöningens fördelande i lön, dag-aflöning och inkvarteringsbidrag. För vinnande af likhet i aflöningsform med flottans öfriga kårer ansåge de sakkunnige lämpligt, att äfven för mariningenjörkåren aflöningen delades i lön, dag-aflöning och inkvarteringsbidrag, hvaremot det hittills använda systemet föresloges bibehållet med afseende på stations-, min- och torpedingenjörer. Då nämligen inom hvar och en af sistnämnda tjänstegrenar endast funnes ett fåtal platser och någon befordran till direktörsgrad ej borde ifrågasättas, ansåge de sakkunnige för dessa en sådan aflöningsform mera lämplig, enligt hvilken vid första anställning erhöles en aflöning, som understege den högsta mariningenjörgradens, men hvilkens innehafvare å andra sidan kunde hafva utsikt att vid väl vitsordad tjänstgöring nå en aflöning, som öfverstege nämnda ingenjörgrads vid den tidpunkt, då en jämnårig mariningenjör kunde hafva nått direktörsgraden.

De sakkunnige hafva ytterligare anført, att de med afseende på fördelningen af de för mariningenjörkåren föreslagna aflöningsbeloppen ansett lämpligt, att dagaflöning och inkvartering åtnjotes till samma belopp som för motsvarande grad inom officerskåren, hvaremot fasta lönen föreslagits högre än motsvarande officerslön. Om nämligen dagaflöningen sattes högre än för motsvarande officersgrad, skulle, vid tillämpning af den för samtliga flottans kårer nästan utan undantag gällande principen om 50 procents förhöjning i dagaflöningen vid tjänstgöring ombord, ingenjören vid sådan tjänstgöring komma i åtnjutande af större löneförhöjning än hvad som kunde anses motsvara hans ökade åligganden.

I enlighet med dessa åsikter hafva de sakkunnige uppgjort följande förslag till aflöningsförmåner för flottans ingenjörpersonal, nämligen

1:o. *För mariningenjörkåren:*

G r a d.	Fast lön eller arfvode.	Dagaflöning		Inkvarteringsbidrag.		Summa aflöning.	
		per dag.	per år.	Stockholm.	Karlskrona.	Stockholm.	Karlskrona.
Marinöfverdirektör	8,000	6	2,190	1,200	—	11,390	—
Marindirektör af 1. grad	6,000	5	1,825	1,000	600	8,825	8,425
D:o af 2. grad	5,000	5	1,825	1,000	600	7,825	7,425
Mariningenjör af 1. grad 1. löneklass	4,500	4	1,460	500	400	6,460	6,360
D:o af 1. grad 2. löneklass	3,500	4	1,460	500	400	5,460	5,360
D:o af 2. grad	3,000	3	1,095	400	300	4,495	4,395
Extra ingenjör	2,000	3	1,095	400	300	3,495	3,395

och 2:o. *för stations-, min- och torpedingenjörer:*

Befattning.	Begynnelseaflöning.			Ökning i nuvarande begynnelse- aflöning.	Aflöning jämte ålderstillägg.				Slutlig aflöning.	Ökning i slut- aflöning utöfver nuvaran- de slut
	Fast lön.	Tjänst- görings- penningar.	Summa.		Efter 5 år.	Efter 10 år.	Efter 15 år.	Efter 20 år.		
Stationsingenjör	4,500	1,000	5,500	1,500	6,000	6,500	7,000	7,000	7,000	2,000
Torped- och min- ingenjör	4,500	500	5,000	1,000	5,500	6,000	6,500	7,000	7,000	2,000

Anm. Vid åtnjutande af bostad i kronans hus minskas aflöningen med $\begin{cases} \text{i Stockholm 500 kronor,} \\ \text{i Karlskrona 400 kronor.} \end{cases}$

Härjämte hafva de sakkunnige upprättat en jämförande öfversikt öfver aflöningsbeloppen enligt de sakkunniges förslag och enligt nu gällande bestämmelser. Den sålunda upprättade tablån är af följande innehåll:

Befattning.	Sakkunniges förslag.					Nuvarande.		
	Antal.	Stockholm.		Karlskrona.		Antal.	Begynnelse-aflöning.	Slut-aflöning.
		Begynnelse-aflöning.	Slut-aflöning.	Begynnelse-aflöning.	Slut-aflöning.			
Öfverdirektör	1	11,390	—	—	—	1	9,000	9,000
Öfverdirektörsassistent	—	—	—	—	—	1	6,500	7,000
Direktör (af 1. graden)	2	8,825	—	8,425	—	2	6,000	6,500
» af 2. »	3	7,825	—	7,425	—	—	—	—
Verkstadsföreståndare	—	—	—	—	—	2	5,500	6,500
Ingenjör af 1. gr. 1. löneklass	12	6,460	—	6,360	—	5	4,000	5,000
» » » 2. »	6	5,460	—	5,360	—	4	3,500	4,000
» » 2. gr. »	6	4,495	—	4,395	—	2	2,500	3,000
Extra ingenjör	4	3,495	—	3,395	—	3	2,000	2,000
Byggmästare	2	5,500	7,000	5,500	7,000	2	4,000	5,000
Torpedingenjör	4	5,000	7,000	5,000	7,000	2	4,000	5,000
Miningenjör	2	5,000	7,000	5,000	7,000	1	4,000	5,000
Direktör (af 1. gr.) med fri bostad ..	—	7,825	—	7,825	—	—	5,500	6,000
» af 2. gr. » » » ..	—	6,825	—	6,825	—	—	—	—
Verkstadsföreståndare » » » ..	—	—	—	—	—	—	5,200	6,200
Under förutsättning af 45 dagars sjö-kommendering per år tillkommer:								
Direktör	—	112,50	—	112,50	—	—	337,50	337,50
Ingenjör af kaptens grad	—	90	—	90	—	—	270	270
» af löjtnants grad	—	67,50	—	67,50	—	—	202,50	202,50

Ann. I gällande stat upptagas två lärararfvoden, det ena å 450, det andra å 300 kronor.

De sakkunnige hafva vidare förmält, att de vid uppgörande af sina förslag tagit hänsyn dels till det förhållande mellan sjöofficerares och ingenjörers aflöning, hvilket iakttagits såväl vid statens bildande som vid 1874 års lönereglering, dels äfven till de löner, som, enligt hvad känt vore, inom den privata industrien betalades. Till belysande af förstnämnda förhållande hafva de upprättat den jämförande tablå öfver ingenjörpersonalens och officerskårens aflöningsförmåner, hvilken återfinnes här nedan.

De sakkunnige hafva härefter öfvergått till angifvande af de skäl, hvilka ifråga om hvarje särskild befattning legat till grund för den för densamma föreslagna aflöningen.

Hvad först beträffade öfverdirektörens aflöning ville de sakkunnige ur marinförvaltningens underdåniga skrifvelse den 27 maj 1902 anföra följande: »Oafsedt behovet af en löneförbättring för honom (öfverdirektören) af de därför anförda allmänna grunderna bör hans lön höjas så, att man kan hysa någon förhoppning att vid platsens besättande

B e f a t t n i n g i n o m	
Mariningenjörstaten	Officerskåren
Öfverdirektör	Kommendör
Direktör af 1. gr. utan boställe	Kom.-kapt. 1. gr. utan boställe
D:o med »	D:o med »
D:o » » med ålderstillägg	D:o » »
Direktör af 2. gr. med boställe	Kom.-kapt. 2. gr. med boställe
D:o utan » (Karlskrona)	D:o utan » (Karlskrona)
Verkstadsföreståndare utan boställe	Kom.-kapt. 2. gr. (kapten) utan boställe
D:o » » med två ålderstillägg	D:o » » »
Ingenjör 1. löneklass (Stockholm)	Kapten 1. klass (Stockholm)
D:o » » med ett ålderstillägg	D:o »
D:o » » med två »	D:o »
D:o 2. löneklass	Kapten 2. klass »
D:o af 2. graden	Löjtnant »
Extra ingenjör	Löjtnant »
Underingenjör	Underlöjtnant »

1) Beräknad med då utgående dyrtidstillägg samt med arvode för kommendör af 1,200, för kommendörkapten af 400

kunna förvärfva en verkligt framstående teknisk förmåga. Nöjer man sig med mindre, får man icke göra sig räkning på, att konsten att bygga och utrusta fartyg skall inom vår örlogsmarin kunna gå framåt. Den materiel, som skall handhafvas af mariningenjörkåren, representerar föröfrigt så många millioners värde i penningar, att det måste anses som en synnerligen oklok hushållning att för inbesparing af något tusental kronor i årslön äfventyra att i spetsen för denna kår få en kapacitet af lägre än första rang. Vid öfverdirektörsplatsens besättande måste man, därest icke inom mariningenjörstaten själf finnes någon fullt lämplig kandidat, vara i stånd att fritt välja sin man, hvarhelst han kan stå att finna. Men sådant blir omöjligt, såvida icke löneförmåner kunna erbjudas, hvilka, om ej fullt motsvara, likväl i någon mån närma sig de villkor, som åtfölja mera betydande chefsplatser inom den privata industrien. Ur denna synpunkt har marinförvaltningen ansett öfverdirektörens lön icke kunna sättas lägre än till 10,000 kronor. Härigenom skulle denna lön visserligen komma att närma sig nuvarande aflöning

1 8 6 8.			1 8 7 5.			Sakkunniges förslag.		
Ingenjörslöning.	Officerslöning.	Ingenjörslöning i % af officers.	Ingenjörslöning.	Officerslöning ¹⁾ .	Ingenjörslöning i % af officers.	Ingenjörslöning.	Officerslöning.	Ingenjörslöning i % af officers.
7,000	5,700	123	9,000	7,280	124	11,390	9,390	121
—	—	—	—	—	—	8,825	7,325	120
5,000	4,300	116	5,500	5,000	110	7,825	6,325	124
—	—	—	6,000	5,000	120	—	—	—
—	—	—	—	—	—	6,825	5,825	117
—	—	—	—	—	—	7,425	6,425	115
—	—	—	5,500	5,100 (3,365)	108 (163)	—	—	—
—	—	—	6,500	5,100 (3,365)	127 (193)	—	—	—
3,000	2,650	113	4,000	3,365	120	6,460	5,360	120
—	—	—	4,500	3,365	135	—	—	—
—	—	—	5,000	3,365	150	—	—	—
—	—	—	—	—	—	5,460	4,360	125
—	—	—	—	—	—	4,495	2,995	150
—	—	—	2,500	1,480	170	3,495	2,995	116
—	—	—	1,000	1,050 å 775	95 å 129	—	—	—

och för kapten af 300 kronor.

till presidenter och något öfverstiga aflöningen till generaldirektörer. Men under det att lika litet hädanefter som hitills torde komma att förefinnas någon svårighet att värdigt besätta en president- eller generaldirektörsplats, torde ingalunda kunna med visshet påräknas, att man ens för nyssnämnda aflöning alltid skall kunna, när han behöfves, åt flottan förvärfva en sina uppgifter fullt vuxen öfverdirektör och chef för mariningenjörstaten.»

Från marinförvaltningens beslut i denna punkt hade cheferna för artilleri- och torpedafdelningarna varit i så måtto af skiljaktig mening, att de ansett, att öfverdirektörens vid mariningenjörstaten aflöning bort på grund af nämnda skäl föreslås till ett belopp af minst 12,000 kronor.

I likhet med dessa reservanter hade öfverdirektören i sin nämnda skrifvelse den 14 oktober 1903 föreslagit beloppet af öfverdirektörens aflöning till 12,055 kronor eller till samma belopp som flaggmans aflöning, hvarvid särskildt anförts, att, då nämnda befattning upprättades, arfvodet bestämts till högre belopp än hvad konteramiral då åtnjutit i lön. Utan tvifvel skulle det vara önskvärdt, att öfverdirektörens aflöning sattes så högt, att befattningen vid inträffande ledighet kunde besättas af den mest framstående person, som på skeppsbyggeriets område öfverhufvud vore till finnandes inom landet. Så hade man, såsom redan blifvit anfördt, gått tillväga i Norge, och ett liknande förfaringsätt hade jämväl i afgifven motion till 1904 års riksdag blifvit föreslaget med afseende på med öfverdirektörens jämförliga befattningar. För detta måls ernående torde emellertid icke ens det af reservanterna inom marinförvaltningen och senare af öfverdirektören föreslagna beloppet vara tillräckligt. De sakkunnige, som förvisso insåge nödvändigheten af att öfverdirektörsbefattningen besattes med en person af framstående förmåga och duglighet, ansåge det emellertid icke alldeles nödvändigt, att härför den af marinförvaltningen angifna princip tillämpades, blott aflöningen sattes så hög, att dess ernående kunde vara en tillräckligt lockande framtidsutsikt för en ingenjör med framstående duglighet. Utan sådan framtidsutsikt torde en verkliga framstående teknisk förmåga, som vunnit anställning vid mariningenjörskåren, snart nog antaga en bättre aflönad privat befattning, om sådan erbjödes honom, hvaremot, om utsikt funnes till en framtida aflöning, som åtminstone närmade sig till hvad en chefsplats inom privatindustrien medförde, det kunde antagas, att personen i fråga väl betänkte sig, innan han lämnade en i alla fall säker och tryggad ställning. För att emellertid fylla endast sistnämnda fordran ansåge de sakkunnige, att öfverdirektörs aflöningsförmåner ej borde afsevärdt understiga flaggmans; med hänsyn till pensionen borde fasta lönen höjas från 7,000 till 8,000 kronor.

Jämförd med kommandörs nuvarande aflöningsförmåner komme öfverdirektörs aflöning att med 21 procent öfverstiga dessa, under det att samma procent förut varit 23 à 24.

Samma skäl, som anförts med afseende på öfverdirektörens aflöning, gällde i hufvudsak äfven för direktörerna af 1:a graden. Äfven dessa innehade nämligen synnerligen ansvarsfulla befattningar, väl jämförliga med chefskapet för våra största skeppsvarf. Då emellertid aflöningen för direktör ännu mindre än för öfverdirektören kunde sättas i jämnhöjd med hvad af den privata industrien betalades, ansåge de sakkunnige, att i stället den fasta lönen borde sättas så hög, att pensionen uppginge till ett något så när tillfredsställande belopp. Denna direktörsaflöning, som föresloges för endast två direktörer, öfverstege med 1,825 kronor direktörs nuvarande slutaflöning samt med 825 kronor den slutaflöning, som af marinförvaltningen föreslagits. Jämförd med kommandörkapten af 1:a graden skulle direktör af 1:a grad erhålla 24 procent högre aflöning, under det denna siffra enligt de äldre aflöningsstaterna varierat mellan 10 och 20 procent.

De föreslagna direktörerna af 2:a graden skulle i aflöningshänseende svara mot verkstadsföreståndarna, för hvilka de hittills utgående särskilda arfvodena (à 1,500 kronor hvardera) afsåges att bortfalla. Jämfördt med verkstadsföreståndares nuvarande slutaflöning, skulle det af de sakkunnige föreslagna aflöningsbelopp innebära en ökning af 1,325 à 925 kronor.

Aflöningen för denna direktörsgrad skulle komma att öfverstiga aflöningen för motsvarande officersgrad vid flottan med 15 procent (beräknadt med inkvarteringsbidrag i Karlskrona); då direktörens högre aflöning, jämförd med officerens, uteslutande låge i fasta lönen, hvilken åter ensam låge till grund för pensionen, följde häraf, att direktören vore gynnsamare ställd i pensionshänseende än motsvarande officersgrad. Då emellertid de sakkunnige icke ansåge sig kunna föreslå den fasta lönen för den högsta ingenjörgraden till lägre belopp än 4,500 kronor och då befordran till direktör af 2:a graden syntes de sakkunnige böra åtföljas äfven af en höjning af pensionen, hade lönen för direktör af 2:a graden föreslagits till 5,000 kronor.

En synnerligen viktig roll för kårens förseende med dugande och framstående män spelade gifvetvis beloppet af den högsta aflöning, som af hvar och en kunde ernås. Särskildt borde vid bestämmandet af aflöningen inom denna löneklass beaktas, att befodringsutsikterna ej vore så stora som inom officerskåren. Att i detta afseende göra någon exakt jämförelse vore synnerligen svårt, då ingenjörerna först anställdes

vid omkring 30 års ålder, under det att officerarne anställdes omkring 10 år tidigare. Antoges emellertid, att hela underlöjtnantsgraden samt $\frac{2}{3}$ af löjtnantsgraden befunne sig i åldern mellan omkring 20 och omkring 30 år, så vore det ju riktigt att jämföra förhållandet inom den öfriga delen af officerskåren med förhållandet inom mariningenjörskåren. Frånräknadt underlöjtnantsgraden och $\frac{2}{3}$ af löjtnantsgraden bestode officerskåren för närvarande af 152 officerare, af hvilka 43, eller 28 procent, vore flaggmän eller regementsofficerare. Tillämpades denna procent på mariningenjörskåren, frånräknadt extra ingenjörerna, så skulle 8,4 vara af direktörs och 21,6 af ingenjörs grad i stället för föreslagna 6 och 24.

Ingenjör af högsta löneklass erhöles nu en begynnelseaflöning af 4,000 kronor, hvilken efter 5 år höjdes med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor eller till 5,000 kronor. Dessutom erhöles de två till verkstadsföreståndare förordnade ingenjörerna årligt arfvode om 1,500 kronor hvardera, samt de tvenne lärarna vid underbefälsskolan i Karlskrona årliga arfvoden, den ena 450 och den andra 300 kronor. Vid tiden för denna aflönings bestämmande hade densamma varit i procent af den högsta kaptensaflöningen, oafsedt nyssnämnda arfvoden, respektive 120, 135 och 150 procent. Beräknad endast efter det lägsta af dessa procenttal, skulle ingenjörs aflöning i Stockholm uppgå till 6,432 kronor, en siffra, som de sakkunnige ansåge icke böra underskridas. Hvad särskildt fasta lönen beträffade, utgjorde denna för närvarande 3,750 kronor, hvarigenom ingenjör vid afskedstagandet tillförsäkrades en pension af 3,000 kronor. Med hänsyn till att kaptens af 1:a klass fasta lön vid 1902 års lönereglering för officerare ansattes böra höjas med 600 kronor, syntes det de sakkunnige, att äfven ingenjörs af högsta lönegraden lön borde höjas med ungefär samma belopp. Ett skäl härför hade redan angifvits, nämligen sämre beföringsutsikter än motsvarande officersgrad; ett ytterligare skäl vore, att ingenjören icke kunde komma i åtnjutande af pension förrän flera år senare än kaptenen, då den förstnämnde på grund af den långa utbildningstiden och i följd däraf sena anställningstiden icke annat än undantagsvis torde erhålla de stadgade 30 tjänsteåren före uppnådda 60 lefnadsår.

På dessa skäl hade de sakkunnige föreslagit aflöningen för mariningenjör af 1:a graden 1:a löneklassen till redan nämnt belopp.

För mariningenjör af 1:a graden 2:a löneklassen hade liksom för kapten i 2:a löneklassen föreslagits 1,000 kronors lägre lön än för 1:a

löneklassen med bibehållande af samma dagaflöning och inkvarteringsbidrag.

Vid bestämmande af den för mariningenjör af 2:a graden lämpliga aflöningen borde alldeles särskildt tagas i betraktande den konkurrens med staten, som den privata verksamheten erbjöde. Just vid den första fasta anställningen syntes det de sakkunnige vara af synnerlig vikt för kårens rekrytering med dugande element, att staten bjöde en aflöning, som åtminstone icke alltför afsevärdt understege hvad som af den privata industrien bjödes. Då det icke torde vara ovanligt, att en duglig ingenjör med goda teoretiska kunskaper och några års praktik i privat anställning erhöle upp till 5,000 kronors lön, torde det ej vara för staten rådligt att alltför afsevärdt underskrida denna summa. Ytterligare skäl att för ingenjör af 2:a graden föreslå en aflöning, som afsevärdt öfverstege motsvarande officersgrad, hade de sakkunnige ägt dels däruti, att dessa ingenjörer, som anställdes vid omkring 30 års ålder, i regel torde, innan de vunne befordran, blifva äldre till lefnadsåren än flottans löjtnanter, dels äfven däruti, att ingenjören, som först i nu afhandlade grad vunne fast anställning vid flottan, hade att betala kännbara retroaktiva afgifter till flottans pensionskassa, såväl till dess pensions- som till dess gratialfond.

Hvad slutligen beträffade extra ingenjörerna, hade för dessa föreslagits en aflöning, som endast med 500 kronor öfverstege löjtnants aflöning; för dessa, som vore anställda för två år och utan fullmakt, afsåges lönen att utgå såsom arfvode.

De nu utgående arfvodena till verkstadsföreståndare och till lärare i underbefälsskolan föresloges att indragas; de senare hade gifvetvis intet berättigande, då lärarbefattningen icke afsåges att utöfvas samtidigt med annan tjänstgöring. Hvad åter beträffade verkstadsföreståndararfvodena hade dessa tillkommit på en tid, då *en* ingenjör å hvarterdera varfvat (verkstadsföreståndaren) hade afsevärdt längre daglig tjänstgöringstid och större ansvar än öfriga ingenjörer; med den ökade verksamhet, som numera förefunnes, hade, åtminstone hvad Karlskrona varf beträffade, denna olikhet i fordran på ingenjörernas tjänstgöringstid försvunnit.

Vid en jämförelse mellan nu utgående aflöningsbelopp och de föreslagna borde tagas i betraktande, dels att antalet löner i de lägre löneklasserna föreslagits proportionsvis större än enligt nu gällande stat, dels att vid sjökommendering hittills hel sjöaflöning enligt innehafvande grad utgått såsom tillägg till öfriga aflöningsförmåner, under det att med det af de sakkunnige föreslagna aflöningsystemet ökningen i af-

löning vid sjökommendering endast komme att utgöras af sjöstillägg, dels slutligen att hittills utgående arfvoden skulle bortfalla. Då dessutom det nuvarande aflöningssystemet upptog ålderstillägg, hvilken aflöningsform icke inginge i det af de sakkunnige för mariningenjörkåren föreslagna, vore det synnerligen vanskligt att framställa någon jämförelse mellan den nuvarande och den föreslagna aflöningen. De sakkunnige hade emellertid i följande tabell uppgjort en jämförelse mellan mot hvarandra svarande löneklasser i det nuvarande och det föreslagna aflöningssystemet, hvarvid antagits, att hvarje direktör af andra graden och ingenjör (utom verkstadsföreståndare) årligen sjökommenderades under 45 dagar.

B e f a t t n i n g.	Nuvarande aflöning.			Föreslagen aflöning.			Föreslagen aflöning i % af nuvarande.
	Aflöning i land.	Sjö-aflöning under 45 dagar.	Summa.	Aflöning i land.	Sjö-tillägg under 45 dagar.	Summa.	
Öfverdirektör	9,000	—	9,000	11,390	—	11,390	126.5
Direktör af 1:a graden med boställe och ålderstillägg	6,000	—	6,000	7,825	—	7,825	130.0
Verkstadsföreståndare med två ålderstillägg och boställe	6,200	—	6,200	6,825	112 50	6,937 50	112.0
Direktör af 2:a graden med boställe							
Verkstadsföreståndare utan boställe och ålderstillägg.....	5,500	—	5,500	7,425	112 50	7,537 50	137.0
Direktör af 2:a graden i Carlskrona							
Ingenjör af 1:a löneklassen med två ålderstillägg och lärararfvode.....	5,450	270	5,720	6,460	90	6,550	114.5
D:o med ett ålderstillägg	4,500	270	4,770				
D:o utan d:o	4,000	270	4,270				
Ingenjör af 2. löneklassen med ålderstillägg och lärararfvode	4,450	270	4,720	5,460	90	5,550	117.5
D:o utan d:o	3,500	270	3,770				
Ingenjör af 3. löneklassen med ålderstillägg	3,000	270	3,270	4,495	67 50	4,562 50	139.0
D:o utan d:o	2,500	202 50	2,702 50				
Extra ingenjör	2,000	202 50	2,202 50	3,495	67 50	3,562 50	162.0

Med afseende på aflöningen till stations-, min- och torpedingenjörer hafva de sakkunnige erinrat om, att dessa utan hvarje ersättning af staten finge bekosta sig sin utbildning och förskaffa sig den praktik, som erfordrades för anställning, hvadan det icke kunde anses annat än fullt rättvist, att de vid första anställning komme i åtnjutande af något högre aflöning än de, som anställdes vid mariningenjörkåren och hvilka under sin utbildning åtnjutit stipendium. Den fasta lönen hade föreslagits lika för alla och till samma belopp som för mariningenjör i högsta löneklass, hvaremot tjänstgöringspenningarna föreslagits 500 kronor högre för stationsingenjör på den grund, att för anställning i denna egenskap fordrades 4 års längre praktisk verksamhet än för anställning såsom min- eller torpedingenjör. Slutaflöningen vore emellertid densamma för alla, uppgående till ett belopp, som öfverstege mariningenjörs i högsta löneklass, men understeg direktörs af andra graden. Om bostad i kronans hus åtnjötes, borde aflöningen minskas med samma belopp, hvarmed inkvarteringsbidrag utginge till mariningenjör af 1:a graden eller 400 à 500 kronor.

Med afseende på storleken af de föreslagna aflöningsbeloppen hafva de sakkunnige framhållit, att de vore de minsta, som borde ifrågasättas, samt att de sakkunnige icke vågade hysa förhoppning om, att dessa belopp skulle visa sig tillräckliga för erhållande af en framstående och dugande ingenjörpersonal för en tid framåt motsvarande den, under hvilken nu utgående aflöningsbelopp kunnat i hufvudsak bibehållas, eller omkring 30 år.

Oaktadt den fasta lönen blifvit höjd, ansåge de sakkunnige likväl icke någon högre åldersgräns än den nu befintliga böra uppställas för rätt till pension och fyllnadspension. Sådan höjning af åldersgränsen skulle kunna ifrågasättas för marindirektörer af 1:a graden, som föreslagits erhålla kommandörs lön, och marinöfverdirektören, för hvilken flaggmans lön föreslagits. Hvad direktörerna anginge, torde dessa på grund af den sena anställningstiden såsom ingenjör endast undantagsvis uppnå de stadgade 30 tjänsteåren före uppnådda 60 lefnadsår, hvadan en höjning af åldersgränsen endast skulle medföra en rättighet för dem att kvarstå i tjänst under ytterligare 3 år, hvilket de sakkunnige hvarken ansåge önskvärdt eller lämpligt. Hvad åter beträffade öfverdirektören, hvilkens fasta arvode, efter hvilket pensionen beräknades, för närvarande uppginge till högre belopp än kommandörs lön, intoge denne redan nu en särställning i pensionshänseende, i det han — åtminstone enligt grunderna för pensionering, sådana de angåfves i kungl. kungörelsen den 24 november 1876 och kungl. brefvet den 22 juni 1877 till direktionen öfver amiralitetskrigsmanskassan — vore

Pensionering.

liksom hvar och en, som tillhörde mariningenjörstaten, berättigad till pension och fyllnadspension vid uppnådda 55 lefnads- och 30 tjänstår. Gällande reglemente för flottans pensionskassa stadgade emellertid för öfverdirektör uppnådda 60 lefnadsår såsom villkor för erhållande af fyllnadspension. Då genom en sådan bestämmelse likhet vunnes med motsvarande grad vid flottan, hafva de sakkunnige hemställt, att såsom villkor för erhållande af fyllnadspension uppställdes för öfverdirektör uppnådda 60 lefnadsår och för alla öfriga uppnådda 55 lefnadsår.

På det att icke tiden för afskedstagandet skulle för mariningenjörerna blifva allt för långt framskjuten, hafva de sakkunnige ansett, att den tid, hvarunder tjänstgöring som extraingenjör ägde rum, borde få medräknas i tjänståren, äfven om anställning såsom mariningenjör af 2:a graden icke vunnits omedelbart efter nämnda tjänstgörings slut. I annat fall skulle den, som vunne anställning så sent, som åldersgränsen tillåte (vid 32 år), ej blifva pensionsberättigad förrän vid 62 år, hvilket ej kunde vara med tjänstens fördel förenligt. Med afseende på tjänstetid fordrades visserligen enligt nämnda grunder för pensionering endast att hafva stått i tjänst vid flottan i 30 år för att vara berättigad att vid afskedstagandet erhålla pension, hvaremot enligt gällande reglemente för flottans pensionskassa fordrades 30 års *oafbruten* tjänst. På dessa skäl hafva de sakkunnige hemställt, att fordran på oafbruten tjänst måtte upphävas, i hvad beträffade pensioneringen af flottans ingenjörpersonal.

De sakkunnige hafva vidare anfört, att samma skäl, som talade för en förhöjning af aflöningen i allmänhet, gifvetvis äfven vore gällande med afseende på pensionsbeloppen, och hade de sakkunnige i och med afgifvande af förslag till höjning af den fasta lönen jämväl föreslagit ökning af de efter viss procent af fasta lönen utgående pensionsbeloppen. I omstående tabell vore sammanställda de belopp, hvartill summan af pension och fyllnadspension komme att uppgå, om de af de sakkunnige föreslagna lönebeloppen fastställdes, samt den ökning utöfver nu utgående pension, som desamma innebure.

De sakkunnige hafva härefter öfvergått till frågan om *ingenjörpersonal i flottans reserv*.

De hafva därvid till en början erinrat, att, som behofvet af stations-, min- och torpedingenjörer vore detsamma vid mobilisering som under fred, upprättandet af någon reserv inom dessa grenar icke vore af behofvet påkalladt. Aunorlunda vore däremot förhållandet inom mariningenjörkåren. Af redan gjord utredning öfver behofvet af ingenjörpersonal hade framgått, att mobiliseringsbehofvet för år 1906 öfverstege fredsbehofvet med 5 samt att denna siffra för åren 1911 och

Ingenjör-
personal i
flottans
reserv.

	Nuvarande pensionsbelopp.	Föreslaget pensionsbelopp.	Föreslagen ökning utöfver nuvarande pensionsbelopp.	
			Absolut.	I procent af nuvarande belopp.
Marinöfverdirektör	5,250	6,000	750	14
Marindirektör af 1:a graden	3,600	4,500	900	25
D:o af 2:a graden	—	4,000	—	—
Mariningenjör af 1:a graden 1:a löneklassen, stations-, min- och torpedingenjör	3,000	3,600	600	20
Mariningenjör af 1:a graden 2:a löneklassen	2,600	2,800	200	8
D:o 2:a graden	1,800	2,400	600	33

1916 kunnat approximativt beräknas till respektive 8 och 10. De medel, som enligt de sakkunniges åsikt kunde ifrågasättas för detta behofs fyllande, vore upprättandet af en reserv eller behöfvets fyllande med värnpliktig personal.

Genom arméns generalorder den 2 januari 1903 vore stadgadt, att elev eller f. d. elev vid tekniska högskolan, som styrkte, att han tillhörde eller genomgått dess afdelning för maskiningenjörsväsende eller för skeppsbyggnadskonst, skulle vid värnpliktsinskrifningen uttagas till ingenjörbiträde vid flottan, och skulle utbildningen af dessa värnpliktige jämligt flottans generalorder den 22 juni 1904 bedrivas med hänsyn till dessa värnpliktiges användning vid mobilisering såsom ingenjörer i flottans öfverstyrelse eller å flottans varf eller fartyg eller såsom maskinister. De sakkunnige ville emellertid som sin åsikt uttala, att dessa värnpliktige endast undantagsvis torde vara lämpliga att vid mobilisering användas på en sådan befattning, för hvilken behof af mariningenjör upptagits. Det stora flertalet af dem, som genomginge afdelningen för maskiningenjörsväsende, torde nämligen ägna sig åt annan verksamhet än tillverkning af sjöångmaskiner och pannor, hvadan hela deras praktiska kännedom om det maritima ingenjörsväsendet komme att inskränka sig till hvad de under värnpliktstjänstgöringen inhämtade, hvilket vore alldeles otillfredsställande för skötande af en ingenjörplats vid flottan. Af det fåtal åter, som ägnade sig åt skeppsbyggeriet eller tillverkningen af sjöångmaskiner och pannor, torde måhända några kunna vid mobilisering vara användbara i egenskap af mariningenjörer, ehuru de sannolikt vid den tidpunkt, då de förvärfvat erforderlig erfarenhet inom yrket, torde hafva hunnit glömma, hvad de

under värnpliktstjänstgöringen inhämtat. De sakkunnige ansåge det fördenskill icke tillrådligt att bygga uteslutande på värnplikten vid fyllande af mobiliseringsbehovet af mariningenjörer.

Redan i det förslag till ökning och delvis förändrad organisation af mariningenjörstaten, som framlagts vid 1900 års riksdag, hade ingått upprättandet af en mariningenjörstat i flottans reserv, till hvilken skulle öfverföras extra ingenjörer, som fullgjort 3-årig stamanställning. Denna organisation hade emellertid icke medfört önskad resultat, hvilket redan påvisats af öfverdirektören i hans underdåniga skrivelse den 14 oktober 1903. För erhållande af en tjänstbar och duglig mariningenjörstatsreserv hade öfverdirektören föreslagit utbildande och anställande af reservingenjörer enligt samma grunder, som vore gällande för utbildning och anställande af reservofficerare. Till aspiranter skulle antagas unga män, som genomgått fyraårig kurs vid tekniska högskolan i fackskola för maskinbyggnadskonst, fartygsbyggnad och elektroteknik; efter genomgående af en ettårig aspirantkurs skulle de utnämnas till ingenjörer i flottans reserv samt vara skyldiga att i denna egenskap tjänstgöra vid flottan under en tid af sex månader under hvartera af 2:a, 4:de och 6:te året efter det, då aspirantkursen avslutats. Sådan ingenjör skulle kvarstå i reserven till fyllda 40 år samt vara berättigad till pension vid uppnådd 55 års ålder.

De sakkunnige föresloge emellertid ett annat sätt för erhållande af en reserv af mariningenjörer, hvilket redan blifvit antydt vid afgifvande af förslag till villkor för anställning vid kåren och härför afsedda aspiranters utbildning. Med den för mariningenjörkåren föreslagna numerären af 30 borde vid 30-årig tjänstetid afgången i medeltal blifva en om året, under det att af de sakkunnige föreslagits, att årligen två mariningenjörstipendiater skulle antagas, och sålunda hvarje år tvenne ingenjörer borde blifva kompetenta att söka anställning såsom mariningenjörer. Då emellertid endast en sådan befattning i medeltal blefve ledig om året, kunde i allmänhet endast den ena af nämnda ingenjörer vinna fast anställning, under det att den andra skulle vara skyldig att ingå i reserven. I likhet med öfverdirektören föresloge äfven de sakkunnige, att den, som varit reservingenjör till och med utgången af det kalenderår, hvarunder han fyllt 40 år, samt i öfrigt fullgjort föreskrifna fordringar, skulle vara berättigad att vid uppnådda 55 år uppbära pension. Med hänsyn till de stora fordringar på utbildning, som ställdes på reservingenjör, ansåge de sakkunnige, att beloppet af denna pension lämpligen borde bestämmas till 500 kronor. Ehuru det utan tvifvel vore synnerligen önskvärdt att kunna medelst repetitionsöfningar underhålla och ytterligare utveckla reservingenjörers

känedom om flottans materiel m. m., ansåge de sakkunnige likväl icke tillrådligt att föreskrifva sådana, då fullgörandet af sådan öfning torde blifva alltför betungande, särskildt för dem, som erhållit anställning inom den privata industrien.

Med de fördelar, som erbjödes en yngling, hvilkens håg och fallenhet låge åt ingenjöryrket och särskildt skeppsbyggeri- och maskiningenjörfacket, nämligen ett för en yngling mera tilltalande sätt att fullgöra sin värnplikt än det för värnpliktige i allmänhet föreskrifna, stipendium under studie- och utbildningstiden, aflöning under en två-årig anställning vid flottan, under hvilken borde vinnas en erfarenhet, som torde komma väl till godo vid framtida privat anställning, berättigande att söka anställning vid stammen, och rättighet till en om ock ringa pension vid uppnådda 55 år, om anställning vid stammen icke vunnes, ansåge de sakkunnige sig kunna hysa berättigad förhoppning om, att rekryteringen af mariningenjörkårens reserv borde genom tillämpande af det sålunda föreslagna sättet vara betryggad.

De sakkunnige hafva jämväl ingifvit förslag till grunder för organisation af mariningenjörkåren i flottans reserv. Detta förslag hvilat på redan omförmälda grunder och innehåller därjämte, bland annat, bestämelse om att den, som tillhörde mariningenjörkåren i flottans reserv, skulle under den tid, han vore inkallad i tjänstgöring, åtnjuta enahanda aflöning och öfriga förmåner som direktör eller ingenjör vid stammen af motsvarande grad, därvid för mariningenjör af 1:a graden lön i 1:a löneklassen endast skulle utgå till den, som under anställning i stammen tillhört denna löneklass, under det att för de öfriga skulle utgå lön i 2:a löneklassen. En hvar, som blifvit utnämnd vid mariningenjörkåren i flottans reserv, skulle efter utgången af det år, hvarunder han fyllde 40 år, undfå afsked, och, sedan han erhållit afsked i berörda ordning, vara berättigad att efter uppnådd 55 års ålder under sin återstående lifstid åtnjuta årlig pension af 500 kronor. Försummade den, som tillhörde mariningenjörkåren i flottans reserv, någon af de honom enligt ifrågavarande bestämmelser åliggande skyldigheter, skulle han blifva, på underdånig anmälan af marinöfverdirektören och efter undersökning vid krigsdomstol, skild från sin anställning i flottans reserv, därest förseelsen pröfvades böra därtill föranleda, och skulle den, som eljes varit enligt förevarande bestämmelser berättigad till pension, vara sådan rätt förlustig. Den, som efter laga ransakning och dom blifvit förvunnen till sådant brott, som medförde förlust af medborgerligt förtroende, hade äfven förverkat sin rätt till erhållande af ofvannämnda pension.

Öfvergångs-
bestämmelser.

De sakkunnige hafva vidare anført, att, oaktadt det angifna behovet af 30 marindirektörer och mariningenjörer förefunnes redan år 1906, de likväl ansåge, att mariningenjörkåren icke lämpligen borde nämnda år uppbringas till denna styrka. En sådan på en gång skeende ökning, om den öfver hufvud vore möjlig att genomföra, skulle nämligen medföra en stockning i afseende på befordran, som otvifvelaktigt komme att menligt inverka på kårens framtida rekrytering. I betraktande af nödvändigheten att snarast möjligt tillgodose det mest trängande behovet och med hänsyn till att kårens rekrytering kunde under år 1905 i viss mån förberedas medelst de 10,000 kronor, som Riksdagen anvisat för tillfälligt anställande af ingenjörer under nämnda år, ansåge emellertid de sakkunnige, att kåren under år 1906 lämpligen skulle kunna ökas med 6 personer eller till 26. Under de båda följande åren ansåges kåren endast böra ökas med 2 om året, hvadan densamma först år 1908 skulle nå den för år 1906 behöfliga numerären af 30.

Att redan nu afgifva förslag, när och i hvilken ordning de ingenjörer skulle anställas, som beräknats blifva erforderliga till och med år 1916, syntes icke vara hvarken behöfligt eller lämpligt, då detta gifvetvis blefve beroende på, i hvilken ordning ny materiel komme att tillföras flottan. I medeltal skulle mariningenjörkåren efter år 1908 behöfva ökas med en ingenjör hvartannat år.

Då det med det utbildningssystem, som af de sakkunnige föreslagits, toge 10 år från det en yngling antoges som mariningenjörerelev, till dess han vore kompetent att söka anställning såsom mariningenjör af 2:a graden, måste under den tid, som förflöte, till dess de först antagna eleverna hunnit utbildas, anställning vid kåren äga rum i annan ordning. Fordran på tvåårig tjänst som extra ingenjör ansåge de sakkunnige snarast böra uppställas, på det man måtte blifva i tillfälle att annorledes än på de betyg, som företeddes vid ansökningen, kunna pröfva dem, som sökte fast anställning såsom mariningenjörer. Härunder borde extra ingenjörerna genomgå en kurs i reglementen, krigslagar, sjökrigskonst, artilleri och torpedlära m. m., motsvarande den kurs, som mariningenjörkadetterna genomginge i sjökrigsskolan. För att vinna anställning som extra ingenjör borde liksom nu fordras minst tvåårig praktisk verksamhet, hvarjämte genomgången fyraårig kurs vid tekniska högskolan i fackskolan för maskinbyggnadskonst och mekanisk teknologi, underafdelningen för skeppsbyggnadskonst, borde göras till ovillkorlig fordran; den, som fullgjort sin värnpliktsöfning vid flottan, borde äga företräde vid vinnande af anställning. Under år 1906 borde antagas elever och stipendiater på alla stadier, hvari-

genom flottans myndigheter omedelbart sattes i tillfälle att utöfva önskad kontroll å dem, som toge anställning vid verkstad och varf för vinnande af erfarenhet, samt att för dem, som studerade å tekniska högskolan, föreskrifva lämplig förändring i studieplan äfvensom deltagande i öfningar å flottans fartyg.

Då af de sakkunnige föreslagna aflöningsförmåner i allmänhet innebure en afsevärd höjning af nu utgående aflöning, dyrtidstillägget inberäknadt, så väl i afseende på fasta lönen som på aflöningsförmånerna i sin helhet, syntes icke några särskilda åtgärder behöfva vidtagas för att förmå den nu befintliga personalen att öfvergå på den nya aflöningsstaten. Ett undantag i detta afseende bildade verkstadsföreståndarna, af hvilka, om icke befordran till direktör af 2:a graden vunnes, den ene omedelbart skulle få sina inkomster något förminskade och båda gå miste om den ökning i aflöning, som enligt nuvarande aflöningsystem skulle tillkomma dem genom erhållande af ett andra ålderstillägg. Som emellertid det arfvode å 1,500 kronor, hvilket åstadkomme verkstadsföreståndarnas högre aflöning, endast innehades på grund af förordnande, och sålunda faktiskt kunde när som helst fråntagas dem utan hvarje vederlag, ansåge de sakkunnige icke heller med afseende å dessa några särskilda åtgärder erforderliga.

De, som för närvarande tillhörde mariningenjörstaten och som möjligen ej ville öfvergå på mariningenjörkåren eller tilläfventyrs ej blefve dit öfverflyttade, borde bibehållas vid dem nu tillförsäkrade förmåner, och borde för dessas aflöning ett motsvarande antal befattningar vid nämnda kår hållas vakanta.

Under den tid, kårens ökning påginge, måste gifvetvis ett större antal extra ingenjörer än två om året anställas, men syntes icke härför något särskildt anslag vara erforderligt, om blott de besparingar, som uppstode genom vakanser i andra grader, finge användas för organisationens genomförande.

De sakkunnige hafva vidare verkställt en beräkning af kostnaderna för flottans ingenjörpersonal enligt den af dem föreslagna organisationen. Därvid borde, enligt hvad de anfört, hänsyn tagas dels till kostnaden för aflöning af nämnda personal dels till kostnaden för föreslagen utbildning af mariningenjörer. Vidare borde beräknas den besparing, som uppkomme å anslaget till flottans öfningar genom tillämpande af det utaf de sakkunnige föreslagna aflöningsystemet, enligt hvilket från nämnda anslag, förutom dietpenningar, endast komme att utbetalas sjöstillägg, under det att hittills hel sjöaflöning å detsamma utgått.

Då organisationen af ingenjörpersonal i flottans reserv icke utöfver

Kostnads-
beräkning.

kostnaderna för utbildning medförde andra utgifter än för pensionering, hade de sakkunnige icke för denna uppgjort några kostnadsberäkningar lika litet som de sakkunnige ansett sig behöfva beräkna den ökade kostnad å pensionsstaten, som de ökade pensionsbeloppen för personal, hvilken afgått från stamanställning, komme att medföra.

För bedömande af kostnaderna hafva de sakkunnige upprättat följande:

Förslag till stat för flottans ingenjörpersonal för år 1906.

Antal.		Fast lön eller arfvode.	Tjänst- görings- penningar.	Summa.
1	Marinöfverdirektör	8,000	—	8,000
1	Marindirektör af 1. gr.	6,000	—	6,000
1	D:o	6,000	—	6,000
1	Marindirektör af 2. gr.	5,000	—	5,000
2	D:o	10,000	—	10,000
1	Mariningenjör af 1. gr. 1. lönekl.	4,500	—	4,500
7	D:o	31,500	—	31,500
1	Mariningenjör af 1. gr. 2. lönekl.	3,500	—	3,500
3	D:o	10,500	—	10,500
1	Mariningenjör af 2. gr.	3,000	—	3,000
3	D:o	9,000	—	9,000
1	Extra ingenjör	2,000	—	2,000
3	D:o	6,000	—	6,000
26		105,000	—	105,000
1	Stationsingenjör	4,500	1,000	5,500
1	D:o	4,500	1,000	5,500
2				
1	Miningenjör	4,500	500	5,000
1	D:o	4,500	500	5,000
2				
1	Torpedingenjör	4,500	500	5,000
3	D:o	13,500	1,500	15,000
4		141,000	5,000	146,000
	Afgår för boställe till en stationsingenjör	—	—	400
	Summa kronor	—	—	145,600

Anm. Fast lön utgår till alla utom extra ingenjörer samt stations-, min- eller torpedingenjör, som ej innehar fullmakt å befattningen: dessa erhålla motsvarande belopp såsom arfvode.

Förslag till stat å dagaflöning för mariningenjörkåren för år 1906.

Antal.		Kronor.
1	Marinöfverdirektör å 6 kr. i 365 dagar.....	2,190
5	Marindirektörer » 5 » » »	9,125
12	Mariningenjörer af 1. gr. » 4 » » »	17,520
4	Do » 2. » » 3 » » »	4,380
4	Extra ingenjörer » 3 » » »	4,380
26	Summa kronor	37,595

Förslag till approximativ stat å inkvarteringsbidrag för mariningenjörkåren för år 1906.

Antal.			Stockholms station.	Karlskrona station.	Summa.
Stockholm.	Karlskrona.				
1	—	Marinöfverdirektör	1,200	—	1,200
3	2	Marindirektörer	3,000	1,200	4,200
7	5	Mariningenjörer af 1. gr.	3,500	2,000	5,500
2	2	Do » 2. »	800	600	1,400
1	3	Extra ingenjörer	400	900	1,300
14	12	Summa kronor	8,900	4,700	13,600
		Afgår förslagsvis för de befattningar, hvilkas innehafvare åtnjuta boställen	2,000	600	2,600
		Summa kronor	6,900	4,100	11,000

Kostnaden för aflöning uppginge således för år 1906 till:

Fast lön och tjänstgöringspenningar	kr. 145,600: —
Dagaflöning	» 37,595: —
Inkvarteringsbidrag, förslagsvis	» 11,000: —
Ålderstillägg (beräknade att utgå 1906 till stations-, min- och torpedingenjörer)	» 2,500: —
	Kr. 196,695: —

De sakkunnige hafva vidare lämnat en öfversikt öfver, huru kostnaderna, om den af dem föreslagna organisationsplanen skulle följas, komme att ökas dels under år 1907, då kostnaderna komme att ökas med 10,955 kronor och aflöningsbeloppet sålunda uppgå till 207,650 kronor, dels under år 1908, då sistnämnda belopp komme att utgöra 219,970 kronor. Vid fullt genomförd organisation (år 1916) tillkomme följande ökning:

Lön, dagaflöning och inkvarteringsbidrag i Stockholm för 2 mariningenjörer af 1. gr. 1 lönekl.	kr. 12,920: —
D:o d:o för en mariningenjör af 2. gr.	» 4,495: —
Lön, dagaflöning och inkvarteringsbidrag i Karlskrona för en mariningenjör af 1. gr. 2. lönekl.	» 5,360: —
	Kr. 22,775: —

Hela aflöningsbeloppet komme således år 1916 att uppgå till 242,745 kronor.

Den kostnad, som stipendierna och aflöning till mariningenjörkadetter under tjänstgöring i land medförde, utgjorde 8,994 kronor. Med hänsyn till att med utbetalning af ett visst stipendium kunde komma att anstå till ett följande år, om stipendiaten i fråga varit af sjukdom förhindrad att i rätt tid aflägga examen, borde anslag för detta ändamål få reservationsanslags natur. Härigenom bereddes också möjlighet att, om en stipendiat af någon anledning entledigades och stipendiet sålunda ej utbetalades, kunna ett följande år anställa ett större antal stipendiater än det i normalstaten upptagna för att sålunda ersätta den afgångne.

Kostnaden för diet- och messpenningar samt aflöning ombord hade approximativt beräknats till 2,224 kronor.

För portion eller ersättning därför uppkomme en ungefärlig kostnad af 285 kronor 60 öre.

Under de första öfvergångsåren komme emellertid nu anförda kostnader att uppgå till något högre belopp, men ansåges denna kostnad kunna bestridas af den besparing, som uppkomme genom att extra ingenjörer tillsattes i stället för mariningenjörer med högre aflöning, hvilken åtgärd, såsom redan blifvit nämndt, i hvarje fall blefve nödvändig att vidtaga under nämnda tid.

Beträffande slutligen den kostnad, som mariningenjörkadetternas undervisning i sjökrigsskolan medförde, syntes denna kunna beräknas till densamma som för kustartillerikadetterna, eller 3,700 kronor om året.

Däremot syntes den föreslagna undervisningen för min- och torped-

ingenjörer i sjökrigshögskolan icke behöfva medföra någon särskild kostnad.

Den kostnad, som genomförandet af de sakkunniges förslag skulle medföra för år 1906, blefve således:

Lön, dagaflöning, inkvarteringsbidrag och ålderstillägg	kr. 196,695: —
Stipendier och aflöning till mariningenjörkadetter	» 8,994: —
Diet- och messpenningar samt aflöning ombord för elever och stipendiater	» 2,224: —
Portion eller ersättning därför	» 285: 60
För undervisning i sjökrigsskolan (hälften af 3,700, då undervisningen ej kunde börja förrän hösten 1906)	» 1,850: —
Summa kr. 210,048: 60	

Ehuru en del stipendier icke afsåges att första gången utbetalas förrän under år 1907, hade likväl hela det härför beräknade beloppet upptagits bland utgifterna för år 1906, emedan under såväl detta som de närmast följande åren flera stipendier än de i normalstaten upptagna måste utgå med anledning af kårens ökning.

Nuvarande utgifter för aflöning af flottans mariningenjörstat vore:

Enligt staten med iakttagande af föreskrifven minskning i aflöning för dem, som innehade bostad i kronans hus	kr. 98,900: —
Arfvoden (två à 1,500, ett à 450 och ett à 300)	» 3,750: —
Ålderstillägg	» 3,500: —
Dyrtidstillägg, enligt beräkning	» 6,500: —
Summa kr. 112,650: —	

För år 1905 hade dessutom på extra stat anvisats:

för anställande af en min- och en torpedingenjör	kr. 8,000: —
» » » öfrig ingenjörpersonal	» 10,000: —
Summa kr. 130,650: —	

Under vissa i betänkandet angifna förutsättningar hafva de sakkunnige vidare beräknat det belopp, hvarmed utgifterna å anslaget till flottans öfningar skulle komma att under år 1906 minskas genom tillämpande af det utaf dem föreslagna aflöningssättet, och hafva de sakkunnige beräknat detta belopp till 4,320 kronor.

Om från den beräknade kostnaden för genomförandet af de sakkunniges förslag kr. 210,048: 60 droges

dels det belopp, hvartill utgifterna för flottans ingenjörpersonal uppginge under år 1905, Kr. 130,650: —

dels det belopp, hvarmed utgifterna å flottans öfningsanslag skulle minskas, ...

» 4,320: — » 134,970: —

återstode kr. 75,078: 60,

utvisande det ungefärliga belopp, hvarmed utgifterna för flottans ingenjörpersonal för år 1906 skulle öfverstiga dem för år 1905.

Afvikande
meningar.

Vid det sålunda afgifna betänkandet hafva fogats från detsamma afvikande meningar dels af öfverdirektören Lilliehöök dels af kommandörkaptenen greve Ehrensvärd och kaptenen Schneidler.

Den förstnämnde har förklarat sig icke kunna dela de sakkunniges åsikt, att öfverdirektören icke borde betungas med chefskapet öfver min- och torpedingenjörerna. Öfverdirektören Lilliehöök har i stället förklarat sig anse, att på samma grund, som det befunnits lämpligt tilldela marinöfverintendenten chefskap för all personal vid marinintendenturkåren och marinöfverläkaren för all personal vid marinläkarkåren, marinöfverdirektören likaledes borde vara chef för all personal tillhörande flottans ingenjörkår. Hittills hade veterligen nu gällande bestämmelser, att öfverdirektören utöfvade chefskap öfver min- och torpedingenjörerna, icke vållat några olägenheter. Chefskapet öfver min- och torpedingenjörerna borde i första hand utöfvas af en person, som tillhörde samma yrke som dessa eller ingenjöryrket, emedan ingen annan syntes vara fullt kompetent att bedöma dessa ingenjörers lämplighet för tjänsten vid första anställning och duglighet under tjänstgöring liksom att bedöma hvilka fordringar, som skäligen kunde och borde ställas på dem under tjänstens utöfvande.

Kommandörkaptenen greve Ehrensvärd och kaptenen Schneidler hafva förklarat sig hysa från de öfrige sakkunnige afvikande mening i hvad rörde frågan om behovet af specialisering af flottans ingenjörtjänster. De ansåge det nämligen af behovet påkalladt, att ingenjörer med fullständig elektroteknisk utbildning och erfarenhet inom det elektrotekniska yrket anställdes för att uppgöra förslag, kostnadsberäkningar och kontrakt m. m. till de elektriska anordningarna ombord å fartyg, kontrollera dessa vid nyanskaffning, samt å varfven leda nytillverkning,

i den mån sådan kunde ifrågakomma, och reparation af elektriska maskiner. Den mångfald af elektriska maskiner, som funnes å flottans fartyg och hvilka vore så ytterligt viktiga för fartygets skötande, samt de stora faror, som kunde uppkomma, om icke alla erforderliga försiktighetsmått iakttoges, särskildt vid ledningars dragande, gjorde det nödvändigt, att äfven denna gren af fartygets maskineri handhades af personal, som härför besutte speciella kunskaper och erfarenhet.

Inom samtliga de utländska mariner, öfver hvilkas mariningenjörväsende öfversikt blifvit lämnad, vore mariningenjörtjänsten fördelad på minst två grenar, i den tyska marinen på tre. Då i motsats härtill en svensk mariningenjör skulle vara såväl fartygs- som maskinkonstruktör och dessutom kunna tjänstgöra såsom fartygsingenjör, syntes det vara att ställa allt för stora kraf på en person att fordra, det han dessutom skulle äga fullständig kunskap och erfarenhet på det elektrotekniska området.

Ytterligare stöd för sin mening hade de funnit i det förslag till utvidgning af tekniska högskolan, som af dess styrelse afgifvits i oktober 1903. Enligt detta hade nämligen i den fyraåriga fackskolan för skeppsbyggnadskonst endast inrymts en kortare kurs i elektroteknik, omfattande 3 timmars föreläsningar i veckan under en höst- eller vårtermin, under det att den elektrotekniska fackskolan i och för sig omfattade en 3½-årig kurs. Äfven om, såsom af de sakkunnige föreslagits, en något ökad kunskap i elektroteknik och därmed sammanhängande ämnen skulle kunna beredas mariningenjörstipendiaterna på bekostnad af några af de öfriga ämnen, som enligt nämnda förslag inginge i fackskolan för skeppsbyggnadskonst, syntes härigenom likväl icke fullständig elektroteknisk kunskap kunna vinnas.

Under en följd af år hade miningenjören biträdt vid handläggande af den elektriska detaljen i öfverstyrelsen i den mån, hans tid härför kunnat tagas i anspråk. Då denna utväg på grund af ökade göromål inom miningenjörens egentliga verksamhetsområde ej längre kunnat anlitas, hade på den senaste tiden i marinförvaltningens ingenjöravdelning varit anställd en på det elektrotekniska området speciellt utbildad person.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, funne de det önskvärdt, att såväl i marinförvaltningens ingenjöravdelning som å varfven anställdes särskilda ingenjörer med elektroteknisk utbildning, och ansåge de dessa med afseende såväl på tjänsteställning som aflöningsförmåner böra likställas med stationsingenjörerna.

Yttrande
öfver de
sakkunniges
förslag.

I anledning af det sålunda afgifna betänkandet hafva yttranden öfver detsamma infordrats från chefen för sjökrigsskolan, chefen för sjökrigshögskolan, från hvar och en af dem i hvad betänkandet berörde den skola, för hvilken han förordnats till chef, från styrelsen för tekniska högskolan i hvad betänkandet berörde nämnda skola, vidare från öfverdirektören för mariningenjörstaten, stationsbefälhafvarne vid flottans stationer efter vederbörande varfschefs hörande, chefen för flottans stab och marinförvaltningen äfvensom slutligen från direktionen öfver flottans pensionskassa i hvad betänkandet afsåge fråga om pensionering.

Chefen för sjökrigsskolan har i det af honom afgifna yttrandet anført, att sjökrigsskolan utan att hindras i sina öfriga uppgifter syntes utan svårighet kunna åtaga sig den undervisning af mariningenjörelever och mariningenjörkadetter, som i det afgifna förslaget förutsatts.

Chefen för sjökrigshögskolan har allenast föreslagit en viss förändring i fråga om de ämnen, hvori nyanställda torped- och miningenjörer borde erhålla undervisning vid högskolan, under det att *öfverdirektören för mariningenjörstaten* förklarar sig med undantag af den olika mening, han i sin omförmälda reservation till betänkandet uttalat, icke hafva något att erinra mot detsamma.

Styrelsen för tekniska högskolan har ej funnit något hinder för att i den utaf de sakkunnige omnämnda fackskolan vid läroverket såsom ordinarie elever intaga de aspiranter, som af de sakkunnige föreslagits, under förutsättning att de, i enlighet med förslaget, uppfyllt de villkor för inträde, som af öfriga ordinarie elever vid högskolan stadgeenligt måste vara uppfyllda. Likaledes har styrelsen ansett vissa för nämnda aspiranter erforderliga jämkningar i gällande studieplaner kunna företagas i den mån sådant utan väsentligare rubbning i den för de öfriga eleverna gällande läsordning och med hänsyn till disponibla lärarkrafter och lokaler kunde åstadkommas.

Styrelsen har dock erinrat därom, att de resurser i fråga om maskiner och apparater för de erforderliga laborationsöfningarna samt i fråga om utrymme och lärarkrafter, öfver hvilka högskolan för närvarande disponerade, vore alltför knappa för att möjliggöra en verklig fackutbildning af det omfång, som de sakkunnige syntes hafva tänkt sig, men att dessa svårigheter skulle blifva afhjälpta, i händelse af ett styrelsen ungefär samtidigt till Eders Kungl. Maj:t ingifvet förslag till högskolans utvidgning och omorganisation eller andra därmed fullt jämförliga åtgärder komme till utförande.

Beträffande de öfningsavgifter, som åläge de vid högskolan studerande, syntes angående ifrågavarande elever från styrelsens sida intet

annat vara att erinra än att, då det här handlade om afsevärda belopp och dessa afgifter erfordrades för bestridande af vissa högskolans utgifter, afgifterna för nämnda elever icke kunde efterskänkas, utan torde dessa afgifter antingen böra erläggas af eleverna själfva eller ock ersättning för afgifterna på lämpligt sätt beredas.

Beträffande fastställande af studieplanerna för ifrågavarande elever syntes marinöfverdirektören antingen böra sättas i tillfälle att granska förslagen härom, innan styrelsen fattade sitt beslut, eller ock beredas tillfälle att deltaga i styrelsens behandling af ärendet.

Stationsbefälhafvaren vid flottans station i Karlskrona har anmält, att han, sedan varfschefen vid stationen i ämnet blifvit hörd, icke hade något emot betänkandet att erinra.

Stationsbefälhafvaren vid flottans station i Stockholm har öfverlämnat ett yttrande i ärendet af varfschefen vid stationen. Denne har däri förklarar sig anse den af de sakkunnige föreslagna högsta åldersgränsen af 33 år för anställning som mariningenjör vara alltför hög, enär detta, äfven om två föregående års anställning som extra ingenjör skulle få medräknas bland föreskrifna 30 tjänstår, skulle leda till att mariningenjör ej vore berättigad till pension förr än vid 61 års ålder, under det att möjlighet förefunnes att afgå från andra flottans kårer vid 55 års eller eventuellt äfven vid 50 års ålder. För att underlätta anställning vid kåren vid tidigare år borde allenast fordras genomgående af treårig kurs vid tekniska högskolan. Den ifrågavarande åldersgränsen borde bestämmas till 27 eller 28 år. Varfschefen ansåge vidare, att i den blifvande mariningenjörkåren borde ingå såväl de föreslagna marin-, torped-, min- och stationsingenjörerna som äfven de af reservanterna föreslagna elektrotekniska ingenjörerna, och att chefskapet öfver kåren borde utöfvas af marinöfverdirektören, hvarigenom, bland annat, vunnos ett bättre samarbete för materielens fullkomnande i alla de tekniska detaljer, som fölle inom dessa ingenjörers verksamhetsområden. Då tekniska högskolan ej vore något specialläroverk för undervisning i fråga om krigsfartygs byggande, syntes många skäl tala för att de ingenjörer, som skulle sköta den egentliga mariningenjördetaljen, borde för att kunna avancera till direktörer beordras genomgå en ett- eller tvåårig kurs vid specialläroverk för mariningenjörer.

Varfschefen har vidare framställt anmärkning mot att det afgifna förslaget endast upptagit två direktörer med värdighet af kommandörskapten af 1:a graden, under det att i nu gällande stat funnes tre. Han åberopar i detta afseende ett af chefen för varfvets ingenjörde-

partement i ämnet afgifvet yttrande, däri denne framhållit, att det syntes framgå af förslaget, att cheferna för flottans båda varfs ingenjördepartement skulle innehafva nämnda högre värdighet, hvadan degraderingen med tiden skulle gälla öfverdirektörsassistenten. Detta förefölle så mycket olämpligare, som år 1900 nämnda assistent tilldelats samma löneförmåner som de redan förut befintliga två direktörerna.

Slutligen har varfschefen förklarat sig instämma i ett af chefen för ingenjördepartementet gjordt uttalande mot borttagande af arfvoden till verkstadsföreståndare. I nämnda uttalande anmärkes, att som föreståndare för verkstäderna borde stå en af mariningenjörkårens äldre ingenjörer, hvilken under en följd af år borde vara stadigt fästad vid verkstäderna. Arfvodet borde därför utgöra dels ersättning för en större och ansvarsfullare arbetsbörda, dels vederlag för uteblifvandet af andra, med inkomst förenade kommenderingar. Jämväl arfvodena till lärarna från mariningenjörkåren i underbefälsskolan har varfschefen i likhet med chefen för ingenjördepartementet ansett icke böra borttagas.

För egen del har stationsbefälhafvaren vid Stockholms station anført, att den af de sakkunnige föreslagna militära utbildningskursen vid sjökrigsskolan syntes honom medföra alltför stor tidsutdräkt i förhållande till den nytta, däraf kunde förväntas. Åtskilliga af de föreslagna läroämnena inginge i tekniska högskolans kurser i vida större omfång än som skulle kunna medhinnas i sjökrigsskolan, och hvad beträffade de militära ämnena syntes i regel icke samma kurser kunna läsas af mariningenjörkadetterna som af sjetten klassens sjökadetter, hvadan nyttan af det föreslagna samarbetet i sjökrigsskolan icke syntes i någon afsevärdare grad kunna uppnås. Nämnda kurs i sjökrigsskolan syntes därför icke böra ifrågakomma, utan kursen i tekniska högskolan taga sin början redan samma år, mogenhetsexamen aflagts. Skulle en militär teoretisk utbildningskurs anses erforderlig, syntes denna lämpligare böra genomgåas af den från tekniska högskolan utexaminerade stipendiaten.

I likhet med reservanterna har stationsbefälhafvaren jämväl förklarat sig anse speciellt utbildade elektrotekniska ingenjörer vara för flottan ovillkorligen erforderliga. Vidare borde enligt hans mening all flottans ingenjörpersonal lyda under marinöfverdirektören, hvarjämte stationsbefälhafvaren funnit de skäl, som anförts för att mariningenjör vid tjänstgöring såväl ombord å fartyg som äfven å flottans varf borde vara krigsman, icke vara af beskaffenhet att fullt giltigt visa nödvändigheten eller önskvärdheten af att göra den nya mariningenjörkåren till en militär kår. Ingenjörpersonalen i sin helhet torde lämpligast i

likhet med marinintendenturkåren och marinläkarkåren åtminstone tills vidare böra hänföras till flottans civilmilitära personal.

I likhet med varfschefen vid stationen har stationsbefälhafvaren vidare ansett, att platsen som öfverdirektörsassistent med hänsyn därtill att denne allt som oftast måste ersätta marinöfverdirektören under hans frånvaro för inspektionsresor m. m. vore så viktig och maktpåliggande, att dess innehafvare gifvetvis borde vara direktör af 1:a graden, hvadan dessa borde vara till antalet tre i stället för två, såsom de sakkunnige föreslagit. Beträffande arfvodena till verkstadsföreståndarna har stationsbefälhafvaren jämväl delat varfschefens åsikt, att dessa arfvoden borde bibehållas. Skulle det anses mindre lämpligt att anvisa särskilda arfvoden för vissa befattningar utöfver de ordinarie löneförmånerna, syntes befattningarna såsom verkstadsföreståndare vid varfven böra beklädas af direktörer af 2:a graden. Verkstadsföreståndarnas befattningar vore af sådan beskaffenhet, att de endast borde anförtros åt äldre, för uppdraget fullt lämpliga personer, hvilka borde afses att under längre tider vid sina befattningar bibehållas.

Slutligen har stationsbefälhafvaren ansett, att det ovillkorligen borde bestämmas, att efter Eders Kungl. Maj:ts nådiga bedömande framstående och dugliga ingenjörer, som befunnes för flottans tjänst särskildt lämpliga, kunde, oaktadt de icke genomgått den utbildning, som för anställning i kåren eljest kunde varda föreskrifven, antagas inom den nya kårens olika grader.

Chefen för flottans stab har funnit den af de sakkunnige föreslagna nya organisationen i hufvudsak vara en lycklig lösning af den föreliggande frågan. Huruvida de föreslagna aflöningsförmånerna skulle visa sig tillräckliga att under nu rådande konjunkturer tillförsäkra flottan tillräckliga och fullgoda krafter inom ingenjörbranschen torde, säger stabschefen, endast erfarenheten kunna visa, men ansåge han skäl föreligga att hoppas, att de sakkunniges förslag härutinnan skulle, oaktadt de föreslagna beloppen syntes hafva blifvit satta så lågt som möjligt, visa sig motsvara förväntningarna.

Beträffande stations-, torped- och miningenjörernas ställning har stabschefen instämt i den af öfverdirektören Lilliehöök uttalade meningen, att samtliga till flottan hörande ingenjörer borde, såsom för närvarande vore förhållandet, bilda en enda kår, ställd under marinöfverdirektören. De skäl, som legat till grund för den af de sakkunniges majoritet föreslagna anordningen, hade dock synts stabschefen böra föranleda föreskrift därom, att marinöfverdirektören skulle vid afgifvande af underdånigt förslag till ledigblifven befattnings tillsättande, till per-

sonalens placering i öfverstyrelsen eller å flottans station samt dess kommandering till tjänstgöring i öfrigt, äfvensom till erhållande af fullmakt, ålderstillägg, befordran till högre värdighet m. m. samråda i fråga om torpedingenjör med chefen för marinförvaltningens torpedafdelning och i fråga om miningenjör med chefen för nämnda ämbetsverks minafdelning.

I fråga om förslaget att torped- och miningenjörerna skulle under sjökommendering å flottans fartyg åtnjuta sjöaflöning och dietpenningar enligt samma grunder som för officerskåren vore föreskrifna, har stabschefen vidare påpekat, att, då under dylik tjänstgöring nämnda ingenförer skulle komma att bibehålla sina tjänstgöringspenningar, de därunder borde åtnjuta endast sjöstillägg och dietpenningar i likhet med motsvarande grader inom officerskåren, på det att de måtte i afseende å förhöjning uti aflöningen vid sjökommendering blifva likställda med mariningenjörerna.

Slutligen har stabschefen beträffande stations-, torped- och miningenjörerna uttalat den åsikten, att dessa borde, i likhet med hvad för såväl mariningenjörstaten som annan personal med motsvarande tjänsteställning nu vore föreskrifvet, efter afskedstagande med pension och fyllnadspension tillhöra flottans reserv och vara tjänstskyldiga vid krig och större rustningar intill fyllda 65 lefnadsår.

De sakkunniges förslag att mariningenjörerna skulle bilda en militär kår och räknas till krigsmän har chefen för flottans stab icke funnit lämpligt. Den för tjänstens utfövrande nödvändiga befälsrätten med däraf följande förmanskaper syntes honom med krigslagens nuvarande lydelse böra tillförsäkras mariningenjörerna likaväl som öfriga civilmilitära tjänstemän genom reglementariska föreskrifter. De tillfällen, då särskildt mariningenjörerna skulle kunna antagas behöfva utom tjänsten ingripa mot flottans manskap för upprätthållande af ordningen, syntes icke vara så talrika, att åtgärder skulle behöfvas för att tillförsäkra dem den vid ett dylikt ingripande önskvärda auktoriteten. Mot förolämpningar utom tjänsten från manskapets sida syntes mariningenjörerna i likhet med öfriga civilmilitära tjänstemän vara tillräckligt skyddade genom nu gällande straffbestämmelser. Då slutligen frågan om behöfligheten af en förändring uti den ställning inom krigsmakten i disciplinärt afseende, som borde tillkomma den civilmilitära personalen, äfvensom denna personals ställning inför krigslagen utan tvifvel vore föremål för uppmärksamhet inom den år 1901 tillsatta kommitté, som fått sig anförtrödt att utarbета förslag till revision af krigslagarna, syntes det mindre välbetänkt att vidtaga den partiella reform i nyss nämnda afseenden, som af de sakkunnige föreslagits.

I likhet med två af de sakkunnige har chefen för flottans stab vidare ansett anställandet af särskilda ingenjörer med elektroteknisk utbildning behöfligt, men syntes för fyllande af detta behof två dylika ingenjörer nu vara tillräckliga, enär den i marinförvaltningen tjänstgörande tills vidare jämväl syntes kunna tjänstgöra å flottans varf i Stockholm. Dessa elektroingenjörer syntes böra, såsom reservanterna föreslagit, likställas med stationsingenjörerna med afseende såväl på tjänsteställning som aflöningsförmåner, samt med torped- och miningenjörerna i fråga om åtnjutande af sjötillägg och dietpenningar under sjökommendering å flottans fartyg samt i fråga om åtnjutande af messpenningar under kommendering till tjänstgöring vid kustartilleriet.

Slutligen har stabschefen anmärkt, att åldersgränsen för antagning till mariningenjörrelev och för anställning som mariningenjör syntes böra hänföras till antagnings- eller anställningsårets utgång.

Marinförvaltningen har uti sitt afgifna utlåtande erinrat, hurusom ämbetsverket vid upprepade tillfällen redan förut framhållit behofvet af såväl ökad personal vid mariningenjörstaten som förbättrade aflöningsvillkor för samma personal. Mot det förslag härutinnan, som de sakkunnige framlagt, hade marinförvaltningen intet att erinra, men i fråga om den förändring i organisationen, som förslaget jämväl omfattade, hade ämbetsverket ansett sig böra göra vissa erinringar.

Att söka bereda ingenjöraspiranter redan under ynglingaåren en sjömannamässig uppfostran hade marinförvaltningen ansett synnerligen lämpligt och hade i denna del intet att erinra mot de sakkunniges förslag. Beträffande däremot förslaget att förändra mariningenjörstaten till en militär kår hade ämbetsverket bemärkt, dels att i denna militära kår ej skulle ingå all flottans ingenjörpersonal, enär därifrån skulle undantagas stationsingenjörerna samt torped- och miningenjörerna, dels ock att bestämmelsen om den militära organisationen icke skulle vara ovillkorlig utan begränsad till en del af den militära personalen. Ehuru ämbetsverket i princip icke hade något att invända emot en militär organisation af mariningenjörstaten, hade marinförvaltningen icke funnit, att statens nuvarande egenskap af civilmilitär kår föranledt olägenhet af något slag och kunde icke heller medgifva, att de af de sakkunnige anförda skälen till en organisation i rent militär anda vore af beskaffenhet att nu göra en ändring i kårens ställning mera önskvärd än det befunnits att gifva militär organisation åt marinläkar- och marinintendenturkårerna, hvilka bägge innehade ställning såsom civilmilitära kårer.

Beträffande frågan om anställande af särskilda elektroingenjörer vid flottan har marinförvaltningen på de skäl, som anförts af två utaf

de sakkunnige, och vid det förhållande att redan nu tillgång på inom elektrotekniken särskildt bevandrad personal faktiskt måst beredas, ansett anställande på stat vid flottan af på detta område särskildt utbildade ingenjörer vara en oeftergiflig fordran, därest den redan nu vidlyftiga och hastigt till omfattning och komplikation tillväxande elektriska materielen skulle på rätt sätt omhänderhafvas och skötas, men har ämbetsverket tillika ansett, att antalet dylika specialister borde kunna inskränkas till två, af hvilka den ena skulle anställas i marinförvaltningens ingenjöravdelning med tjänstgöringsskyldighet äfven å Stockholms stations varf samt den andra å flottans varf i Karlskrona; och syntes, yttrar marinförvaltningen, dessa tjänstemän åtminstone tills vidare kunna inräknas i det antal mariningenjörer, som af de sakkunnige ansetts erforderligt, hvaremot deras utbildning, befordran och aflönande borde ske på samma sätt som beträffande torped- och miningenjörer.

I föreslagna teoretiska kunskapsprof och fordringar å praktiska öfningar m. m. för torped- och miningenjörer har marinförvaltningen icke kunnat finna någon grund för nämnda ingenjörers fränskiljande från mariningenjörkåren. Icke heller, yttrar marinförvaltningen vidare, kunde de skäl, hvilka med afseende på mariningenjörkårens ombildande till militär kår af de sakkunnige framdragits, sägas sakna giltighet i fråga om torped- och miningenjörer, ty dessa hade under sin tjänstgöring såväl å varfven som ombord å fartyg samma af de sakkunnige framhållna olägenhet som mariningenjörerna af sin civila ställning i förhållande till de delar af de militära underbefäls- och sjömanskårerna, som stode under deras omedelbara befäl. Den enda grunden för utslutande af torped- och miningenjörer ur den nybildade mariningenjörkåren skulle då vara att söka dels i en nödvändig specialutbildning, hvilken skulle omöjliggöra dessa tjänstemäns befordran längre än till mariningenjör af 1:a graden, dels i svårigheten att med det ringa behovet af ifrågavarande ingenjörer kunna på samma sätt som för öfriga mariningenjörer tillsätta vakanta platser af denna specialgren.

Enligt marinförvaltningens tanke vore det emellertid såväl för mariningenjörkårens enhet som dess samhörighetskänsla och jämväl i afseende å förhållandet till öfriga kårer vid flottan synnerligen önskvärdt, att torped- och miningenjörerna tillhörde mariningenjörkåren, och dessa ingenjörer liksom de nämnda elektroingenjörerna kunde, enligt marinförvaltningens tanke, mycket väl följa ungefär samma grunder för sin utbildning som öfriga mariningenjörer, äfven om deras aflöning blefve olika.

Marinförvaltningen har i anledning häraf föreslagit, att Eders Kungl. Maj:t skulle för hvarje år, sedan ingenjörkadetterna aflagt sin examen i sjökrigsskolan, utfärda bestämmelse om, huru många af dessa

skulle utbildas till maskin- och fartygskonstruktörer, å ena, samt torped-, min- och elektroingenjörer, å andra sidan. Fackskolan för elektroteknik skulle blifva gemensam för utbildning af sistnämnda klasser af ingenjörer och de sakkunniges förslag om anställning af mariningenjörer, extra ingenjörer och mariningenjörer i flottans reserv skulle tillämpas äfven på de stipendiater, hvilka genomgått den elektrotekniska kursen vid högskolan. Marinförvaltningen ansåge dock lämpligt, att för torped-, min- och elektroingenjörer på sätt, de sakkunnige föreslagit, bestämdes en högre begynnelselön för att göra dessa tjänster mera begärliga, hvarjämte dessa ingenjörer, som lämpligen icke borde befordras längre än till och med mariningenjör af 1:a graden, borde erhålla rätt till ålderstillägg.

I fråga om utbildning och auställning m. m. af stationsingenjörer hade marinförvaltningen däremot intet att erinra mot de sakkunniges förslag.

Med den af marinförvaltningen uttalade meningen, att såväl torped- och miningenjörer som elektroingenjörerna borde utbildas och anställas på samma sätt som öfrig personal af mariningenjörkåren och ingå som medlemmar i nämnda kår, hade marinförvaltningen äfven intagit sin ståndpunkt till frågan om chefskapet för torped- och miningenjörerna, hvaremot, för den händelse nyssnämnda ingenjörer komme att, såsom de sakkunnige föreslagit, utgöra ett mera fristående element inom flottans ingenjörpersonal liksom stationsingenjörerna, ämbetsverket funne sig icke hafva något att erinra emot den af de sakkunnige föreslagna anordningen beträffande chefskapet för torped- och miningenjörerna.

Beträffande den nu befintliga ingenjörpersonalens öfvergång till den nya aflöningsstaten ansåge marinförvaltningen föreskrift böra utfärdas därom, att med fullmakt eller nådigt förordnande försedd tjänsteman vid mariningenjörstaten, som inom den tid, Eders Kungl. Maj:t bestämde, hos Eders Kungl. Maj:t anmälde sin önskan att öfvergå till den nya mariningenjörkåren, skulle vara därtill berättigad samt att torped- och miningenjörer samt byggmästare, som öfvergått till den nya kåren, borde för rätt till erhållande af ålderstillägg få tillgodoräkna sig den tid, han innehaft motsvarande befattning vid mariningenjörstaten.

I fråga om de anslag, hvarifrån ifrågavarande utgifter böra utgå, har marinförvaltningen anmärkt, att kostnaderna för ålderstillägg syntes böra utgå af det för sådana utgifter afsedda förslagsanslag, sjötillägg och dylika utgifter från reservationsanslaget till flottans öfningar och portionsersättningen till mariningenjöraspiranterna från förslagsanslaget till naturaunderhållet åt personal vid flottan. Öfriga utgifter däremot, med undantag af dem, som afsåge undervisningen i sjökrigsskolan,

vore af natur att böra bestridas från anslaget till aflöning för flottans kårer och stater. På de skäl, som af de sakkunnige anförts, borde emellertid bestämmelse utfärdas därom, att möjliga besparingar å det för stipendier m. m. afsedda anslaget finge reserveras för kommande behof inom samma anslags ändamål, och borde en anmärkning härom inflyta i vederbörande stat.

En ledamot af marinförvaltningen har varit af olika mening med marinförvaltningens flertal därutinnan, att han ansett, dels att de blifvande mariningenjörerna med undantag allenast för stationsingenjörerna borde genomgå hela sjökrigsskolan, dels att hela kåren med samma undantag borde göras till militär kår.

Direktionen öfver flottans pensionskassa har funnit intet hinder böra möta för bifall till det föreliggande förslaget.

Departements-
chefens
yttrande.

Att nya bestämmelser erfordras i fråga om mariningenjörstaten för att densamma skall kunna motsvara de fordringar, som numera måste ställas på en dylik kår, därom hafva, på sätt af den lämnade redogörelsen framgår, alla, som i den frågan sig yttrat, varit ense. Äfven jag delar denna åsikt. Såsom af de sakkunnige närmare utvecklets, äro de fordringar, som för närvarande gälla för att kunna erhålla anställning vid mariningenjörstaten, icke betryggande med afseende å kompetensen hos den sökande; man måste numera för en dylik anställning fordra en särskild utbildning såväl i teoretiskt som praktiskt afseende uti de delar af ingenjörvetenskapen, som särskildt komma till användning under verksamheten såsom mariningenjör. Vidare äro de löner, som för närvarande äro fastställda för dem, hvilka tillhöra mariningenjörstaten, uppenbarligen icke tillräckliga för att vid konkurrensen med privatindustrien numera kunna tillförsäkra staten verkligt goda ingenjörkrafter. Jämväl antalet af ifrågavarande ingenjörer måste tydligen ökas för att det behof, som redan i fred föreligger, skall varda vederbörligen tillgodosedt. Slutligen har erfarenheten visat, att de stadganden, som hafva tillkommit för att erhålla en reservingenjörkår, icke medföra det åsyftade resultatet. Det är tydligt, att nya bestämmelser erfordras för att erhålla en dylik kår. Denna är nödvändig vid mobilisering, då det icke kan ifrågasättas att å ordinarie stat anställa samtliga de ingenjörer, som vid dylikt tillfälle äro af nöden.

Samtliga dessa omständigheter hafva gjort det för mig till en oafvislig plikt att framlägga ett förslag till omorganisation af mariningenjörkåren. Medlemmarna af denna kår hafva i fråga om de nutida stridskrafterna till sjöss att fylla en så viktig uppgift, att statens intresse ovillkorligen kräfver att denna kår varder så rekryterad och

erhåller så stor numerär, att kåren fullt kan motsvara de fordringar, som måste ställas å densamma.

Det förslag till nya bestämmelser, som blifvit af de sakkunnige framlagdt, har i allmänhet vunnit godkännande af de myndigheter, som däröfver sig yttrat. Det synes mig ock till sina hufvudsakligaste delar vara af beskaffenhet att böra ligga till grund för de nya stadgandena. Endast i några få punkter är jag af olika mening med de sakkunnige, och anhåller jag att i det följande, bland annat, få framhålla dessa delar af förslaget.

I fråga om själfva organisationen hafva de sakkunnige föreslagit, att större delen af mariningenjörstaten skulle förändras från en civil till en militär kår. Denna åsikt kan jag icke dela. Såsom den hufvudsakliga anledningen till förändringen har framhållits lämpligheten af densamma med hänsyn till den stora personal af maskinister och eldare, som under tjänstgöringen till sjöss och vid varfven lyder under vederbörande ingenjör. De sakkunnige hafva emellertid själfva medgifvit, att den omständigheten att kåren hitintills varit civil icke, såvidt det varit de sakkunnige bekant, vid något särskildt tillfälle vållat någon fartygsingenjör direkt olägenhet. Redan häri synes mig ligga ett viktigt skäl att icke vidtaga någon förändring i det bestående. Det är vidare att märka, att jämväl marinläkare och marinintendenter under tjänstgöring hafva personal under sitt befäl, äfven om den icke uppgår till det antal, som kan ifrågakomma för ingenjörer. Det oaktadt har, ehuru marinläkar- och marinintendenturkåren nyligen blifvit omorganiserade, icke därvid blifvit ifrågasatt att göra dessa kårer till militära. Tillräcklig anledning att låta mariningenjörkåren uti ifrågavarande afseende intaga en annan ställning än de två öfriga nämnda kåren synes mig icke föreligga. Mot vidtagande af den föreslagna åtgärden talar jämväl den omständigheten, att enligt förslaget skulle till öfverdirektör och direktör kunna utnämnas jämväl personer, som icke förut tillhört mariningenjörkåren och icke erhållit den föreslagna militära utbildningen. Under sådana förhållanden bör tydligen icke den kår, för hvilken de i dess helhet eller delvis skulle komma att blifva förmän, vara en militär kår.

Genom att icke vidtaga denna, af de sakkunnige föreslagna åtgärd vinnes äfven en annan fördel. Då de sakkunnige icke ansett lämpligt, att jämväl stationsingenjörer, miningenjörer och torpedingenjörer skulle blifva militära tjänstemän, hafva de i sitt förslag nödgats skilja emellan två olika slag af tjänstemän bland ingenjörerna, militära och civilmilitära. Detta synes mig icke heller vara lämpligt och kunna komma att medföra olägenheter.

Den skillnad, som de sakkunnige sålunda velat göra mellan de ingenjörer, hvilka skulle komma att tillhöra den s. k. mariningenjörsdetaljen, och de öfriga, hafva de emellertid föreslagit att göra än större. Under det att de förra skulle komma att stå under chefskap af marinöfverdirektören, skulle af de öfrige väl stationsingenjörerna likaledes stå under chefskap af denne, men däremot miningenjörerna ställas under chefskap af chefen för marinförvaltningens minafdelning och torpedingenjörerna under chefen för samma ämbetsverks torpedafdelning. Vål må det vara sant, att min- och torpedingenjörerna i allmänhet under sin tjänstgöring lyda under respektive afdelningschefer för min- och torpedafdelningarna i marinförvaltningen och att marinöfverdirektörens chefskap, om detsamma bibehålles, hufvudsakligen kommer att göra sig gällande vid tillsättande af ifrågavarande platser, men det synes dock vara af stor betydelse, att just vid dessa tillfällen chefskapet utfövas af marinöfverdirektören. Genom sin egen utbildning och erfarenhet synes denne nämligen vara bäst lämpad att utvälja den, som bör ifrågakomma bland de sökande ingenjörerna. Därtill kommer, att, under det att platserna såsom chefer för de nämnda min- och torpedafdelningarna jämförelsevis ofta torde komma att ombyta innehafvare, posten såsom marinöfverdirektör i allmänhet under långa tider torde komma att innehafvas af samma person. Genom att låta denne utföra chefskapet, när fråga uppstår om tillsättande af min- och torpedingenjörer, synes mig därför vinnas större trygghet för tillämpande af samma grunder vid ifrågavarande tjänsters tillsättande än eljest skulle blifva fallet. Önskningsmålet att cheferna för min- och torpedafdelningarna därvid och i öfriga liknande fall måtte få göra sitt inflytande gällande synes mig kunna nås genom en reglementarisk bestämmelse om att öfverdirektören, på sätt chefen för flottans stab föreslagit, vid nämnda tillfällen skall uppgöra sina förslag m. m. efter samråd med chefen för min- eller torpedafdelningen.

Enligt min mening bör således mariningenjörkåren fortfarande såsom hittills vara en civilmilitär kår och samtliga dess medlemmar lyda under chefskap af marinöfverdirektören.

En olägenhet häraf varder visserligen det förhållandet, att under sådana omständigheter fortfarande som hittills marinöfverdirektören endast bör tillsättas på förordnande. Befattningen är nämligen så viktig att, därest det skulle befinnas, att den, som erhållit densamma, icke är lämplig, möjlighet måste förefinnas att aflägsna honom från platsen och låta honom öfvertaga den direktörsplats, på hvilken han, likaledes som hittills, samtidigt bör hafva fullmakt.

I fråga åter om utbildning af de blifvande mariningenjörerna finner jag det af de sakkunnige framlagda förslaget synnerligen tilltalande. Att utbildningen till mariningenjör bör omfatta jämväl sjömilitärisk utbildning har, på sätt framgår af den utaf de sakkunnige lämnade redogörelsen för motsvarande förhållanden i åtskilliga främmande länder, blifvit allmänt erkänt. Lämpligheten häraf synes ock vara uppenbar. Det är tydligen af yttersta vikt, att den blifvande mariningenjören redan från början vänjer sig vid att bedöma de frågor, som han i framtiden kan komma att handlägga, från de synpunkter, som för sjöförsvaret äro af betydelse. Att den blifvande mariningenjören därför, innan han börjar sin kurs i tekniska högskolan, undergår en föregående utbildning å flottans fartyg samt under ett läsår i sjökrigsskolan och härigenom får blicken öppnad för hvad som för flottan kan vara af vikt, synes mig vara särskildt ägnadt att dana honom för hans blifvande kall. De betänkligheter mot förslaget i denna del, som uttalats af stationsbefälhafvaren i Stockholm, kan jag således icke dela. Den tid, som af mariningenjöreleven på nu omnämndt sätt användes, varder säkerligen icke utan stor betydelse för hans utveckling.

En nödvändig förutsättning för att kunna erhålla elever, som sålunda vilja underkasta sig denna särskilda tjänstgöring, synes mig emellertid vara upprättande af de utaf de sakkunnige föreslagna stipendierna. Icke minst med hänsyn därtill att endast en del af dem, som underkasta sig denna särskilda utbildning, kommer att sedermera erhålla fast anställning vid mariningenjörkåren, torde de föreslagna stipendierna vara nödvändiga för den ifrågavarande organisationens genomförande.

Hvad beträffar de föreslagna beloppen för stipendierna synas visserligen dessa belopp under de första åren vara väl låga, men torde det å andra sidan vara lämpligt att för hvarje år kunna företaga en höjning af desamma, hvarför jag ansett mig icke böra hemställa om någon ändring i förslaget uti denna del. Att staten skulle i fråga om mariningenjöreleverna antingen efterskänka de eleverna vid tekniska högskolan åliggande öfningsafgifterna eller ock, på sätt styrelsen för nämnda skola ifrågasatt, ersätta det samma afgifter motsvarande belopp, anser jag mig däremot icke böra föreslå, då, med undantag för stipendierna, mariningenjöreleverna i öfrigt böra vara likställda med andra elever i nämnda skola.

Den af chefen för flottans stab framställda anmärkningen, att åldersgränsen för antagning till mariningenjörelev och för anställning som mariningenjör bör hänföras till antagnings- eller anställningsårets utgång, anser jag vara riktig.

För anställning såsom min- eller torpedingenjör vore det visserligen mycket önskligt att, på sätt marinförvaltningen föreslagit, jämväl kunde fordras utbildning vid flottan före genomgåendet af tekniska högskolan. Det skäl, som af de sakkunnige anförts mot en sådan anordning, synes emellertid icke kunna jäfvas. Då en dylik utbildning skulle börja omkring tio år före anställningen och det, äfven om de sakkunniges förslag skulle följas i fråga om antalet af ifrågasvarande ingenjörer, icke skulle blifva mer än 6 platser att besätta, synes det vara omöjligt att på förhand kunna beräkna, när anställande af dylik elev bör ske för att hafva honom utbildad, när vakans uppstår. Äfven i detta afseende anser jag mig sålunda böra ansluta mig till de sakkunniges förslag.

Beträffande behovet af personal vid den egentliga mariningenjörsdetaljen hafva de sakkunnige ansett, att detta behof under år 1906 skulle komma att utgöra 30, däraf 7 i marinförvaltningen, 5 å Karlskrona varf, 3 å Stockholms varf, 5 för kontroll af nybyggnader och 10 för sjökommendering under sommaren. Då nu gällande stat upptager i detta afseende 20 ingenjörer af olika grader, skulle ökningen enligt de sakkunniges förslag blifva 10. Därvid är emellertid att märka att 1904 års riksdag på extra stat för år 1905 beviljat till aflönande af behöfligt ingenjörbiträde vid den egentliga mariningenjörsdetaljen 10,000 kronor samt att Eders Kungl. Maj:t beslutat, att detta belopp skall användas till aflöning af fyra ingenjörer. Med inberäkning af dessa fyra platser utgör således under innevarande år antalet ingenjörplatser å den egentliga mariningenjörsdetaljen 24 och den ökning, som enligt de sakkunnige skulle erfordras, sex.

Hvad beträffar det antal ingenjörer, som enligt de sakkunniges beräkningar borde förefinnas, synes någon minskning icke böra göras i fråga om det antal, som afsetts för marinförvaltningen, de båda varfven samt för sjökommendering.

För kontroll af nybyggnader hafva de sakkunnige ansett 5 ingenjörer vara erforderliga. Det kan visserligen synas oegentligt att å ordinarie stat uppföra aflöning till personer, som äro afsedda att kontrollera arbeten, för hvilkas utförande medel anvisas å extra ordinarie stat, men å andra sidan är det tydligen af yttersta vikt, att den kontroll, hvarom här är fråga, utöfvas af i flottans tjänst bepröfvade och erfarne män. Under sådana förhållanden synes man böra bortse från den påpekade oegentligheten och anställa jämväl förevarande ingenjörer å ordinarie stat, under förutsättning dock att därvid å sistnämnda stat icke uppföras flera än som måste beräknas alltid vara erforderliga.

Då inom den närmaste framtiden de flesta nybyggnader för flottans räkning torde kunna utföras inom landet, lärer ett större antal än tre icke för närvarande behöfva å ordinarie stat uppföras. Skulle i framtiden en minskning i detta antal kunna ske, hvilket ju icke är antagligt, kunna de för ifrågavarande ändamål å stat uppförda ingenjörer i stället användas i den verksamhet, som af de sakkunnige afsetts för de ingenjörer, med hvilka de ansett staten böra ökas efter år 1908, och den för tiden efter nämnda år föreslagna ökningen kunna inskränkas.

Då jag således anser, att för kontroll af nybyggnader kunna afses två ingenjörer mindre än af de sakkunnige föreslagits, varder antalet af de ingenjörer, som enligt min mening böra afses för den egentliga mariningenjörsdetaljen, 28 i stället för af de sakkunnige föreslagna 30.

Å ordinarie stat finnas vidare för närvarande två byggmästare eller, såsom de af de sakkunnige föreslagits att benämnas, stationsingenjörer, en miningenjör och två torpedingenjörer. Härjämte har Riksdagen för innevarande år beviljat medel för aflönande å extra stat af ytterligare en min- och en torpedingenjör. Att detta antal är erforderligt, torde således få anses erkänt. De sakkunnige hafva härutöfver föreslagit ytterligare en torpedingenjör, hufvudsakligen för handhafvandet af gnistsignalmaterielen.

Då jag icke anser mig kunna förorda detta förslag om ytterligare en torpedingenjör, är detta icke därför, att jag icke finner en ingenjör vara erforderlig för nämnda materiel, utan därför, att jag i likhet med två af de sakkunnige och de flesta af de i frågan hörda myndigheterna anser, att vid flottan böra anställas åtminstone två elektroingenjörer. Vid detta förhållande synes värden af gnistsignalmaterielen kunna anförtros åt dessa.

På sätt af nämnda sakkunnige och myndigheter redan påpekadt blifvit, hafva nämligen de elektriska maskinerna kommit till sådan användning å flottans fartyg, att det synes alldeles nödvändigt att vid hvardera stationen hafva åtminstone en ingenjör, som är fullt sakkunnig i allt hvad angår den elektrotekniska detaljen. Den vid Stockholms stations varf anställde bör därjämte biträda i marinförvaltningen. Då af dessa ingenjörer endast ett fåtal erfordras, gäller för deras anställning hvad jag förut yttrat angående min- och torpedingenjörerna, hvarför man icke heller i fråga om dem lärer kunna fordra genomgående af kurs i sjökrigsskolan m. m.

I fråga om organisationen af ingenjörpersonalen möter den af de sakkunnige föreslagna nyheten om införande af två marindirektörer af 2:a graden med särskild skyldighet att under chefen för hvardera statio-

nens ingenjördepartement öfvervaka därvarande fartygsmateriels krigsberedskap. Hvad särskildt Karlskrona station beträffar, äro för visso numera med den ökning, materielen erhållit, göromålen för chefen för nämnda departement därstädes af så vidtomfattande art, att kontroll af pågående arbeten och tillsyn af materielen icke torde kunna utföras i den utsträckning, som önskligt vore. Om bemälda chef härvid erhöle ett biträde med befälsrätt öfver den öfriga personalen, skulle detta säkerligen befordra sträfvandet att hålla materielen i godt krigsberedskap. I fråga om Stockholms station föreligger icke detta behof i tillnärmelsevis samma grad, men å andra sidan skulle det säkerligen vara önskligt att under eskaderöfningarna kunna använda den vid Stockholms station anställda marindirektören af 2:a graden såsom stabsingenjör och därefter ställa honom till marinförvaltningens förfogande vid behandling af frågor, som röra erinringar mot materielen. De upplysningar och förklaringar, han därvid skulle kunna lämna, skulle säkerligen underlätta arbetet för de anmärkta felens afhjälpande.

Med hänsyn till dessa omständigheter anser jag mig böra förorda förslaget om upprättande af de två nya tjänsterna såsom marindirektör af 2:a graden.

Emot hvad i öfrigt föreslagits i fråga om fördelningen af antalet ingenjörer å olika grader har jag ingen annan erinran att göra än att den minskning af nämnda antal, som af mig ifrågasatts, torde böra drabba 1:a graden, i följd hvaraf ingenjörernas antal i denna grad synes mig böra nedbringas från föreslagna 10 i 1:a löneklassen till 9 och från 5 i 2:a löneklassen till 4.

Enligt nu gällande bestämmelser är en hvar vid mariningenjörstaten berättigad att åtnjuta semester årligen, öfverdirektören och direktör under en och en half månad samt öfriga under en månad, då sådant utan hinder för göromålen behöriga gång kan ske.

De sakkunnige hafva nu föreslagit, att stations-, min- och torpedingenjör skulle vara berättigad att under redan stadgad förutsättning åtnjuta semester under en och en half månad årligen, hvaremot de sakkunnige i fråga om öfriga vid mariningenjörskåren anställda föreslagit, att dessa i likhet med flottans officerare skulle under tjänstledighet, som icke öfverstege 42 dagar årligen, få behålla dagaflöning. Då emellertid jämlikt mitt förslag hela mariningenjörskåren skulle blifva en civilmilitär kär, torde samtliga vid densamma anställda i likhet med öfriga civilmilitärer vid flottan böra komma i åtnjutande af semester. I fråga om semestrarnas längd torde anledning icke föreligga att inskränka den nu i sådant afseende stadgade tiden för marinöfverdirek-

tören och direktörerna. Beträffande ingenjörer af 1:a graden synes det visserligen kunna ifrågasättas, att jämväl dessa borde komma i åtnjutande af semester under en och en half månad, då marinintendenter af 1:a graden äro berättigade härtill, men då ingenjörernas arbete i allmänhet torde gifva tillfälle till en mera omväxlande verksamhet än marinintendenternas, synes anledning icke föreligga att förlänga den tid, hvarunder ifrågavarande ingenjörer nu äga rätt till semester, lika litet som beträffande öfriga ingenjörer, hvilka tillhöra den egentliga mariningenjörsdetaljen.

Stations-, min- och torpedingenjörer torde däremot uti berörda afseende mera än de öfriga vara att likställa med marinintendenter af 1:a graden, och synes därför de sakkunniges förslag om rätt för dessa ingenjörer att erhålla semester under en och en half månad årligen böra bifallas. De af mig föreslagna elektroingenjörerna torde böra komma i åtnjutande af samma förmån.

I fråga om de af de sakkunnige föreslagna aflöningsbeloppen finner jag någon ändring icke böra ske. Väl kan det synas anmärkningsvärdt, att dessa belopp äro högre än för motsvarande grader inom officerskåren, men å andra sidan får det icke förbises, att man, om man skall kunna förvärfa och i flottans tjänst kvarhålla ingenjörer med framstående förmåga, måste kunna erbjuda dem, förutom pensioner, jämväl löneförmåner, som icke allt för mycket understiga dem, som af privatindustrien erbjudas. Vikten för utvecklingen och vården af vår dyrbara flottmateriel af en skicklig och sitt kall vuxen ingenjörpersonal är så uppenbar, att därom ej torde tarfvas vidare ordande.

Den af chefen för flottans stab gjorda erinran därom, att torped- och miningenjörer under sjökommendering å flottans fartyg böra, förutom dietpenningar, uppbära sjötillägg, icke sjöaflöning, synes mig vara riktig, liksom äfven stabschefens åsikt, att såväl dessa ingenjörer som stationsingenjörerna efter afskedstagandet med pension och fyllnadspension böra tillhöra flottans reserv och vara tjänstskyldiga vid krig och större rustningar intill fyllda 65 lefnadsår. Denna sistnämnda skyldighet lär emellertid framgå af redan gällande grunder för pensionering af flottans befäl med vederlikar, hvarför någon särskild föreskrift i sådant afseende icke synes erforderlig.

I allmänhet torde särskilda stadganden icke erfordras för att de föreskrifter, som redan nu gälla för mariningenjörstaten, skola, därest annorlunda icke angifves, anses i tillämpliga delar fortfarande vara gällande jämväl för den vid mariningenjörskåren anställda personalen.

För undvikande af tvifvelsmål synes dock redan gällande be-

stämmelser om förbud att med ingenjörstjänsten förena annan tjänst, om åtnjutande af semester och om skyldighet att afgå efter uppnående af vissa lefnads- och tjänstår böra förnyas. I sistnämnda afseende lär sedermera komma att medgifvas samma rätt att kvarstå i tjänst utöfver den föreskrifna åldern, som redan nu är medgifven personalen vid mariningenjörstaten och innehafvare af motsvarande grader inom flottans officerskår.

De två af mig föreslagna elektroingenjörerna synas i fråga om aflöningsförmåner m. m. böra, på sätt af marinförvaltningen förordats, likställas med min- och torpedingenjörer.

Beträffande ingenjörpersonalens pensionering hafva de sakkunnige föreslagit, att en mariningenjör skulle vid beräkning af de stadgade 30 tjänståren få medräkna jämväl de två år, han tjänstgjort såsom extra ingenjör, äfven om dessa två år icke infallit omedelbart före den fasta anställningen. Då detta emellertid utgör en afvikelse från den allmänt gällande regeln vid flottan i fråga om pension, att de trettio tjänståren skola förlöpa i en följd, synes det mig icke förefinnas tillräcklig anledning att för nu föreliggande fall genom särskildt utfärdad bestämmelse medgifva undantag.

Vid sådant förhållande torde icke heller den af de sakkunnige påpekade oegentligheten att enligt nu gällande pensioneringsgrunder öfverdirektören vid mariningenjörstaten är pensionsberättigad vid uppnådda 55 lefnadsår, under det att enligt reglementet för flottans pensionskassa stadgas för öfverdirektören såsom villkor för erhållande af fyllnads-pension uppnådda 60 lefnadsår, vara af någon praktisk betydelse. Då nämligen äfven för öfverdirektören fordras för erhållande af pension 30 tjänstår, och fast anställning vid kåren i allmänhet icke lär komma att vinnas förr än vid omkring 30 års ålder, torde berättigandet till pension i alla fall icke komma att för öfverdirektören inträda förr än vid omkring 60 års ålder.

Med rättande af den omnämnda oegentligheten torde därför kunna anstå, till dess af annan anledning ändring i gällande pensioneringsgrunder bör äga rum. Dylik ändring lär nämligen icke erfordras med anledning af de förhöjningar i pensionsbeloppen för mariningenjörkåren, som af de sakkunnige föreslagits, då denna förhöjning med redan gällande pensioneringsgrunder varder en omedelbar följd af de föreslagna höjda lönerna.

De sakkunniges förslag i hvad detsamma afser upprättandet af en reservingenjörkår ingår som en synnerligen beaktansvärd del i det afgifna betänkandet. En reservingenjörkår, utbildad på sätt föreslagits, synes kunna blifva till ovärderlig nytta i händelse af mobilisering

och vara ett oeftergiftigt villkor för att kunna inskränka antalet fast anställda ingenjörer till det, som föreslagits. Den pension af 500 kronor vid uppnådda 55 lefnadsår, som af de sakkunnige tillstyrkts för reservingenjörer, är samma belopp, som redan är stadgadt för marinläkare i flottans reserv, och lärer lockelsen af en pension utaf åtminstone detta belopp vara nödvändig för att jämte öfriga föreslagna fördelar kunna förmå ynglingar att underkasta sig den långa utbildning, som föreslagits, då man betänker, att ungefär endast hälften af dem, som genomgå densamma, kan erhålla fast anställning vid kåren. Med hänsyn till nödvändigheten af att fortast möjligt erhålla reservingenjörer torde ifrågavarande pensionsförmån äfven böra tillkomma dem, som i enlighet med de sakkunniges förslag under den föreslagna öfvergångsperioden tjänstgöra två år såsom extra ingenjörer och därunder genomgå stadgad utbildningskurs samt därefter erhålla anställning vid mariningenjörkåren i flottans reserv.

Utöfver hvad jag sålunda anført, har jag intet att erinra beträffande omförmälda, af de sakkunnige framlagda förslag.

Hvad kårens uppsättning beträffar, hafva de sakkunnige ansett, att samtliga platser som stations-, min- och torpedingenjörer redan år 1906 skulle kunna tillsättas. Detsamma torde jämväl vara förhållandet med de af mig föreslagna två elektroingenjörerna.

I fråga om öfriga 30 mariningenjörplatser hafva de sakkunnige hemställt, att endast 26 skulle tillsättas under år 1906 samt därefter två nya platser under hvartera af de följande två åren. Då jag nu föreslagit, att nämnda 30 platser måtte minskas med 2, synes mig antalet ingenjörplatser vid den egentliga mariningenjörsdetaljen under år 1906 kunna inskränkas till 24 eller således samma antal, som vid nämnda del af mariningenjörstaten förefinnes redan under innevarande år med inräknande af de ingenjörbiträden, som anställts till följd af det för året därtill beviljade extra anslag.

De 4 platser, som för år 1906 icke synas böra i staten upptagas, torde böra utgöras af 3 mariningenjörer i 1:a graden, däraf 2 i 1:a löneklassen och 1 i den 2:a, samt 1 i 2:dra graden.

I fråga om de af marinförvaltningen föreslagna bestämmelserna för den nu befintliga ingenjörpersonalens öfvergång till den nya kåren vill jag endast erinra, att till dylik öfvergång endast de kunna äga rätt, som erhållit antingen fullmakt eller ock förordnande såsom byggmästare, å hvilka senare platser fullmakt icke utfärdas, men däremot icke de ingenjörer, hvilka erhållit nådigt förordnande vare sig å befattning, för innehafvande af hvilken efter viss tid fullmakt kan utfärdas, eller å tjänst såsom extra ingenjör eller på extra ordinarie stat.

Marinintend-
enturkåren.

I det betänkande, som afgafs den 27 augusti 1902 af kommittén för utarbetande af förslag till omorganisation af civilstaten, föreslogs, att den nya marinintendenterurkåren skulle vid sin uppsättning bestå af, bland annat, 68 marinintendenter af olika grader och marinunderintendenter. Under tiden 1905—1912 komme, yttrade kommittén, ytterligare det behöfliga antalet ordinarie tjänstemän att växa såväl för uppehållande under fredsförhållanden af tjänsten vid stationerna som för tjänsten ombord å flottans fartyg vid mobilisering. Hela ökningen i antalet behöfliga ordinarie marinintendenter för tjänst ombord vid mobilisering skulle enligt af chefen för flottans stab lämnad uppgift intill år 1912 uppgå till 5. Till detta antal borde enligt kommitténs åsikt ökningen i det ordinarie tjänstemannaantalet vid marinintendenterurkåren inskränkas. Ökningen syntes böra försiggå på det sätt, att antalet marinunderintendenter år 1905 ökades från 23 till 24 och år 1907 från 24 till 25, antalet marinintendenter af 2:a graden år 1906 från 23 till 24 och år 1909 från 24 till 25 samt antalet marinintendenter af 1:a graden 2:a löneklassen år 1911 från 8 till 9.

I enlighet med detta förslag upptog den af Eders Kungl. Maj:t vid 1903 års riksdag för år 1904 föreslagna staten för marinintendenterurkåren 68 marinintendenter och marinunderintendenter.

Riksdagen nedsatte emellertid det föreslagna antalet, så att i stället för 5 förste marinintendenter uppfördes i den af Riksdagen godkända staten allenast 3, hvarjämte hvardera af de två graderna såsom marinintendent af 2:a graden och marinunderintendent minskades med 2 beställningar. Sammanlagda antalet marinintendentsbeställningar blef alltså enligt Riksdagens beslut 62 i stället för 68 enligt Eders Kungl. Maj:ts förslag.

I den sålunda upprättade staten för marinintendenterurkåren ifrågasattes ingen förändring vid 1904 års riksdag.

Marinöfverintendenten har nu i ett till marinförvaltningen ingifvet och af nämnda ämbetsverk till Eders Kungl. Maj:t öfverlämnadt memorial anført, att de förslag angående omorganisation af flottans civilstat till en marinintendenterurkår, som föregått 1903 års riksdags beslut i ämnet, åsyftat, bland annat, att tillfredsställa det ökade behof af personal för bestridande af räkenskapsföringen och öfrig civil tjänstgöring vid flottans stationer, hvilket blifvit en naturlig följd af tillväxten utaf flottans såväl fasta som rörliga materiel. Detta syftemål hade likväl till följd af den utaf Riksdagen gjorda nedsättningen i det af Eders Kungl. Maj:t föreslagna antalet marinintendentsbeställningar icke uppnåtts till den grad, som med förslagen afsetts, hvadan personalbrist vidlåde den nya organisationen.

Under år 1904 hade tillgången af ordinarie personal för egentlig intendenttjänst utgjort endast 52, men bristen af 10 hade blifvit nödortfligen fylld därigenom, dels att biträde varit att påräkna af ett större antal e. o. kammarskrifvare dels att vid stationerna blifvit anställda extra biträden i ganska stor utsträckning. Emellertid hade blifvit tydligt, att det af nämnda kommitté beräknade personalbehovet icke varit för högt och att således en ökning i kårens numerär vore nödvändig med hänsyn jämväl därtill, att bland en personal af marinintendenturkårens numerär och bestående af tjänstemän med tjänstskyldighet intill 65 års ålder det icke sällan inträffade, att en eller annan af sjukdom blefve urständsat att tjänstgöra.

En ökning af personalen vid marinintendenturkåren såväl med det antal, hvarmed den föreslagna numerären af 1903 års riksdag reducerades eller sex, som äfven med de två, hvilka enligt kommittéförslaget borde t. o. m. år 1906 tillkomma, eller med sammanlagdt åtta, vore alltså för göromålens behöriga skötande behöflig. Den erforderliga ökningen syntes böra fördelas på följande sätt, nämligen 6 marinintendenter af 1:a graden, däraf 4 i 1:a och 2 i 2:a löneklassen, samt, enligt kommitténs ökningsförslag för åren 1905 och 1906, 1 marinintendent af 2:a graden och 1 marinunderintendent.

I underdånig skrifvelse den 31 oktober 1904 angående vissa anslag å riksstatens femte hufvudtitel har marinförvaltningen förmält, att, då den af nämnda kommitté och Eders Kungl. Maj:t vid 1903 års riksdag föreslagna numerären för marinintendenturkåren grundade sig på en i detalj verkställd beräkning af det antal, som för tjänsten vid stationerna och å fartygen verkligen behöfdes, och då den af kommittén föreslagna successiva ökningen af kåren t. o. m. år 1912 ovillkorligen betingades af tillkomsten utaf ny fartygsmateriel, ämbetsverket måste förorda bifall till marinöfverintendentens förslag och icke heller hade något att erinra vid den af honom föreslagna fördelningen af det ökade antalet på särskilda grader inom kåren.

Då Riksdagen för icke längre tid tillbaka än år 1903 företagit berörda nedsättning i den af Eders Kungl. Maj:t föreslagna numerären vid marinintendenturkåren, lärar ännu icke tillräcklig erfarenhet kunna anses vunnen angående nödvändigheten af att erhålla den personal, som då ansågs icke vara erforderlig, för att hos Riksdagen framsättning på nytt bör göras om beviljande af medel för samma personals anställande. Däremot torde förslag böra aflåtas till Riksdagen angående den ökning af ifrågavarande personal, som redan af nämnda kommitté ansågs böra ske under åren 1905 och 1906 och hvars erforderlighet

synes vara en nödvändig följd af den tillökning flottans materiel under sistnämnda år erhåller. Förslaget synes mig därför böra inskränkas till ökande af marinintendenturkåren med 1 marinintendent af 2:a graden och 1 marinunderintendent.

Reserv- och
indragnings-
staterna samt
båtsmans-
kompanierna.

I sin nämnda skrifvelse den 31 oktober 1904 har marinförvaltningen beräknat medelsbehovet för reserv- och indragningsstaterna samt båtsmanskompanierna, för de två förstnämnda staterna till 32,162: 32 och för båtsmanskompanierna till 9,636: —

Summa kronor 41,798: 32

Anslags-
belopp.

Emot dessa beräkningar har jag icke något att erinra.

Enligt de beräkningar, jag sålunda anført, skulle medelsbehovet under anslagstiteln aflöning för flottans kårer och stater år 1906 blifva följande:

	För 1905 af Riksdagen anvisadt.		För 1906 beräknadt behof.		Ökning.		Minskning.	
Officerskåren	620,820	—	640,080	—	28,260	—	—	—
Reservofficersaspiranter	26,700	—	26,700	—	—	—	—	—
Underofficerskåren	525,180	—	539,100	—	13,920	—	—	—
Sjömanskåren	1,468,657	30	1,594,203	10	125,545	80	—	—
Skeppsgossekåren	18,706	25	18,706	25	—	—	—	—
Mariningenjörkåren (-staten)	100,500	—	187,875	—	87,375	—	—	—
Mariningenjörkadetter och marin- ingenjörstipendiater	—	—	9,234	—	9,234	—	—	—
Marinintendenturkåren	233,189	50	238,299	50	5,110	—	—	—
D:o i flottans reserv	4,285	—	4,285	—	—	—	—	—
Ecklesiastikstaten	8,550	—	8,550	—	—	—	—	—
Marinläkarekåren	77,635	—	77,635	—	—	—	—	—
Poliskåren	46,900	—	46,900	—	—	—	—	—
Inkvarteringsbidrag för officerare och underofficerare, förslagsvis	208,860	—	217,900	—	9,020	—	—	—
Reserv- och indragningsstater samt båtsmanskompanierna, förslagsvis	58,000	—	41,798	32	—	—	16,201	68
Dagaflöning till officerare och under- officerare, förslagsvis	465,888	25	487,793	50	21,905	25	—	—
I riksstaten afrundadt med	—	70	—	33	—	—	—	37
Summa kronor	3,863,892	—	4,148,060	—	300,370	05	16,202	05

Den erforderliga ökningen utöfver för år 1905 anvisadt belopp uppgår alltså i jämnadt tal till 284,168 kronor.»

I sammanhang med denna punkt har utskottet förehåft till behandling en i Andra Kammaren väckt motion (n:o 24), däruti herr *S. A. K. Natt och Dag*, med instämmanden af herrar *G. W. Roos* och *Jakob Pettersson*, hemställt, att Riksdagen för att höja fasta lönen till flottans och kustartilleriets underofficerskorpraler med 15 kronor i månaden eller 180 kronor om året för dem hvardera måtte öka här nedan upptagna anslag under femte hufvudtiteln för år 1906 med följande summor:

1) anslaget till *aflöning för flottans kårer och stater* med 90,720 kronor till 4,238,780 kronor; samt

2) anslaget till *aflöning för kustartilleriets personal* med 30,940 kronor till 1,112,300 kronor 50 öre.

I fråga om de skäl, som af motionären anförts till stöd för berörda framställning, tillåter sig utskottet hänvisa till själfva motionen.

Uti 1900 års statsverksproposition framlade Kungl. Maj:t förslag till en gradvis skeende ökning af den stamanställda militära personalen vid flottan så att nämnda personal skulle komma att under år 1912 utgöras af 278 officerare, 459 underofficerare och 3,219 manskap. Under år 1900 utgjordes samma personal af 175 officerare, 332 underofficerare och 2,400 manskap och beviljade de följande årens riksdagar medel till aflöning af följande antal befattningsinnehafvare, nämligen:

*Utskottets
yttrande.*

för år 1901:	200	officerare,	337	underofficerare	och	2,650	manskap,
» » 1902:	210	»	362	»	»	2,825	» ,
» » 1903:	220	»	390	»	»	3,000	» ,
» » 1904:	235	»	420	»	»	3,160	» ,
» » 1905:	242	»	465	»	»	3,345	» .

För år 1906

har K. M:t

begärt medel

till aflönande

af 257 » 477 » » 3,630 » ;

och ställes i utsikt ytterligare årlig ökning af ifrågavarande personal i den mån anslag till byggande af nya krigsfartyg kunna komma att beviljas.

Af ofvanstående framgår, att den stamanställda flottpersonalens numerär, hvad underofficerare och manskap beträffar, för närvarande icke obetydligt öfverstiger hvad som uti 1900 års plan för flottans bemanning ansetts tillräckligt sju år härefter, eller för år 1912. Detta kan visserligen sägas hafva sin grund däruti, att personalbehovet på en del af flottans fartyg något ökats samt att åtskilliga fartyg af nya typer, som icke tagits i beräkning vid uppgörandet af förenämnda plan, tillkommit, men å andra sidan har antalet af de uti planen för sistnämnda år beräknade fartygen ännu icke på långt när uppnått, hvartill kommer, att en del försvarsanordningar, för hvilka förut beräknats personal från flottan, numera efter år 1901 öfvertagits af kustartilleriet.

Kungl. Maj:ts återkommande framställningar om ökning af flottans personal, hvilka nu icke längre grunda sig på den en gång framlagda planen för flottans bemanning, synas innebära åtskilliga olägenheter, särskildt därutinnan att Riksdagen betages möjligheten att på förhand öfverskåda omfånget af en slutlig organisation för flottans personal och öfningarna med densamma samt bedöma huruvida denna organisation låter sig förena med landets ekonomiska bärkraft och möjligheten att erhålla lämpligt folk för personalens rekrytering.

Det synes därför utskottet nödigt att för Riksdagen framläggas en reviderad plan för den slutliga organisationen för flottans personal samt beräkning öfver de årliga kostnaderna för denna personals aflöning, underhåll, öfningar m. m. Vid utarbetandet af en dylik plan synes det äfven böra tagas i noggrant öfvervägande, i hvilken utsträckning flottans behof af personal, särskildt å de äldre fartygen, må lämpligen kunna fyllas af reservofficerare och värnpliktige, som fortfarande ägna sig åt sjömansyrket eller därmed sammanhängande yrkesgrenar, äfvensom i hvad mån och på hvad sätt de svenska örlogs- och handelsflottorna bäst kunna såväl i freds- som krigstid understödja hvarandra.

Hvad beträffar Kungl. Maj:ts nu förevarande framställning om ökning af flottans *officerskår* med 15 beställningar så att sammanlagda officersnumerären skulle blifva 257, har utskottet, vid det förhållande att, enligt hvad af statsrådsprotokollet framgår, officerskåren beräknas under år 1906 genom utexaminering af i sjökrigsskolan nu intagna kadetter komma att uppgå till 253 officerare, icke ansett sig böra tillstyrka vidare ökning af nämnda kår än som erfordras för att öka antalet af för innevarande år å stat uppförda officersbeställningar eller 242 till 253, d. v. s. 11 beställningar. Utskottet anser sig nämligen icke kunna biträda den gjorda framställningen därom att lönerna för

de återstående 4 föreslagna officersbeställningarna skulle få användas till aflönande af de reservofficerare, som för öfningarnas bedrifvande inkallas, då denna framställning icke står i öfverensstämmelse med riksdagens år 1904 gjorda, af Kungl. Maj:t vid framläggande af förslaget till riksstat för nästkommande år åberopade uttalande att behållningar, som å anslag till nyinrättade tjänstebefattningar uppstå, innan dessa första gången tillsättas, skola till ett följande års statsreglering reserveras.

Däremot har utskottet icke något att erinra mot att för aflönande af löjtnanter afsedda medel, som icke kunna utgå till följd däraf att underlöjtnanterna numera icke befordras förrän de varit officerare i stadgade två år, må användas till beredande af underlöjtnants förmåner till underlöjtnanter vid flottan, för hvilka lön å stat icke finnes, dock icke till större antal, än som motsvaras af förefintliga vakanser i löjtnantsgraden. Utskottet anser sålunda, att uti 1906 års stat för flottans officerskår böra uppföras följande 11 nya beställningar, nämligen 1 kaptensbeställning af 2:a klassen, 7 löjtnants- och 3 underlöjtnantsbeställningar.

Vidkommande härefter den af Kungl. Maj:t föreslagna ökningen af *underofficers-* och *sjömanskårerna* med 12 underofficerare och 285 man af sjömanskåren har utskottet, med hänsyn till den nedsättning af antalet till nyanskaffning under nästkommande år föreslagna krigsfartyg, hvarom utskottet under punkten 16:o här nedan hemställt, ansett den ifrågasatta ökningen af nämnda kårers numerär böra för år 1906 begränsas till 10 underofficerare och 200 man af sjömanskåren, sålunda fördelade:

Underofficerskåren:

flaggunderofficerare (styrman, konstapel eller skeppare)	90
» (maskinist)	60
» (rustmästare, torpedmästare eller kvartersman)	9
underofficerare af 2:a graden (styrman konstapel eller skeppare)	180
» » (maskinist)	120
» » (rustmästare, torpedmästare eller kvartersman)	16
Summa	475

Sjömanskåren:

1:a lönegraden		494
2:a »		1,294
3:e »		709
3:e »	i 6 månader }	524
4:e »	i 6 » }	524
4:e »		524
Summa		3,545

Vid bifall till den af utskottet förordade nedsättningen i det föreslagna antalet officerare, underofficerare och manskap kommer att uppstå en minskning i jämförelse med Kungl. Maj:ts förslag uti följande stater för år 1906 nämligen:

i staten för flottans officerskår med	 kr.	13,200: —
» » » » underofficerskår med	 »	2,200: —
» » » » sjömanskår med	 »	36,071: 50
» » å dagaflöning till officerare och underofficerare vid flottan med	 »	6,667: —
hvar till kommer att det för år 1906 förslagsvis till 217,900 kronor beräknade behovet af inkvarteringsbidrag för officerare och underofficerare vid flottan bör minskas med	 »	2,160: —
eller tillsammans kr.		60,298: 50

Härtill böra läggas besparingar å följande anslag, nämligen

å anslaget till beklädnad åt sjömans- och skeppsgossekårerna	 kr.	9,435: —
å anslaget till naturaunderhåll åt personal vid flottan	 »	19,386: —
		kr. 28,821: —
således summa besparing		kr. 89,119: 50

I fråga om herr Natt och Dags ofvanberörda motion får utskottet, med anledning af den i motionen gjorda hänvisning till däri intagna tabell öfver medeltjänstetiden vid utnämning till underofficerskorpral vid flottan för åren 1887—1898, meddela att, jämlikt uppgift från

vederbörande myndighet, medeltjänstetiden vid Karlskrona station, som enligt tabellen under nyssnämnda period utgjort 11,8 år, under åren 1900—1904 nedgått till endast 8,9 år. Vidare har utskottet velat framhålla att, såsom ock i motionen uppgifvits, en underofficerskorprals löneförmåner kunna under vissa förhållanden uppgå till 1,267 kronor 35 öre om året. Med anledning af hvad sålunda anförts och då utskottet icke anser tillrådligt, att Riksdagen, på förslag af enskild motionär, fattar beslut i en lönerегleringsfråga af den omfattning, som den nu ifrågavarande, har utskottet ansett sig böra afstyrka bifall till den i motionen gjorda framställning.

Hvad härefter beträffar det föreliggande förslaget till omorganisation af *mariningenjörssstaten* har utskottet af den i statsrådsprotokollet lämnade utredningen funnit framgå, att en förändring af den nuvarande organisationen är synnerligen önskvärd. I betraktande af den dyrbara stridsmateriel med dess mångfald af invecklade maskinella anordningar, hvaraf vår flotta numera består, måste det för staten vara af stor betydelse att flottan äger tillgång till biträde af en mariningenjörkår, hvars personal erhållit en tillfredsställande utbildning för sina speciella uppgifter och som beträffande aflöningsförmåner och tjänstemannaställning erbjuder sådana villkor, att verkligt skickliga personer kunna tänkas vilja ingå i kåren. Det organisationsförslag, som Kungl. Maj:t nu framlagt, har utskottet funnit sig böra i hufvudsak biträda och får sålunda tillstyrka inrättande, under benämning mariningenjörskåren, af en civilmilitär kår under chefskap af en öfverdirektör och bestående af det antal ingenjörer af olika beteckningar, som af Kungl. Maj:t upptagits uti dess förslag till stat för nämnda kår under år 1906.

I fråga om den utbildning, som af Kungl. Maj:t föreslagits för de blifvande mariningeniörerna, har utskottet emellertid funnit den för denna utbildning afsedda tiden, sju år förutom två års sommaröfningar, vara väl lång, något som möjligen kan försvåra kårens rekrytering. Det lämpligaste sättet för utbildningstidens förkortning synes utskottet vara att utesluta det föreslagna läsåret i sjökrigsskolan, hvilket, om än nyttigt, dock synes vara för utbildningen mindre nödvändigt, i synnerhet som, på sätt stationsbefälhafvaren vid flottans station i Stockholm uti sitt i ärendet afgifna utlåtande erinrat, åtskilliga af de föreslagna läroämnena ingå uti tekniska högskolans kurser. Så torde vara förhållandet med ämnena matematik, mekanik, ångmaskinlära, skeppsbyggeri och verkstadsarbete. Hvad de franska och engelska språken beträffar sker pröfning i dessa ämnen redan vid mogenhetsexamen, och

synes de återstående rent militära ämnena: vapenlära, sjökrigskonst, torpedlära, reglementen, krigs- och sjölagar, gymnastik, revolverexercis och skjutning, icke vara af den betydelse för tjänsten vid ifrågavarande civilmilitära kår, att den, som önskar framtida anställning i nämnda kår, bör för studiet af omförmälda ämnen offra ett helt år.

Däremot anser utskottet det vara lämpligt att, såsom af Kungl. Maj:t föreslagits, de ynglingar, som ämna utbilda sig för vinnande af anställning som mariningenjörer, under somrarna efter uppflyttningen i klass 7:2 samt efter mogenhetsexamens afläggande tjänstgöra såsom eldare och i maskinrum å flottans fartyg äfvensom påföljande somrar under den fyraåriga kursen i tekniska högskolan tjänstgöra å flottans fartyg samt å mekanisk verkstad eller vid varf.

Då enligt utskottets förslag dessa ynglingar komma att, i likhet med sina kamrater i skolan af samma årsklass, blifva oförhindrade att söka inträde vid tekniska högskolan redan samma år som de aflagt mogenhetsexamen, synes det icke vara af förhållandena påkalladt att staten tilldelar dem stipendier under högskolekursen; däremot anser utskottet det vara tjänligt, att de bästa af förenämnda ynglingar, till det antal, som anses erforderligt för rekrytering af mariningenjörkåren och dess reserv, efter genomgången högskolekurs tilldelas de af Kungl. Maj:t föreslagna större stipendierna af 1,200 kronor om året för att blifva i tillfälle att under två år arbeta vid lämplig mekanisk verkstad.

Enligt utskottets uppfattning bör sålunda utbildningen af de blifvande mariningenjörerna ordnas sålunda: att årligen tillfälle beredes ett visst antal ynglingar, t. ex. sex, att under somrarna efter uppflyttning på den reala linjen till sjunde klassens öfre afdelning samt efter aflagd mogenhetsexamen å samma linje medfölja på flottans öfningar under tjänstgöring såsom eldare eller i maskinrum mot åtnjutande af värnpliktigs aflöningsförmåner; att därefter, under det att dessa ynglingar genomgå den fyraåriga kursen i tekniska högskolan, de tre af dem, som visat sig därtill lämpligast, tjänstgöra den första sommaren till sjöss å torpedbåt eller jagare samt de återstående två somrarna vid mekanisk verkstad, där sjöångmaskiner tillverkas, eller vid varf, därvid de, under tjänstgöring å flottans fartyg eller vid dess stationer, likaledes äga åtnjuta värnpliktigs aflöningsförmåner; att efter genomgången högskolekurs tvenne af ifrågavarande utexaminerade elever tilldelas hvardera ett stipendium af 1,200 kronor om året för att såsom mariningenjörsstipendiater under två år arbeta å mekanisk

verkstad, helst utomlands; att stipendiat efter utgången af nämnda två år utnämnes till extra mariningenjör med rätt att efter två års tjänstgöring i denna egenskap vid inträffande ledighet söka anställning såsom mariningenjör af 2:a graden; samt att stipendiat, som icke vinner dylik anställning, ingår uti mariningenjörkårens reserv, hvarvid, enligt utskottets åsikt, honom bör åligga enahanda skyldigheter, som kunna blifva stadgade för den civilmilitära personalen i arméns reserv.

Mot hvad Kungl. Maj:t föreslagit beträffande stations-, min-, torped- och elektroingenjörer har utskottet icke något att invända.

I betraktande af det angelägna uti att hithörande befattningar varda besatta med verkligt skickliga ingenjörer, har utskottet icke funnit anledning till erinran i fråga om beloppen af de löne- och pensionsförmåner, som föreslagits för personalen vid mariningenjörkåren och i dess reserv. Däremot synes den för förstnämnda personal föreslagna åldersgränsen för rätt till pension och fyllnadspension vara satt väl låg; och anser utskottet böra såsom villkor för åtnjutande af nämnda förmåner uppställas för öfverdirektör uppnådda 65 år och för all öfrig personal vid mariningenjörkåren uppnådda 60 år. Vid bifall till detta utskottets förslag synes den af Kungl. Maj:t föreslagna åldersgränsen af 33 år för rättighet att söka anställning såsom mariningenjör böra bortfalla.

Beträffande öfriga föreslagna villkor för åtnjutande af aflöning å mariningenjörkårens stat har utskottet velat erinra, att stations-, min-, torped- och elektroingenjörernas rätt till semester synes böra, i likhet med hvad som föreslagits för mariningenjörerna, inskränkas till en månad, äfvensom att vid bestämmelsen om att, förutom tjänst å rikets, Riksdagens och kommuns stat, ej heller annan tjänstebefattning må med tjänst å ifrågavarande stat förenas, med mindre den befinnes icke vara hinderlig för fullgörandet af tjänstgöringen vid flottan, bör, i likhet med hvad under nästlidna år vid löneregleringen för lärarne vid de allmänna läroverken föreskrefs, göras det tillägg, att sådan befattning skall »vid pröfning i stadgad ordning» befinnas icke vara hinderlig för fullgörandet af tjänsten vid flottan, hvarjämte utskottet, i öfverensstämmelse med Riksdagens vid löneregleringar under de senare åren gjorda uttalanden, ansett det böra framhållas, att i detta sammanhang uttrycket »annan tjänstebefattning» bör anses i sig inbegripa hvarje stadigvarande eller regelbundet återkommande, aflönadt uppdrag, som af bolag lämnas.

Härförutom har utskottet velat framhålla att, för underlättande af genomförandet af de förändrade bestämmelser beträffande pensionering af flottans personal, som framdeles kunna blifva af nöden, därest behof skulle yppa sig att höja de årliga afgifter till flottans pensionskassa, som af delägarne i densamma nu tillskjutas, föreskrift bör till öfriga villkor för åtnjutande af aflöning å mariningenjörkårens stat fogas därom, att den, som tillträder den nya aflöningsstaten, skall vara skyldig underkasta sig de förändrade bestämmelser i fråga om pension, som kunna varda stadgade.

Hvad utskottet här ofvan föreslagit beträffande mariningenjörernas utbildning kommer att medföra bortfallande af den föreslagna staten för mariningenjörkadetter och mariningenjörstipendiater samt minskning i staten för sjökrigsskolan med 650 kronor, sålunda en sammanlagd årlig kostnadsminskning af 9,884 kronor. De föreslagna stipendierna torde kunna tills vidare i mån af behof utgå af de besparingar, som uppkomma å det i staten för mariningenjörkåren anvisade belopp.

Beträffande slutligen den af Kungl. Maj:t föreslagna ökningen af *marinintendenturkårens* personal med en marinintendent af 2:a graden och en marinunderintendent har utskottet inhämtat, att för närvarande sju befattningar inom denna år 1903 omorganiserade kår äro obesatta. Vid detta förhållande och då utskottet, på sätt af dess utlåtande under punkten 16:o) här nedan framgår, icke funnit sig kunna till alla delar biträda Kungl. Maj:ts framställning om nyanskaffning af krigsfartygsmateriel, anser utskottet den ifrågasatta ökningen af marinintendenturkårens personal, såsom för närvarande icke af förhållandena påkallad, icke böra bifallas.

Vid afslag å Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning kommer slutsumman för den föreslagna staten för marinintendenturkåren under år 1906 att nedsättas med 5,110 kronor.

Enligt utskottets förslag skulle sålunda medelsbehovet under anslagstiteln aflöning för flottans kårer och stater blifva följande:

	För 1905 af Riksdagen anvisadt.		För 1906 beräknadt behof.		Ökning.		Minskning.	
Officerskåren	620,820	—	635,880	—	15,060	—	—	—
Reservofficersaspiranter	26,700	—	26,700	—	—	—	—	—
Underofficerskåren	525,180	—	536,900	—	11,720	—	—	—
Sjömanskåren	1,468,657	30	1,558,131	60	89,474	30	—	—
Skeppsgossekåren	18,706	25	18,706	25	—	—	—	—
Mariningenjörkåren (-staten)	100,500	—	187,875	—	87,375	—	—	—
Marinintendenturkåren	233,189	50	233,189	50	—	—	—	—
D:o i flottans reserv	4,285	—	4,285	—	—	—	—	—
Ecklesiastikstaten	8,550	—	8,550	—	—	—	—	—
Marinläkarkåren	77,635	—	77,635	—	—	—	—	—
Poliskåren	46,900	—	46,900	—	—	—	—	—
Inkvarteringsbidrag för officerare och under- officerare, förslagsvis	208,880	—	215,740	—	6,860	—	—	—
Reserv- och indragningstater samt båtsmans- kompanierna, förslagsvis	58,000	—	41,798	32	—	—	16,201	68
Dagaflöning till officerare och underofficerare, förslagsvis	465,888	25	481,126	50	15,238	25	—	—
I riksstaten afrundadt med	—	70	—	83	—	13	—	—
Summa kronor	3,863,892	—	4,073,418	—	225,727	68	16,201	68

Utskottet har alltså under detta anslag ifrågasatt nedsättningar i jämförelse med Kungl. Maj:ts förslag å tillhopa 74,642 kronor.

Under återopande af hvad utskottet sålunda anfört får utskottet hemställa,

I. att Riksdagen må

a) med godkännande af det vid detta utlåtande fogade förslag till stat för flottans officerskår (bil. n:o 1) öka nämnda kår med en kapten af 2:a klassen, sju löjtnanter och tre underlöjtnanter,

b) med godkännande af det vid detta utlåtande fogade förslag till stat för flottans underofficerskår (bil.

n:o 2) öka flottans underofficerspersonal med 10 beställningar till 475 beställningar, fördelade å olika grader på sätt bilagan utvisar;

c) med godkännande af det vid detta utlåtande fogade förslag till stat för flottans sjömanskår (bil. n:o

3) öka denna kår med 200 man till 3,545 man, fördelade å de olika lönegraderna på sätt bilagan utvisar;

d) afslå herr Natt och Dags motion i hvad den samma rör ifrågavarande anslag;

e) afslå Kungl. Maj:ts framställning om ökning af marinintendenturkårens personal;

f) godkänna det vid detta utlåtande fogade förslag till stat för flottans mariningenjörkår (bil. n:o 5), att genomföras i mån af afgång från flottans mariningenjörstat;

II. att Riksdagen må

dels godkänna såsom villkor för åtnjutande af aflöning å mariningenjörkårens stat;

a) att den, som innehar tjänst med lön eller fast arfvode å denna stat, ej må därmed förena annan tjänst å rikets, Riksdagens eller kommuns stat, ej heller annan tjänstebefattning, med mindre den vid pröfning i stadgad ordning finnes icke vara hinderlig för fullgörande af tjänsten vid flottan;

b) att en hvar af mariningenjörkårens personal må årligen åtnjuta semester, marinöfverdirektör och marindirektör under en och en half månad, samt öfriga under en månad då sådant utan hinder för göromålens behöriga gång kan ske;

c) att marinöfverdirektör samt enhvar annan, som tillhör mariningenjörkåren, skall, då han uppnått, den förstnämnde 65 lefnads- och 30 tjänstår och hvar och en af de öfriga 60 lefnads- och 30 tjänstår, vara förpliktad att med pensionsrätt enligt därom gällande bestämmelser afgå från tjänsten, Kungl. Maj:t dock obetaget att med hans begifvande låta honom i tjänsten kvarstå, så länge han finnes på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna; samt

d) att den, som tillträder den nya lönestaten, skall vara skyldig underkasta sig de förändrade bestämmelser rörande pensionering, som kunna varda stadgade.

dels för genomförandet af mariningenjörskårens organisation godkänna följande öfvergångsbestämmelser:

a) att med fullmakt eller med förordnande såsom byggmästare försedd tjänsteman vid mariningenjörstaten, som inom den tid, Kungl. Maj:t bestämmer, hos Kungl. Maj:t anmäler sin önskan att öfvergå till mariningenjörskåren, skall vara därtill berättigad; och

b) att min- och torpedingenjör samt byggmästare, som öfvergått till mariningenjörskåren, må för rätt till erhållande af ålderstillägg tillgodoräkna sig den tid, han innehaft motsvarande befattning vid mariningenjörstaten;

dels medgifva, att den, som, efter att hafva genomgått stadgad utbildning, anställes vid mariningenjörskåren i flottans reserv och därefter fullgör de skyldigheter, som äro eller må blifva stadgade för mariningenjör i flottans reserv, må efter uppnådda 55 års ålder under sin återstående lifstid åtnjuta årlig pension till belopp af 500 kronor;

dels ock medgifva, att de besparingar, som kunna uppkomma å det i staten för mariningenjörskåren anvisade belopp, må i mån af behof få användas till bestridande af utgifter för genomförande af mariningenjörskårens organisation;

III. att Riksdagen, under förutsättning af bifall till hvad utskottet under I, mom. a)—f) hemställt, och med godkännande af det vid detta utlåtande fogade förslag till stat å dagaflöning till officerare och underofficerare vid flottan, (bil. n:o 4) må höja anslaget till aflöning för flottans kårer och stater från 3,863,892 kronor till 4,073,418 kronor eller med 209,526 kronor.

Beklädnad åt sjömans- och skeppsgossekårerne.

Ang. höjning
af anslaget till
beklädnad åt
sjömans- och
skeppsgosse-
kårerne.

2:o) Under punkten 2 af femte hufvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att i riksstaten för år 1906 höja reservationsanslaget till beklädnad åt sjömans- och skeppsgossekårerne från 407,795 kronor till 439,430 kronor, eller med 31,635 kronor.

[2.]

Departementschefen har i fråga härom till åberopade statsrådsprotokollet anført, att därest den af honom föreslagna ökningen af personalen vid flottans sjömanskår skulle blifva beslutad, skulle, enligt gjorda beräkningar, den från anslaget till beklädnad åt sjömans- och skeppsgossekårerne erforderliga utgiften för år 1906 komma att uppgå till 439,430 kronor. Denna beräkning hade verkställts enligt samma grunder, som vid föregående höjningar af detta anslag tillämpats.

På grund af de ändringar i staten för sjömanskåren, som utskottet här ofvan i punkten 1:o) föreslagit, torde den föreslagna höjningen af ifrågavarande anslag böra begränsas till 22,200 kronor och anslaget sålunda för nästkommande år upptagas till 429,995 kronor.

Utskottet får alltså hemställa,

att Riksdagen må höja reservationsanslaget till beklädnad åt sjömans- och skeppsgossekårerne från 407,795 kronor till 429,995 kronor, eller med 22,200 kronor.

Naturaunderhåll åt personal vid flottan.

Ang. höjning
af anslaget till
naturaunder-
håll åt perso-
nal vid flottan.

3:o) Under punkten 3 af femte hufvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att i riksstaten för år 1906 höja förslagsanslaget till naturaunderhåll åt personal vid flottan från 757,155 kronor till 1,042,080 kronor eller med 284,925 kronor.

[3.]

Departementschefen har härom anført följande:

»Enligt statsrådsprotokollet den 7 januari 1901, bifogadt samma års statsverksproposition, anförde dåvarande chefen för sjöförsvarsdepartementet beträffande verkställda beräkningar af anslaget till naturaunder-

håll åt personal vid flottan intill år 1912, att samma anslag vore för åren 1902 och 1903 beräknadt enligt dittills följda grunder eller med en underhållskostnad för underofficer af 62 öre per dag i 365 dagar och för manskap af 52 öre per dag under 275 dagar i land och 53 öre per dag under 90 dagar ombord. Då emellertid kostnaderna för naturaunderhållet ej oväsentligt öfverstege det för detsammas bestridande anvisade förslagsanslaget och då detta förhållande, på grund af att kostnaden för naturaunderhållet för personalen ombord å på expedition varande fartyg städse ställde sig något dyrare än i land, torde komma att fortfara, så hade vid berörda beräkningars uppgörande, för att såvidt möjligt angifva de verkliga kostnaderna, för år 1912 naturaunderhållsanslaget beräknats efter en underhållskostnad för underofficer af 62 öre och för manskap af 60 öre per dag för hela året. Under hvartdera af åren 1904—1912 vore i beräkningarna ifrågavarande anslag höjdt med ¹/₂ af den ökning, som uppstode dels genom den under samma tid förutsatta ökningen af stampersonalen dels genom den ändrade beräkningsgrunden.

De sålunda angifna grunderna för beräkning af detta anslags belopp hafva af marinförvaltningen i hufvudsak följts vid beräkningarna för såväl år 1903 som åren 1904 och 1905, med de afvikelser allenast, som betingats däraf, att ökningen af flottans personal blifvit större än år 1901 antagits. Mot de för dessa år uppgjorda beräkningar har jag icke haft något att erinra.

Vid nästlidna års riksdag uttalade emellertid statsutskottet önskvärdheten däraf, att beräkningen af ifrågavarande anslag framdeles komme att grundas, icke, såsom skett, på ett medelportionspris oberoende af tjänstgöringens art, utan på hvad den verkliga kostnaden kunde, efter särskilda portionspriser vid tjänstgöring i land och till sjöss, antagas utgöra per man med hänsyn till sannolikt antal tjänstgöringsdagar dels i land och dels till sjöss.

I sin redan nämnda underdåniga skrifvelse den 31 oktober 1904 angående vissa anslag å riksstatens femte hufvudtitel har marinförvaltningen, under erinran om detta uttalande af statsutskottet och under antagande att underofficers- och sjömanskårerna skulle under år 1906 komma att uppgå till de antal ämbetsverket i samma skrifvelse föreslagit, anställt beräkningar angående det belopp, hvartill förevarande anslag borde för nämnda år upptagas och därvid utgått ifrån, att underofficerare och sjömanskårens manskap sannolikt komme att tjänstgöra i land 275 och till sjöss 90 dagar. Under antagande häraf har ämbetsverket uppgjort en beräkning, grundad på att priset för naturaportion

för manskap skulle komma att utgöra detsamma som det för år 1904 i sådant afseende gällande medelpriset af 50 öre för portion i land och 88 öre för portion ombord. I fråga om underofficerare har portionsersättningen beräknats efter 62 öre i land och 88 öre ombord.

Marinförvaltningen har emellertid tillika erinrat, att ämbetsverket i skrifvelse den 28 juni nästlidna år föreslagit ny spisordning för friska i land, hvilken skulle medföra en med 4 öre ökad daglig portionskostnad, samt med anledning häraf ansett, att till grund för ifrågavarande beräkning, hvad anginge sjömanskårens naturaunderhåll i land, borde läggas medelportionspriset för år 1904, ökad med 4 öre, eller således ett portionspris af 54 öre. Under denna förutsättning har marinförvaltningen jämväl uppgjort en beräkning af det belopp, hvartill anslaget borde upptagas för nu ifrågavarande år.

Enligt omförmälda, år 1901 uppgjorda beräkningar skulle portionspriset för manskap i land uppgå till 52 öre. Samma portionspris beräknas allt fortfarande för såväl kustartilleriets som arméns manskap. Anledningen till att portionspriset år 1904 kunnat vid flottan nedbringas till 50 öre torde hafva varit, att i portionen smör utbytts mot margarin.

Emellertid har marinförvaltningen, såsom redan blifvit nämnt, med skrifvelse den 28 juni nästlidna år öfverlämnat ett förslag till ny spisordning för friska under tjänstgöring i land under hemställen om nådig fastställelse af samma förslag. I ärendet anfördes såsom anmärkning mot den nu gällande spisordningen, bland annat, att den ej upptog en närande frukost samt jämväl i öfrigt icke vore tillräckligt hygienisk. Af handlingarna framgick, att den föreslagna spisordningens införande skulle medföra en ökning af det nu gällande portionspriset från 50 öre till 54 öre.

Under sådana förhållanden och då portionspriset icke syntes böra öfverskrida 52 öre, anmodade jag i ämbetsskrifvelse den 21 november 1904 marinförvaltningen att inkomma med ett med iakttagande häraf upprättadt förslag till spisordning uti nu förevarande afseende.

Sådant förslag har visserligen ännu icke inkommit, men torde beräkningarna uti ifrågavarande afseende böra grundas på ett portionspris af 52 öre i land.

Mot öfriga grunder, å hvilka marinförvaltningen anställt sina beräkningar i fråga om kostnaderna för naturaunderhåll till underofficerare och manskap, har jag icke något att erinra. Denna förmån utgår emellertid därjämte till reservofficersaspiranter samt till skeppsgossar, därvid underhållet beräknas för de förra lika med underofficerare och för de

senare lika med det till sjömanskåren hörande manskap. Därest min framställning i fråga om mariningenjörkadetter och mariningenjörstipendiater vinner bifall, skulle slutligen jämväl dessa under en kortare tid af året komma i åtnjutande af den underofficerare tillkommande portionsersättning.

Enligt sålunda angifna beräkningsgrunder och under antagande att mina förslag om ökning af underofficers- och sjömanskårerna vinna bifall skulle det belopp, hvartill förevarande anslag bör beräknas för år 1906, komma att uppgå till 1,042,079 kronor 70 öre eller i jämnadt tal 1,042,080 kronor.»

Vid bifall till hvad utskottet under punkten 1:o) häröfvan föreslagit i fråga om ökning af sjömanskåren skulle den af Kungl. Maj:t ifrågasatta höjningen af detta anslag kunna nedsättas med 19,386 kronor, men då ifrågavarande förslagsanslag under de senare åren högst betydligt öfverskridits har utskottet icke velat motsätta sig anslagets uppförande med det af Kungl. Maj:t föreslagna belopp och hemställer,

att Riksdagen må höja förslagsanslaget till naturaunderhåll åt personal vid flottan från 757,155 kronor till 1,042,080 kronor eller med 284,925 kronor.

Ersättning för rustning och rotering.

4:o). Under punkten 4 af denna hufvudtitel har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att i riksstaten för år 1906 minska förslaget till ersättning för rustning och rotering från 25,000 kronor till 22,000 kronor, eller med 3,000 kronor.

Ang. minskning af anslaget till ersättning för rustning och rotering.

[4.]

Härom har departementschefen anfört följande:

»Förslagsanslaget till ersättning för rustning och rotering är i riksstaten för innevarande år upptaget till 25,000 kronor.

I ämbetsskrivelse den 2 november nästlidna år anmodade jag marinförvaltningen och statskontoret att gemensamt inkomma med yttrande, huruvida berörda förslagsanslag kunde i riksstaten för år 1906 minskas.

Nämnda ämbetsverk hafva i anledning häraf uti ämbetsskrivelse den 15 i nyssnämnda månad anfört, att då antalet af de rotenummer vid båtsmanshållet, som vid 1906 års ingång kvarstode i indelnings-

verket såsom effektiva, torde kunna antagas komma att utgöra omkring 204, medelsbehofvet under berörda anslagstitel syntes kunna approximativt beräknas till 22,440 kronor, hvarför ämbetsverken, med afseende jämväl därå att af ifrågavarande förslagsanslag under åren 1901, 1902 och 1903 besparats respektive 204 kronor 86 öre, 1,231 kronor 38 öre samt 5,066 kronor 36 öre, ansåge sig böra föreslå, att ifrågavarande anslag måtte i riksstaten för år 1906 upptagas med ett till 22,000 kronor nedsatt belopp.»

Utskottet får i anledning häraf hemställa,

att Riksdagen må minska förslagsanslaget till ersättning för rustning och rotering från 25,000 kronor till 22,000 kronor, eller med 3,000 kronor.

Sjöbeväringens vapenöfningar samt beklädnad och ersättning därför.

Ang. tre inom
Andra Kam-
maren väckta
motioner.

5:o) Uti tre inom Andra Kammaren väckta motioner hafva framställt nedannämnda förslag angående dagaflöningen åt de värnpliktige under öfningstiden.

Af herr *A. Magnusson* i Salstad, med hvilken herr *Oscar N. Olsson* instämt, har i motionen n:o 39 föreslagits, att Riksdagen ville besluta, att aflöningen till de värnpliktige skulle äfven under deras rekrytutbildning bestämmas till 50 öre per dag från och med innevarande år samt att denna aflöning vid hvarje månads slut för den gångna månaden skulle utbetalas till de värnpliktige själfva.

Herr *P. Zimdahl* har uti motionen n:o 105 hemställt, att Riksdagen ville besluta, att dagaflöningen till de värnpliktige såväl under rekryt- som repetitionsöfningarne måtte bestämmas till 50 öre per man och dag samt att den förhöjda dagaflöningen måtte vinna tillämpning från och med nästkommande år 1906.

Slutligen har herr *S. Nordström* i Höglunda i motion n:o 110, i hvars syfte herr *J. Andersson* i Baggböle instämt, föreslagit, att Riksdagen måtte från och med nästkommande år anslå nödiga medel till de värnpliktiges dagaflöning med 50 öre per dag under såväl rekryt- som repetitionsöfningarne, in- och utryckningsdagarne däri inberäknade,

samt att af dessa medel 25 öre skulle utbetalas successivt under öfnings-tiderna och återstående 25 öre vid slutet af hvarje års öfningar.

I afseende å de skäl, som uti hvar och en af ofvanberörda motioner anförts till stöd för de framställda förslagen, tillåter sig utskottet hänvisa till motionerna.

De i ofvanberörda motioner framställda förslag hafva, i hvad de-
samman afse de värnpliktige vid armén, redan af Riksdagen afslagits
och torde under sådana omständigheter icke heller böra bifallas be-
träffande flottans värnpliktige.

*Utskottets
yttrande.*

Utskottet får alltså hemställa,

att Riksdagen, med afslag å herrar Magnussons,
Zimdahls och Nordströms ifrågavarande motioner, i
hvad de beröra flottan, må uti riksstaten för år 1906
uppföra anslaget till sjöbeväringens vapenöfningar
samt beklädnad och ersättning därför till oförändradt
belopp.

Flottans nybyggnad och underhåll.

6:o) Uti punkten 5 af femte hufvudtiteln har Kungl. Maj:t före-
slagit Riksdagen att i riksstaten för år 1906 höja reservationsanslaget
till flottans nybyggnad och underhåll från 1,685,000 kronor till 1,840,000
kronor, eller med 155,000 kronor.

*Ang. höjning
af anslaget
till flottans
nybyggnad
och underhåll.*

[5.]

Beträffande denna framställning har departementschefen till stats-
rådsprotokollet anfört följande:

»På sätt närmare framgår af chefens för sjöförsvarsdepartementet
yttrande till statsrådsprotokollet den 13 januari 1900, bifogadt samma
års statsverksproposition, hade marinförvaltningen i underdånig skrif-
velse den 29 september 1899 angående utgifterna under riksstatens
femte hufvudtitel för år 1901 i fråga om anslaget till flottans ny-
byggnad och underhåll anfört, bland annat, att detta anslag, som vid
1886 års riksdag höjts till 1,200,000 kronor, under en följd af år visat
sig otillräckligt för de ändamål, anslagets titel angäfve. Endast en
ringa del hade kunnat användas till nybyggnad, utan hade anslaget till
allra största delen tagits i anspråk för flottans underhåll. Men äfven
för detta ändamål hade anslaget allt sedan 1886 visat sig i en för

hvarje år växande grad otillräckligt. Under åren 1892—1896 hade visserligen anslaget ökat med 100,000 kronor, men denna ökning hade endast utgjort ett vederlag för den ökning i utgifter, som åsamkats varfven därigenom att till följd af båtsmanshållets vakanssättning den ytterst billiga arbetskraft, man ägde i båtsmännen, måst utbytas mot mycket dyrare daglönare.

Under 12-årsperioden 1888—1899 hade för fyllande af det utaf varfscheferna anmälda behovet i medeltal för hvarje år kunnat anvisas endast 83,17 procent af det belopp, som begärts. Underhållet hade därför måst begränsas till det nödvändigaste, således i första rummet till stridsfartygen, men för öfrigt fått, i den mån nödvändigheten att hålla sig inom anvisade medel sådant kräft, eftersättas. Anslaget hade redan varit otillräckligt för underhållet af den flotta vi ägde år 1887, och hade denna otillräcklighet blifvit ännu påtagligare inför den kraftiga tillväxt, hvaråt flottan därefter haft att glädja sig. År 1887 hade första pansarbåten af 1:a kl. blifvit färdig och sedermera hade tillkommit dels fem pansarbåtar af 1:a kl., hvarjämte ännu en dylik pansarbåt vore under byggnad, dels fem torpedkryssare, däraf likväl två vore under byggnad, nio 1:a kl. torpedbåtar, däraf tre under byggnad, en 2:a kl. kanonbåt, två öfningsskepp och två 2:a kl. torpedbåtar. Underhållskostnaden för dessa fartyg — utom de två öfningsskeppen, om hvilka särskild uppgift saknades rörande deras underhållskostnad — hade beräknats till sammanlagdt 283,800 kronor årligen. Förutom dessa fartyg hade tillkommit ett icke ringa antal småfartyg.

Till dessa omständigheter komme ej mindre stegrade kraf på arbetsmaskiner i varfvens verkstäder och yrkesskicklighet hos dessas arbetare, hvilka kraf tydligen medförde ökade utgifter, än äfven senare tidens uppdrifna pris på både arbete och materialier.

En ökning af anslaget vore därför nödvändig, och ansåge marinförvaltningen ökningens belopp ej kunna sättas lägre än till 500,000 kronor.

Chefen för sjöförsvarsdepartementet fann hvad af marinförvaltningen anförts innefatta fullt giltiga skäl för den af ämbetsverket föreslagna höjningen af ifrågavarande anslag. Med hänsyn till andra anslagsbehof ansåg han det dock nödvändigt att så vidt möjligt inskränka den föreslagna höjningen. Från det af marinförvaltningen föreslagna beloppet, 500,000 kronor, syntes kunna afdragas dels 25,500 kronor, som förut af anslaget utgått till varfspolisens i Karlskrona aflöning, dels från anslaget förut utgående inkvarteringspenningar till belopp af 25,286 kronor, dels den till 27,500 kronor beräknade underhållskostnaden för en 1:a kl. pansarbåt, som ingått i de af marinförvaltningen uppgjorda beräk-

ningarna, men tidigast kunde blifva färdig i december 1901, dels ock 2,400 kronor, som förut användts till bredfufveväsendet. Då däremot å andra sidan utgifterna från underhållsanslaget måste ökas med 5,600 kronor under förutsättning af en samtidigt föreslagen ökning af flottans kolförråd, ansåg chefen för sjöförvarsdepartementet den föreslagna höjningen af förevarande anslag för det dåvarande kunna begränsas till i rundt tal 425,000 kronor.

I öfverensstämmelse härmed föreslog Eders Kungl. Maj:t Riksdagen att för år 1901 höja ifrågavarande anslag från 1,300,000 till 1,725,000 kronor, och blef denna Eders Kungl. Maj:ts framställning af Riksdagen bifallen.

Med hänsyn därtill att från nu förevarande anslag ansågs böra till anslaget för underhåll af kustartilleriets byggnader och materiel öfverflyttas ett belopp af 40,000 kronor blef vid 1901 års riksdag uppå Eders Kungl. Maj:ts förslag nämnda belopp, 1,725,000 kronor; för år 1902 minskadt till 1,685,000 kronor.

Vid sistnämnda belopp har anslaget därefter allt hitintills bibehållits.

Marinförvaltningen har nu i underdånig skrifvelse den 20 oktober 1904 erinrat, att ämbetsverket, då det föreslog nämnda ökning af förevarande anslag med 500,000 kronor, tagit hänsyn till att, sedan anslagets belopp vid 1886 års riksdag bestämts, materielen ökats med åtta 1:a kl. pansarbåtar, fem torpedkryssare, nio 1:a kl. torpedbåtar, en 2:a kl. kanonbåt, två öfningsskepp och två 2:a kl. torpedbåtar jämte en del småfartyg. Efter frånräkning af en del utgifter, som icke borde från anslaget betridas, äfvensom underhåll för en pansarbåt, hvars byggande då nyligen påbörjats, hade emellertid ökningen blifvit nedsatt till 425,000 kronor.

Sedan nämnda materiel, för hvilken underhållsanslag beviljats, ingått i flottan, hade emellertid med inräknande af nyss angifna pansarbåt ytterligare tillkommit följande materiel nämligen, fem 1:a kl. pansarbåtar, en pansarkryssare, en jagare, sju 1:a kl. torpedbåtar, sex 2:a kl. torpedbåtar, en undervattensbåt och ett ballongfartyg.

Ehuru af nyssnämnda fartyg de senast beställda två 1:a kl. pansarbåtarna, pansarkryssaren, en 1:a kl. torpedbåt och undervattensbåten vid skrifvelsens aflåtande ännu ej vore färdiga, hade likväl under de senare åren svårigheter yppat sig att med därför afsedda medel på ett tillfyllestgörande sätt bestrida underhållet vid stationerna; och gifvet vore att, med en så omfattande ökning af materielen, underhållsanslaget icke längre kunde vara tillräckligt för att bestrida de ökade underhålls-

kostnader, som erfordrades, därest materielen skulle på reglements-enligt sätt vårdas och hållas fullt effektiv för sitt ändamål, helst i be-traktande af de numera väsentligt stegrade arbets- och materialprisen.

I fråga om det belopp, hvarmed flottans nybyggnads- och under-hållsanslag borde ökas för år 1906, hade marinförvaltningen dock ansett, att ökning borde ske allenast med det belopp, hvartill samman-lagda underhållskostnaden uppginge för de nytillkomna fartyg, hvilka under samma år kunde beräknas blifva i behof af att undergå repara-tion eller eljest föranleda underhållskostnad.

Då under byggnad varande pansarbåten Oscar II och pansar-kryssaren Fylgia icke kunde väntas blifva levererade förr än under år 1906, erfordrades för nämnda år ej särskildt belopp till dessa fartygs underhåll, och för pansarbåten Manligheten, som torde blifva levererad före 1904 års utgång, kunde underhållskostnaden för år 1906 inskränkas till hälften af beräknad dylik årskostnad för en pansarbåt. Däremot ansåge marinförvaltningen, att för den under byggnad varande 1:a kl. torpedbåten Plejad, som skulle levereras i medio af år 1905, och för undervattensbåten Hajen, å hvilken arbetena inom närmaste tiden torde vara afslutade, borde beräknas full underhållskostnad för år 1906.

På sätt det statsverkspropositionen till 1900 års riksdag vidfogade protokollet i sjöförvarsärenden angafve, hade kostnaden för det årliga underhållet af en pansarbåt beräknats till 27,500 kronor, och enligt marinförvaltningens underdåniga skrifvelse den 25 september 1903 an-gående utgifterna för år 1905 å en del anslag under femte hufvud-titeln hade de årliga underhållskostnaderna beräknats för en jagare till 6,000 kronor, för en 1:a kl. torpedbåt till 4,500 kronor och för en 2:a kl. torpedbåt till 2,500 kronor.

De sålunda redan förut uppgifna underhållskostnaderna för en hvar af nämnda fartygstyper ansåge marinförvaltningen kunna läggas till grund för beräklandet af den erforderliga ökningen af underhållsmedlen för år 1906; och skulle med iakttagande häraf flottans nybyggnads- och underhållsanslag för nämnda år behöfva ökas med

för tre 1:a kl. pansarbåtar	kr.	82,500: —
» pansarbåten Manligheten (hälften af ett års underhåll) »	»	13,750: —
» en jagare	»	6,000: —
» sju 1:a kl. torpedbåtar	»	31,500: —
» sex 2:a kl. »	»	15,000: —
» en undervattensbåt	»	3,000: —
» ett ballongfartyg	»	3,000: —

Summa kr. 154,750: —

På grund häraf hemställde marinförvaltningen, att framställning måtte göras till nästkommande riksdag, att anslaget till flottans nybyggnad och underhåll, nu uppgående till 1,685,000 kronor, måtte höjas med i rundt tal 155,000 kronor till 1,840,000 kronor.

Af marinförvaltningens nämnda skrifvelse den 29 september 1899 framgår, att ämbetsverket redan då ansåg, att ifrågavarande anslag borde höjas i den mån, som antalet af flottans fartyg ökades. Att äfven dåvarande chefen för sjöförvarsdepartementet hyste samma åsikt, utvisas af hans yttrande till statsrådsprotokollet, att den af marinförvaltningen föreslagna summan, hvarmed anslaget borde ökas, kunde minskas med underhållskostnaden för en uti ämbetsverkets beräkningar ingående pansarbåt, som emellertid kunde antagas blifva färdig först i slutet af det år, hvarom fråga vore. Äfven hans förklaring, att den af marinförvaltningen föreslagna höjningen för det dåvarande syntes kunna begränsas till ett lägre belopp, gifver en antydning om, att han ansett anslaget längre fram böra höjas.

Af det vid statsrådsprotokollet öfver sjöförvarsärenden den 7 januari 1901 fogade sammandrag af de ordinarie anslagsbehof, som beräknades uppstå under femte hufvudtiteln på grund af såväl den då ifrågasatta utsträckningen af beväringens öfningstid och den föreslagna organisationen af kustartilleriet som af den beräknade ökningen i flottans stampersonal under perioden 1902—1912, framgår visserligen, att nu ifrågavarande anslag då beräknades under hela den ifrågavarande perioden icke komma att öfverskrida det vid 1901 års riksdag föreslagna beloppet af 1,685,000 kronor. Anledningen härtill torde emellertid hafva varit den, att vid uppgörande af berörda sammandrag endast tagits hänsyn till den ökning af utgifter, som, på sätt sammandragets öfverskrift angifver, skulle blifva en följd af nämnda tre orsaker, den utsträckta beväringstiden, den nya organisationen af kustartilleriet och ökningen af flottans stampersonal. Eljest skulle säkerligen icke kunnat förbises, att den påtänkta ökningen af flottans materiel nödvändigt måste medföra en ökning af anslaget för samma materiels underhåll.

Att detta måste blifva en gifven följd af materielens ökning, ligger redan i sakens natur och har äfven af erfarenheten nogsamt visats.

Redan i slutet af år 1903 anmälde marinförvaltningen, att nu ifrågavarande anslag blifvit under året öfverskridet med omkring 60,000 kronor. Eders Kungl. Maj:t förordnade med anledning häraf, att af nämnda brist 40,000 kronor skulle betäckas af 1904 års underhållsanslag samt att återstående beloppet skulle af marinförvaltningen framdeles till ersättande anmälas.

Nästlidna år anmälde marinförvaltningen redan i slutet af augusti månad, att de för underhåll af flottans fartyg och båtar anvisade delar af förevarande anslag, hvilka uppginge för Karlskrona station till 510,000 kronor och för Stockholms station till 200,000 kronor, blifvit under den gångna delen af året så hårdt anlitade, att däraf endast återstode af det förstnämnda beloppet omkring 150,000 kronor och af det senare omkring 25,000 kronor. Ämbetsverket anförde därjämte, att varfscheferna tillika meddelat, att de icke kunde afgifva något förslag a arbeten, som till förekommande af anslagets öfverskridande kunde till ett följande år uppskjutas, enär inga andra kostnader än för vanliga och oundgängligen nödvändiga underhållsarbeten vore afsedda att å ifrågavarande anslagstitlar bokföras. Varfschefen i Karlskrona hade ansett, att för underhåll af därstädes förlagda fartyg erfordrades ytterligare under året 137,000 kronor, under det att varfschefen i Stockholm förklarar sig icke då kunna lämna exakt uppgift å det ytterligare erforderliga beloppet. Marinförvaltningen hemställde, att för den händelse föreskrift icke ansåges böra meddelas därom att underhållet af stationernas fartyg och båtar skulle under återstående delen af året inskränkas så, att utgifterna kunde hållas inom det för underhållet anvisade medelsbeloppets återstod, i hvilket fall likväl materielens bestånd och tjänstbarhet äfventyrades, ämbetsverket måtte få af omhänderhafvande medel förskjuta hvad som uti ifrågavarande afseende kunde intill årets slut finnas oundgängligen nödvändigt.

På af mig framställd förfrågan om anledningarna till att förevarande delar af underhållsanslaget redan under första hälften af året blifvit så hårdt anlitade samt på min begäran om uppgift å de arbeten, som hufvudsakligen ansåges nödvändiggjöra öfverskridande af ifrågavarande anslag, uppgåfvo varfscheferna såsom anledning till öfverskridandet de ökade kostnader för den flytande materielens vidmakthållande i stridsdugligt beredskapsskick, som uppstått i följd af utsträckt användning af densamma, hvarjämte varfschefen i Stockholm erinrade, att fartygsmaterielen vid stationen ökats med åtskilliga nybyggda fartyg m. m. Båda varfscheferna vidhöllo, att de arbeten, som nödvändiggjorde öfverskridandet, icke voro andra än vanliga underhållsarbeten och arbeten för fartygens försättande i anbefallda beredskap.

Vid föredragning af detta ärende inför Eders Kungl. Maj:t den 25 november sistlidna år ansåg jag mig icke kunna tillråda Eders Kungl. Maj:t att afslå marinförvaltningens nämnda framställning och sålunda låta allt arbete för underhåll af flottans fartyg afstanna intill årets slut, utan hemställde jag i stället, att Eders Kungl. Maj:t måtte medgifva, att

hvad som under året vore oundgängligen nödvändigt för ifrågavarande underhåll skulle få af marinförvaltningen med omhänderhafvande medel bestridas, med föreskrift för ämbetsverket att taga i beräkning ersättning för hvad sålunda utbetalts vid uppgörande af förslag till stat för fördelning af anslaget till flottans nybyggnad och underhåll för innevarande år. Denna min hemställan blef af Eders Kungl. Maj:t bifallen.

Vid fördelning af sistnämnda anslag har Eders Kungl. Maj:t därefter gjort afdrag för det belopp, hvarmed sistlidna års anslag då ansågs hafva öfverskridits, och anbefalldes därvid Eders Kungl. Maj:t tillika marinförvaltningen att tillhålla varfscheferna att vid handhafvande af de medel, som af underhållsanslaget blefve till deras förfogande öfverlämnade, iakttaga den största sparsamhet och redan från början af hvarje år hafva uppmärksamheten fäst vid, att de anvisade medlen icke finge under året öfverskridas, samt, därest det skulle befinnas, att anslag utöfver de anvisade vore nödvändiga för att icke äfventyra viss materiel, i god tid därom göra anmälan hos marinförvaltningen med uppgift om de närmare omständigheter, som föranledt nämnda förhållande, hvarjämte Eders Kungl. Maj:t ålade marinförvaltningen att, i händelse af dylik anmälan från en varfschef, till Eders Kungl. Maj:t inkomma med den framställning, som däraf kunde föranledas.

Genom det afdrag, som sålunda redan från början blifvit gjort å innevarande års underhållsanslag, har detta emellertid tydligen blifvit nedbragt till så lågt belopp, att det icke lär vara tänkbart, att det samma kan förslå för det under året nödvändiga underhållet, utan torde ett öfverskridande icke kunna undvikas. Vore det belopp, hvarmed öfverskridandet under nästlidna år ägt rum, redan nu till siffran känt, skulle jag därför hos Eders Kungl. Maj:t hemställt, att framställning måtte göras till innevarande års riksdag om bristens betäckande. Under nuvarande förhållanden torde med denna hemställan böra uppskjutas till nästa år.

De af mig sålunda omförmälda förhållanden gifva emellertid, äfven om det torde vara möjligt att vid varfven kunna åstadkomma iakttagande af större sparsamhet, vid handen, att det belopp, hvartill underhållsanslaget för närvarande är upptaget, är otillräckligt. Det är också tydligt, att den ökning af flottans materiel, som under de senaste åren ägt rum, måste medföra en höjning af förevarande anslag, därest icke materielens bestånd skall äfventyras. Det torde vara nödvändigt att tillse, att icke de med så stora kostnader anskaffade och för vårt

försvar så viktiga stridsfartygen genom brist på medel till nödvändigt underhåll förfaras.

För att Riksdagen redan vid beviljande af medel till ett nytt fartyg skall äga kännedom om de framtida kostnaderna för dess underhåll har jag redan nästlidna år iakttagit att vid framläggande af förslag till ett fartygs byggande tillika omnämna den ökning af underhållsanslaget, som fartygets tillkomst skulle medföra, och skall jag äfven i år lämna dylika uppgifter i fråga om de fartyg, om hvilkas byggande jag ärnar göra framställning.»

Med anledning af hvad sålunda i statsrådsprotokollet anförts, hemställer utskottet,

att Riksdagen må i riksstaten för år 1906 höja reservationsanslaget till flottans nybyggnad och underhåll från 1,685,000 kronor till 1,840,000 kronor, eller med 155,000 kronor.

Sjökrigsskolan.

Ang. anslaget
till sjökrigs-
skolan.

[6.]

7:o) Kungl. Maj:t har under punkten 6 af femte hufvudtiteln föreslagit Riksdagen *dels* att medgifva, att för lärare och öfrig personal vid sjökrigsskolan måtte bestämmas följande löneförmåner att gälla från och med år 1906:

för *lektor*: fem lönegrader å 1) 2,600 kronor, 2) 2,950 kronor, 3) 3,300 kronor, 4) 3,650 kronor, 5) 4,000 kronor jämte tjänstgöringspenningar å respektive 1,400, 1,550, 1,700, 1,850 och 2,000 kronor;

att lektor skall vara underkastad den vidsträcktare tjänstgörings-skyldighet eller jämkning i åligganden, som kan varda stadgad;

att med ordinarie lektorsbefattning icke må förenas annan tjänst å rikets, riksdagens eller kommuns stat, ej heller annan tjänstbefattning, med mindre den vid pröfning i stadgad ordning befinnes icke vara hinderlig för fullgörandet af tjänstgöringen vid sjökrigsskolan, hvarjämte lektor icke må utöfva lärarverksamhet vid någon privat läroanstalt för inträde i sjökrigsskolan;

att tjänstgöringspenningar skola beräknas utgå för tiden från och med september till och med april månad och utbetalas med en

åttendedel i månaden under nämnda tid samt att tjänstgöringspenningar icke få af tjänstens innehåfvare uppbäras, under det han åtnjuter full tjänstledighet, utan skola för denna tid utgå till den, som förrättar tjänsten;

att lektor, som af sjukdom hindras att sin befattning förrätta, äger uppbära hela lönen, men att den, som undfår ledighet för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter eller särskilda uppdrag eller från tjänstgöring i behörig ordning afstänges eller eljest är lagligen förhindrad att befattningen sköta, kan förpliktas att under ledigheten utöfver sina tjänstgöringspenningar afstå så mycket af lönen, som för befattningens uppehållande erfordras eller eljest pröfvas skäligt;

att uppflyttning från lägre till högre lönegrad må för lektor äga rum efter förloppet af fem år, därest han under mer än fyra femtedelar af den tjänstgöringstid, som erfordras för att vinna nämnda uppflyttning, med nit och skicklighet bestridt sin egen eller på grund af förordnande annan statens tjänst eller ock fullgjort annat offentligt uppdrag;

att, därest ordinarie adjunkt vid allmänt läroverk blir utnämnd till lektor vid sjökrigsskolan och redan intjänat högre aflöning än lektors begynnelseaflöning, honom skola omedelbart tillgodoföras så många ålders-tillägg som lektor, att hans aflöning i sistnämnda befattning blir lika hög som den aflöning, han senast åtnjöt som adjunkt; skolande, där adjunkt vid befordran till lektor icke erhåller högre aflöning än den han som adjunkt uppburit, för uppflyttning i närmast högre lektorslönegrad honom tillgodoräknas den tid, hvarunder han innehaft adjunkts-befattningen, efter det han i denna befattning senast uppflyttades till högre lönegrad;

att vid uppflyttning i högre lönegrad den högre aflöningen icke får tillträdas förr än vid början af kalenderåret näst efter det, hvarunder den stadgade tjänsteåldern blifvit uppnådd;

att lektor, som, då han intjänat stadgad tid för erhållande af aflöningsförhöjning, redan uppnått den lefnads- och tjänsteålder, som berättigar honom till pension, icke må samma förhöjning tillträda;

att lektorer vid de allmänna läroverken, lärare vid högre lärarinneseminariet och lärare vid folkskoleseminarierna må, vid öfvergång till sjökrigsskolan, för tillgodonjutande af aflöning i högre lönegrad räkna sig till godo föregående tjänstgöring såsom ordinarie lärare enligt enahanda grunder, som här ofvan blifvit stadgade;

att de i kungl. cirkulären den 1 juni 1877 och 18 maj 1878 omförmälda docenter vid universiteten må äga att efter utnämning till

lektor vid sjökrigsskolan för uppflyttning i högre lönegrad räkna sig till godo den tid, dock ej utöfver tre år, de med nit och skicklighet deltagit i undervisningen vid universitetet, såvidt de vunnit behörighet till anställning vid allmänt läroverk;

att det antal lönetursår, som ordinarie och extra ordinarie lärare vid de allmänna läroverken, folkskoleseminarierna och högre lärarinneseminariet samt docenter vid universiteten och lärare vid enskilda läroverk intjänat vid utgången af år 1904, äfvensom de motsvarande år, som vikarierande lektor vid sjökrigsskolan då tjänstgjort, må honom tillgodoräknas såsom lektor vid sjökrigsskolan;

att lektor skall äga att af kadetternas terminsafgifter årligen erhålla ett hyresbidrag af 700 kronor;

att till lärare i icke militära ämnen, som ej är lektor, skall utgå arfvode beräknadt för år efter 150 kronor för undervisningstimme enligt fastställd undervisningsplan i veckan och till lärare i militära ämnen dylikt arfvode efter 120 kronor för undervisningstimme i veckan;

att för adjutant (kadettofficer) och biträdande läraren i gymnastik och vapenföring (kadettofficer) skall utgå ett årligt arfvode till hvardera af 450 kronor;

att arfvodena till läkare, redogörare, portvakt och dräng eller städerska höjas med i afrundade tal 15 procent af nu utgående arfvoden;

dels att medgifva, att Kungl. Maj:t af inflytande terminsafgifter, hvilka dock ej finge öfverskrida 75 kronor för hvarje ordinarie elev skulle äga att, i den mån tillfälliga parallellklasser blefve nödvändiga, bestrida häraf orsakade extra kostnader;

dels att godkänna stat för sjökrigsskolan af den lydelse, bilagan n:o 8 vid statsrådsprotokollet öfver sjöförsvarsärenden den 14 januari 1905 utvisade;

dels ock att i riksstaten för år 1906 höja anslaget till sjökrigsskolan från 33,540 kronor till 46,915 kronor eller med 13,375 kronor.

Vid bifall härtill skulle anslaget till undervisningsverken komma att i sin helhet höjas från 71,890 kronor till 85,265 kronor.

Till åberopade statsrådsprotokollet har departementschefen i detta ärende anfört följande:

»Uti ämbetsskrifvelse den 11 november nästlidna år har chefen för sjökrigsskolan gjort framställning om förbättrade löner för lärarna vid skolan.

Han har därvid anfört, att sedan flera år tillbaka en reglering af löneförmånerna för nämnda lärare och skolans lektorsers likställande

med de allmänna läroverkens ansetts önskligt och äfven tagits under ompröfning af såväl Eders Kungl. Maj:t som Riksdagen.

För närvarande åtnjöte dessa lärare löneförmåner dels från statsmedel i egentlig mening dels från af kadetterna erlagda terminusafgifter; lektor hade en begynnelseaflöning af 3,598 kronor samt hvart femte år i 20 års tid arfvodestillökning med 250 kronor, under det att öfriga lärare hade fasta arvoden af skiftande belopp. Lektor eller annan lärare, som undervisade å kustartillerilinjén, hade dessutom här för arvode, beräknadt efter 100 kronor årligen för undervisningstimma i veckan.

Rätt till pension åtnjöte ingen.

Båda statsmakterna hade till fullo insett och erkänt otillräckligheten af de löneförmåner, som i den ordinarie staten för sjökrigsskolan tillförsäkrades skolans lärare.

Redan i november 1880 hade skolans dåvarande lektorer ingifvit en skrift med anhållan om reglering och förbättring af sina lönevillkor i syfte att blifva likställda med motsvarande tjänstemän vid statens allmänna läroverk.

Eders Kungl. Maj:t hade emellertid funnit, att den ifrågasatta regleringen för sjökrigsskolan under afvakten på en definitiv reglering af de allmänna läroverkens löneförhållanden borde blifva tillfällig, och därför till 1881 års riksdag aflåtit framställning om löneförbättring åt en del af lärarna vid sjökrigsskolan af inflytande förhöjda elevafgifter intill 8,000 kronor årligen.

Riksdagen hade bifallit denna framställning så till vida att, därest tillgångar härtill blefve beredda genom höjning af lärjungarnas afgifter till högst 75 kronor för termin, sådan förbättring, tillsvdare och intill dess slutlig reglering af sjökrigsskolans stat kunde varda fastställd, skulle få inom ett belopp af 6,200 kronor årligen ifrågavarande lärare efter Eders Kungl. Maj:ts pröfning tilldelas.

År 1886 hade lektorerna vid sjökrigsskolan åter anhållit att blifva likställda med lektorerna vid statens allmänna läroverk med afseende på såväl lönevillkor som andra förmåner såsom ålderstillägg, tjänstårsberäkning och rätt till pension. De hade därvid åberopat, bland annat, att lektor i Stockholm, efter år 1882 medgifven löneförbättring, hade en årsinkomst i 1:a lönegraden af 3,600 kronor, — däri inberäknade 600 kronor hyresbidrag, — under det att inkomsten för en lektor vid sjökrigsskolan i 1:a lönegraden endast uppginge till 3,000 kronor.

Uti en med anledning här af gjord framställning till 1888 års riksdag hade hemställts, dels att lektorerna vid sjökrigsskolan skulle likställas i löneförmåner med lektorerna vid de allmänna läroverken, så att aflö-

ningen i 1:a lönegraden blefve bestämd till 3,600 kronor, dels att ålders-tilläggen skulle höjas från 250 till 500 kronor, dels slutligen att lika rätt till tjänstårsberäkning och pension måtte blifva dem tillerkänd. Medel härtill borde beredas genom höjning af sjökrigsskolans ordinarie stat med 1,860 kronor samt genom anvisande af 1,300 kronor att utöfver de år 1881 bestämda 6,200 kronor utgå af inflytande terminsavgifter.

Riksdagen hade dock endast på så sätt bifallit Eders Kungl. Maj:ts proposition, att till den ifrågasatta löneförbättringen anvisats ytterligare 1,300 kronor af terminsavgifterna och ett extra anslag af 1,860 kronor för år 1889. Detta senare anslag hade sedermera af hvarje riksdag blifvit anvisadt. Framställningarna beträffande ålderstillägg, pension och öfriga förmåner hade däremot af Riksdagen icke bifallits.

I detta ärende hade emellertid statsutskottet hemställt om afslag å framställningen, därvid anförts, att förslaget enligt utskottets förmenande icke borde tagas i betraktande annorledes än i sammanhang med eller efter pröfning af den ännu olösta frågan om de allmänna läroverkens omorganisation.

Genom beslutet hade emellertid lektors vid sjökrigsskolan begynnelselön blifvit satt lika med lektors vid allmänt läroverk, hvarigenom Riksdagen syntes i princip hafva ställt sig gillande beträffande det framhådda likställighetskrafvet.

Genom nädigt cirkulär af den 25 oktober 1901 hade chefen för sjökrigsskolan anbefallts att inkomma med utredning, huruvida för tiden efter 1902 ändringar i sjökrigsskolans lönestater kunde anses böra äga rum. Med anledning häraf hade han inkommit med ett underdånigt utlåtande, åtföljdt af förslag till ny stat för sjökrigsskolan, men hade detta icke föranlett till någon åtgärd.

Sedan emellertid genom 1904 års riksdags beslut frågan om de allmänna läroverkens omorganisation och regleringen af dess lärarpersonals löneförmåner vunnit sin definitiva lösning, syntes tidpunkten vara inne att äfven reglera sjökrigsskolans stat.

För behovet af en lönereglering för lärarna vid sjökrigsskolan syntes inga bevis nu behöfva förebringas. Tillfyllest torde vara att erinra om de af Riksdagen under senare åren beviljade dyrtidstilläggen samt att hänvisa till den uttömmande utredning beträffande lärarnas vid de allmänna läroverken ekonomiska ställning, som i Eders Kungl. Maj:ts proposition till 1904 års riksdag angående ändrad anordning af rikets allmänna läroverk förebragts, och det erkännande af ett förefintligt behof af lönereglering, som Riksdagen gifvit genom dess bevil-

jande. De civila lärarnas vid sjökrigsskolan ekonomiska ställning vore i sina hufvuddrag densamma som nämnda lärares.

Han anhölle därför ånyo att få bringa spörsmålet om lönereglering för sjökrigsskolans lärare under ompröfning.

Härvid hade han, hvad lektorerna anginge, låtit sig ledas af det gamla, från alla håll mer eller mindre direkt såsom rättvist erkända önskemålet, nämligen deras likställighet med de allmänna läroverkens lektorer.

För behörighet till lektorstjänst vid sjökrigsskolan vore fullkomligt samma kompetensvillkor fastställda som för behörighet till lektorstjänst vid allmänt läroverk. Arten af den undervisningsskyldighet, som ålåg sjökrigsskolans lektorer, vore minst lika kräfvande som lektorernas vid de allmänna läroverken, enär kurserna i skolans lägsta klass ungefärligen motsvarade dem i de allmänna läroverkens femte klass och omfånget af de kurser, som vid sjökrigsskolan genomginges, skulle vara så afpassadt, att kadett, som genomgått alla landklasser, i de icke militära ämnena besuttede ett kunskapsmått, icke understigande det, som för godkänd afgangsexamen vid rikets allmänna läroverk fordrades. I själfva verket uppfylldes vid sjökrigsskolan denna minimifordran så, att undervisningen i flera ämnen ginge djupare än den, som bibringades abiturienterna vid de allmänna läroverken.

Antalet undervisningstimmar per vecka uppginge i sjökrigsskolan enligt fastställd undervisningsplan till 22 för tvenne lektorer samt respektive 21, 20 och 19 för de öfriga trenne, d. v. s. alla utom en hade samma antal, som stadgan för rikets allmänna läroverk föreskrefve för lektor, som ej vore domkapitelsledamot.

Beträffande det hemarbete, som ålåg sjökrigsskolans lektorer för rättande af kadetternas skriftliga arbeten, ställde sig saken sålunda, att lektor i modersmålet och tyska hade 9 skriflag samt lektor i matematik, i engelska och i franska hvar och en 6 skriflag. På grund af såväl detta stora antal skriflag som den stora numerär, hvartill kadettkåren vuxit under de senare åren, blefve ifrågavarande hemarbete för sjökrigsskolans lektorer synnerligen betungande. Och härvid vore att märka, att någon minskning i undervisningstimmarnas antal, som stadgan för rikets allmänna läroverk medgäfvit på grund af drygare hemarbete med rättande af lärjungarnas skriftliga uppsatser och hvaraf äfven lektorer vid de allmänna läroverken komme i åtnjutande, ej komme sjökrigsskolans lärare till del.

Läsårets längd sträckte sig vid sjökrigsskolan under höstterminen från den 1 oktober t. o. m. den 19 december och under vårterminen från

den 15 januari till omkring den 1 maj. Härtill komme den till september månad förlagda inträdesexamen, som under de två senaste åren fortgått från den 1 i samma månad till omkring den 15, och under hvilken de lärare, som hade att förrätta föreskrifna tentamina och examina (af lektorerna vore endast en, nämligen lektorn i franska, härifrån befriad), vore fullt sysselsatta. Läsårets längd vore alltså 186 dagar eller, om inträdesexamen däri inberäknades med 14 dagar, inalles 200 dagar eller $28\frac{1}{2}$ läsveckor. Vid de allmänna läroverken vore läsårets längd nu bestämd till 38 veckor, hvori påsk- och pingstferierna vore inberäknade; härtil komme inträdespröfning före höstterminens början, hvilken kräfde olika tid alltefter läroverkens storlek, men som icke för någon lärare torde fordra mera än en half veckas tjänstgöring.

Om påskveckan frånräknades och inträdespröfningen inberäknades, vore alltså läsårets längd vid de allmänna läroverken $37\frac{1}{2}$ veckor. Pingstferierna vid de allmänna läroverken medgäfve samma arbetsledighet som påskferierna för sjökrigsskolan, hvadan dessa ferier vid en jämförelse mellan de båda slagen af läroanstalter kunde, de förra hvad anginge de allmänna skolorna, de senare hvad anginge sjökrigsskolan, lämnas ur räkningen. Hærtill komme, att vid de allmänna läroverken lärarna i de fyra högsta klasserna bereddes en ej obetydlig lättnad i sitt arbete vid höstterminens början, därigenom att lärotiden i nämnda klasser, så länge militäröfningarna påginge, kunde för lektor förkortas med ända till 12 lästimmar i veckan. I utsikt vore äfven ställt, (enligt Eders Kungl. Maj:ts proposition till 1904 års riksdag) att för lindrande af arbetet under själfva lärotiden vissa föreslagna åtgärder skulle vid de allmänna läroverken vidtagas såsom meddelande för hela läroverket af gemensam ledighet från undervisningen minst fyra, högst sex dagar under läsåret m. m. Vid sjökrigsskolan förekomme inga stadgade ledigheter från undervisningen.

Om läsåret sålunda vid de allmänna läroverken sträckte sig utöfver en längre tidrymd än läsåret vid sjökrigsskolan, torde däremot arbetet vid den senare bedrivas med en motsvarande större intensitet, så att den arbetsbörda, som under ett läsår åläge en lektor vid sjökrigsskolan, föga understege arbetsbördan för lektor vid allmänt läroverk.

Naturligt vore ock, att det vore synnerligen svårt för en lektor vid sjökrigsskolan att på ett för sin ekonomi fördelaktigt sätt tillgoda-göra sig den tid, hvarmed läsåret vid sjökrigsskolan understege det vid de allmänna läroverken.

Häraf framginge, att i afseende på kompetens icke någon skillnad och beträffande undervisningstid, hemarbete inberäknadt, icke någon

afsevärdare skillnad förefunnes mellan sjökrigsskolans lektorer och lektorerna vid de allmänna läroverken. Hvad i öfrigt anginge nämnda lärares uppgift, torde den att, i hvad på dem ankomme, utbilda officerare för svenska flottan få anses så pass ansvarsfull och kräfvande i jämförelse med uppgiften att förbereda för mogenhetsexamen, att sjökrigsskolans lektorer i löneförmåner och däraf beroende social ställning ej borde stå efter lektorerna vid de allmänna läroverken, och detta så mycket mindre som sjökrigsskolan dels, då förslag vore å bane, att mariningeniörkadetter äfvenledes skulle där utbildas, måste vara beredd på att äfven framdeles, såsom de senaste åren varit handelsen, mottaga elever, som redan aflagt afgangsexamen från allmänt läroverk, dels ock utbildade kadetter för kustartilleriet, hvilka samtliga måste hafva aflagt sådan afgangsexamen.

Berättigandet af lektorernas vid sjökrigsskolan kraf framginge ock af jämförelse med en annan kategori af lärare, nämligen lektorerna vid högre lärarinneseminariet. För båda slagen af lektorer fordrades samma kompetensvillkor, och, hvad tjänstgöringstiden anginge, framginge af en lämnad redogörelse för nämnda seminarium att, under det att lektorerna vid sjökrigsskolan hade att tjänstgöra två 22 veckotimmar, samt de öfriga respektive 21, 20 och 19 veckotimmar, lektorerna vid högre lärarinneseminariet och den därmed förenade normalskolan för flickor hade 15—17 timmars tjänstgöring i veckan och ett väsentligt mindre antal skriflag. Läsårets längd kunde väsentligen jämföras med den vid de allmänna läroverken.

Den önskade likställigheten med allmänna läroverkens lektorer syntes jämväl påkallad ur synpunkten af sjökrigsskolans eget intresse. Det borde nämligen vara lika begärligt för en dugande lärare att söka sig till sjökrigsskolan som till allmänt läroverk, enär i annat fall sjökrigsskolan endast torde kunna påräkna som lärare sådana, som icke med hopp om framgång kunde vid sådant täfla om platser; och likaså borde lockelsen för en dugande förmåga att vid sjökrigsskolan kvarstå vara lika stor som den att söka sig öfver till allmänt läroverk. Härvid finge ej heller förbises, att de allmänna läroverken på en dugande lärarkraft utöfvade en större dragning äfven på den grund, att möjligheten att befordras till rektor där stode honom öppen, hvilken möjlighet ej förefunnes för lektorerna vid sjökrigsskolan.

Rätt och billigt syntes sålunda vara, att lektorerna vid sjökrigsskolan i afseende på ekonomiska villkor i allo likställdes med lektorerna vid de allmänna läroverken och vid högre lärarinneseminariet. Förstnämnda lektorer borde alltså tillerkännas samma begynnelseaflöning på stat som de senare

med förhöjningar på samma villkor å denna aflöning jämte pension å allmänna indragningsstaten att utgå efter samma grunder.

Förutom sina löneförmåner från staten uppbure lektorerna vid de allmänna läroverken i Stockholm ur kommunens kassa ett hyresbidrag å 700 kronor årligen. Lektorerna vid högre lärarinneseminariet, som tillika meddelade undervisning i normalskolan, erhöello genom kungl. bref den 11 januari 1898 en hyreshjälp af 600 kronor för år att utgå af normalskoleelevernas afgifter. I oktober 1900 hade detta belopp höjts till 700 kronor årligen till likhet med förstnämnda lektorers.

Den förut påvisade billigheten i yrkande på likställighet i afseende på lönevillkor syntes jämväl fordra, att vid löneregleringen hänsyn toges till äfven nu anförda förhållande. Nämnda hyresbidrag vore afsedt att lämna godtgörelse för de väsentligen dyrare lefnadskostnaderna, som rådde i hufvudstaden, jämförda med å andra orter. Skulle nu sjökrigsskolans lektorer ej komma i åtnjutande af ett dylikt lönetillskott, skulle de i realiteten blifva mindre gynnsamt ställda än lektorerna såväl i Stockholm som ock i landsortsstäderna, där billigare prisförhållanden vore gängse eller där i motsatt fall kommunerna trädt emellan genom beviljande af hyresbidrag.

Att äfven Riksdagen ansett hänsyn böra tagas till det kommunala bidraget, framginge däraf, att den nuvarande aflöningen i första lönegraden af 3,600 kronor eller noga bestämdt 3,598 kronor år 1888 bestämts med hänsyn därtill, att lektorerna vid de allmänna läroverken i Stockholm vid denna tid hade att i första lönegraden uppbära 3,000 kronor af statsmedel och 600 kronor af kommunens kassa.

Ett belopp af 700 kronor, motsvarande kommunens hyresbidrag, syntes därför utöfver ofvan nämnda löneförmåner böra, äfvenledes under benämning hyresbidrag, tillkomma lektor vid sjökrigsskolan men utgå, icke af statsmedel i egentlig mening, utan af kadetternas terminsafgifter. Härför talade bland andra skäl det, att pensionsbeloppen borde kunna på samma sätt beräknas för sjökrigsskolans och de allmänna läroverkens lektorer.

De lärare vid sjökrigsskolan, som icke vore lektorer, intoge en helt annan ställning än dessa.

Lektorerna vore fast anställda, de utnämndes af Eders Kungl. Maj:t och erhöello kungl. fullmakt å sin befattning; öfriga lärare däremot förordnades af chefen för sjöförsvarsdepartementet och finge i allmänhet icke tjänstgöra vid skolan längre än 6 år.

Lektorernas anställning vore således grunden för deras ekonomiska existens. Att vara lektor vore deras hufvuduppgift, för hvilken de, såsom

nu vore fallet, borde hafva en viss fast aflöning, hvilken icke rönte inflytande af jämkningar i undervisningsplanen och efter hvilken pensionsbeloppet sedermera borde rätta sig.

De öfriga, på viss tid anställda lärarna syntes däremot rättvisligen böra aflönas med belopp, beräknade efter en viss summa för undervisningstimme i veckan och icke såsom nu med fasta arfvoden. Därmed skulle vinnas, att de mindre rättvisa olikheter, som nu förefunnes i deras aflöning, uppkomna därigenom att undervisningsplanen till följd af nya läroämnens tillkomst och nödvändiga befunna ändringar i kursernas omfång och fördelning på klasserna modifierats sedan tidpunkten för arfvodenas bestämmande, alldeles bortföller.

Att dessa olikheter i själfva verket vore högst betydliga, syntes t. ex. däraf, att läraren i kristendom för närvarande i aflöning åtnjöt ända till 260 kronor för veckotimme, under det att motsvarande belopp för biträdande läraren i matematik uppginge till 120 kronor och för läraren i navigation med tillhörande ämnen till omkring 95 kronor. Viss aflöning för undervisningstimme i veckan låge till grund för gällande stat vid sjökrigshögskolan och hade äfvenledes i viss mån blifvit införd i sjökrigsskolan, i det att med kustartilleriflörilinjens anordnande därstädes Riksdagen för denna anvisat tilläggsarfvoden beräknade efter 100 kronor för veckotimme.

Om nu förordade princip lades till grund för aflönandet af de lärare, som icke vore lektorer, syntes dock vid bestämmandet af beloppet för veckotimme en skillnad böra göras mellan lärarna i de icke militära ämnena och dem i de militära.

Dessa senare vore vanligen officerare på stat, hvadan aflöningen vid skolan för dem mera vore att betrakta såsom ett tillägg till deras öfriga löneförmåner, hvars berättigande låge däruti, att de för att göra sig för lärarbefattningarna kompetenta underkastat sig drygt arbete och kostnader af flera slag samt att lärarverksamheten, ofta bredvid och i förening med annan militärtjänst, kräde fortsatta studier och hemarbete. Anförda förhållanden ägde däremot icke tillämpning på lärarna i de icke militära ämnena, hvadan deras aflöning borde beräknas efter en högre norm.

Att bestämma denna norm så, att den äfven för dessa lärare medförde en mot de stegrade lefnadskostnaderna svarande, i allmänhet behöflig förhöjning i godtgörelsen för arbetet, vore icke utan sina vanskigheter.

Det nu ingifna förslaget innebure för lektorerna en höjning af deras utaf statsmedel utgående maximiaflöning från 4,600 till 6,000

kronor. Rättvist syntes vara, att aflöningen för veckotimme för de lärare, hvarom nu vore fråga, höjdes i motsvarande proportion. För såvidt läraren i kristendom, hvilkens aflöning för timme vore abnormt hög, på den grund att hans undervisningsskyldighet sedan år 1876 nedgått från 8 till 3 timmar, under det att arfvodet endast minskats från 960 till 780 kronor, lämnades ur räkningen, vore maximibeloppet af den nu utgående aflöningen 140 kronor för timme. Om aflöningen för timme således höjdes till ett belopp sådant, att förhållandet mellan 140 och detta belopp blefve lika det mellan 4,600 och 6,000, skulle nämnda aflöning komma att uppgå till 182 kronor 61 öre, som torde kunna afrundas till 185 kronor.

Hvad beträffade lärarna i de militära ämnena föresloges, att aflöningen för veckotimme för dem bestämdes till 150 kronor.

Med principen aflöning för veckotimme och med förordnande tills vidare till en tjänst, som i allmänhet icke finge behållas mer än i 6 år, syntes rätten till ålderstillägg vara oförenlig. Alltså borde arfvodes- eller ålderstillägg bortfalla för alla, som icke vore lektorer.

Visst belopp för veckotimme läte sig svårigen använda som beräkningsgrund för arfvode för undervisning meddelad ombord, där man till följd af en mångfald störande omständigheter icke kunde följa bestämd undervisningsplan. Förhållandena hade, sedan dessa arfvoden uppförts i staten, väsentligen ändrats, därigenom att kadetterna i de ämnen, för hvilka arfvodena vore afsedda, undervisades icke längre å ett utan å flera fartyg. För att biträda vid kadetternas undervisning ombord kommenderades därför årligen ett visst antal extra kadettofficerare, ett förhållande, som komme att fortfara. I hvarje af dessa ämnen lämnades således ombord undervisning af flera officerare, af hvilka dock blott en, ordinarie kadettofficer eller navigationslärare, åtnjöte arfvode, under det att de andra för samma arbete icke vore särskildt aflönade. Till denna omständighet komme, att lärarna i navigation vid sjökrigsskolan, af hvilka hufvudläraren åtnjöte nu omhandlade arfvode i sjömätning och förtoningsteckning och den biträdande det i navigation vid skolan ombord, genom den nu föreslagna regleringen skulle blifva så tillgodosedda för sin undervisningsskyldighet i land, att dessa arfvoden icke längre kunde anses befogade.

Med fästadt afseende på den förbättrade aflöning, äfven på sjön, som kommit sjöofficerarna till godo genom 1902 års riksdagsbeslut angående löneregleringen för flottan, tvekade chefen för sjökrigsskolan icke att, för att undgå de antydda ojämnheterna i aflöningen, som till

äfventyrs skulle kunna förefalla orättvisa, föreslå, att arfvodena för undervisning ombord helt och hållet skulle bortfalla.

I enlighet med nådiga stadgan för sjökrigsskolan skulle kadett-officerarna af kungl. flottan enligt chefens för sjökrigsskolan bestämmande undervisa i tackling och skeppsmanöver, reglementen, krigs- och sjölagar å sjöofficerslinjen samt tjänstgöra såsom biträdande lärare i navigation. En skulle äfven förrätta adjutanttjänst hos chefen och hafva vård om skolans bibliotek.

Dessa kadett-officerares antal vore i stadgan bestämdt till 4. Nu utginge arfvoden å stat endast till tre, nämligen till den, som undervisade i tackling och skeppsmanöver, till läraren i reglementen, krigs- och sjölagar, samt till biträdande läraren i navigation.

Borttoges arfvodet för undervisning i tackling och skeppsmanöver, skulle af de fyra ordinarie kadett-officerna endast två kunna få någon aflöning såsom lärare. På detta håll blefve således en olikhet att utjämna. Den princip, som förut varit rådande, att de viktiga platserna som kadett-officerare vid sjökrigsskolan borde förenas med en viss ekonomisk fördel för att göras begärligare, syntes nämligen böra bibehållas.

Detta läte sig göra genom att tillerkänna adjutanten ett visst fast arfvode samt tillika afse ett dylikt för en biträdande lärare i gymnastik och vapenföring, hvarill då skulle utses en kadett-officer. Ett arfvode för adjutanten syntes numera, sedan skolans elevantal på de senare åren betydligt vuxit, vara af behovet påkalladt, ty adjutantens göromål hade därigenom vuxit så, att de vissa tider kräfde ett ansträngdt hemarbete. För adjutanten vid krigsskolan å Karlberg vore ett arfvode af icke mindre än 1,200 kronor uppfördt å stat.

Behovet af en biträdande lärare i gymnastik och vapenföring hade länge varit erkänt. För den skull hade också för den kadett-officer, som chefen därtill beordrat, enligt chefens för sjöförvarsdepartementet skrifvelse den 7 december 1883 afsetts ett årligt arfvode af 250 kronor från anslaget till extra undervisning. Med det ökade elevantalet vore dennes biträde oundgängligt.

Summan af de nu befintliga arfvodena vid skolan ombord hade uppgått till 900 kronor. Detta belopp syntes böra delas i tvenne fasta arfvoden å hvarterdera 450 kronor att utgå det ena till den kadett-officer, som af chefen beordrades till adjutant, och det andra till biträdande läraren i gymnastik och vapenföring, denne också kadett-officer.

Beträffande vid sjökrigsskolan anställd »öfrig personab», nämligen läkare, redogörare, vaktmästare, portvakt och dräng (eller städerska) föresloges, att deras arfvoden höjdes med 15 procent af nuvarande be-

lopp, på grund af det afsevärdt ökade arbete, som med sjökrigsskolans ökade elevantal blefve denna personal ålagdt.

På de grunder, som sålunda blifvit utvecklade, hade chefen för sjökrigsskolan utarbetat förslag till stat för sjökrigsskolan.

Det i sjökrigsskolans nuvarande stat upptagna beloppet af 3,000 kronor för arfvoden till undervisningen å kustartillerilinjen hade naturligen däri bortfallit.

Då det läte sig tänka, att undervisningsplanen så modifierades, att en eller annan timme öfverfördes från lektor till annan lärare, militär eller icke militär, och tvärtom eller byttes icke-lektorer emellan, med den påföljd, att de i staten upptagna summorna för de per timme aflönade icke-lektorerna komme att växla, hade han föreslagit, att rätt skulle blifva chefen förbehållen att med det till 2,000 kronor höjda anslaget för extra undervisning göra möjligen erforderliga utjämnningar.

Arfvodena för »öfrig personal» vore upptagna i afrundade summor.

Uti förslaget till stat hade tillfogats en anmärkning för att tillförsäkra officer vid flottan full dag aflöning.

Med antagande af den sålunda föreslagna staten skulle bortfalla såväl det belopp af 1,860 kronor, hvilket sedan år 1888 årligen af Riksdagen beviljats i form af extra anslag till fördelning mellan sjökrigsskolans lektorer, som det belopp å 7,500 kronor, uppfördt i särskild stat, hvilket på grund af Riksdagens skrivelser af åren 1881 och 1888 af kadetternas terminsafgifter utginge till tillfällig löneförbättring åt lärarna i afvaktan på lönereglering.

Däremot tillkomme af terminsafgifter 3,500 kronor till hyresbidrag åt lektorerna.

Således skulle det för lärarnas aflöning af terminsafgifterna behöfliga belopp efter genomförande af regleringen i fråga komma att med 4,000 kronor understiga det nu utgående.

Att på denna grund nedsätta terminsafgifternas storlek syntes emellertid för närvarande ingalunda vara att förorda, ty med de stora kraf, som nu och inom närmaste framtid komme att ställas på sjökrigsskolan för att fylla redan befintliga vakanser inom sjöofficerskåren, och det alltjämt växande behovet af sjöofficerare blefve troligen nödvändigt att en tid framåt bibehålla sjökadettkåren vid en numerär föga understigande den nuvarande, till hvilken den blifvit uppbringad dels genom antagande af såsom extra-kadetter utbildade ynglingar i skolans 4:de sjö- och 5:te landklass, dels genom att, så långt utrymmet medgifvit, öka de kontingenter, som sedan år 1901 intagits i skolans 1:a klass. Antalet i de högre klasserna hade vid extra-kadetternas anta-

gande stigit så, att parallellklasser måst anordnas. Medel härtill hade förefunnits i härför afsedda, af extra-kadetterna jämligt Eders Kungl. Maj:ts kungörelse den 15 februari 1901 rörande extra-kadettens antagning och utbildning erlagda terminsafgifter af 150 kronor. År 1905 torde fjärde klassens fördelning i parallellklasser blifva nödvändig, ehuru den icke förstärkts med extra-kadetter. Därför erforderliga utgifter kunde icke bestridas af det under »diverse utgifter» i staten ingående anslaget till extra undervisning och vikariatsersättning, enär kostnaderna för en parallellklass icke syntes böra sättas under 4,000 kronor.

Äfven de ordinarie terminsafgifterna borde härvid få komma till användning.

Så länge icke frågan om Stockholms stations förflyttning vunnit sin lösning, torde en utvidgning af sjökrigsskolans nuvarande lokal icke vara att emotse, hvarför, med afseende fästadt på de befintliga och kommande krafven på sjökrigsskolan, möjligheten att sjökrigsskolan nödgades hyra tilläggslokaler icke vore utesluten. Detta skulle ställa sådana fordringar på skolans expensmedel, att terminsafgifterna, som utfyllde dessa, äfven af denna orsak icke borde förminskas.

Några billighetsskäl syntes icke kunna förebringas för att nedbringa terminsafgifterna, så länge de för skolans ändamål vore behöfliga, helst då, enligt 1904 års riksdagsbeslut rörande de allmänna läroverken, sådana där skulle utgå och om i betraktande toges, att sjökadett, som efter slutad kurs i sjökrigsskolan blefve utnämnd till officer vid flottan, numera hade sin utkomst vid en ålder, då de af hans jämnåriga, som vid universitet eller andra läroanstalter beredde sig för statens tjänst, ännu för sitt arbete hade hufvudsakligen utgifter.

Härvid borde icke heller glömmas, att sjökadetterna under sommar-månaderna hade fritt kosthåll ombord.

Chefen för sjökrigsskolan har härjämte, i anslutning till hvad af honom sålunda anförts, hemställt, att framställning måtte göras till nästkommande Riksdag i de af honom sålunda angifna syften.

Marinförvaltningen, hvars utlåtande i ärendet infordrats, har förklarat sig intet hafva att erinra vid det framställda förslaget.

I detta sammanhang anhåller jag att få erinra därom, att, såsom jag redan anført med anledning af frågan om en omorganisation af mariningenjörstaten, de för afgifvande af utlåtande i denna fråga tillkallade sakkunnige föreslagit, att de blifvande ingenjörerna vid mariningenjörkåren eller dess reserv skulle, bland annat, under ett läsår åt-njuta undervisning i sjökrigsskolan. De sakkunniges åsikt i denna fråga har jag redan förklarat mig till fullo dela.

Kostnaderna för mariningenjörkadetternas undervisning hafva af de sakkunnige beräknats till desamma som för kustartillerikadetterna eller till 3,700 kronor om året.

Då det för beräkning af berörda kostnader syntes vara nödigt att upprätta en studieplan, enligt hvilken undervisningen af mariningenjörkadetterna borde meddelas, anmodade jag genom ämbetsskrivelse den 11 november 1904 chefen för sjökrigsskolan att upprätta ett förslag till dylik studieplan och i sammanhang därmed inkomma med uppgift å kostnaderna för undervisningen enligt densamma för hvarje år äfvensom för den del af år 1906, under hvilken ifrågavarande undervisning enligt de sakkunniges förslag skulle meddelas.

Med ämbetsskrivelse den 16 i sistnämnda månad har bemälda chef inkommit med en dylik studieplan.

I fråga om kostnaderna har han därvid anført, att med fasthållande af de principer, från hvilka han utgått i sin nämnda skrifvelse den 11 november 1904, skulle särskild aflöning för mariningenjörkadetternas undervisning endast erfordras för 10 timmar i veckan eller för undervisning i vapenlära 4 timmar, i reglementen, krigs- och sjölagar 2 timmar samt i praktisk tillämpning af skeppsbyggeri och ångmaskinlära 4 timmar. Ersättning för undervisningen i vapenlära och reglementen borde utgå efter den redan angifna normen af 150 kronor för undervisningstimme i veckan, hvaremot i fråga om den praktiska tillämpningen af skeppsbyggeri och ångmaskinlära denna norm vore för hög och borde ersättningen utgå med 100 kronor för veckotimme.

Med en mariningenjörlinjes upprättande borde äfven sjökrigsskolans stat ökas med dels för extra undervisning 100 kronor dels för expenser 300 kronor.

Ökningen för helt år skulle således utgöra, för arfvode efter 150 kronor för 6 undervisningstimmar i veckan för lärare i militära ämnen 900 kronor, för arfvode efter 100 kronor för ungefär 4 undervisningstimmar i praktiska tillämpningsämnen 400 kronor samt för extra undervisning och expenser likaledes 400 kronor eller tillhopa 1,700 kronor.

För år 1906 skulle, då arfvodena utbetalades månadsvis och af läsårets 7 månader endast 3 infölle under nämnda år, ökningen blifva endast 728 kronor.

Såsom af chefen för sjökrigsskolan blifvit framhållet, har pröfningen af frågan om en på ordinarie stat uppförd löneförbättring åt sjökrigsskolans lärare hitintills uppskjutits, till dess lärarna vid de allmänna läroverken fått sina löner reglerade. Då emellertid detta nu skett, synes

anledning icke förefinnas att längre fördröja afgörandet af frågan om förstnämnda lönereglering.

Väl hade den af chefen för sjökrigsskolan omförmälda, af honom på grund af nådiga cirkuläret den 25 oktober 1901 ingifna framställningen om ändring i sjökrigsskolans lönestat blifvit öfverlämnad till kommittén för afgifvande af utlåtande och förslag rörande reglering af statens ämbetsverks och myndigheters löneförhållanden, men har Eders Kungl. Maj:t den 16 nästlidna december med hänsyn därtill, att, sedan lärarnas vid de allmänna läroverken löneförmåner numera blifvit reglerade, en dylik reglering jämväl syntes snarast möjligt böra ske beträffande lärarnas vid sjökrigsskolans löner, och då nämnda kommitté till följd af andra göromål icke medhunnit och ej heller under den närmaste tiden kunde medhinna att i nämnda fråga afgifva yttrande samt enär pröfningen af densamma icke vore af beskaffenhet att ovillkorligen äga sammanhang med de frågor angående ämbetsverks och myndigheters löneförhållanden, som hufvudsakligen blifvit till kommittén hänskjutna, befriat densamma från uppdraget att afgifva yttrande öfver förevarande fråga.

Hvad först beträffar chefens för sjökrigsskolan framställning i fråga om förbättrade löneförmåner för skolans lektorer, synas dessa, på sätt han föreslagit, böra likställas med lektorerna vid de allmänna läroverken. Väl må det vara sant, att läsåret icke omfatta lika lång tid vid sjökrigsskolan som vid de allmänna läroverken, men dels torde det, såsom ock chefen för skolan påpekat, vara svårt för en lektor vid sjökrigsskolan att under den tid, han erhåller längre ledighet än andra lektorer, förskaffa sig något inkomstbringande arbete och dels skulle säkerligen följdén af lägre löneförmåner vid förevarande skola i jämförelse med andra blifva, att skolan erhöles icke fullt lika goda lärarkrafter som de öfriga. Med hänsyn till de stora fordringar, som måste ställas på en sjöofficer, bör denne emellertid erhålla den bästa möjliga utbildning och således ingalunda sämre lärare än andra.

Chefens för sjökrigsskolan framställning i hvad den afser förbättrade löneförmåner för skolans lektorer synes mig därför i allo böra vinna bifall. I sammanhang härmed torde emellertid den redan nu såsom villkor för uppbärande af visst lönetillägg meddelade bestämmelsen, att lärarna vid skolan icke må utöfva lärarverksamhet vid någon privat läroanstalt för inträde i sjökrigsskolan, böra gälla såsom förbud för skolans lektorer.

Förslaget om pension för lektorerna torde få blifva föremål för särskild framställning.

I fråga om regleringen af löneförmånerna för andra civila lärare

vid skolan än lektorer innefattar chefsens för skolan förslag en framställning om förhöjning af den nu till dessa lärare i medeltal utgående ersättningen af ungefär 140 kronor för veckotimme till 185 kronor.

En så stor förhöjning af nämnda löneförmåner synes mig emellertid icke böra ifrågasättas. Medeltalet af ifrågavarande löner utgör för närvarande ungefär 140 kronor för veckotimme, men härtill kommer, att några af dessa lärare under de senaste åren åtnjutit dyrtidstillägg, hvadan, om nu aflöningen sattes lägre än till 150 kronor för veckotimme, en del af dem skulle erhålla afsevärdt mindre än de under senaste åren uppburit. Högre än till 150 kronor för veckotimme synes emellertid icke förevarande aflöning böra bestämmas. Det är visserligen att märka, att ifrågavarande lärare, som äfven meddela undervisning i de högre klasserna i sjökrigsskolan, icke böra jämföras med extra lärarna i de allmänna läroverken, hvilka hufvudsakligen torde undervisa i dessa läroverks lägre klasser, men då dessa senare endast aflönas med 100 kronor för veckotimme, synes den skillnad, som sålunda skulle uppkomma i aflöning mellan dessa och ifrågavarande lärare i sjökrigsskolan eller 50 kronor för veckotimme, vara tillräcklig för att motsvara de högre fordringar, som måste ställas å de sistnämnda. I likhet med chefen för sjökrigsskolan anser jag därjämte, att till vinnande af en rättvisare fördelning af det nu till ifrågavarande lärare utgående beloppet bestämmelse bör meddelas om, att aflöningen till dem alla skall utgå efter 150 kronor för veckotimme. Genom en dylik bestämmelse kommer staten att vid jämförelse med de nu utgående aflöningarna och med inberäkning af nu utgående dyrtidstillägg icke att ökas med mer än 74 kronor.

Jämväl i fråga om de militära lärarna har chefen för sjökrigsskolan föreslagit en förhöjning af de nu utgående arfvodena. Icke heller detta förslag kan jag biträda. I medeltal utgår ersättningen till dessa lärare för närvarande efter ungefär 120 kronor för veckotimme. Detta belopp synes mig icke böra öfverskridas. Däremot delar jag nämnda chefs åsikt att, till vinnande af en rättvisare fördelning af aflöningsbeloppet, detsamma jämväl i fråga om dessa lärare bör utgå efter detta medeltalsbelopp till dem samtliga. Vinner denna min hemställan bifall, kommer icke heller i detta afseende det för ifrågavarande aflöning nu utgående beloppet att öfverskridas med mer än det belopp, som uppkommer till följd däraf att medeltalsbeloppet icke fullt uppgår till 120 kronor, eller med 140 kronor.

Förslaget om att arfvodena för undervisning ombord skola bortfalla och att det nu i sådant afseende utgående beloppet, 900 kronor,

skall fördelas mellan de två kadettofficerare, hvilka eljest icke skulle erhålla något arvode, finner jag däremot böra bifallas.

Mot den föreslagna löneförhöjningen till dem, som i nu gällande stat äro upptagna under rubriken »öfrig personal», har jag icke annat att erinra, än att, då skolans vaktmästare redan nu åtnjuter en aflöning af 800 kronor jämte fri bostad, anledning icke synes föreligga att vidtaga höjning af detta belopp.

Förslaget att öka anslaget till extra undervisning med 1,000 kronor finner jag mig böra biträda.

Slutligen finner jag, lika med chefen för sjökrigsskolan, medgifvande böra utverkas att få använda terminsafgifter af elever vid skolan till bekostande af parallellklasser, därest det skulle befinnas nödvändigt att inrätta sådana. Med det stora elevantal, som under de närmaste åren torde erfordras vid skolan för att kunna fylla officersbehovet, lär det för undervisningens behöriga skötande blifva nödvändigt att understundom dela någon eller några af skolans klasser i två. Det ökade arbete för skolans lärare, som häraf varder en följd, måste naturligen medföra ökade arvoden i enlighet med den af mig redan angifna beräkningsgrunden. I öfverensstämmelse härmed böra emellertid skolans lektorer icke äga rätt till dylik godtgörelse, enär de utan dylik rätt böra vara underkastade den ökade tjänstgöringsskyldighet, som kan varda stadgad. För öfriga lärares aflönande erfordras däremot medel. Då likväl anordnandet af parallellklasser synes behöfva blifva endast af tillfällig natur, torde det vara lämpligt att, såsom förslaget blifvit, till berörda kostnaders betäckande anlita elevernas terminsafgifter. I sammanhang härmed torde dock böra stadgas, att dessa icke må för ordinarie elev höjas utöfver det nu utgående beloppet af 75 kronor för termin.

Med afseende å hvad chefen för sjökrigsskolan yttrat i fråga om kostnaderna för de föreslagna mariningenjörkadetterna har jag icke annat att erinra än att, då, enligt min åsikt, de militära lärarna icke böra erhålla mer än 120 kronor för veckotimme, det af bemälde chef upptagna beloppet af 900 kronor till dessa lärare bör nedsättas till 720 kronor, i följd hvaraf det för år 1906 i anledning af undervisningen åt mariningenjörkadetterna erforderliga beloppet uppgår till allenast 650 kronor.»

Under *tionde hufvudtiteln* har Kungl. Maj:t i nionde punkten föreslagit, att Riksdagen, under förutsättning af bifall till det under femte

hufvudtiteln framlagda förslaget om förbättrade löneförmåner för lektorerna vid sjökrigsskolan, måtte medgifva

a) att lektor vid sjökrigsskolan, som ingår på den nya lönestaten eller som utnämnes, efter det kungörelse i ämnet utkommit, skall hafva rättighet och skyldighet att vid uppnådda 65 lefnadsår och 35 tjänstår med pension från allmänna indragningsstaten från tjänsten afgå, Kungl. Maj:t dock obetaget att låta med afskedet anstå, därest och så länge den pensionsberättigade pröfvas i tjänsten kunna på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna;

b) att pensionsbeloppet skall utgöra ofskortad lön;

c) att lektor skall vid inträde å den nya lönestaten vara skyldig underkasta sig de förändrade bestämmelser rörande pensionering, som kunna varda stadgade; samt

d) att, intill dess ny allmän författning angående civila tjänstinnehafvares rätt till pension träd i kraft, å lektors löneförmåner skall för en hvar afgå och åt statsverket besparas följande belopp, nämligen:

i första lönegraden	100 kronor
i andra »	115 »
i tredje »	130 »
i fjärde »	145 »
i femte »	160 »

Då detta förslag i vissa fall innebär vilkor för ifrågavarande lärares uppförande å den nya lönestaten, har utskottet till behandling företagit förslaget i sammanhang med nu föreliggande löneregleringsfråga.

I detta ämne har chefen för sjöförsvarsdepartementet till förut åberopade statsrådsprotokollet anført följande:

»Vid fråga om reglerandet af utgifterna under riksstatens femte hufvudtitel för år 1906 har jag redan förut denna dag hemställt, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att medgifva förbättrade löneförmåner för lärarna vid sjökrigsskolan. Jag har därvid lämnat en redogörelse för en af chefen för sjökrigsskolan aflåten ämbetsskrifvelse af den 11 november nästlidna år, såvidt densamma rörde nämnda löneförbättring, samt tillika omförmålt, att bemålde chef, då lektorerna vid sjökrigsskolan i afseende på ekonomiska villkor borde i allo likställas med lektorerna vid de allmänna läroverken och vid högre lärarinneseminariet, ansett, att förstnämnda lektorer borde tillerkännas pension å allmänna indragningsstaten att utgå efter samma grunder som för de senare. Därvid har jag emellertid erinrat, att förslaget om pension för sjökrigsskolans lektorer syntes böra blifva föremål för särskild framställning.

I enlighet härmed anhåller jag nu att få redogöra för bemålde chefs skrifvelse i hvad den afser nämnda pensionsfråga.

Han har därvid erinrat, hurusom för närvarande lektorerna vid sjökrigsskolan icke åtnjöte rätt till pension.

Redan år 1886 hade emellertid lektorerna vid sjökrigsskolan anhållit att blifva likställda med lektorerna vid statens allmänna läroverk med afseende å, bland annat, jämväl rätt till pension och i en med anledning häraf gjord framställning till 1888 års riksdag hade hemställts, att sådan rätt måtte blifva dem tillerkänd. Denna framställning hade dock icke blifvit af Riksdagen bifallen. Vid ärendets behandling hade statsutskottet anfört, att förslaget icke syntes böra tagas i betraktande annorledes än i sammanhang med eller efter pröfning af den ännu olösta frågan om de allmänna läroverkens omorganisation.

Frågan om pensionsrätten hade emellertid år 1898 ånyo dragits under Riksdagens pröfning. I nådig proposition till denna riksdag hade nämligen, sedan fyra lektorer vid sjökrigsskolan till Eders Kungl. Maj:t inlämnat en af chefen för skolan tillstyrkt skrifvelse om rätt för de ordinarie lärarna till pension från allmänna indragningsstaten enligt samma grunder som motsvarande tjänstemän vid de allmänna läroverken, hemställts, att sådan rätt måtte varda dem beviljad.

Dessförinnan hade statskontoret i ärendet afgifvit underdånigt utlåtande, hvori ämbetsverket förklarat sig icke kunna finna någon giltig anledning, hvarför icke de vid sjökrigsskolan fast anställda lektorerna skulle få komma i åtnjutande af en förmån, hvilken tillförsäkrats såväl deras vederlikar vid de allmänna läroverken som öfverhufvudtaget alla andra med dem jämförliga ordinarie lärare vid statens läroanstalter såsom t. ex. navigationsskolorna, tekniska högskolan, Chalmers tekniska läroanstalt, tekniska elementarskolorna, farmaceutiska institutet och veterinärinstitutet m. fl., hvarför statskontoret, under erinran att frågan om lektorernas vid sjökrigsskolan rätt till pension icke syntes behöfva ställas i något direkt beroende af lönerегleringsfrågan, tillstyrkt nådig proposition af hufvudsakligen samma innehåll som den till 1888 års riksdag afgifna

Riksdagen hade emellertid vidhållit sin år 1888 uttalade åsikt, att lönerегlering och pensionering för sjökrigsskolans lektorer borde vara beroende af frågan om lönerегlering för de allmänna läroverkens lärare och hade ej bifallit Eders Kungl. Maj:ts framställning.

Sedan emellertid genom 1904 års riksdags beslut frågan om de allmänna läroverkens omorganisation och regleringen af dess lärarpersonals löneförmåner vunnit sin definitiva lösning, syntes tidpunkten vara inne att äfven reglera sjökrigsskolans stat.

Chefen för sjökrigsskolan hade därför nu velat ånyo bringa spörsmålet om lönerreglering för skolans lärare under ompröfning och i sammanhang därmed frågan om pension för dess lektorer, därvid han, hvad lektorerna anginge, låtit sig ledas af det gamla, från alla håll mer eller mindre direkt såsom rättvist erkända önskemålet, nämligen deras likställighet med de allmänna läroverkens lektorer.

Efter att därefter hafva lämnat en redogörelse för de för lektorerna vid skolan fastställda kompetensvillkor, deras undervisningsskyldighet m. m., hvilken redogörelse blifvit af mig återgifven i min förut omnämnda underdåniga framställning om förbättrade löner för lärarna vid sjökrigsskolan, har chefen för skolan hemställt, att framställning måtte göras till nästkommande riksdag såväl i nyssnämnda lönefråga som i fråga om pension för lektorerna; och har han i dessa häuseenden jämväl afgifvit förslag.

Detta förslag har, i hvad detsamma afser nu föreliggande pensionsfråga, affattats i öfverensstämmelse med de för lärare vid de allmänna läroverken numera gällande nya pensionsbestämmelser med undantag dock däraf, att, enligt förslaget, ifrågavarande lektorer skulle vara skyldiga att afgå vid 65 lefnadsår och 35 tjänstår utan att kunna erhålla tillstånd att få i tjänsten kvarstå.

Marinförvaltningen, hvars utlåtande i ärendet infordrats, har förklarat sig intet hafva att erinra vid det sålunda framställda förslaget.

Sedermera har statskontoret den 15 december 1904 afgifvit underdånigt utlåtande i ärendet i hvad detsamma afser pensionering af lärarna vid sjökrigsskolan.

Statskontoret har därvid anført, att likasom de för lektorerna vid sjökrigsskolan föreslagna aflöningsförmåner, för såvidt de bestode i lön och tjänstgöringspenningar, vore detsamma, som blifvit genom nådiga kungörelsen den 27 augusti 1904 fastställda för lektorerna vid rikets allmänna läroverk, så anslöte sig de utaf chefen för sjökrigsskolan föreslagna pensionsbestämmelserna i allo till hvad, som genom nyssberörda nådiga kungörelse blifvit i sådant afseende stadgadt beträffande lektorerna vid de allmänna läroverken, dock att den sistnämnda lektorer eventuellt tillkommande förmånen att kunna få efter uppnådd pensionsålder i tjänsten kvarstå uteslutits.

I fråga om beredande af pensionsrätt åt de vid sjökrigsskolan anställda lektorerna hade, såsom jämväl i skolchefens framställning erinrats, statskontoret tidigare, eller år 1897, haft tillfälle att yttra sig och hade då tillstyrkt, att dessa lektorer måtte förklaras berättigade att från allmänna indragningsstaten erhålla pension enligt samma grunder,

som då vore eller sedermera kunde blifva bestämda för deras vederlikar vid de allmänna läroverken. Nu förevarande förslag till pensionsreglering innebure, såsom redan påpekats, att göra sjökrigsskolans lektorer i pensionshänseende likställda med lektorerna vid de allmänna läroverken; och då detta fortfarande syntes statskontoret vara en riktig lösning af frågan, hade statskontoret alltså funnit sig böra understödja skolchefens förslag, i hvad detsamma utgjorde föremål för yttrande af ämbetsverket.

Såsom jag redan framhållit i min underdåniga framställning under femte hufvudtiteln i fråga om förbättrade löneförmåner för sjökrigsskolans lärare, synas skolans lektorer i lönehänseende böra likställas med lektorerna vid de allmänna läroverken. För att likställigheten måtte blifva fullständig — och skolans intresse att erhålla lika goda lärarkrafter som de allmänna läroverken synes mig kräfva detta — torde emellertid lektorerna vid sjökrigsskolan jämväl i pensionshänseende böra komma i åtnjutande af samma förmåner som de allmänna läroverkens lektorer. Ett eftergifvande af detta likställighetskraf i något hänseende, och icke minst i fråga om pension, synes mig icke kunna äga rum utan att sjökrigsskolan utsättes för fara för att icke kunna meddela lika god undervisning som de allmänna läroverken.

I öfverensstämmelse med denna min åsikt torde äfven lektor vid sjökrigsskolan böra kunna medgifvas att efter uppnådda 65 lefnadsår och 35 tjänstår få i sin tjänst kvarstå, därest och så länge han pröfvas i tjänsten kunna på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna.

Då chefens för sjökrigsskolan förslag uti förevarande hänseende i öfrigt är affattadt i full öfverensstämmelse med hvad som redan gäller för lektorer vid de allmänna läroverken, har jag mot detsamma icke eljest något att erinra.»

Ehuru läsårets längd vid sjökrigsskolan icke oväsentligt, nämligen med nära 10 veckor, understiger längden af läsåret vid de allmänna läroverken, har utskottet ansett sig böra i hufvudsak biträda Kungl. Maj:ts nu förevarande framställningar om reglering af lärarnes vid sjökrigsskolan aflönings- och pensionsförmåner hvilka framställningar hvad lektorerna angå, afse dessas likställighet med de allmänna läroverkens lektorer.

*Utskottets
yttrande.*

Utskottet anser dock det för lektorerna vid sjökrigsskolan föreslagna hyresbidraget af 700 kronor, att utgå af kadetternas terminsavgifter, icke böra ifrågakomma då, enligt den af Riksdagen fastställda stat för elementarlärarne, lektorer icke beviljats hyresbidrag af statsmedel.

Beträffande den såsom villkor för åtnjutande af aflöning å sjökrigsskolans stat intagna bestämmelsen därom att, förutom tjänst å rikets, Riksdagens eller kommuns stat, ej heller annan tjänstebefattning må med tjänst å ifrågavarande stat förenas, med mindre den anses icke vara hinderlig för fullgörandet af tjänstgöringen vid sjökrigsskolan, har utskottet ansett det böra framhållas, att i detta sammanhang uttrycket »annan tjänstebefattning» bör anses i sig inbegripa hvarje stadigvarande eller regelbundet återkommande, aflönadt uppdrag, som af bolag lämnas.

Vid bifall till hvad utskottet under punkten 1:o) af detta utlåtande föreslagit ifråga om mariningenjörlevernans utbildning bör ur den föreslagna staten för sjökrigsskolan utgå vissa däri upptagna kostnader för undervisning å mariningenjörlinjen och i anledning däraf statens slutsumma minskas med 650 kronor.

Utskottet, som icke haft något att erinra mot hvad Kungl. Maj:t i öfrigt under ifrågavarande punkt af föreliggande hufvudtitel föreslagit och jemväl anser sig böra biträda Kungl. Maj:ts omförmälda förslag i punkt 9 af tionde hufvudtiteln, får alltså hemställa,

I. att Riksdagen må medgifva, att för lärare och öfrig personal vid sjökrigsskolan må bestämmas följande löneförmåner att gälla från och med år 1906:

a) för lektor: fem lönegrader å 1) 2,600 kronor, 2) 2,950 kronor, 3) 3,300 kronor, 4) 3,650 kronor, 5) 4,000 kronor jämte tjänstgöringspenningar å respektive 1,400, 1,550, 1,700, 1,850 och 2,000 kronor;

b) att lektor skall vara underkastad den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller jämkning i åligganden, som kan varda stadgad;

c) att med ordinarie lektorsbefattning icke må förenas annan tjänst å rikets, Riksdagens eller kommuns stat, ej heller annan tjänstebefattning, med mindre den vid pröfning i stadgad ordning befinnes icke vara hinderlig för fullgörandet af tjänstgöringen vid sjökrigsskolan, hvarjämte lektor icke må utöfva lärareverksamhet vid någon privat läroanstalt för inträde i sjökrigsskolan;

d) att tjänstgöringspenningar skola beräknas utgå för tiden från och med september till och med april månad och utbetalas med en åttondel i månaden under

nämnda tid samt att tjänstgöringspenningar icke få af tjänstens innehafvare uppbäras, under det han åtnjuter full tjänstledighet, utan skola för denna tid utgå till den, som förrättar tjänsten;

e) att lektor, som af sjukdom hindras att sin befattning förrätta, äger uppbära hela lönen, men att den, som undfår ledighet för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter eller särskilda uppdrag eller från tjänstgöring i behörig ordning afstänges eller eljest är lagligen förhindrad att befattningen sköta, kan förpliktas att under ledigheten utöfver sina tjänstgöringspenningar afstå så mycket af lönen, som för befattningens uppehållande erfordras eller eljest pröfvas skäligt;

f) att uppflyttning från lägre till högre lönegrad må för lektor äga rum efter förloppet af fem år, därest han under mer än fyra femtedelar af den tjänstgöringstid, som erfordras för att vinna nämnda uppflyttning, med nit och skicklighet bestridt sin egen eller på grund af förordnande annan statens tjänst eller ock fullgjort annat offentligt uppdrag;

g) att, därest ordinarie adjunkt vid allmänt läroverk blir utnämnd till lektor vid sjökrigsskolan och redan intjänat högre aflöning än lektors begynnelse-aflöning, honom skola omedelbart tillgodoföras så många ålderstillägg som lektor, att hans aflöning i sistnämnda befattning blir lika hög som den aflöning, han senast åtnjöt som adjunkt; skolande, där adjunkt vid befordran till lektor icke erhåller högre aflöning än den, han som adjunkt uppburit, för uppflyttning i närmast högre lektorslönegrad honom tillgodoräknas den tid, hvarunder han innehaft adjunktsbefattningen, efter det han i denna befattning senast uppflyttades till högre lönegrad;

h) att vid uppflyttning i högre lönegrad den högre aflöningen icke får tillträdas förr än vid början af kalenderåret näst efter det, hvarunder den stadgade tjänsteåldern blifvit uppnådd;

i) att lektor, som, då han intjänat stadgad tid för erhållande af aflöningsförhöjning, redan uppnått den

lefnads- och tjänsteålder, som berättigar honom till pension, icke må samma förhöjning tillträda;

k) att lektor vid sjökrigsskolan, som ingår på den nya lönestaten eller som utnämnes efter det kungörelse i ämnet utkommit, skall hafva rättighet och skyldighet att vid uppnådda 65 lefnadsår och 35 tjänst-år med pension från allmänna indragningsstaten från tjänsten afgå, Kungl. Maj:t dock obetaget att låta med afskedet anstå, därest och så länge den pensionsberättigade pröfvas i tjänsten kunna på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna;

l) att pensionsbeloppet skall utgöra oafkortad lön;

m) att lektor skall vid inträde å den nya lönestaten vara skyldig underkasta sig de förändrade bestämmelser rörande pensionering, som kunna varda stadgade;

n) att, intill dess ny allmän författning angående civila tjänstinnehafvares rätt till pension trädtt i kraft, å lektors löneförmåner skall för en hvar afgå och åt statsverket besparas följande belopp, nämligen:

i första lönegraden	100 kronor
i andra »	115 »
i tredje »	130 »
i fjärde »	145 »
i femte »	160 »

o) att lektorer vid de allmänna läroverken, lärare vid högre lärarinneseminariet och lärare vid folkskoleseminarierna må, vid öfvergång till sjökrigsskolan, för tillgodonjutande af aflöning i högre lönegrad räkna sig till godo föregående tjänstgöring såsom ordinarie lärare enligt enahanda grunder, som här ofvan blifvit stadgade;

p) att de i kungl. cirkulären den 1 juni 1877 och 18 maj 1878 omförmälda docenter vid universitetet må äga att efter utnämning till lektor vid sjökrigsskolan för uppflyttning i högre lönegrad räkna sig till godo den tid, dock ej utöfver tre år, de med nit och skicklighet deltagit i undervisningen vid universitetet, såvidt de vunnit behörighet till anställning vid allmänt läroverk;

q) att det antal lönetursår, som ordinarie och extra ordinarie lärare vid de allmänna läroverken, folkskoleseminarierna och högre lärarinneseminariet samt docenter vid universiteten och lärare vid enskilda läroverk intjänat vid utgången af år 1904, äfvensom de motsvarande år, som vikarierande lektor vid sjökrigsskolan då tjänstgjort, må honom tillgodoräknas såsom lektor vid sjökrigsskolan;

r) att till lärare i icke militära ämnen, som ej är lektor, skall utgå arfvode beräknadt för år efter 150 kronor för undervisningstimme enligt faställd undervisningsplan i veckan och till lärare i militära ämnen dylikt arfvode efter 120 kronor för undervisningstimme i veckan;

s) att för adjutant (kadettofficer) och biträdande läraren i gymnastik och vapenföring (kadettofficer) skall utgå ett årligt arfvode till hvardera af 450 kronor; samt

t) att arfvodena till läkare, redogörare, portvakt och dräng eller städerska höjas med i afrundade tal 15 procent af nu utgående arfvoden;

II. att Riksdagen må medgifva, att Kungl. Maj:t af inflytande terminsafgifter, hvilka dock ej må öfverskrida 75 kronor för hvarje ordinarie elev, må, i den mån tillfälliga parallelklasser blifva nödvändiga, bestrida häraf orsakade extra kostnader;

III. att Riksdagen må godkänna det vid detta utlåtande fogade förslag till stat för sjökrigsskolan (bil. n:o 6); samt

IV. att Riksdagen må höja anslaget till sjökrigsskolan från 33,540 kronor till 46,265 kronor, eller med 12,725 kronor;

Vid bifall till hvad utskottet i denna punkt föreslagit kommer anslaget till undervisningsverken att i sin helhet höjas från 71,890 kronor till 84,615 kronor.

Kustartilleriet.

Aflöning för kustartilleriets personal.

Ang. höjning
af anslaget
till aflöning
för kust-
artilleriets
personal.
[7].

8:o) Uti punkten 7 af denna hufvudtitel har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen

dels att godkänna stat för kustartilleriet af den lydelse, bilagan n:o 9 vid förberörda statsrådsprotokoll öfver sjöförsvarsärenden den 14 januari innevarande år utvisade,

dels ock att i riksstaten för år 1906 höja anslaget till aflöning för kustartilleriets personal från 1,007,686 kronor till 1,081,360 kronor 50 öre eller med 73,674 kronor 50 öre.

Departementschefen har i denna fråga anfört följande:

»Uppå framställning af Eders Kungl. Maj:t beslöt Riksdagen år 1901, att kustartilleriet skulle bestå af följande militära personal:

- 1 chef för kustartilleriet (generalsperson),
- 2 öfverstar och regementschefer,
- 2 öfverstlöjtnanter,
- 6 majorer,
- 21 kaptener af 1:a klassen,
- 17 kaptener af 2:a klassen,
- 34 löjtnanter,
- 17 underlöjtnanter,
- 50 styckjunkare (flaggjunkare, flaggmaskinister),
- 104 sergeanter (stabstrumpetare, maskinister, rustmästare),
- 166 manskap i 1:a lönegraden,
- 402 » i 2:a »
- 206 » i 3:e »
- 540 » i 4:e »

Enligt det af den s. k. kustartillerikommittén uppgjorda förslag, hvilket i hufvudsak legat till grund för Eders Kungl. Maj:ts berörda framställning, skulle uppsättningen af kustartilleriet äga rum under särskilda perioder, till dess detsamma år 1908 skulle erhållit den från början afsedda numerären. I enlighet med denna plan skedde första uppsättningen af kustartilleriet vid 1902 års början och den första ökningen af personalen vid 1904 års ingång. Den för sistnämnda år

beslutade staten, hvilken i nu förevarande afseende gäller jämväl för år 1905, upptager följande militära personal:

1	chef för kustartilleriet,	
2	öfverstar,	
2	öfverstlöjtnanter,	
4	majorer,	
15	kaptener af 1:a klassen,	
13	kaptener af 2:a klassen,	
28	löjtnanter,	
15	underlöjtnanter,	
48	underofficerare af 1:a graden,	
100	» » 2:a »	
146	manskap i 1:a lönegraden,	
342	» i 2:a »	
226	» i 3:e »	
600	» i 4:e »	

Enligt kustartillerikommitténs förslag och den vid 1901 års statsverksproposition fogade tablå öfver stampersonalens vid kustartilleriet uppsättning skulle med år 1906 den tredje uppsättningsperioden ingå. Därvid skulle tillkomma 1 major, 3 kaptener af 1:a klassen, 2 kaptener af 2:a klassen, 3 löjtnanter, 1 underlöjtnant, 2 styckjunkare och 4 sergeanter vid artilleriafdelningen samt 20 man i 1:a lönegraden och 60 i 2:a lönegraden vid minörafdelningen, under det att samtidigt vid sistnämnda afdelning manskapet i 3:e lönegraden skulle minskas med 20 och i 4:e lönegraden med 60.

Uti skrifvelse till marinförvaltningen, hvilken skrifvelse af nämnda ämbetsverk bilagts dess underdåniga skrifvelse den 27 september 1904 angående utgifterna under riksstatens femte hufvudtitel för år 1906, har chefen för kustartilleriet med erinran om de sålunda redan uppgjorda förslagen för kustartilleriets uppsättning vidare anført, att, sedan kustartillerikommittén afgifvit sitt berörda betänkande, förhållanden inträdt, hvilka gjorde, att han finge påyrka en ökning af kustartilleriets personal utöfver det för år 1906 afsedda antal.

Sålunda hade materiel tillkommit, hvilken skulle af kustartilleriet bemannas, och vidare hade erfarenheten visat, att personalen vid maskinist- och handtverksafdelningarna ej vore tillräcklig för att fylla behovet i fredstid af dessa yrkesgrenar. I förra afseendet omnämner chefen för kustartilleriet, bland annat, tillkomsten af gnistsignalstationer, en del

växelstationer för underrättelseväsendet inom kustpositionerna utöfver de af kustartillerikommittén beräknade växelstationerna, sex nya stationer för elektrisk belysning och slutligen torpedbatteriet vid Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning. Beträffande behovet af ökad personal vid maskinist- och handtverksafdelningarna har chefen för kustartilleriet framhållit behöfligheten af att öka antalet vapensmeder, maskinister och eldare.

Den ökning, som med anledning af dessa förhållanden föreslås af chefen för kustartilleriet utöfver hvad af kustartillerikommittén, på sätt redan är nämndt, afsetts för år 1906, utgöres af 4 underofficerare af 1:a graden, 8 underofficerare af 2:a graden samt af manskap 12 i 1:a lönegraden, 18 i 2:a, 13 i 3:e och 11 i 4:e. Härjämte har af chefen för kustartilleriet anmärkts, att tillika erfordrades för en hvar af omförmälda gnistsignalstationer en subalternofficer, samt för torpedbatteriet en kapten och en subalternofficer, hvarvid han emellertid tillika anmärkt, att ökning af subalternofficerare ej borde ifrågakomma förr än efter år 1908, emedan det enligt anställda beräkningar visat sig vara omöjligt att till dess erhålla ens det antal officerare, som enligt 1901 års riksdagsbeslut tilldelats kustartilleriet.

I sin nämnda underdåniga skrifvelse den 27 september 1904 har marinförvaltningen förmålt, att ämbetsverket i fråga om de angifna skälen för den af chefen för kustartilleriet föreslagna personalökningen intet hade att erinra mot hvad af honom anförts vare sig beträffande ökningen af antalet vapensmeder, hvilken jämväl marinförvaltningen ansåge erforderlig såväl i allmänhet för att den dyrbara materielen skulle kunna omsorgsfullt vårdas som särskildt under öfningarna, eller beträffande ökningen af maskinist- och eldareafdelningen, därvid ämbetsverket emellertid icke kunnat ingå i närmare pröfning af personalbehovet för de sex nya stationerna för elektrisk belysning eller för torpedbatteriet. Då nämligen dessa och öfriga af chefen för kustartilleriet omförmälda försvarsanordningars omfång och beskaffenhet, hvarom det icke syntes tillkomma marinförvaltningen att afgifva yttrande, utgjorde förutsättningen för hvarderas behof af bemanning, syntes ej heller detta kunna blifva föremål för bedömande af marinförvaltningen.

Det är tydligt, att den från början framlagda planen för kustartilleriets uppsättning bör om möjligt följas och att afvikelser endast böra ske, därest nya omständigheter, hvilka vid planens uppgörande icke kunde beräknas, tillkommit eller erfarenheter gjorts, som synas nödvändiggör en afvikelse från planen. Bland de af chefen för kustartilleriet omnämnda anledningarna för ökning af personalen utöfver

hvad ursprungligen afsetts synes särskildt anordnandet af torpedbatteriet vid Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning samt behovet af ökning af antalet vapensmeder äfvensom af personal, tillhörande maskinist- och eldareafdelningen, vara af beskaffenhet att på sålunda angifna grunder påkalla en afvikelse från den uppgjorda planen.

Chefen för kustartilleriet har i sin nämnda skrifvelse anført, att han, då någon tvekan väl ej kunde förefinnas, att ifrågavarande torpedbatteri skulle betjänas af kustartilleriet, ansett sig böra upptaga bemanning för detta i sitt förslag, enär batteriet väl senast under år 1906 torde blifva färdigt.

Emedan något förslag till besättningslista för batteriet ännu ej förelåge, upptoge han endast förslagsvis följande personal, nämligen 1 kapten, 1 subalternofficer samt vid maskinist- och eldareafdelningen 4 underofficerare eller underofficerskorpraler, 4 korpraler och 4 2:a kl. eldare och af torpedhandtverkare vid handtverksafdelningen 1 underofficer eller underofficerskorpral och 1 korpral. På grund af ändamålet med torpedbatteriet borde all dess personal vara befintlig redan i fredstid och kunde alltså ingen post fyllas af beväring.

I fråga om vapensmeder har chefen för kustartilleriet anført, att han redan förut framhållit, att en ökning af antalet rustmästare och vapensmeder sannolikt inom kort skulle visa sig vara behöflig. Detta antagande hade ock till fullo bekräftats af den sedan dess vunna erfarenheten, hvilken gäfvade vid handen, att en afsevärd ökning af ifrågavarande personal vore oundgängligen nödvändig, på det att ej blott den dyrbara materielen skulle kunna under fredstid omsorgsfullt handhafvas, hvilket nu lämnade mycket öfrigt att önska, utan äfven för öfningarna erforderlig vapensmedspersonal måtte finnas tillgänglig.

Af utbildad personal, d. v. s. underofficerare, underofficerskorpraler och korpraler, erfordrades 18 rustmästare och vapensmeder. Den uti ifrågavarande hänseende erforderliga ökningen uppginge till 3 underofficerare och underofficerskorpraler, 3 korpraler och 2 3:e kl. kustartillerister.

Beträffande slutligen maskinist- och eldareafdelningen har chefen för kustartilleriet anført, bland annat, att den nuvarande tillgången af maskinpersonal icke medgäfvade hvarken att de genom gällande mobiliseringsinstruktion anbefallda säkerhetspiketerna vid kustpositionerna, hvilka ju ständigt, äfven i fredstid, skulle vara klara att rycka ut, kunde, åtminstone hvad Vaxholm beträffade, på någorlunda tillfredsställande sätt bemannas, eller att kustartilleriets mobilisering, som vore i väsentlig mån beroende af att alla däruti ingående fartygs-

maskiner, ångslupar, lysapparater, tornvridnings- och öfriga maskinerier snarast möjligt komme i verksamhet, kunde med afseende på snabbhet motsvara de allt mer och mer stegrade och oafvisliga anspråken. Genom förändrad sektionsindelning, uppgörandet af bevakningsplaner och under de senaste årens krigsöfningar förvärfvad erfarenhet hade man äfven kommit till tydlig insikt om, att för Karlskrona fästning ett något större antal af kustartilleriet bemannade bevakningsbåtar än det af kustartillerikommittén beräknade vore nödvändigt. Vidare hade Vaxholms kustartilleriregemente icke tillräckligt stor maskinpersonal för att kunna i fredstid på ändamålsenligt och ekonomiskt tillfredsställande sätt sköta sin numera ganska vidlyftiga fartygs- och belysningsmateriel, och intetdera af kustartilleriregementena hade tillräckligt stor dylik personal för att regementsöfningarna, krigs- eller andra samöfningar inom fästningarna skulle kunna präglas af den lifaktiga karaktär och den verksamheten pröfvande omväxling, förutan hvilka sådana slags öfningar till och med kunde förfela med dem afsedt syfte.

Enär med den för regementsöfningarna nu beräknade ökningen icke kunde anstå utan fara för att kustartilleriet hämmades i sin utveckling och enär samma ökning syntes kunna ungefärligen motsvara den för säkerhetspiketerna och för ernäendet af tillräckligt snabb mobilisering erforderliga ökningen, ansåge han sig böra påyrka, att densamma måtte varda i sin helhet uppförd i staten för år 1906.

Den ökning af maskinist- och eldareafdelningen, som chefen för kustartilleriet ur berörda synpunkter ansett erforderlig utöfver hvad han funnit behöflig för torpedbatteriet, utgöres af 9 underofficerare eller underofficerskorpraler, 2 korpraler och en 3:e klass eldare.

Enligt hvad chefen för kustartilleriet vidare anför, borde fördelningen mellan underofficerare och underofficerskorpraler samt mellan de förras båda lönegrader ske med iakttagande af de i staten för kustartilleriet i dess helhet genomförda principerna eller så, att antalet underofficerare och underofficerskorpraler skulle vara lika samt antalet underofficerare af 1:a graden hälften af antalet underofficerare af 2:a graden.

Genomförandet af en utaf honom tillika föreslagen fördelning medförde visserligen i strid med nuvarande bestämmelser, att rustmästare kunde befordras till underofficer af 1:a graden, men detta syntes vara rent af nödvändigt och rättvist, då det vore lika viktigt att erhålla fullt dugliga underofficerare inom vapensmedsycket som att erhålla sådana inom öfriga yrkesgrenar.

Sedan jag anmodat chefen för flottans stab att inkomma med ytt-
rande öfver den af chefen för kustartilleriet sålunda föreslagna ökningen

af personalen på grund af anordnandet af torpedbatteriet samt behovet af ökad antal vapensmeder och personal, tillhörande maskinist- och eldareafdelningen, har stabschefen i ämbetsskrifvelse den 15 november 1904 förmält, att han för att kustartilleriets försvarsmedel skulle kunna hållas uti erforderlig grad af beredskap ansåge en ökning af vissa delar af kustartilleriets personal vara af behovet synnerligen påkallad; han ansåge därför någon annan inskränkning uti den af chefen för kustartilleriet på grund af nämnda tre behof föreslagna personalökning icke lämpligen kunna vidtagas än att den föreslagna ökningen af torpedhandtverkare, nämligen 1 underofficer eller underofficerskorpral och 1 korpral, kunde inskränkas till 1 underofficer eller underofficerskorpral, hvarigenom den föreslagna ökningen skulle minskas med en man i 2:a lönegraden.

Såsom jag redan framhållit, lär någon tvekan icke råda därom, att den ökning af kustartilleriets personal, som enligt den ursprungliga planen skulle äga rum år 1906, då bör komma till stånd. Den ökning, som i sådant afseende bör ske, har jag redan omnämnt.

Hvad beträffar antalet af den personal, som på grund af de utaf mig redan omnämnda, förut icke förutsedda behofven, nämligen torpedbatteriet vid Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning och behofven af ytterligare ökning utaf antalet vapensmeder samt maskinister och eldare, bör tillkomma utöfver hvad från början beräknats, torde detta antal icke behöfva blifva så stort som af chefen för kustartilleriet föreslagits.

Sålunda har han för torpedbatteriet ansett erforderligt 14 man af underofficers- och manskapsgraderna. Såsom af chefen för flottans stab redan anmärkts, torde denna numerär kunna nedsättas till 13. Af chefen för kustartilleriet föreslagen ökning af antalet rustmästare och vapensmeder med 8 torde kunna nedbringas till 6, hvarjämte slutligen vid det förhållande att af de behof, som framhållits för ökande af maskinist- och eldareafdelningen, endast det för närvarande torde behöfva tillgodoses, som nödvändiggöres af fordran på att säkerhetspiketerna vid kustpositionerna alltid skola vara färdiga att rycka ut, den för nämnda personal, oafsedt behovet för torpedbatteriet, föreslagna ökningen med 12 man synes kunna inskränkas till 6 man. Ökningen torde därför endast behöfva uppgå till 25 man i underofficers- och manskapsgraderna.

Dessa synas mig böra fördelas på dessa grader i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de i sådant afseende vid kustartilleriet redan tillämpade principerna, därvid jag, lika med chefen för kustartilleriet, anser rustmästare böra kunna befordras äfven till underofficer af 1:a graden. I enlighet härmed torde ökningen böra utgöras af 2 under-

officerare af 1:a graden och 2 af den 2:a, 7 underofficerskorpraler, 9 man i 2:a lönegraden, 4 i 3:e och 1 i 4:e. Att så få upptagits i de två lägsta lönegraderna beror därpå, att behovet kräfver utbildadt folk.

Chefen för kustartilleriet har vidare föreslagit, att anslaget till rekryteringskostnader måtte ökas från i stat nu upptaget belopp af 22,500 kronor till 25,000 kronor. Den ringa manskapsstyrka, hvartill jag funnit ökningen kunna inskränkas, synes mig dock icke nödvändig-göra en förändring af detta anslags belopp.

Anslaget till inkvarteringsbidrag är i nu gällande stat upptaget till 35,400 kronor. Chefen för kustartilleriet har emellertid anført, att, då enligt skrifvelse från marinförvaltningen samtliga befälsbostäder för Vaxholms kustartilleriregemente blefve färdiga innevarande år, inkvarteringsbidraget för detta regemente endast behöfde beräknas för den i Stockholm ordinarie tjänstgörande personalen. Härtill komme emellertid äfven inkvarteringsbidrag till den föreslagna men från början ej beräknade ökningen af underofficerare, för hvilka inkvartering sannolikt ej kunde beredas i nu befintliga bostadslägenheter.

Med hänsyn till hvad af chefen för kustartilleriet sålunda anförts och då den af mig föreslagna ökningen af underofficerskåren utöfver hvad som borde ske enligt den ursprungliga planen endast utgöres af 4 underofficerare, torde inkvarteringsbidraget för officerare och under-officerare vid kustartilleriet för år 1906 böra upptagas till 22,560 kronor.»

Uti den under punkten 1:o här ofvan omförmälda motionen (n:o 24 i Andra Kammaren) har herr Natt och Dag hemställt, bland annat, att Riksdagen, för att höja fasta lönen till kustartilleriets underofficerskorpraler med 15 kronor i månaden eller 180 kronor för år, måtte öka ifrågavarande anslag med 30,940 kronor till 1,112,300 kronor 50 öre.

*Utskottets
yttrande.*

Kungl. Majts ifrågavarande framställning afser ökning under år 1906 af kustartilleriets personal dels, med tillämpning enligt uppgjord öfvergångsplan af den utaf 1901 års Riksdag godkända organisationen af kustartilleriet, med 10 officerare och 6 underofficerare, dels ock, utöfver nämnda plan på grund af tillkomsten af ytterligare, förut icke afsedda anordningar för kustförsvaret, med 4 underofficerare och 21 man.

Mot förstnämnda ökning af officers- och underofficerspersonalen har utskottet icke annat att erinra än att, då, enligt hvad af statsrådsprotokollet framgår, det anses möta svårigheter att till år 1908 erhålla hela det antal officerare, som enligt 1901 års Riksdags beslut tilldelats kustartilleriet, officerspersonalen icke synes böra under nästkommande år

ökas med mer än 5 officerare. Utskottet anser därför, att Kungl. Maj:ts framställning i denna del på det sätt bifalles, att uti 1906 års stat för kustartilleriet uppföres följande nya beställningar, nämligen 1 kaptensbeställning af 2:a klassen, 3 löjtnants- och 1 underlöjtnantsbeställning samt 6 underofficersbeställningar.

Den ytterligare ökning af kustartilleriets underofficerskår med 4 beställningar, hvarom Kungl. Maj:t nu gjort framställning, samt den föreslagna ökningen af manskapet har utskottet åter icke ansett sig kunna tillstyrka, då nämnda kårer redan nu äro af den omfattning, nämligen 148 underofficerare och 1,314 man, att den förefintliga styrkan synes böra vara tillräcklig till bemanning af jämväl de af departementschefen åberopade nytillkomna försvarsanordningarna.

Däremot har utskottet icke någon erinran med anledning af Kungl. Maj:ts förslag att under nästkommande år, i enlighet med förenämnda öfvergångsplan, uppflytta 80 man vid minörafdelningen i högre lönegrader.

I fråga om herr Natt och Dags berörda motion får utskottet, under åberopande af hvad utskottet här ofvan under punkten 1:o anfört beträffande sagda motion, afstyrka bifall till densamma äfven i hvad den rör kustartilleriet.

Vid bifall till hvad utskottet under denna punkt föreslagit kommer att uppstå en minskning uti de af Kungl. Maj:t föreslagna summorna för lön och dagaflöning åt kustartilleriets personal med följande belopp, nämligen

beträffande officerarna med	kr. 24,265: —
» underofficerarna med	» 6,272: 50
» manskapet »	» 8,714: 50,
hvarförutom det för år 1906 förslagsvis till 22,560 kronor beräknade behovet af inkvarteringsbidrag för officerare, underofficerare och civilmilitärer bör minskas med	
» 2,980: —	
sålunda summa kostnadsminskning	kr. 42,232: —

- Med anledning af hvad sålunda anförts får utskottet hemställa,
att Riksdagen må,
a) öka kustartilleriets officerskår med en kapten af 2:a klassen, 3 löjtnanter och 1 underlöjtnant;
b) öka kustartilleriets underofficerspersonal med 6 beställningar till 154 beställningar, fördelade å olika

grader på sätt det vid detta utlåtande fogade förslag till stat för kustartilleriet (bil. n:o 7) utvisar;

c) afslå den af Kungl. Maj:t föreslagna ökningen af kustartilleriets manskap;

d) afslå herr Natt och Dags ifrågavarande motion i hvad densamma rör kustartilleriet; samt

e) vid bifall till hvad utskottet under mom. a)—d) föreslagit samt med godkännande af förenämnda vid detta utlåtande fogade förslag till stat för kustartilleriet (bil. n:o 7), höja anslaget till aflöning för kustartilleriets personal från 1,007,686 kronor till 1,039,129 kronor, eller med 31,443 kronor.

Beklädnad åt kustartilleriets manskap.

Ang. höjning
af anslaget
till beklädnad
åt kust-
artilleriets
manskap.

9:o) Kungl. Maj:t har i punkten 8:o) af denna hufvudtitel föreslagit Riksdagen att i riksstaten för år 1906 höja reservationsanslaget till beklädnad åt kustartilleriets manskap från 145,704 kronor till 148,035 kronor eller med 2,331 kronor.

[8.]

Härom har departementschefen anfört följande:

»Af det vid statsverkspropositionen till 1901 års riksdag fogade utdrag af statsrådsprotokollet öfver sjöförsvarsärenden för den 11 januari samma år framgår, att vid bestämmande af det erforderliga anslaget till beklädnad åt kustartilleriets manskap jämte sängservis kostnaden åt inkaserneradt manskap beräknats till 108 kronor för beklädnad och 3 kronor för sängservis årligen åt en man. Anslaget upptogs då i riksstaten till 132,384 kronor.

Vid den ökning af ifrågavarande manskaps antal, som beslöts vid 1903 års riksdag, höjdes jämväl nu förevarande anslag i enlighet med de nämnda grunderna och till det belopp, som i bil. A vid statsrådsprotokollet öfver sjöförsvarsärenden den 7 januari 1901 angafs såsom medelsbehovet år 1904, eller till 145,704 kronor. Till detta belopp är anslaget upptaget jämväl i staten för innevarande år.

Då enligt den ursprungliga planen någon ökning af antalet utaf kustartilleriets manskap icke skulle ske för år 1906, har i nämnda bilaga ifrågavarande anslag för sistnämnda år upptagits till samma belopp som för år 1905.

I sin underdåniga skrifvelse den 27 september 1904 angående utgifterna under riksstatens femte hufvudtitel för år 1906 har marinförvaltningen hemställt, att förevarande anslag måtte för år 1906 ökas med det kostnadsbelopp, som efter den nämnda beräkningsgrunden motsvarade den af chefen för kustartilleriet föreslagna tillökningen af kustartilleriets manskap.

Då den af mig föreslagna ökningen af manskapsgraden inskränker sig till 21 man, uppgår den höjning af förevarande anslag, som enligt den nämnda beräkningsgrunden häraf betingas, till ett belopp af 2,331 kronor.»

Därest Riksdagen, på sätt utskottet under punkten 8:o) härofvan föreslagit, afslår den af Kungl. Maj:t föreslagna ökningen af manskapsgraden vid kustartilleriet, bortfaller behovet af den föreslagna höjningen af ifrågavarande anslag, och får utskottet sålunda hemställa

att Riksdagen må i riksstaten för år 1906 uppföra reservationsanslaget till beklädnad åt kustartilleriets manskap till oförändradt belopp, eller med 145,704 kronor.

Naturaunderhåll åt kustartilleriets manskap.

10:o) Uti punkten 9:o) under denna hufvudtitel har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att i riksstaten för år 1906 höja förslagsanslaget till naturaunderhåll åt kustartilleriets manskap från 249,397 kronor till 253,383 kronor eller med 3,986 kronor.

Ang. höjning af anslaget till naturaunderhåll åt kustartilleriets manskap.

[9.]

Departementschefen har härom anfört följande:

»Kostnaden för naturaunderhåll till kustartilleriets manskap antogs i 1901 års beräkningar komma att uppgå till ett belopp af 52 öre per man och dag. Samma beräkningsgrund tillämpades år 1903, då senast en ökning af kustartilleriets manskap beslöts och då ifrågavarande anslag upptogs till ett belopp af 249,397 kronor.

Enligt bilagan A vid statsrådsprotokollet öfver sjöförsvarsärenden den 7 januari 1901 skulle anslaget allt fortfarande upptagas till samma belopp.

I sin underdåniga skrifvelse den 27 september 1904 har marinförvaltningen anfört, att, ehuru nämnda portionspris af 52 öre per man

otvifvelaktigt vore för lågt, ämbetsverket likväl så mycket mindre ansett sig böra nu ifrågasätta annan beräkningsgrund, som på Eders Kungl. Maj:ts pröfning vore beroende af marinförvaltningen afgifvet förslag till ny spisordning för friska under tjänstgöring i land. Marinförvaltningen hemställde därför allenast om äskande hos Riksdagen af den ökning i detta förslagsanslags belopp, som efter den angifna beräkningsgrunden motsvarade ökningen af manskapsnumerären.

Såsom jag redan anförde, skulle enligt det af marinförvaltningen afgifna förslaget till ny spisordning portionspriset komma att uppgå till 54 öre per man och dag, hvarför jag, då samma pris icke syntes böra öfverskrida 52 öre, anmodat marinförvaltningen att inkomma med ett med iakttagande häraf upprättadt nytt förslag till spisordning.

Enligt min åsikt bör därför portionspriset för kustartilleriets manskap allt fortfarande beräknas efter ett pris af 52 öre per man och dag och följaktligen icke företagas annan höjning af ifrågavarande anslag än den, som betingas af den utaf mig föreslagna ökningen af manskapets numerär. Den häraf föranledda höjningen uppgår till ett belopp af 3,986 kronor.»

Under förutsättning att, på sätt utskottet under punkten 8:o) här ofvan hemställt, den af Kungl. Maj:t föreslagna ökningen af kustartilleriets manskap icke vinner Riksdagens bifall, hemställer utskottet,

att Riksdagen må i riksstaten för år 1906 uppföra förslagsanslaget till naturaunderhåll åt kustartilleriets manskap till oförändradt belopp eller med 249,397 kronor.

Kustartilleribevärings vapenöfningar samt beklädnad och ersättning därför.

Ang. tre
inom Andra
Kammaren
väckta
motioner.

11:o) Beträffande de inom Andra Kammaren af herrar *A. Magnusson* i Salstad, *P. Zimdahl* och *S. Nordström* i Höglunda väckta motioner om förhöjd dagaflöning till de värnpliktige tillåter sig utskottet hänvisa till punkten 5:o) här ofvan.

På skäl, som i nämnda punkt angifvits, hemställer utskottet

att Riksdagen, med afslag å herrar Magnussons, Zimdahls och Nordströms ifrågavarande motioner, i

hvad de beröra kustartilleriet, må uti riksstaten för år 1906 uppföra anslaget till kustartilleribeväringsvapenöfningar samt beklädnad och ersättning därför till oförändradt belopp.

Diverse anslag.

Rese- och traktamentspenningar.

12:o) Uti punkten 10 af denna hufvudtitel har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att i riksstaten för år 1906 höja förslagsanslaget till rese- och traktamentspenningar från 31,450 kronor till 34,100 kronor, eller med 2,650 kronor.

Ang. höjning af anslaget till rese- och traktamentspenningar.

[10.]

Departementschefen har beträffande denna framställning erinrat, hurusom enligt den i bilagan A till statsrådsprotokollet den 7 januari 1901 framlagda och vid 1902—1904 årens riksdagar följda plan anslaget till rese- och traktamentspenningar, som för år 1905 utgör 31,450 kronor, skulle för år 1906 höjas med 2,650 kronor eller till 34,100 kronor, och hade marinförvaltningen i sin underdåniga skrifvelse den 27 september 1904 uti förevarande afseende anført, att den nämnda planen fortfarande syntes kunna tillsvidare följas.

Med anledning af hvad sålunda föreslagits får utskottet hemställa,

att Riksdagen må höja förslagsanslaget till rese- och traktamentspenningar från 31,450 kronor till 34,100 kronor eller med 2,650 kronor.

Skrifmaterialier och expenser, ved m. m.

13:o) Kungl. Maj:t har uti punkten 11 af denna hufvudtitel föreslagit Riksdagen att i riksstaten för år 1906 höja förslagsanslaget till skrifmaterialier och expenser, ved m. m. från 132,096 kronor till 141,517 kronor 50 öre eller med 9,421 kronor 50 öre.

Ang. höjning af anslaget till skrifmaterialier och expenser, ved m. m.

Bih. till Riksd. Prot. 1905. 4 Saml. 1 Aft. 6 Häft.

20

[11.]

Uti denna fråga har departementschefen erinrat, hurusom jämväl i afseende å höjning af detta anslag 1902—1904 årens riksdagar tilllämpat den i nyssnämnda bilaga till statsrådsprotokollet framlagda plan. Denna upptog för år 1906 anslaget med ett belopp af 141,532 kronor. Då anslaget för år 1905 utgjorde 132,096 kronor, skulle ökningen för år 1906 uppgå till 9,436 kronor och syntes någon annan afvikelse från den nämnda planen tillsvidare icke böra ske, än som erfordrades för jämnande af hufvudtitelns slutsumma.

På grund af denna framställning får utskottet hemställa,

att Riksdagen må höja förslagsanslaget till skrifmaterialier och expenser, ved m. m. från 132,096 kronor till 141,517 kronor 50 öre eller med 9,421 kronor 50 öre; dock att detta anslags belopp må få jämkas i den mån, som för jämnande af hufvudtitelns slutsumma kan finnas erforderligt.

Handeln.

Lots- och fyrinrättningen med lifräddningsanstalterna.

Ang. anslaget till lots- och fyrinrättningen med lifräddningsanstalterna.

[12].

14:o) Uti punkten 12 under femte hufvudtiteln har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen, att det till lots- och fyrinrättningen med lifräddningsanstalterna erforderliga penningeanslag må upptagas till enahanda belopp, hvartill inkomsten af titeln fyr- och båkmedel beräknats, eller 1,600,000 kronor, och följaktligen, med inberäkning af däri ingående friheter och ersättningar, 409 kronor, utföras med 1,600,409 kronor, eller 100,000 kronor mera än i riksstaten för innevarande år; hvarvid Kungl. Maj:t tillika förutsatt, att de å inkomsttiteln fyr- och båkmedel uppkommande öfverskott fortfarande skulle såsom hittills få användas för de med anslaget afsedda ändamål.

Under erinran, att Kungl. Maj:ts nu gjorda framställning öfverensstämmer med de grunder, som i afseende å ifrågavarande anslag blifvit af föregående riksdagar godkända, får utskottet hemställa,

att, under förutsättning att inkomsttiteln fyr- och båkmedel blifver af Riksdagen beräknad till 1,600,000 kronor, Kungl. Maj:ts förevarande framställning må af Riksdagen bifallas.

Öfriga ordinarie anslag.

15:o) Beträffande öfriga uti riksstaten för innevarande år under femte hufvudtiteln uppförda ordinarie anslag, hvilka icke blifvit här ofvan särskildt omförmälda, hemställer utskottet, Ang. öfriga ordinarie anslag.

att Riksdagen må i riksstaten för år 1906 till oförändrade belopp uppföra samtliga de ordinarie anslag under denna hufvudtitel, i afseende å hvilka utskottet icke här ofvan framställt särskilda förslag.

Extra anslag.

Flottan.

Nyanskaffning af krigsfartygsmateriel.

16:o) Kungl. Maj:t har uti punkten 13 af femte hufvudtiteln föreslagit Riksdagen att *till nyanskaffning af krigsfartygsmateriel* bevilja på extra stat för år 1906 ett anslag af 6,460,900 kronor. Ang. anslag till nyanskaffning af krigsfartygsmateriel. [13].

Departementschefen har beträffande denna framställning till statsrådsprotokollet anfört följande:

»Riksdagen har till nybyggnad af en *1:a kl. pansarbåt*, hvarför kostnaden i sin helhet med en andra ammunitionsutredning, på sätt framgår af mitt yttrande till statsrådsprotokollet den 12 januari 1903, beräknats till 7,085,800 kronor, anvisat dels år 1903 ett belopp af 2,000,000 kronor dels år 1904 ytterligare 2,542,900 kronor.

Följaktligen läser, på sätt marinförvaltningen i sin underdåniga skrifvelse den 27 september 1904 hemställt, böra på extra stat för år 1906 äskas för fullbordande af ifrågavarande nybyggnad återstoden af den för samma nybyggnad beräknade kostnaden eller 2,542,900 kronor.

I sina underdåniga skrivelser den 23 september 1902 och den 25 september 1903 har marinförvaltningen hemställt, att till påbörjande af ytterligare en *pansarkryssare* af samma typ som Fylgia måtte af Riksdagen äskas en del af det för fartygets nybyggnad erforderliga beloppet. Marinförvaltningen har därvid framhållit, att nybyggnad af fartyg af

ifrågavarande typ borde fortgå, på det att flottan måtte erhålla den välbehöfliga förstärkning i stridskrafter, som af ifrågavarande slags fartyg med skäl kunde förväntas. Af hänsyn till nödvändigheten att inskränka anslagsäskandena, har jag emellertid funnit mig icke kunna tillstyrka bifall till de af marinförvaltningen sålunda väckta förslag om framställningar till Riksdagen om beviljande af anslag för ifrågavarande ändamål, och hafva samma förslag icke föranlett nådig proposition i ämnet till Riksdagen.

I sin underdåniga skrifvelse den 27 september 1904 har marinförvaltningen nu åter med hänsyn till vikten af att nyanskaffning af fartyg af detta slag ej fördröjdes hemställt, att för påbörjande af en pansarkryssare utaf Fylgias typ måtte vid innevarande års riksdag äskas ett extra anslag af 2,236,800 kronor, utgörande en tredjedel af den för fartygets färdigbyggnad och förseende med, bland annat, två ammunitionsutredningar beräknade kostnaden 6,710,400 kronor.

Väl inseende behovet af flera pansarkryssare för vår flotta, anser jag mig dock med hänsyn till andra, än viktigare anslagsbehof icke heller nu kunna tillstyrka förslag om beviljande af anslag för ifrågavarande ändamål.

Sedan 1901 års riksdag uppå Eders Kungl. Maj:ts förslag beviljat anslag för anskaffning af en jagare, föreslog marinförvaltningen i sin underdåniga skrifvelse den 25 september 1903, att i nådig proposition till 1904 års riksdag måtte göras framställning om anskaffning af ytterligare två jagare, hvar och en med två utredningar artilleriammunition och full utredning af torpeder, till en beräknad kostnad af tillhoppa 2,424,000 kronor att fördelas på två år.

Med hänsyn till andra anslagsbehof ansåg jag emellertid, på sätt framgår af mitt yttrande till statsrådsprotokollet den 12 januari 1904, anslag då icke böra äskas för byggande af mer än ytterligare en jagare samt medel för år 1905 endast behöfva anvisas för betäckande af halfva kostnaden för densamma eller således 606,000 kronor. Uppå Eders Kungl. Maj:ts i enlighet härmed gjorda framställning blef i det af 1904 års riksdag för nyanskaffning af krigsfartygsmateriel beviljade extra anslaget jämväl nyssnämnda belopp 606,000 kronor inräknadt.

I öfverensstämmelse med marinförvaltningens framställning torde nu till fullbordande af den påbörjade jagaren på extra stat för år 1906 böra äskas ett anslag af 606,000 kronor.

Marinförvaltningen har i sin underdåniga skrifvelse den 27 september 1904 vidare anført, att ämbetsverket fortfarande ansåge, att den brist på rekognosceringsfartyg, som för närvarande vore rådande

inom flottan, ovillkorligen borde afhjälpas och att det af 1901 års sjökrigsmaterielkommitté föreslagna antalet jagare icke vore för högt beräknadt utan syntes vara det minsta, som behofvet kräfde. Då därjämte ifrågasvarande fartygstyp, som äfven vore afsedd att jaga och förstöra torpedbåtar och att uppträda såsom sjögående torpedbåt, efter hvad erfarenheten visat, på ett synnerligen tillfredsställande sätt motsvarat de förväntningar, man vid anskaffandet af den första jagaren ansett sig kunna ställa på fartyg af detta slag, ansåge sig ämbetsverket, på det att det nödvändiga antalet dylika fartyg måtte hinna anskaffas något så när inom beräknad tid, böra föreslå, att till 1905 års riksdag framställning måtte göras om anskaffande af ytterligare två jagare, hvardera med två utredningar artilleriammunition och full utredning af torpeder, till en beräknad kostnad af 2,424,000 kronor att fördelas på två år, hvadan således till påbörjande och utförande intill hälften utaf två fartyg af nämnda typ borde, enligt marinförvaltningens förslag, äskas för år 1906 ett extra ordinarie anslag af 1,212,000 kronor.

Enligt det utlåtande, som afgifvits utaf den af marinförvaltningen åberopade sjökrigsmaterielkommittén, borde vid 1906 års slut finnas färdigbyggda fyra jagare.

På sätt framgår af mitt yttrande till statsrådsprotokollet den 12 januari 1904 hade högste befälhafvaren för 1903 års kusteskader i den af honom afgifna rapport anført, att jagaren Mode, som då för första gången deltagit i eskaderöfningarna, visat sig icke blott såsom ett för våra förhållanden mycket lämpligt snabbgående mindre rekognosceringsfartyg utan äfven som en synnerligen farlig motståndare för torpedbåtarna. Af detta och äfven andra anförda skäl ansåge högste befälhafvaren, att denna fartygstyp i allt väsentligt vore ägnad att väl fylla en hittills varande lucka inom sjöförsvarets materiel och att erforderligt antal fartyg af denna typ så snart ske kunde borde anskaffas.

Äfven högste befälhafvaren för 1904 års kusteskader har i fråga om jagare anført, att han, oaktadt ett fullgiltigt omdöme om ifrågasvarande typs värde svårigen kunde afgifvas, förr än man sett jagarnas uppträdande i större förband, icke tvekade att på grund af jagaren Modes egenskaper af snabbhet, sjöduglighet och styrka tillmäta typen den största betydelse som rekognosceringsfartyg, som torpedfartyg mot fiendens större fartyg och som skydd för egen hufvudstyrka, hvarför det förefölle synnerligen önskvärdt, att så snart som möjligt åtminstone en division jagare anskaffades.

Af hvad sålunda blifvit anfördt torde framgå, att det enda fartyg, som vi ännu äga af ifrågasvarande typ, under båda de år, hvari det del-

tagit i eskaderöfningar, visat sig vara af beskaffenhet att mana till ett fortsatt anskaffande af dylika fartyg.

Härförutom anser jag mig böra påpeka, att under det nu pågående kriget mellan Japan och Ryssland de japanska jagarna, hvilka äro byggda fullkomligt lika med de svenska, användts till en mängd olika uppdrag, hvartill man förut icke tänkt sig dessa fartyg vara ägnade, och att de, såvidt jag härom kunnat skaffa mig kännedom, jämväl under synnerligen svåra väderleks- och temperaturförhållanden på ett lysande sätt bestått profven.

Enligt träffadt aftal skall den senast beställda jagaren levereras i augusti månad innevarande år. Vår flotta kommer därefter att äga två jagare, som blifvit byggda vid två af de förnämsta utländska verkstäderna i sådant afseende, och torde därigenom utmärkta modeller erhållas, efter hvilka de nu ifrågasatta kunna byggas inom landet.

I likhet med marinförvaltningen anser jag således, att framställning bör göras till innevarande års riksdag att till påbörjande och fullbordande intill hälften af två jagare, hvardera med två utredningar artilleriammunition och full utredning af torpeder, anvisa på extra stat för år 1906 ett anslag af 1,212,000 kronor.

Enligt af marinförvaltningen efter samråd med chefen för flottans stab afgifvet utlåtande i fråga om den jagare, för hvars påbörjande 1904 års riksdag beviljade medel, skulle, på sätt närmare framgår af mitt yttrande till statsrådsprotokollet den 12 januari 1904, de årliga kostnaderna för ett fartyg af detta slag komma att uppgå till ett sammanlagdt belopp af 100,152 kronor 85 öre. I de beräkningar, som nu af marinförvaltningen efter samråd med stabschefen afgifvits, hafva kostnaderna, med anledning däraf att portionspriset samt den erforderliga höjningen af öfningsanslaget ansetts böra beräknas något högre än förut, antagits komma att med 1,871 kronor 70 öre öfverskrida nämnda belopp.

Det betänkande, som afgafs af 1901 års sjökrigsmaterielkommitté, innehåller i fråga om *torpedbåtar*, bland annat, att vår flotta vore i behof af två torpedbåtstyper, nämligen såväl 1:a kl. som 2:a kl. torpedbåtar.

I sin underdåniga skrifvelse den 23 september 1902 yttrade marinförvaltningen, att väl borde en eller flera torpedbåtar af ungefär samma storlek som våra nuvarande 1:a kl. torpedbåtar byggas hos någon skeppsbyggerifirma i utlandet, på det att de erfarenheter, som kunde vinnas angående sålunda anskaffade torpedbåtar, därefter kunde komma det inhemska torpedbåtbyggandet till godo, men att, då emel-

lertid erfarenheterna i detta afseende icke kunde göra sig omedelbart gällande, helst sålunda anskaffade nya torpedbåtar icke kunde påräknas leveransfärdiga före midten af år 1905, och frågan om vidare byggande af fartyg utaf denna för vårt försvar så viktiga typ icke borde till dess uppskjutas, det inhemska byggandet af 1:a kl. torpedbåtar borde tillsvidare fortgå. I enlighet härmed föreslog marinförvaltningen, under uttalande af önskvärdheten af att en 1:a kl. torpedbåt kunde anskaffas från utlandet, äskande af anslag för år 1904 till byggande af tre torpedbåtar af 1:a kl. och tre torpedbåtar af 2:a kl.

Då beloppet af de medel, som för år 1904 kunde afses för nyanaffning af krigsfartygsmateriel, icke syntes medgifva anskaffande af torpedbåtar i sådan omfattning, som af marinförvaltningen föreslagits, ansåg jag, på sätt framgår af mitt yttrande till statsrådsprotokollet den 12 januari 1903, att denna anskaffning lämpligen kunde begränsas till en 1:a kl. torpedbåt, byggd utom landet för en beräknad kostnad af 455,000 kronor, samt två 2:a kl. torpedbåtar, byggda inom landet, för hvilka kostnaden beräknades till sammanlagdt 400,000 kronor. Eders Kungl. Maj:ts i enlighet härmed gjorda framställning till 1903 års riksdag blef emellertid endast så till vida bifallen, att Riksdagen för anskaffning från utlandet af en 1:a kl. torpedbåt beviljade det härför beräknade beloppet af 455,000 kronor.

I sin underdåniga skrifvelse den 25 september 1903 erinrade marinförvaltningen, att enligt den af 1901 års sjökrigsmaterielkommitté uppgjorda nybyggnadsplanen borde den 1 januari 1906 finnas af 1:a kl. torpedbåtar 24 stycken och af 2:a kl. torpedbåtar 19 stycken, men att, därest nybyggnader ej innan dess kunde åvägabringas, antalet af ifrågavarande slags fartyg endast skulle utgöra, af förstnämnda klass 19 stycken och af den sistnämnda 12 stycken, sedan en till bevakningsbåt ändrad torpedbåt frånräknats. Marinförvaltningen ansåge därför, att hos Riksdagen borde väckas förslag om anskaffning af åtminstone två 1:a kl. torpedbåtar och af sju 2:a kl. torpedbåtar. Härigenom skulle ändock antalet torpedbåtar med tre stycken 1:a kl. båtar understiga det antal, som 1901 års kommitté beräknat böra finnas vid ingången af år 1906. Beträffande kostnaden för ifrågavarande fartyg med två utredningar artilleriammunition och full utredning af torpeder kunde densamma, hvad 2:a kl. torpedbåtar beträffade, beräknas till 200,000 kronor stycket, under det att 1:a kl. torpedbåtar med tillämpning af de förbättringar, som torde kunna blifva att vinna af den i utlandet beställda 1:a kl. torpedbåten, icke kunde beräknas komma att kosta mindre än 400,000 kronor stycket.

Med hänsyn till andra anslagsbehof ansåg jag emellertid, att ifrågavarande anskaffning borde inskränkas till två 2:a kl. torpedbåtar och gjorde Eders Kungl. Maj:t i enlighet härmed framställning till Riksdagen.

I anledning af detta förslag beviljade emellertid Riksdagen medel till allenast en torpedbåt af 2:a kl.

Enligt den af marinförvaltningen åberopade sjökrigsmaterielkommitténs betänkande borde under år 1906 byggas tre torpedbåtar af hvardera utaf ifrågavarande två klasser, hvadan vid 1906 års slut borde finnas 27 stycken 1:a kl. och 22 stycken 2:a kl. torpedbåtar.

Marinförvaltningen anför nu i sitt underdåniga betänkande den 27 september 1904, att, för att vid ifrågavarande tidpunkt kunna uppnå det af omförmälda kommitté såsom nödvändigt ansedda antalet torpedbåtar, erfordrades således nybyggnad af 8 stycken dylika båtar af 1:a kl. och 9 stycken af 2:a kl. Anskaffningskostnaden för dessa fartyg med inberäkning af två utredningar artilleriammunition och full utredning af torpeder hade marinförvaltningen beräknat, för hvarje 1:a kl. torpedbåt till 400,000 kronor och för hvarje 2:a kl. torpedbåt till 200,000 kronor.

Ämbetsverket, som fortfarande ansåge, att nyanskaffning af torpedbåtar borde i möjligaste mån fortgå i den omfattning, som sjökrigsmaterielkommittén i sin nybyggnadsplan föreslagit, och som därjämte hade för ögonen de erfarenheter beträffande torpedvapnets betydelse, hvilka vunnits från nu pågående krig i Ostasien, funne sig häraf manadt att i sin mån verka för detta vapens utveckling i den utsträckning, som dess vikt och betydelse kräfde.

På grund häraf har marinförvaltningen föreslagit, att Eders Kungl. Maj:t behagade af 1905 års riksdag på extra stat för år 1906 äska dels 1,000,000 kronor, eller hälften af totala anskaffningskostnaden, till påbörjande af 5 stycken 1:a kl. torpedbåtar dels ock 1,800,000 kronor, eller totala anskaffningskostnaden för 9 stycken 2:a kl. torpedbåtar, alla fartygen med två utredningar artilleriammunition och full utredning af torpeder.

I händelse af bifall härtill skulle medel finnas för åtminstone det antal 1:a kl. torpedbåtar, som enligt nämnda kommittés förslag bort finnas färdigt vid 1906 års början, och för det antal 2:a kl. torpedbåtar, som bort vara färdigt vid 1907 års början.

På sätt af marinförvaltningen anförts, synes byggande af ett större antal torpedbåtar icke längre böra uppskjutas. Anledningarna till det uppskof, som hitintills ägt rum, hafva varit dels hänsyn till andra an-

slagsbehof i fråga om nybyggnad af krigsfartygsmateriel dels den omständigheten, att man vidkommande byggande af 1:a kl. torpedbåtar velat afvakta leveransen af den 1:a kl. torpedbåt, som blifvit beställd i utlandet, för att vid det fortsatta byggandet af dylika torpedbåtar kunna tillgodogöra sig de förbättringar, som å denna komme att förefinnas. Hvad det förstnämnda skälet beträffar, ifrågasättes icke för år 1906, såsom fallet varit för år 1905, medel för byggande af såväl pansarbåt som pansarkryssare, då den sistnämnda med de för innevarande år anvisade medel varder färdigbyggd, och synes därför från anslags-synpunkt hinder numera icke i lika hög grad som förut böra möta för ett skyndsammare ökande af antalet torpedbåtar, än under de senaste åren ansetts kunna äga rum. Det senare skälet för uppskof eller lämpligheten af att afvakta leveransen af den i utlandet beställda 1:a kl. torpedbåten kommer icke heller att förefinnas vid 1906 års ingång, enär nämnda torpedbåt skall under innevarande år levereras.

Betydelsen för vårt försvar af en stark torpedflotta är så uppenbar och har så ofta blifvit framhållen, att ett ytterligare påpekande däraf icke torde erfordras.

Då kostnaderna för en 1:a kl. torpedbåt äfven med inberäkning af två utredningar artilleriammunition och full utredning af torpeder syntes mig kunna nedbringas under hvad marinförvaltningen i sådant afseende beräknat, anmodade jag ämbetsverket att inkomma med upplysning, till hvilket belopp enligt marinförvaltningens åsikt samma kostnad borde beräknas, därest fartyget byggdes inom landet och särskildt om byggandet skedde vid något af flottans varf.

Till svar härå meddelade marinförvaltningen i ämbetsskrifvelse den 28 oktober 1904, att kostnaden, för det fall att byggandet skule komma att äga rum vid flottans varf, kunde beräknas till 360,000 kronor och, om fartyget skulle byggas vid enskild inländsk verkstad, till 375,000 kronor.

I fråga om det antal torpedbåtar, om hvilkas byggande framställning bör göras till innevarande års riksdag, synes mig nedsättning icke böra ske i hvad marinförvaltningen föreslagit i fråga om 1:a kl. torpedbåtar, i följd hvaraf således jämväl enligt min åsikt förslag bör framläggas för Riksdagen att för år 1906 bevilja medel för gäldande af hälften utaf totala anskaffningskostnaden för 5 stycken 1:a kl. torpedbåtar. Då emellertid samtliga dessa fartyg torde kunna byggas inom landet för sammanlagdt, af marinförvaltningen beräknade 1,800,000 kronor, synas således för år 1906 för ifrågavarande ändamål erfordras allena 900,000 kronor.

Marinförvaltningen har vidare föreslagit, att framställning måtte göras till Riksdagen om byggande af 9 stycken 2:a kl. torpedbåtar. Med hänsyn till andra anslagsbehof nödgas jag emellertid hemställa om att framställning måtte göras om beviljande af medel för år 1906 till byggande af allenast 6 sådana fartyg. På sätt marinförvaltningen föreslagit bör hela kostnaden för ett dylikt fartyg beviljas för samma år. Mot den af marinförvaltningen verkställda beräkning, enligt hvilken hvarje fartyg skulle komma att kosta 200,000 kronor, har jag intet att erinra.

Äfven dessa 6 stycken 2:a kl. torpedbåtar synas mig böra byggas inom landet.

Enligt de beräkningar, marinförvaltningen efter samråd med chefen för flottans stab anställt, nödvändiggör en ny 1:a kl. torpedbåt en ökning af flottans stampersonal med 2 officerare, 2 underofficerare och 17 man af sjömanskåren samt en förhöjning af aflöningsanslaget med 18,672 kronor 80 öre, af beklädnadsanslaget med 1,887 kronor, af anslaget till naturaunderhåll med 4,370 kronor 30 öre, af anslaget till flottans nybyggnad och underhåll med 4,500 kronor samt af öfningsanslaget med 6,972 kronor eller således en ökad årlig kostnad af 36,402 kronor 10 öre. På sätt framgår af mitt yttrande till statsrådsprotokollet den 12 januari nästlidna år hade marinförvaltningen då beräknat de årliga kostnaderna, som skulle blifva en följd af en ny 2:a kl. torpedbåt, till 25,681 kronor 60 öre. Ämbetsverket har nu, likasom ifråga om jagarna, ansett, att behofvet å anslaget till naturaunderhåll och å öfningsanslaget komme att blifva något högre än förut beräknats och till följd däraf antagit den årliga kostnaden för en 2:a kl. torpedbåt komma att uppgå till 26,168 kronor 20 öre..

Under titeln nyanskaffning af krigsfartygsmateriel bör sålunda, enligt min åsikt, på extra stat för år 1906 äskas:

för fullbordande af arbetet å en 1:a kl. pansarbåt	kr. 2,542,900
» » » » » jagare	» 606,000
» påbörjande af två jagare	» 1,212,000
» » » fem 1:a kl. torpedbåtar	» 900,000
» anskaffande af sex 2:a kl. »	» 1,200,000
eller tillhopa kronor 6,460,900»	

Utskottets
yttrande.

Med hänsyn till öfriga stora anslagsbehof under denna hufvudtitel har utskottet funnit kostnaden för nyanskaffning af krigsfartygsmateriel böra för nästkommande år i icke oväsentlig mån begränsas. Dock har

utskottet icke velat motsätta sig Kungl. Maj:ts nu ifrågavarande framställning i hvad densamma afser anvisande af medel till fullbordande af arbetet å en 1:a klassens pansarbåt och en jagare, för hvilka redan beslutade fartyg nu äskats tillhoppa 3,148,900 kronor, utan finner utskottet den åsyftade kostnadsminskningen böra åstadkommas genom inskränkning af det antal öfriga krigsfartyg, för hvilkas nybyggnad Kungl. Maj:t begärt medel. Det synes föreligga så mycket större skäl till varsamhet vid anskaffandet af nya krigsfartyg som, enligt hvad ofvanintagna anförande till statsrådsprotokollet utvisar, hvarje nytt sådant fartyg, så snart det blifvit inrangeradt i flottan, medför betydande årliga kostnader för bemanning, underhåll och öfningar. Berörda årliga kostnader beräknas sålunda uppgå till 102,024 kronor 55 öre för hvarje jagare, 36,402 kronor 10 öre för hvarje torpedbåt af 1:a klass samt 26,168 kronor 20 öre för hvarje torpedbåt af 2:a klass. Den sammanlagda ökade kostnad från nämnda anslag, som skulle uppstå genom anskaffande af hela det antal fartyg, som Kungl. Maj:t nu föreslagit till nybyggnad, skulle sålunda uppgå till 543,068 kronor 80 öre årligen. Utskottet får därför hemställa, att de till nybyggnad föreslagna fartygen minskas med en jagare, tre 1:a klass torpedbåtar och två 2:a klass torpedbåtar. Vid bifall härtill skulle det till nyanskaffning af krigsfartygsmateriel för år 1906 äskade anslaget 6,460,900 kronor kunna nedbringas med $(606,000 + 3 \times 180,000 + 2 \times 200,000)$ 1,546,000 kronor till 4,914,900 kronor.

Utskottet anser sålunda, att för år 1906 bör anvisas till fortsätta af arbetet å en 1:a klassens pansarbåt och en jagare 3,148,900 kronor, till påbörjande af ytterligare en jagare 606,000 kronor och af två 1:a klass torpedbåtar 360,000 kronor samt till anskaffande af fyra 2:a klass torpedbåtar 800,000 kronor eller tillhoppa 4,914,900 kronor, och hemställer alltså,

att Riksdagen må på det sätt bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning, att Riksdagen på extra stat för år 1906 till nyanskaffning af krigsfartygsmateriel beviljar ett anslag å 4,914,900 kronor.

Mobiliseringskaj å varfvet i Karlskrona.

Ang. anslag
till afslutande
af arbetet på
mobiliserings-
kaj å varfvet
i Karlskrona.

17:o) I punkt 14 under denna hufvudtitel har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att *för afslutande af arbetet på mobiliseringskajen å flottans varf i Karlskrona* bevilja på extra stat för år 1906 ett anslag af 199,000 kronor.

[14.]

Departementschefen har ifråga om detta anslag anfört, att enligt det uppgjorda förslaget till en mobiliseringskaj å varfvet i Karlskrona, för hvilket förslag departementschefen närmare redogjort i sitt anförande till statsrådsprotokollet den 11 januari 1902, skulle byggnadsarbetet för densamma kunna utföras i fyra delar. Kostnaden för hela kajanläggningen beräknades till 761,170 kronor. Medel till byggande af de tre första delarna af kajen hade af Riksdagen beviljats för åren 1903, 1904 och 1905 med tillhopa 562,170 kronor. För arbetets fullbordande erfordrades således ytterligare 199,000 kronor.

Med anledning häraf och i enlighet med marinförvaltningens förslag i skrifvelse till Kungl. Maj:t den 27 september 1904 har departementschefen hemställt, att förevarande anslagsbegäran måtte för Riksdagen framställas.

Utskottet hemställer,

att Riksdagen må för afslutande af arbetet på mobiliseringskajen å flottans varf i Karlskrona bevilja på extra stat för år 1906 ett anslag af 199,000 kronor.

Transportmedel å varfven.

Ang. anslag
till anskaff-
ning af trans-
portmedel å
varfven.

18:o) Kungl. Maj:t har under punkten 15 af denna hufvudtitel föreslagit Riksdagen att *för anskaffande af transportmedel för flottans varf* bevilja på extra stat för år 1906 ett anslag af 49,500 kronor.

[15.]

Till statsrådsprotokollet har departementschefen härom anfört följande:

»Högste befälhafvaren för 1898 års kusteskader föreslog, på sätt framgår af mitt yttrande till statsrådsprotokollet den 11 januari 1902, bilagdt samma års statsverksproposition, att flottans stationer måtte sättas i stånd att ombesörja eskaderns kolning, hvilket lättast borde kunna försiggå genom att å stationerna förlägga till kolhållkar ändrade

äldre fartyg och vid behof bogsera dessa till eskaderns kolningsplatser. Varfscheferna förklarade i anledning häraf, att varfven vore i saknad af transportmedel för verkställande af kusteskaderns kolning samt att flottans kolpråmar hvarken vore af den storlek och styrka eller i öfrigt af den beskaffenhet, att de lämpade sig för användning på sätt högste befälhafvaren ifrågasatt.

I underdånig skrifvelse den 24 september 1901 anförde marinförvaltningen, att det vore af största vikt, att vid inträffande mobiliseringstillfälle kolning af flottans fartyg kunde verkställas så fort som möjligt och att sjödugliga kolpråmar för kolning af fartygen äfven under fred vore behöfliga, samt hemställde med anledning häraf, att hos 1902 års riksdag måtte äskas medel till byggande af 3 kolpråmar af järn eller stål, lastande 250 tons vardera, af hvilka 2 skulle tilldelas Karlskrona och en Stockholms varf.

I samma skrifvelse förmålde marinförvaltningen vidare, att varfscheferna jämväl framhållit behovet af ökade ammunitionstransportmedel för underlättande af en hastig mobilisering samt i sådant hänseende hemställt om beredande af medel, varfschefen i Karlskrona för byggande af 3 artilleriammunitionspråmar och varfschefen i Stockholm för anskaffande af 2 dylika pråmar. Marinförvaltningen ansåg emellertid anskaffningen af dessa pråmar kunna fördelas på två år och hemställde därför om äskande af anslag för år 1903 för byggande af 3 pråmar, däraf 2 för Karlskrona varf och 1 för Stockholms varf.

I mitt nämnda yttrande till statsrådsprotokollet anförde jag härjämte, att det vid mobiliseringstillfälle låge stor vikt på en hastig proviantering af stridsfartygen. Vid Karlskrona station rådde fullständig brist på lämpliga transportbåtar för proviantens förande från lastbryggan vid Kungshall till fartygen. De varfsbåtar, som, ehuru för ändamålet olämpliga, under fredstid användes, torde vid mobiliseringstillfälle blifva erforderliga för varfvets eget behof. Marinförvaltningen hade i sin nyssnämnda underdåniga skrifvelse uttalat den mening, att med hänsyn till önskvärdheten af största möjliga snabbhet vid provianteringen det vore lämpligare att för ändamålet anskaffa flera smärre transportbåtar, rymmande 60 dagars proviant för en 1:a klass pansarbåt, än ett fåtal större dylika båtar. Marinförvaltningen hemställde, att medel för byggande af två sådana båtar måtte beredas.

Anslagsbehovet för anskaffande af de utaf marinförvaltningen sålunda föreslagna transportmedel för flottans varf skulle enligt ämbetsverkets beräkning utgöra 177,000 kronor. Af hänsyn till andra anslagsbehof ansåg jag, att ett så stort belopp för ifrågavarande ändamål icke

borde för år 1903 begäras, utan att anskaffningen under sistnämnda år lämpligen borde begränsas till 1 kolpråm för Karlskrona station, 1 ammunitionspråm för hvardera af de två stationerna och 1 provianttransportbåt för Karlskrona station, allt för en sammanlagd kostnad af 78,500 kronor.

Eders Kungl. Maj:ts i öfverensstämmelse härmed gjorda framställning till Riksdagen om beviljande af detta belopp för år 1903 för anskaffande af transportmedel för flottans varf blef af Riksdagen bifallen. Riksdagen anmärkte emellertid därvid, att i afseende å provianttransportbåtarna, hvilka, enligt hvad Riksdagen inhämtat, vore täckta pråmar, afsedda att bogseras, syntes böra tagas under öfvervägande, huruvida icke dylika äfven skulle kunna erhållas genom förhyrning af enskilde tillhörig materiel, så att byggandet för flottans räkning af dylika pråmar skulle kunna inskränkas.

I anledning häraf anbefallde Eders Kungl. Maj:t marinförvaltningen genom nådigt bref den 6 juni 1902 att vid afgifvande af förslag till fortsatt anskaffning af transportmedel för flottans varf taga nämnda fråga under öfvervägande.

Till åtlydnad häraf anmodade marinförvaltningen stationsbefälhafvaren vid flottans station i Karlskrona att efter verkställd utredning inkomma med yttrande rörande möjligheten att vid mobilisering af flottan för Karlskrona stations behof genom förhyrning eller rekvisition af enskilde tillhörig materiel erhålla behöfligt antal för provianttransport innanför befästningarna lämpliga pråmar samt i hvad mån byggandet för flottans räkning af dylika pråmar därigenom skulle kunna inskränkas.

Stationsbefälhafvaren infortrade yttrande från stationens förvaltningsdirektion, som efter verkställd utredning förklarade sig anse, att vid stationen icke vore att påräkna någon lämplig, enskilde tillhörig materiel för transport af proviant vid mobilisering af flottan. Under åberopande häraf anförde stationsbefälhafvaren vidare, att jämväl varfschefen vid stationen förmält, att af i Karlskrona hamnområde befintliga pråmar ingen syntes vara lämplig att användas såsom transportbåt för proviant samt att bland öfriga pråmar, hvarå varfschefen erhållit uppgift såsom varande inom området för hans rekvisitionsrätt, endast två skulle kunna ifrågasättas till en dylik användning, men att, då båda dessa pråmar vore beroende af väderleksförhållandena för att kunna införas till Karlskrona, de näppeligen syntes kunna påräknas för ett behof, som genast i början af mobilisering torde förestå. Stationsbefälhafvaren fann med anledning häraf någon inskränkning i byggandet för

flottans räkning af de ifrågakomna transportpråmarna icke kunna äga rum.

I underdånig skrifvelse den 25 september 1903 återupptog marinförvaltningen förevarande fråga. Ämbetsverket förmålde därvid, att förslaget beträffande det antal ammunitionspråmar, som ansåges erforderligt för mobilisering, nämligen två för Karlskrona och en för Stockholms station, vore grundadt på den förutsättning, att ammunitionen till större delen skulle förvaras ombord å stridsfartygen i beredskap. Skulle så icke komma att blifva förhållandet, måste oundgängligen transportmaterielen för ammunition betydligt ökas.

Förutom de transportmedel, som redan blifvit omnämnda, vore, förmålde marinförvaltningen vidare, för Karlskrona station behofvet af ytterligare en vattenbåt särdeles trängande. För tillgodoseende af fartygens och fortens vattenbehof ägde nämligen Karlskrona varf endast en enda större vattenbåt, och vore denna nästan dagligen i användning under en stor del af året. Ytterligare en sådan båt vore behöflig såväl på grund af nya fartygs tillkomst och den ökade förläggningen af rustade fartyg inom Karlskrona stations sjöområde som ock med hänsyn därtill, att en ersättning för den redan befintliga vattenbåten måste vara att tillgå, då denna behöfde undergå reparation, enär annars medel ej funnes att förse fartyg och fort med vatten.

Marinförvaltningen hemställde därför, att medel måtte utverkas för anskaffning ej blott af återstoden af de i skrifvelsen den 24 september 1901 såsom behöfliga angifna transportmedlen, d. v. s. två kolpråmar af järn eller stål, hvardera rymmande 250 tons och kostande 38,000 kronor stycket, afsedda en för Karlskrona och en för Stockholms station, samt en ammunitionspråm till pris af 15,500 kronor och en provianttransportbåt till en kostnad af 7,000 kronor, bägge för Karlskrona station, utan äfven af en för sistnämnda station afsedd vattenbåt af järn, rymmande cirka 80,000 liter, försedd med maskineri för vattnets lossande och betingande en beräknad kostnad af 25,000 kronor.

Med hänsyn till nödvändigheten af att först tillgodose andra anslagsbehof ansåg jag emellertid frågan om anslag för de nu omförmälda behofven böra anstå, och blef någon framställning uti ifrågavarande afseende icke af Eders Kungl. Maj:t aflåten till 1904 års riksdag.

I sin underdåniga skrifvelse den 27 september 1904 har marinförvaltningen nu anført, att uti afgifna förslag öfver anslagsbehofven för år 1906 varfscheferna vid flottans stationer gjort förnyad anmälan om behofvet af transportmedel å varfven, och hade de i sådant afseende hemställt, varfschefen i Karlskrona om anskaffande af 3 ammunitions-

pråmar, 1 ångslup eller motorbåt, 1 kolpråm af järn, 1 vattenbåt af järn och 1 bogserbåt, samt varfschefen i Stockholm om anskaffande af 1 bogser- och isbrytarångfartyg, 3 ammunitionspråmar, 1 kolpråm af järn eller stål och 1 vattenfartyg.

Att behovet af ökad materiel för verkställande af vid varfven förekommande transporter m. m. vore af mycket trängande beskaffenhet, läte sig icke förneka och framginge med tydlighet af de framställningar marinförvaltningen i detta ämne förut afgifvit, men ämbetsverket hade likväl icke ansett nödvändigt, att anskaffningen af denna materiel nu skedde i den omfattning varfscheferna föreslagit.

Så hade marinförvaltningen, med hänsyn till att bestämmelser om ammunitionens förvarande å stridsfartygen under beredskapsförläggning nyligen blifvit utfärdade, ansett, att med fyllandet af det utaf varfscheferna anmälda behovet af ammunitionspråmar tillsvidare kunde anstå; och hade i öfrigt ämbetsverket ansett sig för närvarande böra inskränka sina önskemål i fråga om ökning af transportmedlen å varfven till det antal och slag af båtar, för hvilkas anskaffande ämbetsverket i sin underdåniga skrifvelse den 25 september 1903 föreslagit äskande af medel, dock med tillägg af ett bogser- och isbrytarfartyg för Stockholms station.

I fråga om de i nämnda skrifvelse angifna kostnaderna hade marinförvaltningen på grund af de numera ökade material- och arbetspriserna ansett en höjning i kostnadsberäkningen nödvändig, enär en kolpråm af angifven beskaffenhet numera icke kunde anskaffas under 40,000 kronor och en ammunitionspråm icke under 17,500 kronor i stället för de förut beräknade kostnadsbeloppen respektive 38,000 kronor och 15,500 kronor.

Beträffande det af varfschefen i Stockholm begärda bogser- och isbrytarfartyget har marinförvaltningen, under åberopande af åtskilliga utaf varfschefen anförda skäl, ansett behovet af ett dylikt fartyg, hvilket beräknades komma att kosta 90,000 kronor, vara för stationen synnerligen trängande, och har ämbetsverket därjämte ansett, att samma fartyg jämväl borde utrustas för att kunna tjänstgöra såsom bevakningsbåt, därför kostnaderna skulle komma att belöpa sig till 26,000 kronor.

Marinförvaltningen har därför hemställt om äskande af medel hos nästkommande Riksdag för anskaffning af 2 kolpråmar, en för hvardera stationen, för tillhoppa 80,000 kronor, 1 ammunitionspråm för 17,500 kronor, 1 provianttransportpråm för 7,000 kronor och 1 vattenbåt för

25,000 kronor, samtliga afsedda för Karlskrona station, äfvensom 1 bogser- och isbrytarfartyg för Stockholms station för 116,000 kronor eller således för tillhoppa 245,500 kronor.

Med hänsyn till nödvändigheten af att kunna företaga en hastig mobilisering synas de af marinförvaltningen sålunda påpekade behofven af både en ammunitionspråm och en provianttransportpråm för Karlskrona station snarast möjligt böra fyllas, hvaremot med anskaffandet af de för stationerna afsedda kolpråmarna torde kunna anstå till ett följande år. Den för Karlskrona station föreslagna vattenbåten synes jämväl på de af marinförvaltningen anförda skäl böra under år 1906 anskaffas. Det af samma ämbetsverk framlagda förslaget om byggande af ett bogser- och isbrytarfartyg, som därjämte skulle vid behof kunna användas som bevakningsbåt, är visserligen mycket beaktansvärdt, men torde förverkligandet af samma förslag kunna uppskjutas.

Anskaffningen af de föreslagna transportmedlen å varfven torde därför under år 1906 kunna begränsas till:

en ammunitionspråm	för Karlskrona station	kr. 17,500: —
en provianttransportpråm	» » »	» 7,000: —
en vattenbåt	» » »	» 25,000: —
Summa kronor		49,500: —»

Med hänsyn till hvad i statsrådsprotokollet sålunda anförts har utskottet ansett sig böra biträda Kungl. Maj:ts föreliggande förslag och får alltså hemställa,

att Riksdagen må för anskaffande af transportmedel för flottans varf bevilja på extra stat för år 1906 ett anslag af 49,500 kronor.

Artilleri- och torpedmateriel för stridsfartygen m. m.

19:o) Kungl. Maj:t har föreslagit Riksdagen dels att på extra stat för år 1906 bevilja

till *skjutförsök och inskjutning af kanoner* 30,000 kronor;

till *fyllande af brist i hylsutredningen å Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning* 56,000 kronor;

Bih. till Riksd. Prot. 1905. 4 Saml. 1 Afd. 6 Häft.

Ang. anslag
till artilleri-
och torped-
materiel för
stridsfartygen
m. m.

[18---20.]

till *anskaffning af torpeder* 100,000 kronor; samt
till *försök med torped- och gnistsignalmateriel* 10,000 kronor;
dels ock att bevilja för *komplettering af fartygs och fästningars ammunitionsförråd med modern artilleriammunitionsutredning* ett anslag af 827,750 kronor och däraf på extra stat för år 1906 anvisa ett belopp af 275,917 kronor.

Statsrådsprotokollet innehåller angående denna fråga följande uttalande af departementschefen:

»Uti underdånig skrifvelse den 24 september 1901 framhöll marinförvaltningen, att, förutom inskjutningar af nyanskaffade kanoner och de omfattande skjutförsök, som föranleddes af pågående anskaffningar af ny materiel, äfven pröfningsskjutningar årligen i gauska stor utsträckning måste vidtagas för att vinna visshet om, att flottans stora och dyrbara ammunitionsförråd befunne sig i fullgodt skick, hvar till komme, att, i den mån pansar- och projektiltillverkningen gjorde framsteg, det vore nödvändigt att tid efter annan utföra skjutförsök för att utröna projektilens verkan mot pansaret; och anhöll marinförvaltningen på grund här af, att extra anslaget till *skjutförsök och inskjutning af kanoner* måtte bestämmas till 30,000 kronor.

För berörda ändamål hafva därefter blifvit i enlighet med Eders Kungl. Maj:ts propositioner beviljade, af 1902 års Riksdag 25,000 kronor samt utaf hvardera af 1903 och 1904 årens Riksdagar 30,000 kronor.

Marinförvaltningen har nu i sin underdåniga skrifvelse den 27 september 1904 anført, att, då jämväl för år 1906 erfordrades lika belopp som för år 1905 för inskjutningar af beställda kanoner äfvensom för de pröfningsskjutningar af mångahanda slag, hvilka årligen måste äga rum, så borde för år 1906 äskas ett anslag af 30,000 kronor för skjutförsök och inskjutning af kanoner.

I likhet med hvad marinförvaltningen yttrade i sin underdåniga skrifvelse angående anslagsbehofven för år 1905, har marinförvaltningen jämväl nu anført, att under Stockholmseskaderns öfningar behof yppat sig af en lättare artilleripjäs, hvilken skulle kunna användas dels såsom bestyckning å eskaderns ångslupar, då dessa gjorde bevakningstjänst, och dels såsom bevakningspjäs i land, bland annat för att försvara en tillfällig minspärrning. Marinförvaltningen har nu tillika erinrat, att på kusteskaderns fartyg finnes en sådan pjäs, nämligen en 37 mm. snabbskjutande kanon, och hade denna under öfningarna visat sig göra god tjänst. Denna pjäs, ehuru ganska lätt, vore dock för tung för Stockholmseskaderns ångslupar. Ämbetsverket har vidare, på sätt jämväl

skedde i dess skrifvelse angående anslagsbehofven för år 1905, anført, att varfchefen vid flottans station i Stockholm i skrifvelse den 29 december 1902 föreslagit anskaffning till Stockholmseskaderns ångslupar af en automatisk gevärskulspruta i bårlavettage, och har marinförvaltningen med stöd häraf och i enlighet med hvad ämbetsverket hemställt i fråga om anslagen för år 1905 förordat äskande hos Riksdagen af ett extra ordinarie anslag af 44,000 kronor till anskaffande af *12 stycken automatiska gevärskulsprutor* med lämpligt lavettage att användas såsom bestyckning å Stockholmseskaderns ångslupar och såsom bevakningspjäser i land.

I sin underdåniga skrifvelse den 27 september 1904 har marinförvaltningen vidare anført, att de senare årens utveckling af pansar och däraf följande sträfvan att erhålla projektiler, hvilka vore mäktiga att genomtränga det nyare pansaret, ledt till antagandet af projektiler af förbättrad konstruktion, och hade sådana ock anskaffats för de nyare eller ändrade fartygen. Dessa förbättringar hade emellertid ej varit kända och erkända, då artilleriammunitionsutredningen anskaffades för 1:a kl. pansarbåtarna Oden, Thor och Niord och ej heller vid anskaffande af de vid samma tid för kustfästningarna konstruerade projektilerna. Oden, Thor och Niord hade ej heller kunnat till sina 25 cm. kanoner förses med röksvagt krut för de båda utredningarna.

Angående fästningarnas kanoner hade ock chefen för kustartilleriet i sin inspektionsrapport för år 1903 framhållit, bland annat, vikten af, att de kanoner, som vore afsedda att användas mot pansarfartyg, försåges med tidsenliga pansargranater eller halfpansargranater. Marinförvaltningen, som väl insåge vikten af att såväl i fartygen som å fästningarna utredningen upptog projektiler, hvilka tilläte att kanonens hela kraft gjorde sig gällande vid beskjutning af med modernt pansar skyddade fartyg, ansåge sig därför böra hos Eders Kungl. Maj:t framhålla det särdeles viktiga önskemålet, att de förefintliga pjäserna försåges med tidsenlig ammunition, och hade därför utfört en kostnadsberäkning öfver de för ändamålet behöfliga penningmedlen. Ehuru det, utom hvad i denna beräkning funnes upptaget, äfven skulle vara önskvärdt, dels att vissa kanoner å Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning, försåges med full utredning röksvagt krut och att det röksvaga krut, som nu vore för dem afsedt, kunde få kasseras på grund af de urbränningar, det förorsakade, och dels att en del äldre kanoner försåges med röksvagt krut, hade marinförvaltningen dock ej medräknat dessa behof utan endast hållit sig till hvad som ansetts vara det allra nödvändigaste.

Sålunda skulle för anskaffande af fullt tidsenlig artilleriammunitions- utredning (två utredningar) för Odens, Thors och Niords 25 cm. kanoner åtgå ett belopp af c:a	kronor 205,750
för nya 12 cm. projektiler c:a	» 217,000
eller i allt en summa af	kronor 422,750
Om härifrån droges värdet af den föråldrade ammuni- tionen	kronor 82,500,
hvilken i mån af förbrukning komme att ersättas af öfningsanslaget, återstode sålunda såsom behöflig en summa af	kronor 340,250.

För att kunna lämna kustfästningarnas kanoner en fullt tidsenlig projektilutredning fordrades en summa af 620,000 kronor. Här vore intet afdrag gjordt för möjlig konsumtion mot ersättning af öfningsanslaget, enär, då denna konsumtion komme att bestämmas efter förslag af chefen för kustartilleriet, konsumtionen ej torde komma till stånd utan särskilda föreskrifter och då troligen till ett nedsatt pris.

För erforderlig komplettering af fartygs och kustfästningars ammunitionsförråd med *modern artilleriammunitionsutredning* föresloge därför marinförvaltningen, att af Riksdagen måtte äskas ett extra ordinarie anslag för år 1906 af 960,250 kronor.

Chefen för kustartilleriet har uti förutnämnda inspektionsrapport för år 1903 i fråga om Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning och där befintlig ammunitionsutredning erinrat, att en icke obetydlig mängd ammunition bortskjutits hvarje år under öfningarna, hvadan det vore nödvändigt, att fästningens materialförråd försåges med så stora öfverskott af ammunition af olika slag, att det förråd däraf, som enligt utredningsreglementet borde finnas, äfven vore för handen efter afslutade öfningar på hösten.

Enär det uppenbarligen vore af vikt, att icke blott de för kustpositionerna utan äfven de för flottan föreskrifna ammunitionsutredningarna städse vore kompletta, hemställde jag i underdånighet den 1 juli 1904, att Eders Kungl. Maj:t tacktes anbefalla marinförvaltningen att vaka däröfver att, i den mån till samma utredningar hörande ammunition blefve vid öfningar eller annorledes använd, densamma omedelbarligen blefve af annan ammunition ersatt, så att brist i berörda ammunitionsutredningar icke någonsin förefunnes. Denna min hemställan blef af Eders Kungl. Maj:t bifallen.

Marinförvaltningen har nu i sin underdåniga skrifvelse den 27 september nästlidna år anført, att då nästan alla de ammunitionseffekter, som årligen åtginge till öfningar eller annorledes, vore af den beskaffenhet, att dels de ej kunde utan viss tidsutdräkt anskaffas dels priset för deras anskaffning i mindre antal genom de prof m. m., de måste underkastas, ställde sig relativt högt i jämförelse med de för dem i allmänhet betingade priser, ämbetsverket funne ingen annan utväg för att tillse, det artilleriammunitionsutredningarna ständigt vore till fullt antal förefintliga, än att marinförvaltningen bereddes medel att utöfver de fastställda utredningarna kunna hålla i förråd ungefär så stor ammunitionskvantitet, som motsvarade den årliga konsumtionen.

För flottan och för den del af artilleriammunitionen, som till kustartilleriet från materialförrådet i Karlskrona utlämnades, hade värdet af konsumerad artilleriammunition under åren 1901, 1902 och 1903 uppgått till ungefär respektive 204,276 kronor, 399,851 kronor och 431,682 kronor.

Vid Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning hade under åren 1902 och 1903 mot ersättning utlämnats ammunition till ett värde af respektive 32,885 kronor och 62,639 kronor, hvarvid vore att märka, att under år 1902 erhöles mycken ammunition utan ersättning från fjärde hufvudtiteln.

Då emellertid en del äldre ammunition under dessa år konsumerats, men den dyrare ammunitionen allt fortfarande mer och mer komme att vid öfningarna användas, och då den ersättning, som från öfningsanslagen utginge för förbrukad ammunition, till följd däraf ej räckte till att täcka kostnaderna för den ammunition af moderna slag, som anskaffades, syntes det anslag, som erfordrades för att sätta ämbetsverket i stånd att fullgöra föreskriften i nådiga brefvet den 1 juli 1904, ej böra sättas lägre än till 600,000 kronor.

Vid öfverlämnandet från landt- till sjöförsvaret af Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning hade för de kanoner å denna position, som vore afsedda för hylsammunition, förefunnits endast ett hylsantal, beräknadt för halfva det antal patroner, som afsåges ingå i utredningen. För att fylla denna brist i hylsutredningen vore ett belopp af 56,000 kronor erforderligt.

Marinförvaltningen föresloge därför, att hos Riksdagen måtte äskas i och för *stärkande af materialförrådets artilleriammunitionsuppbörd* ett anslag å extra stat för år 1906 af 656,000 kronor.

I sin underdåniga skrifvelse den 23 september 1902 hemställde marinförvaltningen, att för *anskaffande af torpeder* måtte för år 1904

äskas ett anslag af 150,000 kronor. På sätt framgår af mitt yttrande till statsrådsprotokollet den 12 januari 1903, ansåg jag emellertid, att ifrågavarande anslag borde begränsas till 100,000 kronor, och blef Eders Kungl. Maj:ts i enlighet härmed hos Riksdagen framställda förslag af densamma bifallet.

Jämväl i sin underdåniga skrifvelse angående anslagsbehofven för år 1905 blef med hänsyn till den inskränkning af ifrågavarande anslag, som under de senaste åren vidtagits, och under framhållande af vikten däraf, att, så länge anskaffningen af torpeder skedde från utlandet, det för fartygen erforderliga antalet torpeder så vidt möjligt alltid hölles komplett, af marinförvaltningen hemställt, att för år 1905 måtte för ifrågavarande ändamål äskas ett anslag af 150,000 kronor. Äfven för år 1905 fann jag emellertid anslaget kunna begränsas till 100,000 kronor, och blef detta belopp, uppå Eders Kungl. Maj:ts framställning, af Riksdagen för ändamålet beviljadt.

Marinförvaltningen har nu förmält, att den årligen vidtagna inskränkningen af ifrågavarande anslag i förening med den omständigheten, att under öfningsskjutning i allmänhet några torpeder årligen förlorades, förorsakat, att erforderligt antal torpeder ännu icke hunnit anskaffas, och har ämbetsverket på grund häraf ansett, att för år 1906 borde äskas ett extra ordinarie anslag af 150,000 kronor till anskaffning af torpeder.

Till *försöksskjutningar med torpeder* hafva för åren 1903 och 1904 anvisats för hvartera året 8,000 kronor. I sin skrifvelse angående anslagsbehofven för år 1905 förklarade sig marinförvaltningen anse, att samma belopp borde för berörda ändamål äskas jämväl för sistnämnda år samt att anslag till belopp af 4,000 kronor äfven borde begäras för försök och förbättringar med afseende å anskaffad materiel för *gnistsignaleri*ng. På sätt framgår af mitt anförande till statsrådsprotokollet den 12 januari 1904, fann jag förstnämnda belopp, 8,000 kronor, fortfarande vara erforderligt för försöken med torpedmaterielen, men ansåg för försöken med gnistsignalmaterielen ett belopp af 2,000 kronor vara tillräckligt. I öfverensstämmelse härmed föreslog Eders Kungl. Maj:t Riksdagen att till försök med torped- och gnistsignalmateriel på extra stat för år 1905 bevilja 10,000 kronor. Denna Eders Kungl. Maj:ts framställning blef af Riksdagen bifallen.

Marinförvaltningen har nu förmält, att jämväl för år 1906 ett lika belopp erfordrades för den mängd försök, som alltjämt måste företagas såväl till utrönande af lämpliga medel för afhjälpande af framträdande brister hos ifrågavarande materiel som ock för pröfvande af nya

uppfinningar och förbättringar, och på grund häraf ansett, att äfven för år 1906 borde äskas ett anslag af 10,000 kronor för försök med torped- och gnistsignalmateriel.

Slutligen har marinförvaltningen af anförda orsaker hemställt, att för år 1906 måtte äskas ett extra anslag af 164,000 kronor för *förändring och utvidgning af Stockholms stations torpedförråd*.

Hvad först beträffar det anslag å 30,000 kronor, som af marinförvaltningen föreslagits för skjutförsök och inskjutning af kanoner, torde detta anslag jämväl under år 1906 böra utgå med samma belopp som under nästlidna och innevarande år, hvarför jag i detta afseende icke har något att erinra mot marinförvaltningens framställning.

I fråga åter om det föreslagna anslaget å 44,000 kronor för anskaffande af 12 stycken automatiska gevärskulsprutor finner jag med hänsyn till andra anslagsbehof frågan om beviljande af detta anslag allt fortfarande kunna till ett följande år anstå.

På sätt marinförvaltningen framhållit, torde för pansarbåtarna Oden, Thor och Niord böra anskaffas fullt tidsenlig ammunitionsutredning i likhet med hvad som skett för öfriga 1:a kl. pansarbåtar. Kostnaderna för dylik anskaffning, sedan värdet af den föräldrade ammunitionen frändragits, hafva af ämbetsverket beräknats till 340,250 kronor, och torde framställning böra göras till Riksdagen om beviljande af detta belopp. Då det emellertid icke torde vara nödvändigt, att hela den ifrågavarande ammunitionsutredningen anskaffas under år 1906, utan anskaffningen synes kunna ske under de närmaste tre åren, lär af hela det erforderliga beloppet allenast en tredjedel eller 113,417 kronor behöfva anvisas för år 1906.

Lika viktigt som det är att stridsfartygen erhålla fullt modern ammunitionsutredning, lika viktigt är det naturligen, att kustfästningarna förses med dylik ammunition. Kostnaderna för tidsenlig projektilutredning till kustfästningarna hafva af marinförvaltningen ansetts komma att uppgå till 620,000 kronor, därvid dock ämbetsverket anmärkt, att afdrag icke gjorts för värdet af den nu befintliga projektilutredningen. Då emellertid jämväl i nu föreliggande fall, likasom i fråga om ammunitionen till pansarbåtarna Oden, Thor och Niord, afdrag synes böra göras för värdet af den redan befintliga ammunitionen, som, då den vid öfningar användes, bör af vederbörande öfningsanslag ersättas, anmodade jag i ämbetskrifvelse den 31 oktober 1904 marinförvaltningen att inkomma med yttrande angående det värde, som i anledning af en dylik användning syntes böra äsättas berörda ammunition. I ämbetsskrifvelse den 11 därpåföljande november har marinförvalt-

ningen till svar härå meddelat, att ifrågavarande värde vore 132,500 kronor, hvarvid tillika uppgifvits de värden, som åsatts de olika slagen af befintliga projektiler. Med afdrag för detta värde komma således, enligt marinförvaltningens beräkning, kostnaderna för den ifrågavarande projektilutredningen att uppgå till 487,500 kronor.

Framställning synes därför böra göras till Riksdagen om beviljande af detta belopp, men torde jämväl i fråga om denna utredning med hänsyn till andra anslagsbehof kostnaderna böra fördelas på tre år, i följd hvaraf förslag torde böra framläggas om anvisande utaf endast en tredjedel af beloppet eller 162,500 kronor för år 1906.

Det belopp, som således synes böra beviljas för komplettering af fartygs och fästningars ammunitionsförråd med modern artilleriammunitionsutredning, uppgår följaktligen till 827,750 kronor, och torde däraf för år 1906 böra anvisas 275,917 kronor.

För stärkande af materialförrådens artilleriammunitionsuppbörd har marinförvaltningen föreslagit begäran om anslag å 656,000 kronor, däraf 600,000 kronor för anskaffande af ammunition i och för iakttagande af bestämmelsen om att ständigt hålla de föreskrifna ammunitionsutredningarna kompletta samt 56,000 kronor för fyllande af brist i hylsutredningen å Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning.

Hvad den första delen af denna framställning beträffar, synes mig icke något särskildt anslag vara erforderligt för iakttagande af den ifrågavarande föreskriften. Värdet af den vid öfningarna under ett år förbrukade ammunitionen skall ersättas af samma års öfningsanslag. Då nu dessa anslag redan vid början af året stå till marinförvaltningens förfogande, läter hinder icke möta för ämbetsverket att redan då med omhänderhafvande medel betala den ammunition, hvilken i förväg blifvit beställd för att ersätta den, som under årets öfningar kommer att förbrukas, samt sedermera, efter det värdet af sistnämnda ammunition blifvit känd, påföra vederbörande öfningsanslag hvad som sålunda bör därifrån utgå. Förslaget i denna del synes mig därför icke böra föranleda någon framställning till Riksdagen.

Den påpekade bristen i hylsutredningen vid Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning torde däremot böra under år 1906 fyllas, hvarför det med anledning häraf erforderliga beloppet af 56,000 kronor synes böra för nämnda år anvisas.

Framställningen om beviljande af 150,000 kronor för anskaffande af torpeder synes jämväl för nu ifrågavarande år, i likhet med hvad som skett för åren 1904 och 1905, kunna begränsas till 100,000 kronor.

För försök med torped- och gnistsignalmateriel lärer, såsom skett för innevarande år och i enlighet med marinförvaltningens nu gjorda hemställan, böra jämväl för år 1906 anvisas 10,000 kronor.

Förslaget om medel för förändring och utvidgning af Stockholms stations torpedförråd synes däremot med hänsyn till frågan om samma stations förflyttning icke böra vinna bifall.»

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förevarande framställning, hemställer

att Riksdagen må bevilja:

1:o) på extra stat för år 1906

a) till skjutförsök och inskjutning af kanoner 30,000 kronor;

b) till fyllande af brist i hylsutredningen å Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning 56,000 kronor;

c) till anskaffning af torpeder 100,000 kronor; samt

d) till försök med torped- och gnistsignalmateriel 10,000 kronor; äfvensom

2:o) för komplettering af fartygs och fästningars ammunitionsförråd med modern artilleriammunitionsutredning ett anslag af 827,750 kronor och däraf på extra stat för år 1906 anvisa ett belopp af 275,917 kronor.

Materiel för tillfälliga sprängnings- och kontramineringsarbeten.

20:o) Under punkt 21 af denna hufvudtitel har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att *till materiel för tillfälliga sprängnings- och kontramineringsarbeten* bevilja på extra stat för år 1906 ett anslag af 45,000 kronor.

Departementschefen har i detta ämne anfört följande:

»På sätt framgår af mitt yttrande till statsrådsprotokollet den 11 januari 1902, bilagdt samma års statsverksproposition, hade då under någon tid pågått försök med en del nykonstruerad minmateriel, som vore afsedd att tilldelas flottans fartyg för att användas vid tillfälliga sprängningsarbeten dels på land för förstörande af broar, järnvägar m. m.,

Bih. till Riksd. Prot. 1905. 4 Saml. 1 Afd. 6 Häft.

Ang. anslag till materiel för tillfälliga sprängnings- och kontramineringsarbeten.

[21.]

dels i våra skärgårdar för undanrödjande af en fiendes tillfälliga spärrningar med minor, stängselbommar, kättingar och dylikt. Försöken hade gifvit tillfredsställande resultat. På grund af en utaf marinförvaltningen då verkställd beräkning af det dåvarande behovet af dylik materiel föreslog Eders Kungl. Maj:t Riksdagen att till materiel för tillfälliga sprängnings- och kontramineringsarbeten bevilja på extra stat för år 1903 ett anslag af 40,000 kronor. Denna Eders Kungl. Maj:ts framställning blef af Riksdagen bifallen.

Sedan nu marinförvaltningen af chefen för flottans stab erhållit uppgift å hvilka af flottans fartyg borde erhålla ifrågavarande sprängnings- och kontramineringsmateriel, har ämbetsverket i sin underdåniga skrifvelse den 27 september 1904 hemställt, att för ytterligare anskaffande af dylik materiel att tilldelas flottans fartyg i enlighet med det förslag, som uppgjorts af chefen för flottans stab, och att användas vid tillfälliga sprängningsarbeten af samma art, som de, hvilka afsetts i fråga om de utaf 1902 års riksdag beviljade medel, måtte af Riksdagen äskas för år 1906 ett extra ordinarie anslag af 45,000 kronor.»

Då ett fortsatt anskaffande af materiel utaf ifrågavarande slag i den mån densamma blefve erforderlig icke syntes böra uppskjutas, har departementschefen tillstyrkt aflåtande till Riksdagen af nu förevarande framställning.

Utskottet får, under tillstyrkande af bifall till hvad Kungl. Maj:t i denna punkt föreslagit, hemställa,

att Riksdagen må till materiel för tillfälliga sprängnings- och kontramineringsarbeten bevilja på extra stat för år 1906 ett anslag af 45,000 kronor.

Handminmateriel.

Ang. anslag
till anskaff-
ning af hand-
minmateriel.

21:o) Kungl. Maj:t har under punkten 22 af denna hufvudtitel föreslagit Riksdagen att *för anskaffning af handminmateriel* bevilja på extra stat för år 1906 ett anslag af 65,000 kronor.

[22.]

Beträffande denna framställning har departementschefen anfört följande:

»I marinförvaltningens underdåniga skrifvelse den 29 september 1899 föreslogs, att för anskaffning af nya handminor måtte äskas ett belopp af 100,000 kronor.

Uppå Eders Kungl. Maj:s framställning blef detta belopp af 1900 års Riksdag beviljad, och anvisades häraf hälften för år 1901 och andra hälften för därpåföljande år.

För komplettering, förbättring och ökning af i förråd befintlig handminmateriel ingick ett belopp af 20,000 kronor i den summa, som Eders Kungl. Maj:t föreslog 1904 års Riksdag att för fasta minförsvar-
ret bevilja för år 1905, och blef detta förslag af Riksdagen bifallet.

Marinförvaltningen har nu i sin underdåniga skrifvelse den 27 september 1904 anført, att för komplettering och ökning af i förråd befintlig handminmateriel, afsedd för yttre minspärningar och handminfartyg, beräknades för år 1906 erforderligt ett belopp af 65,000 kronor.

Då det emellertid för bedömande af erforderligheten utaf detta belopp var nödigt att erhålla kännedom om den utredning, som legat till grund för denna framställning, anmodade jag marinförvaltningen att inkomma med berörda utredning.

I anledning häraf har marinförvaltningen i en hemlig skrifvelse, som torde få tillhandahållas Riksdagens vederbörande utskott, öfverlämnat den begärda utredningen.

Då minväsendet uppenbarligen utgör en viktig länk i vårt försvar, och de behof, som i sådant afseende föreligga, därför snarast möjligt böra fyllas, synes ett uppskof med den nu ifrågasatta anskaffningen icke böra ske.»

Med tillstyrkan af bifall till hvad i denna punkt föreslagits får utskottet hemställa,

att Riksdagen må för anskaffning af handminmateriel bevilja på extra stat för år 1906 ett anslag af 65,000 kronor.

Ombyggnad af flottans sjukhus i Karlskrona.

22:o) Under punkt 23 af denna hufvudtitel har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att för *på- och ombyggnad af flottans sjukhus i Karlskrona och dess ekonomihus* i hufvudsaklig öfverensstämmelse med ett af hofintendenten m. m. A. Kumlien uppgjordt förslag bevilja ett anslag af 300,000 kronor och däraf på extra stat för år 1906 anvisa 150,000 kronor.

Ang. anslag till ombyggnad af flottans sjukhus och dess ekonomihus i Karlskrona.

[23.]

Statsrådsprotokollet innehåller härom följande yttrande af departementschefen:

Uti underdånig skrifvelse den 22 oktober 1901 anmälde marinförvaltningen, att enligt skrifvelse från stationsbefälhafvaren vid flottans station i Karlskrona förste läkaren vid stationen framhållit, att med hänsyn till den tillökning i personal, som i följd af det nya härordningsförslaget komme att på stationen förläggas, det nuvarande sjukhuset blefve alldeles otillräckligt, så att det blefve nödvändigt att uppföra en ny sjukpaviljong, hvarjämte en utvidgning och förändring af sjukhusets badafdelning, kokhus, desinfektionsinrättning m. m. blefve erforderlig. I anledning häraf anhöll marinförvaltningen att få uppdraga åt medicinalstyrelsens arkitekt, hofintendenten m. m. A. Kumlien att afresa till Karlskrona för att verkställa besiktning af flottans sjukhus och dess byggnadstomt m. m. och sedermera uppgöra ritningar och förslag till den nybyggnad, som kunde anses behöflig, äfvensom förslag till lämpliga ändringar och ventilationsanordningar inom det nuvarande sjukhuset.

Denna marinförvaltningens anhållan blef af Eders Kungl. Maj:t den 1 november 1901 bifallen.

Till fullgörande af det uppdrag, hofintendenten Kumlien på grund häraf af marinförvaltningen erhöll, ingaf han den 27 augusti 1903 till ämbetsverket ritningar med kostnadsförslag till om- och påbyggnad af det nuvarande sjukhuset i Karlskrona jämte tillbyggnad af en portvaktslägenhet och ett ångpannehus. Enligt det sålunda uppgjorda förslaget skulle sammanlagda kostnaden för ifrågavarande arbete uppgå till 287,700 kronor. Hofintendenten Kumlien förmålde tillika, att ett förslag till fristående sjukpaviljong jämväl blifvit uppgjordt, men som samma förslag kräfde nästan samma summa som påbyggnaden, utan att lämna motsvarande sängantal, hade detsamma öfvergifvits.

Uti afgifvet utlåtande öfver det af hofintendenten Kumlien sålunda uppgjorda förslag till ombyggnad af det nuvarande sjukhuset har förste läkaren vid flottans station i Karlskrona anfört, bland annat, att de fördelar, som den projekterade om- och tillbyggnaden skulle komma att tillföra det nuvarande sjukhuset, syntes i hufvudsak bestå dels uti ett betydligt ökad antal sängplatser utöfver det, som för närvarande funnes att tillgå, dels uti flera tidsenliga och moderna anordningar i hygieniskt afseende, hvilka skulle komma ej blott den påbyggda delen af sjukhuset till godo, utan jämväl införas i de äldre delarna af byggnaden, hvars hygieniska värde därigenom skulle väsentligen höjas och hvarigenom full enhetlighet i det hela vunnes, och dels äfven uti en ändamålsenlig utvidgning och förbättring af ekonomilokalen med tillhörande kok-, tvätt- och desinfektionsinrättningar m. m., hvilket allt

för ett rätt handhafvande af sjukvården inom sjukhuset vore i hög grad af behovet påkalladt.

Hvad sängantalet beträffade syntes efter den föreslagna omändringens utförande utan olägenhet i hvarje af sjukhusets 12 sjuksalar kunna placeras 19 sjuksängar och uti de enskilda sjukrummen och å epidemifdelningen sammanlagdt 26, hvadan således antalet sängar för hela sjukhuset skulle uppgå till 254. Af dessa upptoges emellertid 14 af sjukvårdare, så att för patienterna återstode 240, hvilket antal dock med all sannolikhet för lång tid torde för stationens sjukvård vara tillräckligt. Maximala beläggningssiffran för sjukhuset, sådant det nu vore, uppginge, med afdrag för 10 sjukvårdare, till 153. Ökningen af platser uppginge således till 87. Det kunde tyckas, att kostnaden för dessa nyvunna 87 platser blefve anmärkningsvärdt hög, men därvid borde tagas i beaktande, att kanske största delen af kostnaderna borde hänföras till de nya och kostsamma hygieniska anordningar, med hvilka sjukhuset i sin helhet försåges och som i lika mått komme hela anstalten till godo.

Beträffande sanitärt viktiga och hygieniska anordningar, som enligt förslaget skulle i sjukhuset införas, borde nämnas tidsenligt ordnad ventilations-, uppvärmnings-, aflopps- och belysningssystem, förbättrade och utvidgade anordningar för bad, ordentliga tvätt- och klosettrum för de olika sjukhusafdelningarna, septisk och aseptisk operationssal, rum för radiografi, apotek, sjukvårdsundervisning m. m. och, rörande utvidgningen och förbättringen af ekonomibyggnaden, modern anordning af kok- och tvättinrättningen, matsalar för sköterskor och sjukvårdare, tidseulig desinfektionsinrättning, lämpliga bostäder för ekonomipersonalen m. m., hvilket allt hittills saknats eller befunnits i föråldradt och mindre tillfredsställande skick.

Förste läkaren har härjämte framställt vissa detaljanmärkningar mot förslaget, för hvilka redogörelse ej torde vara erforderlig, hvarjämte han anmärkt, att, i händelse förslaget komme till utförande, en behöflig reparation af epidemisjukhuset å Laboratoriehöjden måste företagas för att detta sjukhus under byggnadstiden, då det nuvarande sjukhuset åtminstone delvis måste utrymmas, skulle kunna på ett tillfredsställande sätt för en mera mångartad och omfattande sjukvård användas.

Öfver förslaget har jämväl hörts chefen för ingenjördepartementet i Karlskrona. I sitt afgifna utlåtande har denne anmärkt, bland annat, att det ej vore honom bekant, huruvida grunden under sjukhusbyggnaden medgäfve densammes påbyggande med en våning, synnerligast

åt södra ändan, samt att det med säkerhet kunde förutses, att sjukhuset komme att blifva obeboeligt för sjuka under den tid, ändrings- och påbyggnadsarbetena påginge. För sjukhusets belysning erforderliga elektriska lampor syntes kunna uppsättas med ledningar men utan någon strömkälla för omkring 12,000 kronor.

Stationsbefälhafvaren har förklarat sig, utöfver hvad af stationens myndigheter yttrats, icke hafva något att anföra.

Med anledning af hvad sålunda anförts i fråga om grunden till det nuvarande sjukhuset, har hofintendenten Kumlien i afgifvet utlåtande upplyst, att han från byggmästaren vid flottans station i Karlskrona på begäran om en uppgift å den bottens beskaffenhet, som upptoges af nuvarande sjukhusets källarvåning, bekommit en ritning till källaren med angifna borrhål och desammas djup. Af denna uppgift, som vore fullt belysande, droge han den slutsatsen, att grunden under sjukhuset vore stark nog att bära den föreslagna, relativt lätta påbyggnaden. Han hade därför ej den ringaste farhåga för grundens bärighetsförmåga i föreliggande afseende under förutsättning, att byggnadsarbetet komme att sakkunnigt utföras.

Slutligen har uppgjorts ett förslag till uppvärmning af epidemiefdelningen för flottans sjukhus i Karlskrona. Detta förslag upptager kostnaderna härför till 3,700 kronor.

Uti sin underdåniga skrifvelse den 27 september 1904 har marinförvaltningen för egen del anført, att den succesiva ökningen under de sist förflutna åren af till sjukhusvård berättigadt befäl och manskap på Karlskrona station gjorde det nödvändigt att anskaffa ett hundratal nya platser för sjuka utöfver det antal af 153 sängar, som inrymdes i det nuvarande sjukhuset. Skulle en ny sjukhusflygel med plats för hundra sjuka uppföras, syntes kostnaden härför komma att uppgå till 450,000 å 500,000 kronor, och härtill skulle ändock komma kostnaden för införande i det gamla sjukhuset af tidsenlig ventilation och värmeledning m. m. Kostnaden för det nuvarande sjukhusets om- och påbyggnad samt de nu befintliga lokalernas försättande i fullt tidsenligt skick hade däremot beräknats uppgå till allenast 303,400 kronor.

Antalet af de till sjukhusvård å flottans sjukhus berättigade hade, såsom redan antydts, under de senare åren städse ökats och hade utgjort 3,250 under år 1898 och 4,490 under år 1902. Så länge hade utrymmet i sjukhuset i det hela räckt till, om än de för sjuka officerare och underofficerare afsedda platserna visat sig ej motsvara behofvet. Men då den sjukvårdsberättigade personalen med början af år 1903 stigit till 5,999 man, hade det tillgängliga antalet sängplatser vissa tider af

året strängt anlåtats. Och då vid 1905 års början flottans vid stationen förlagda personal torde komma att uppgå till 7,124 man, måste utrymmet i det nuvarande sjukhuset betecknas såsom absolut otillräckligt. Om ett sådant förhållande redan under fred vore i hög grad betänkligt, skulle det efter inträffad mobilisering kunna visa sig ödesdigert. En utvidgning af flottans sjukhus i Karlskrona vore därför redan nu nödvändig, och syntes härvid ett tillskott af 100 sängplatser utöfver det nu befintliga antalet böra beräknas erforderligt.

Det nu ifrågavarande förslaget till om- och påbyggnad af flottans sjukhus och dess ekonomibyggnad, hvilket förslag jämväl omfattade modernisering af de nuvarande sjukhuslokalerna, måste marinförvaltningen, som i allt väsentligt gillade och godkände de af hofintendenten Kumlien upprättade ritningar och kostnadsförslag, finna innebära en synnerligen god lösning af den föreliggande frågan.

Hvad beträffade den af ingenjördepartementet i Karlskrona framställda anmärkningen, att sjukhuset under ombyggnadstiden skulle blifva obeboeligt, ville marinförvaltningen erinra om, dels att moderna hjälpmedel numera möjliggjorde påbyggnad af ett hus utan att någon lägenhet behöfde utrymmas samt att i hvarje fall, därest först halfva sjukhuset ombyggdes, den andra hälften under byggnadstiden torde kunna användas för sitt ändamål, dels ock att det hufvudsakliga ombyggnadsarbetet väl komme att företagas under sommartiden, då sjukhuset vore minst belagdt, samt att, för fall af behof, såväl epidemisjukhuset å Laboratoriehöjden som logementsfartyget Vanadis på tillfredsställande sätt kunde tjäna såsom provisoriska sjukhus.

Kostnaden för byggnadsarbetet hade, såsom redan meddelats, blifvit beräknad till 303,400 kronor. Som emellertid genom nådiga bref den 24 mars och 5 augusti 1904 af Eders Kungl. Maj:t till reparation och iordningställande af flera rum i sjukhuset redan anvisats 16,960 kronor, borde sålunda härutöfver allenast 286,440 kronor vara för arbetet erforderliga. Men vid betraktande däraf att kostnadsförslaget uppgjorts minst två år före den tid, arbetet tidigast kunde börja, samt att sedan dess arbetspriserna redan stigit och ytterligare höjning af desamma syntes vara att vänta, ansåge marinförvaltningen kostnaden för ombyggnaden utöfver de för reparationsarbeten redan anvisade medlen böra upptagas till 300,000 kronor. Marinförvaltningen hemställde därför, att Eders Kungl. Maj:t täcktes för på- och ombyggnad af flottans sjukhus i Karlskrona och dess ekonomihus, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med det af hofintendenten Kumlien afgifna förslaget, af 1905 års riksdag äska för år 1906 ett extra ordinarie anslag af 300,000 kronor.

Den utredning, som lämnats angående den under de senaste åren inträffade och allt fortfarande pågående ökningen af den till sjukvård å flottans ifrågavarande sjukhus berättigade personal, hvilken ökning är beroende på ökad antal personal vid flottan äfvensom tillkomsten af kustartilleriet, synes otvetydigt gifva vid handen, att det sjukhus, som förr motsvarat behovet uti ifrågavarande afseende, numera icke längre kan lämna tillräckligt utrymme för de sjuka. Då följaktligen en ökning af ifrågavarande utrymme torde få anses nödvändig, synes det vara lämpligt, att, på sätt förordadt blifvit, i stället för att uppföra en ny sjukpaviljong påbygga det redan befintliga sjukhuset och inreda detsamma i enlighet med det uppgjorda förslaget. Detta synes nämligen vara det fördelaktigaste, då därigenom för en kostnad, som skulle komma att understiga utgiften för uppförandet af en ny sjukpaviljong, det föreliggande behovet af ökad utrymme för sjuka skulle blifva fyllt samtidigt som det nuvarande sjukhuset skulle blifva inredt i full öfverensstämmelse med nutidens fordringar.

Kostnaderna hafva beräknats till 303,400 kronor. På sätt af marinförvaltningen anförts, har Eders Kungl. Maj:t af detta belopp redan anvisat tillhoppa 16,960 kronor. Dessa anvisningar, hvilka ägt rum från hufvudtitelns allmänna besparingar, hafva beslutats för att afhjälpa bristfälligheter, hvilkas botande icke syntes tåla uppskof, såsom anskaffande af röntgenapparat m. m. Att det oaktadt 300,000 kronor synas böra afses för nu föreslagna arbeten, torde framgå af de utaf marinförvaltningen i sådant afseende förebragta skäl.

Emellertid synas ifrågavarande arbeten vara af den beskaffenhet, att desamma utan olägenhet kunna utföras under två år, hvarför följaktligen endast hälften af det erforderliga beloppet torde behöfva anvisas för år 1906».

Utskottet, som ej funnit anledning till erinran emot Kungl. Maj:ts förevarande framställning, hemställer,

att Riksdagen må för på- och ombyggnad af flottans sjukhus i Karlskrona och dess ekonomihus i hufvudsaklig öfverensstämmelse med det af hofintendenten Kumlien uppgjorda förslag bevilja ett anslag af 300,000 kronor och därpå på extra stat för år 1906 anvisa 150,000 kronor.

Marinläkarkurs.

23:o) Uti punkten 24 af denna hufvudtitel har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att för anordnande af en marinläkarkurs bevilja på extra stat för år 1906 ett anslag af 4,300 kronor.

Departementschefen har härom anfört följande:

»Marinförvaltningen har uti sin underdåniga skrifvelse den 27 september 1904 anfört, bland annat, att marinläkarkåren nu hunnit rekryteras så fullständigt, som det låte sig göra med hänsyn till de oundvikliga vakanserna för de ännu på gamla läkarstaten kvarstående läkarna och de kompetensvillkor, som gällde för erhållande af nådigt förordnande som marinläkare af 2:a graden. Kåren bestode för närvarande af 2 förste marinläkare, 5 marinläkare af 1:a graden, 18 marinläkare af 2:a graden och 12 marinläkarstipendiater. Under sådana förhållanden ville marinförvaltningen framhålla behovet af extra anslag till bestridande af de utgifter, som vore förenade med en snarast möjligt behöfelig marinläkarkurs. Denna af marinöfverläkaren ledda kurs skulle upptaga en tid af 40 dagar, genomgås här i Stockholm af högst 10 marinläkare, som författningsenligt därtill kommenderats af Eders Kungl. Maj:t på förslag af marinöfverläkaren, och bestå i daglig undervisning i krigskirurgi och radiografi, naval hälso- och sjukdomslära samt bakteriologi, meddelad af två yngre lärare vid Karolinska Institutet, hvilka på samma gång vore marinläkare, och efter ett program, som uppgjordes af marinöfverläkaren och stadfästes af Eders Kungl. Maj:t.

Utgifterna för denna kurs beräknades till följande belopp:

dagtraktamente under 40 dagar à 7 kronor åt 10	
marinläkare	kronor 2,800: —
arfvode åt 2 lärare (500 kronor åt hvardera)	» 1,000: —
undervisningsmateriel, såsom röntgenplåtar, böcker,	
reagens m. m.	» 500: —
Summa kronor	4,300: —

Marinöfverläkaren hade, enär genom denna kurs endast en del af marinläkarkåren komme i åtnjutande af den specialutbildning, som tjänsten kräfde hos hvarje marinläkare, förmått det vara sin afsikt att ett följande år göra framställning om åtgärders vidtagande för anordnande af förnyad marinläkarkurs, hvarefter måhända ett uppehåll i dessa kurser

kunde göras under flera år, intill dess omsättningen bland marinläkarna kräfde ny utbildningskurs.

På grund häraf har marinförvaltningen hemställt, att hos nästkommande riksdag måtte äskas för anordnande af en marinläkarkurs ett extra ordinarie anslag för år 1906 af 4,300 kronor.

Lämpligheten af att föranstalta sådana marinläkarkurser som den nu ifrågasatta, beaktades redan, då fråga förelåg om upprättande af den nya marinläkarkåren. På sätt framgår af mitt yttrande till statsrådsprotokollet den 11 januari 1902, bilagdt samma års statsverksproposition, hade vid sistnämnda frågas behandling chefen för flottans stab hemställt, att för höjande af marinläkarkårens tjänstbarhet sådan utvidgning af de hvartannat år anordnade militärläkarkurserna måtte vidtagas, att samtliga läkare, som erhöle anställning såsom andre marinläkare, blefve kommenderade till genomgående af samtidigt och i sammanhang med militärläkarkurs anordnad marinläkarkurs. Medicinalstyrelsen instämde i förslaget, att marinläkarna skulle kommenderas till genomgående af militärläkarkurs, men anförde tillika, att den dåvarande militärläkarkursen för arméns läkare icke syntes härtill lämpa sig, hvar emot intet hinder syntes möta att för flottans läkare anordna en motsvarande kurs hvartannat år, då sådan kurs icke hölles för arméns läkare. Ifrågavarande, af chefen för flottans stab framställda förslag blef jämväl af marinförvaltningen tillstyrkt.

För egen del yttrade jag, att jag fann hvad anfördt blifvit rörande behovet af en särskild marinläkarkurs beaktansvärdt, men ansåg frågan om anordnande af en sådan kurs böra upptagas först sedan den nya organisationen trädt i verket.

Då, på sätt af marinförvaltningen anförts, den nya marinläkarkåren numera blifvit i det närmaste fulltalig, synes vidare uppskof med anordnande af en marinläkarkurs icke böra äga rum. Samtliga de nämnda myndigheterna funno anordnande af dylika kurser önskvärdt, och det torde jämväl få anses uppenbart, att, då militärläkarkurser befunnits erforderliga för arméns läkare, motsvarande kurser i lika, om icke med hänsyn till marinläkarnas särskilda verksamhetsområde i än högre grad, äro nödvändiga för dessas behöriga utbildning.»

På grund af hvad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att Riksdagen må för anordnande af en marinläkarkurs bevilja på extra stat för år 1906 ett anslag af 4,300 kronor.

Utredning för lasarett- och sjuktransportfartyg.

24:o) Under punkten 25 af denna hufvudtitel har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att *till anskaffande af utredning för lasarett- och sjuktransportfartyg* bevilja på extra stat för år 1906 ett anslag af 31,090 kronor.

I denna fråga har departementschefen till statsrådsprotokollet an-
fört följande:

»Den genom nådiga brefvet den 14 juni 1901 tillsatta kommittén för afgifvande af förslag rörande sjökrigsmaterielen anförde, bland annat, att liksom i de stora marinerna numera föreslagits och delvis införts två slags fartyg för sjukvårdens behof under krig, nämligen lasarettfartyg och sjuktransportfartyg, så erfordrades jämväl för svenska flottan nämnda två slag af sjukfartyg. Lasarettfartygen borde åtfölja eskadrarna för att efter strid upptaga sårade, hvarför ombord å dessa fartyg borde finnas fullständig utrustning i och för operationers utförande äfvensom för sårades vård. För sjuktransportfartygen erfordrades däremot ej annan särskild utredning än lämpliga kojor. Kommittén ansåg vidare, att ett lasarettfartyg med plats för omkring 100 patienter borde tilldelas hvardera af Stockholmseskadern och kustflottan och att sex stycken sjuktransportfartyg med plats för vid pass 50 patienter å hvarje borde förefinnas. Visserligen vore det synnerligen önskvärdt att redan i fredstid kunna förfoga öfver en del af sjukfartygen, men då detta af ekonomiska skäl ej ansåges böra ifrågasättas, syntes man, på samma sätt som i andra länder kunna för ifrågavarande behof afse fartyg, som förhyrdes från handelsflottan och vid mobilisering utrustades för ändamålet. Då kommittén ansåge sig kunna tillstyrka ett dylikt förfarande, skedde det emellertid under den förutläggning, att all den utredning i form af sängar med sängservis, kojor, operationsbord och instrument m. m., som erfordrades, redan i fredstid anskaffades och att erforderliga kontrakt upprättades samt öfriga anordningar vidtoges för att lämpliga fartyg vid krigsutbrott kunde på kort tid förändras och utrustas till lasarettfartyg och sjuktransportfartyg. Enligt tillika upprättad specifikation på de utgifter, som komme att föränledas af anskaffning under fredstid af utredningseffekter för nämnda fartyg, skulle kostnaden härför uppgå till sammanlagdt 31,090 kronor.

I sin underdåniga skrifvelse den 27 september 1904 anför marinförvaltningen, att ämbetsverket, som icke funnit något att erinra mot kommitténs ifrågavarande förslag och kostnadsberäkning, ansåge ifråga-

Ang. anslag
till anskaf-
fande af ut-
redning för
lasarett- och
sjuktransport-
fartyg.

[25.]

varande behof vara af beskaffenhet att böra oundgängligen och snarast möjligt tillgodoses, hvarför ämbetsverket föresloge, att nådig proposition måtte aflåtas till nästkommande riksdag om beviljande af ett extra ordinarie anslag å 31,090 kronor till anskaffande af utredning för lasarett- och sjuktransportfartyg.

Jämväl vid två andra tillfällen under år 1904 framställde marinförvaltningen hos Eders Kungl. Maj:t begäran om att få anskaffa ifrågasvarande utredningspersedlar, därvid ämbetsverket föreslog, att det erforderliga beloppet måtte få tagas af omhänderhafvande medel eller af allmänna besparingar under femte hufvudtiteln. Då förhållandena icke visade sig vara sådana, att de syntes nödvändig göra en ofördröjligen anskaffning af nämnda persedlar, ansåg jag mig icke böra tillstyrka bifall till berörda framställningar, och föranledde desamma icke någon Eders Kungl. Maj:ts åtgärd.»

På sätt af marinförvaltningen anförts, syntes emellertid ett vidare uppskjutande af ifrågasvarande anskaffning icke böra ega rum, och har departementschefen därför hemställt, att nu förevarande anslagsbegäran måtte göras hos Riksdagen.

Utskottet, som icke haft något att erinra emot Kungl. Maj:ts ifrågasvarande framställning, hemställer,

att Riksdagen må till anskaffande af utredning för lasarett- och sjuktransportfartyg bevilja på extra stat för år 1906 ett anslag af 31,090 kronor.

Tillfällig förstärkning af arbetskrafterna i marinförvaltningen.

Ang. anslag
till förstärkning
af arbetskrafterna
i marinförvaltningen.

25:o) Kungl. Maj:t har uti punkt 26 under denna hufvudtitel föreslagit Riksdagen att *till förstärkning af arbetskrafterna i marinförvaltningen* bevilja på extra stat för år 1906 ett anslag af 7,500 kronor.

Beträffande denna framställning har departementschefen anført följande:

[26.]

»I mitt yttrande till statsrådsprotokollet den 12 januari 1904, bilagdt samma års statsverksproposition, lämnade jag en närmare redogörelse för de beslut, som alltifrån förvaltningens af sjöärendena ombildning till en marinförvaltning blifvit meddelade angående den civila tjänstepersonalen jämte vaktbetjäningen i sistnämnda ämbetsverk. Jag

redogjorde jämväl för ett af marinförvaltningen den 18 september 1903 ingifvet förslag om aflåtande af proposition till Riksdagen angående ökning af nämnda personal och betjäning. I anledning häraf yttrade jag, bland annat, att det syntes mig böra tagas under allvarligt öfvervägande, huruvida icke en omorganisation af ifrågavarande ämbetsverk borde göras, men att jag dock med hänsyn därtill, att den af Eders Kungl. Maj:t tillsatta kommitté för afgifvande af utlåtande och förslag rörande reglering af statens ämbetsverks och myndigheters löneförhållanden säkerligen skulle komma att underkasta marinförvaltningens nu gällande organisation en ingående granskning, ansåg det icke böra ifrågasättas att, innan berörda granskning ägt rum, å ämbetsverkets ordinarie stat uppföra nya tjänster. För att därför tillsvidare underlätta arbetet i marinförvaltningen borde, ansåg jag, för tillfällig förstärkning af arbetskrafterna i marinförvaltningen, för hvilket ändamål under åren 1903 och 1904 af Riksdagen beviljats för hvartera året 4,500 kronor, för år 1905 anvisas 8,700 kronor. Eders Kungl. Maj:ts i enlighet härmed gjorda framställning blef af Riksdagen på det sätt bifallen, att för nämnda ändamål på extra stat för år 1905 beviljades ett belopp af 7,500 kronor.

I sin underdåniga skrifvelse den 27 september 1904 har marinförvaltningen nu ingifvit ett nytt förslag angående förändring af ämbetsverkets organisation i viss del. Detta förslag innehåller, bland annat, att marinöfverintendenten skulle blifva chef för marinförvaltningens intendentaafdelning, till hvilken skulle sammanföras dels de enligt den nu gällande instruktionen för ämbetsverket denna afdelning tillhörande ekonomiska ärendena dels de ekonomiska ärenden, hvilka enligt nu gällande arbetsfördelning skola beredas och föredragas af amiralitetsrådet, samt att såsom konsekvens häraf den marinförvaltningens nuvarande civilafdelning tillhörande personalen skulle med föreslagen förstärkning ingå i marinintendenturkåren och tjänstgöra å marinförvaltningens intendentaafdelning.

Att låta dessa frågor vidare undanskjutas genom att hänvisa dem till den nämnda kommittén vore, enligt marinförvaltningens förmenande, synnerligen ofördelaktigt för den viktiga tjänst inom flottan och dess öfverstyrelse, som anginge intendenturen, och tillika obehöfligt, då samma frågor redan blifvit utredda och pröfvade både af den kommitté, som afgifvit förslag angående marinintendenturkårens organisation, och inom flottans öfverstyrelse, hvilka båda för frågornas bedömande måste anses hafva ägt alldeles särskild kompetens.

Hvad åter anginge af marinförvaltningen i dess skrifvelse den 18

september 1903 gjord framställning om förstärkning jämväl af personalen å ämbetsverkets kansli, hade marinförvaltningen, då frågan härom ansetts böra tillhöra förstnämnda kommitté, icke ansett i afseende därå nu böra göras annan framställning än om extra ordinarie anslag för tillfällig förstärkning af arbetskrafterna i marinförvaltningen.

Skulle däremot marinförvaltningens förstnämnda förslag icke bifallas, erfordrades för förstärkning af arbetskrafterna i marinförvaltningen ett belopp af 8,700 kronor eller samma summa som för år 1905 af Eders Kungl. Maj:t äskats.

Marinförvaltningen har därför hemställt, att hos nästa riksdag måtte för år 1906 äskas, därest den föreslagna öfverflyttningen af tjänsterna å marinförvaltningens civilafdelning till marinintendenturkåren icke komme till stånd, ett extra ordinarie anslag för tillfällig förstärkning af arbetskrafterna i marinförvaltningen å 8,700 kronor.

För detaljerna i det af marinförvaltningen sålunda framlagda förslaget till omorganisation af en del utaf ämbetsverket anser jag mig emellertid icke nu böra närmare redogöra. Lika litet som jag nämligen fann mig nästlidna år kunna tillstyrka framläggande för Riksdagen af det förslag till omorganisation af ämbetsverket, som af detsamma då föreslagits, med anledning däraf att förstnämnda kommitté dessförinnan syntes böra företaga granskning af marinförvaltningens organisation och afgifva sitt utlåtande däröfver, lika litet anser jag mig af samma skäl för närvarande kunna tillråda framställning till Riksdagen i det af ämbetsverket nu förordade syfte. Det lär icke kunna ifrågasättas, att Riksdagen skall medgifva en förändrad organisation af ett centralt ämbetsverk sådant som marinförvaltningen, förr än den nämnda kommittén afgifvit sitt yttrande i frågan.

Under sådana förhållanden återstår icke annat än att anlita samma provisoriska hjälpmedel för underlättandet af arbetet i marinförvaltningen, som beslutades vid nästlidna riksdag för innevarande år, eller således anställande af extra ordinarie tjänstemän m. m. Riksdagen lär väl emellertid icke vara villig att för sådant ändamål för år 1906 anvisa högre belopp än för innevarande år, och torde därför den summa, som bör för ifrågavarande ändamål af Riksdagen äskas, böra inskränkas till 7,500 kronor.»

Utskottet hemställer,

att Riksdagen må, i likhet med hvad för år 1905 ägt rum, till förstärkning af arbetskrafterna i marinförvaltningen bevilja på extra stat för år 1906 ett anslag af 7,500 kronor.

Kustartilleriet.

Kustbefästningarna.

26:o) Uti punkten 27 under denna hufvudtitel har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att *till fortsättande af arbetena å rikets kustbefästningar* bevilja ett anslag af 2,887,500 kronor och däraf på extra stat för år 1906 anvisa ett belopp af 1,687,550 kronor.

Ang. anslag
till kustbe-
fästningarna.
[27.]

Departementschefen har i denna fråga anfört följande:

»Den af 1897—1898 års befästningskommitté utarbetade plan för fortsättande af arbetena å rikets fasta försvar har allt hitintills af Riksdagen lagts till grund för beviljande af anslag för detta ändamål. Enligt af kommittén upprättadt förslag till af densamma förordade arbetens utförande och kostnadernas fördelning skulle arbetena ske under tre perioder, den första omfattande fyra år samt hvar och en af de två senare tre år. Den första af perioderna har utgjorts af åren 1899—1902 och den andra af åren 1903—1905. Enligt planen kommer således den tredje perioden att börja med ingången af år 1906. De utaf befästningskommittén föreslagna arbetena hafva afsett, bland andra, följande, under femte hufvudtiteln numera lydande befästningar, nämligen Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs, Karlskrona och Älfsborgs fästningar samt kustpositionen Fårösund.

Den för befästningsarbetena vid *Fårösund* beräknade kostnadssumman beviljades redan under första perioden, och visade sig samma summa vara tillräcklig för utförande af de föreslagna arbetena, hvilka, enligt hvad chefen för fortifikationen anmält, äro fullständigt afslutade.

Hvad beträffar *Vaxholms* och *Oscar-Fredriksborgs fästning* blef i enlighet med den uppgjorda planen den för denna fästning beräknade kostnadssumman beviljad under första byggnadsperioden. Emellertid har, på sätt framgår af mitt yttrande till statsrådsprotokollet den 11 januari 1902, chefen för fortifikationen redan i underdånigt memorial af den 30 september 1901 anmält, att till den beräknade kostnadssumman måste läggas utgifter, som icke kunde till sin storlek beräknas, för förvärfvande af för försvarsanordningar erforderlig mark, hvarförutom det visat sig, att vissa arbeten blifvit dyrare än man beräknat.

I underdånigt memorial den 11 september 1902 anmälde chefen för fortifikationen ånyo, att, som befästningsarbetena vid Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning ännu icke blifvit afslutade, kunde ännu

icke med visshet beräknas, huru stort anslag ytterligare i sådant afseende erfordrades, med undantag dock för det belopp, som kräfdes för ersättande af den brist, som uppstått vid fyllandet af försänkningarna i Bullerholmssundet. Detta belopp uppgick till 60,000 kronor och blef på Eders Kungl. Maj:ts förslag af Riksdagen beviljad på extra stat för år 1904.

Vid fråga om anslag för år 1905 anförde chefen för fortifikationen, på sätt framgår af mitt yttrande till statsrådsprotokollet den 12 januari 1904, att dämera kunde de brister, som uppstått uti de för ifrågavarande befästningsarbeten anvisade anslag, exakt angifvas, enär samma arbeten då inom kort komme att afslutas. Däremot vore de utgifter, som erfordrades för nödiga markförvärf, ännu icke kända. Den uppkomna bristen, som uppstått till följd af såväl de sedan år 1897 så betydligt ökade arbets- och materialprisen som de synnerligen ogynnsamma arbetsförhållanden, hvilka rådde inom det nära Stockholm liggande Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästningsområde, uppginge till 455,000 kronor; och hemställde chefen för fortifikationen, att af 1904 års riksdag måtte äskas ett anslag på extra stat för år 1905 å berörda belopp för täckande af den sålunda uppkomna bristen.

Marinförvaltningen förklarade sig mot denna hemställan icke hafva annat att erinra, än att till det nämnda beloppet, 455,000 kronor, äfven måste läggas en summa af 205,000 kronor, afsedd att täcka den brist i anslaget för nämnda befästningsarbeten, som under bestyckningsarbetenas utförande af enahanda orsaker, som de af chefen för fortifikationen angifna, uppstått. Marinförvaltningen hemställde därför, att på extra ordinarie stat för år 1905 måtte äskas ett anslag af 660,000 kronor för täckande af ifrågavarande brist.

Då hvad sålunda af myndigheterna anförts icke innefattade någon närmare utredning, huru bristen uppstått, anmodade jag marinförvaltningen att efter inhämtande af chefens för fortifikationen yttrande inkomma med specificerad utredning i nämnda hänseende.

Med anledning häraf öfverlämnade chefen för fortifikationen till marinförvaltningen en af vederbörande fortifikationsbefälhafvare uppgjord specificerad utredning rörande den anmälda bristen å anslaget till ifrågavarande befästningsarbeten, utvisande bristens fördelning å de olika arbetena och angifvande orsakerna till öfverskridandet af de bestämda anslagen. Berörda utredning upptager såsom allmänna orsaker till öfverskridandet dels från början i allmänhet för låga kostnadsberäkningar, beroende på att noggranna förundersökningar såsom för dyra ej kunnat verkställas förr än anslag beviljats, dels från slutet af 1800-talet inträ-

dande stegring i arbetsprisen, uppgående till omkring 25 procent, dels betydlig stegring i de flesta materialpris, sedan kostnadsberäkningarna uppgjorts, dels i allmänhet dåliga arbetare i följd af de svåra bostadsförhållandena vid arbetsplatserna, dels socialistiska och andra agitatoriska påverkningar från det närbelägna Stockholm, hvarigenom allt ackordsarbete försvårats och fördyrats, dels svårighet att hindra arbetare eller hela arbetslag, ofta de bättre, att gå sin väg, så snart bättre arbetsförhållanden erbjudits på annat håll, dels fördyrade transportkostnader genom i orten rådande brist på dragare och genom dåliga vägar och slutligen den särskildt under den torra sommaren 1901 uppkomna svårigheten att få vatten till betonarbetena, i följd hvaraf dyrbara pumpinrättningar måst anordnas. Chefen för fortifikationen förklarade sig mot denna utredning intet hafva att erinra.

För egen del anförde marinförvaltningen, att, hvad först beträffade bristerna i befästningsarbetena, ämbetsverket intet annat hade att erinra i afseende å den af chefen för fortifikationen förebragta utredningen än att en mycket stor del af denna brist förefunnits redan före kustbefästningarnas öfverlämnande från landt till sjöförsvaret. Under loppet af år 1902 hade nämligen arméförvaltningen å fortifikationsdepartementet icke allenast icke kunnat öfverlämna några medel för bestridande af kostnaderna för från föregående år återstående, ännu icke verkställda befästningsarbeten, utan i stället måst anmäla en brist af 178,742 kronor 8 öre, med hvilket belopp anslaget till befästningsarbetena den 31 december 1901 öfverskridits. I själfva verket hade dock bristen vid denna tidpunkt varit vida större, ty flera anvisningar för ännu icke påbörjade eller avslutade arbeten hade måst tagas i anspråk för att möjliggöra fortsättandet och fullbordandet af andra angelägnare. Det för år 1902 anvisade anslaget till befästningsarbeten å Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning, hvilket anslag direkt disponerats af marinförvaltningen, hade för öfrigt icke heller varit tillräckligt för bestridande af kostnaderna för de arbeten, som voro afsedda att med detsamma utföras. Vid tidpunkten för aflåtande af skrifvelsen den 25 september 1903 hade ännu återstått att utföra anbefallda arbeten för en kostnad, som af chefen för fortifikationen beräknats till 222,610 kronor. Samtliga dessa arbeten beräknades vara fullbordade inom 1903 års slut eller åtminstone under loppet af vintern 1903—1904 med undantag af infanterivärn å Värmdön. Den för dessa senare beräknade kostnaden, 30,000 kronor, vore emellertid just den summa, som ursprungligen afsetts för detta ändamål och hvilken sålunda icke hade öfverskridits och ej heller behöfde öfverskridas, ty den del af infanterivärnen, som ej för ifråga-

varande belopp kunde utföras, vore, enligt hvad ämbetsverket inhämtat, afsedd att så småningom och utan särskild kostnad anordnas af Svea ingenjörkårs fästningsingenjörkompani.

Hvad åter beträffade bristen i artillerikostnad, 205,000 kronor, så hade, då Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning från och med den 1 januari 1902 ställts under sjöförsvaret, arméförvaltningens artilleridepartement till marinförvaltningen afgifvit två tablåer öfver befintlig tillgång och brist af fästningsmateriel vid ifrågavarande fästning m. m. Dessa tablåer hade upptagit, bland annat, förteckning å den materiel, som då ännu återstode att anskaffa af anslag, som vid samma tillfälle till marinförvaltningen öfverlämnades. Af dessa medel afsåges för Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning 280,984 kronor. För Vaxholmspositionen återstode enligt öfverlämningstablå att anskaffa materiel och ammunition till en beräknad kostnad af sammanlagdt 310,984 kronor. Till bestridande af dessa kostnader hade funnits, förutom ofvannämnda öfverlämnade belopp 280,984 kronor, 1902 års anslag för Vaxholmspositionen, 30,000 kronor, eller sålunda det beräknade erforderliga beloppet 310,984 kronor.

För dessa medel hade redan större delen af hvad som enligt öfverlämningstablå skulle återstått att färdigställa anskaffats och bragts till fullbordan. Om öfverlämningstablå rörande Vaxholmspositionen sålunda varit rätt beräknad och i densamma upptagits alla de artilleristiska arbeten m. m., som verkligen varit nödvändiga att bringa till utförande, hade ingen brist behöft anmälas, men så hade ingalunda varit förhållandet, enär vissa oundgängliga arbeten antingen ej upptagits eller i hvarje händelse beräknats för knappt, hvarjämte anslaget till arbeten rörande eldens ledning från början varit alldeles otillräckligt; och då fästningens artilleristiska anordningar måste färdigställas jämsides med de fortifikatoriska, uppstode den brist, uppgående till 205,000 kronor, som närmare vore angifven i en bilagd specificerad utredning.

Denna specificerade utredning upptog åtskilliga arbeten, bland hvilka nämndes betonbäddningar, för hvilka inga medel beräknats eller af tillgängliga medel kunnat afses, men utan hvilka kanonerna skulle vara oanvändbara, vidare anordningar inom fort och batterier i ändamål att darsammastädes redan i fredstid kunna förvara den för samma afsedda ammunitionsmängden, hvilket måste anses oeftergiftigt vid kustfästningar, men för hvilka anordningar medel ej heller syntes hafva beräknats eller i hvarje fall beräknats för knappt, samt slutligen anordningar för eldens ledning, hvilka vore nödvändiga, om fästningen

skulle kunna motsvara de anspråk, som man därå måste ställa i detta afseende. Om en del af dessa arbeten anmärktes i den specificerade utredningen, att de redan vore verkställda eller att de beräknades vara afslutade under 1903 års höst, under det att om åtskilliga andra af ifrågavarande arbeten förmäldes, att en del af dem vore under utförande.

Af dessa, utaf myndigheterna afgifna yttranden fann jag, enligt hvad mitt nämnda anförande till statsrådsprotokollet den 12 januari 1904 utvisar, det framgå, att såväl de fortifikatoriska som de artilleristiska arbetena, hvarå de omförmälda bristerna skulle uppstått, då ännu icke blifvit afslutade. Under sådana förhållanden syntes mig de belopp, hvartill bristerna uppgifvits, icke kunna anses angifva de summor, hvartill bristerna å ifrågavarande arbeten slutligen komme att uppgå, och ansåg jag det under dylika omständigheter vara lämpligast att uppskjuta framställningen till Riksdagen om beviljande af medel för bristens täckande, till dess förevarande arbeten blifvit fullt afslutade, och det belopp, som borde ersättas, sålunda kunde noggrant angifvas.

I enlighet härmed blef någon framställning uti berörda syfte icke af Eders Kungl. Maj:t aflåten till 1904 års riksdag.

Uti underdånigt memorial af den 15 september 1904 har nu chefen för fortifikationen anmält, att de planlagda befästningsarbetena å Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning numera äro fullständigt afslutade, hvarvid å byggnadsanslaget uppstått den brist å 455,000 kronor, som han redan förut anmält, och ansåg han detta belopp böra ingå i befästningsanslaget för tredje perioden.

Marinförvaltningen har emot hvad sålunda anförts icke haft något att erinra och för egen del yttrat, att till berörda belopp borde läggas redan nämnda summa af 205,000 kronor, hvilket belopp borde anvisas för år 1906 till täckande af den brist uti ifrågavarande anslag, som under bestyckningsarbetenas utförande vid Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning uppstått.

Då väl chefens för fortifikationen ifrågavarande skrifvelse innehöll, att befästningsarbetena å Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning voro fullständigt afslutade, men däremot af marinförvaltningens skrifvelse icke framgick, huruvida jämväl de artilleristiska arbetena voro afslutade, så att nämnda belopp af 205,000 kronor kunde anses exakt angifva den summa, som för täckande af den å sistberörda arbeten uppkomna brist erfordrades, anmodade jag marinförvaltningen att inkomma med upplysning i nämnda afseende.

Till svar härå har från marinförvaltningen inkommit en hemlig ämbetsskrifvelse af den 11 november 1904. I denna skrifvelse upp-

gifves, bland annat, att den väsentligaste delen af ifrågavarande materiel antingen redan vore anskaffad eller beställd att levereras inom den närmaste tiden. Å två särskilda arbeten skulle uppstå en behållning af tillhoppa 4,310 kronor 33 öre, under det att å ett annat en brist skulle yppa sig å 3,600 kronor, hvadan ett öfverskott på samtliga arbeten m. m. skulle komma att uppstå å 710 kronor 33 öre, hvilka medel dock vore behöfliga till täckande af oförutsedda utgifter. Den af marinförvaltningen anmälda bristen å 205,000 kronor kunde således anses exakt angifva de kostnader, hvartill ifrågavarande artilleristiska arbeten komme att belöpa sig. Slutligen har marinförvaltningen framhållit nödvändigheten af att, ehuru en del till ifrågavarande arbeten hörande apparater ännu icke vore levererade och uppsatta, framställning det oaktadt gjordes vid instundande riksdag om bristens täckande, emedan för de förskott, som uti ifrågavarande afseende utbetalts, till större delen användts medel, som snarast måste tagas i anspråk för sitt egentliga ändamål.

För befästningsarbetena å *Karlskrona fästning* har befästningskommittén beräknat en sammanlagd kostnad af 2,177,900 kronor. Af statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden den 13 januari 1899, bifogadt samma års statsverksproposition, framgår emellertid, att åtskilliga arméns myndigheter, som blifvit i ärendet hörda, ansett, att äfven med de af kommittén föreslagna inskränkningarna i anordningarna för stärkande af de till ifrågavarande fästning hörande öarnas försvar dessa anordningar dock måste betinga en kostnad af 100,000 kronor mera än den kommittén beräknat, hvartill enligt myndigheternas åsikt borde läggas 4,000 kronor för vissa befästningsanordningar å Västra Hästholmen. Chefen för landtförsvarsdepartementet förklarade med anledning häraf, att han ansåge kommitténs kostnadssumma böra ökas med, bland annat, 104,000 kronor befästningskostnad.

Enligt befästningskommitténs förslag skulle redan under första byggnadsperioden beviljas samtliga anslag för erforderliga bestycknings- och befästningsanordningar vid Karlskrona med undantag för anordningarna å Västra Hästholmen. I sin redan nämnda skrifvelse den 15 september 1904 har chefen för fortifikationen anført, att för befästningsanordningarna vid Karlskrona beviljats för första perioden 1,561,000 kronor.

Detta belopp motsvaras af de befästningskostnader, nämnda kommitté beräknat för Karlskrona med undantag af Västra Hästholmen, jämte det belopp af 100,000 kronor, chefen för landtförsvarsdeparte-

mentet, på sätt nämndt är, förklarat sig anse därutöfver vara erforderligt för fästningen med nämnda undantag.

I sitt underdåniga memorial den 30 september 1901 anförde chefen för fortifikationen, på sätt framgår af mitt yttrande till statsrådsprotokollet den 11 januari 1902, att för år 1902 vore beviljad sista återstoden af den för befästningarna å Kungsholmen och öarna beräknade kostnaden och att vid 1903 års början endast skulle återstå ombyggnad af fästet å Västra Hästholmen. Chefen för fortifikationen anförde vidare i sistnämnda skrift, att å de då redan fullbordade arbetena på befästningarna å Kungsholmen och öarna någon brist icke uppstått, men att det vore omöjligt att förutsäga, huruvida de återstående arbetena därstädes skulle kunna verkställas för de därför beräknade kostnaderna. Hvad befästningarna å Västra Hästholmen beträffade, hade befästningskommittén beräknat kostnaderna för dem till 716,900 kronor, hvartill borde läggas redan nämnda, af myndigheterna uti ifrågavarande afseende påyrkade belopp af 4,000 kronor. Hela kostnaden uppginge således till 720,900 kronor. Under de år, som förflutit efter beräkningarnas uppgörande, hade emellertid en betydlig stegring i järn- och stålpriser ägt rum, hvarför med säkerhet kunde antagas, att denna omständighet komme att förorsaka en afsevärd brist. Antagligt vore väl ock, att de stegrade arbetsprisen äfven skulle förorsaka ökad kostnad för byggnadsarbetets utförande.

På grund häraf måste utan tvifvel det beräknade anslaget till ombyggnad af fästet å Västra Hästholmen höjas; men då möjligen ytterligare behof af medel för förut angifna arbeten kunde uppstå, syntes underdånig anmälan om det belopp, som ytterligare kunde erfordras för Karlskrona kustbefästningars afslutande enligt föreliggande plan, först framdeles böra göras.

Af anförda skäl föreslog chefen för fortifikationen vidare, att det af befästningskommittén för fästet å Västra Hästholmen upptagna belopp 1,100,000 kronor skulle lika fördelas på de två senare byggnadsperioderna, så att på hvardera af dessa komme ett belopp af 550,000 kronor. Därvid borde emellertid för byggnadsperioden 1903—1905 frånräknas redan under första byggnadsperioden för artillerikostnad anvisade 86,600 kronor, i följd hvaraf under den andra perioden borde anvisas allenast 463,400 kronor, hvilket belopp uteslutande skulle afses för befästningsändamål.

Detta belopp har äfven uppå Eders Kungl. Maj:ts framställning blifvit af Riksdagen för andra byggnadsperioden anvisadt.

Chefen för fortifikationen har nu i sin omförmälda skrifvelse den 15 september 1904 anført, att, om man utginge från den af befästningskommittén för befästningsarbetena vid Karlskrona fästning afsedda summan af 2,177,900 kronor och därifrån afräknade utaf Riksdagen för ändamålet redan beviljade för första byggnadsperioden 1,561,000 kronor och för andra perioden 463,400 kronor, skulle för sista byggnadsperioden återstå allenast 153,500 kronor. Emellertid hade redan arméns myndigheter i sitt betänkande öfver befästningskommitténs förslag påvisat, att en del däri förekommande beräkningar vore för låga; och vidare hade såväl de sedan dess med 20—50 procent stegrade arbets- och materialkostnaderna som ock tillgodoseendet af det behof af ökad utrymme, som blifvit en oafvislig följd af senast fastställda besättningslistors styrkor, vållat en ej obetydlig ökning uti den redan från början knappt beräknade kostnaden. Denna ökning, hvars oundviklighet för befästningsplanens genomförande senast i den underdåniga skrifvelsen den 30 september 1901 blifvit af chefen för fortifikationen framhållen, hade dock först nu kunnat bestämmas till sin slutsiffra, och uppginge denna till 594,600 kronor eller cirka 27 procent af den ursprungligen beräknade kostnaden. För att befästningsarbetena å Karlskrona skulle under sista byggnadsperioden kunna afslutas enligt plan fordrades sålunda, att för denna period ansloges en summa af 748,100 kronor.

Marinförvaltningen har förklarat sig icke hafva något att erinra mot chefs för fortifikationen förslag, men anført, att till nyssnämnda summa borde läggas dels 195,800 kronor till bestridande af bestyckningskostnaderna å fortet Västra Hästholmen dels 100,700 kronor för eldens ledning å samma fort.

Dessutom har marinförvaltningen anmält, att anskaffningen af vissa kanoner med ammunition till fortet Västra Hästholmen kostat 38,600 kronor mera än därtill förut beräknade och beviljade medel samt att å kostnaderna för eldens ledning å nämnda fort en brist af 99,300 kronor komme att uppstå.

Med anledning af de höga belopp, som myndigheterna sålunda ansett erforderliga för afslutande af ifrågavarande befästningsarbeten samt för anordningarna för eldens ledning å Västra Hästholmen, utöfver hvad från början beräknats, anmodade jag marinförvaltningen i ämbetskrifvelse den 20 oktober nästlidna år att efter chefs för fortifikationen hörande inkomma med upplysning, huruvida vid Karlskrona fästning inga andra befästningsarbeten blifvit utförda eller vore beräknade att blifva utförda än sådana, som varit af befästningskommittén afsedda, samt om anledningarna till att kostnaderna för anordningarna för eldens

ledning vid nämnda fort beräknades i så hög grad komma att öfver-skrida, hvad kommittén i samma afseende ansett erforderligt.

Med hemlig ämbetsskrifvelse den 1 sistlidna november har marinförvaltningen med anledning häraf öfverlämnat och återopat en skrifvelse från chefen för fortifikationen af den 26 därförutgångna oktober, däri denne förmält, att samtliga de befästningsarbeten vid Karlskrona, som vore dels redan fullbordade dels under utförande, inginge i den af befästningskommittén utarbetade planen för Karlskronas fasta försvar samt att inga andra verk än dessa vore afsedda att för den ifrågavarande summan 748,100 kronor utföras.

I sin sistnämnda skrifvelse har marinförvaltningen tillika anført, bland annat, att ökningen i kostnaden för anordningarna för eldens ledning å Västra Hästholmen vore beroende af, dels att man vid uppgörande af det första kostnadsförslaget för dessa anordningar icke haft att tillgå någon definitiv plan till fortets ombyggnad dels ock att fordringarna å pansarskydd och utrymme för observationsplatser och strålkastare i väsentlig mån stegrats under de senare åren. Därjämte hade behovet af moderna orderöfverföringsapparater äfvensom af ett mera genomfördt system för elektrisk belysning inom fortet gjort, att kostnaden härför väsentligen stegrats. Slutligen har marinförvaltningen lämnat en specificerad uppgift angående användningen af det för ifrågavarande ändamål afsedda belopp af 200,000 kronor, hvilken uppgift jämte skrifvelsen i öfrigt torde få tillhandahållas Riksdagens vederbörande utskott.

Hvad slutligen beträffar *Älfsborgs fästning*, så har befästningskommittén beräknat kostnaderna för bestycknings- och befästningsanordningarna därstädes till, för de förra 1,010,000 kronor och för de senare 840,000 kronor, hvartill skulle komma för försvarets ledning 50,000 kronor, eller således tillhoppa 1,900,000 kronor. Då härifrån af-räknas af kommittén beräknadt bidrag från en-per-mille fonden af 240,000 kronor, skulle kostnaderna i öfrigt enligt kommitténs beräkningar komma att uppgå till 1,660,000 kronor.

Af marinförvaltningens underdåniga skrifvelse den 4 oktober 1901, för hvilken jag närmare redogjort i mitt anförande till statsrådsprotokollet den 11 januari 1902, bilagdt samma års statsverksproposition, framgår, att, sedan bidraget från en-per-mille fonden blifvit bestämdt till 270,000 kronor, den för arbetena vid Älfsborg beräkneliga summan uppgått till 1,930,000 kronor. Arméns myndigheter hade af anfördt skäl ansett, att 125,000 kronor skulle kunna öfverföras från artillerikostnaden till befästningskostnaden och de disponibla medlen fördelas

sålunda, att 995,000 kronor användes till befästningskostnad, 50,000 kronor till försvarets ledning och 885,000 kronor till artillerikostnad.

För befästningsarbeten vid Älfsborg hade då redan anvisats 305,000 kronor, hvadan, då dessa arbeten enligt kommitténs förslag skulle vara fullbordade under de två första perioderna, till desamma för 2:a perioden återstode att anvisa 690,000 kronor. Chefen för fortifikationen hade emellertid af anförda skäl ansett denna summa ej vara tillräcklig, utan att en brist å 168,000 kronor skulle komma att uppstå, hvadan anslaget för befästningsarbeten under den 2:a perioden borde ökas till 858,000 kronor.

Af artillerikostnaden hade Riksdagen under första perioden anvisat 100,000 kronor, och skulle enligt kommitténs förslag under 2:a perioden anvisas ytterligare 500,000 kronor. Härifrån borde dock afräknas redan nämnda 125,000 kronor, i följd hvaraf för artillerikostnad under 2:a perioden borde anvisas 375,000 kronor.

Nämnda belopp, 858,000 kronor för befästningskostnader och 375,000 kronor för bestyckningskostnader, hafva, på Eders Kungl. Maj:ts förslag, blifvit af Riksdagen beviljade för 2:a byggnadsperioden.

Vid fråga om anslag för år 1905 anmälde härjämte marinförvaltningen, på sätt närmare framgår af mitt yttrande till statsrådsprotokollet den 12 januari 1904, att för Västerbergets bestyckning med pjäser af nyaste konstruktion och anskaffning af nödigt förråd af bästa ammunition för desamma kostnaden skulle komma att uppgå till 355,000 kronor utöfver hvad från början beräknats. Marinförvaltningen föreslog med anledning häraf, att af 1904 års riksdag måtte för år 1905 äskas ett belopp af 135,000 kronor, hvilket belopp jämte för andra perioden redan beviljade 375,000 kronor skulle möjliggöra anskaffning till 1905 års utgång af 2 stycken 15 cm. kanoner samt erläggande af två förskott å leveranssumman för 2 stycken 24 cm. kanoner.

På Eders Kungl. Maj:ts förslag blef nämnda belopp 135,000 kronor af 1904 års riksdag beviljad för år 1905.

Chefen för fortifikationen har nu i sin redan omförmälda skrifvelse den 15 september 1904 med erinran om, att Riksdagen för befästningskostnader vid Älfsborg beviljat för 1:a perioden 305,000 kronor och för 2:a perioden 858,000 kronor eller således 168,000 kronor mer än den beräknade kostnadssumman för befästningskostnader vid Älfsborg, 995,000 kronor, anført, att af samma skäl, som redan angifvits för ökningen af kostnaderna för arbetena vid Karlskrona fästning, blefve äfven arbetena vid Älfsborgs fästning betydligt dyrare, än befästningskommittén beräknat. Sålunda hade det vid nu verkställda noggranna

beräkningar visat sig, att, därest de påbörjade arbetena skulle kunna fullbordas enligt plan, ökningen i befästningskostnaden utöfver den beräknade summan, 995,000 kronor, uppginge till 267,000 kronor eller omkring 27 procent af densamma. För sista byggnadsperioden behöfde sålunda till befästningsarbetena vid Älfsborgs fästning anslås 99,000 kronor.

Marinförvaltningen har i öfverensstämmelse med befästningskommitténs förslag hemställt, att för 3:e perioden måtte anvisas dels 410,000 kronor till bestridande af bestyckningskostnaderna vid Älfsborgs fästning, dels återstående hälften af kostnaderna för eldens ledning vid samma fästning 25,000 kronor.

Till de för 3:e perioden erforderliga beloppen borde vidare, enligt marinförvaltningens skrifvelse, läggas 220,000 kronor, utgörande hvad som ännu återstode af det vid senaste riksdag såsom behöfligt anmälda tillägg af 355,000 kronor till förut beräknade kostnaden för kanoner och ammunition för Västerberget, af hvilket tillägg Riksdagen för år 1905 beviljat 135,000 kronor.

Dessutom har marinförvaltningen anmält, att, sedan fullständiga kostnadsberäkningar blifvit uppgjorda angående eldens ledning vid Älfsborgs fästning, detta på grund af reduktion i bestyckningen af befästningskommittén väsentligt förminskade anslag, stort 50,000 kronor, visat sig blifva alldeles otillräckligt, i det att kostnaderna i stället komme att belöpa sig till 235,000 kronor, hvarför en brist af 185,000 kronor komme att uppstå.

I anledning af det öfverskridande af sistberörda anslag, som marinförvaltningen beräknade sålunda måste ske, anmodade jag marinförvaltningen i min redan nämnda ämbetsskrifvelse den 20 oktober 1904 att jämväl inkomma med upplysning om anledningarna till att kostnaderna för eldens ledning äfven vid Älfsborgs fästning beräknades komma att i så hög grad öfverskrida, hvad befästningskommittén i sådant afseende ansett erforderligt.

I sin äfvenledes redan omförmälda hemliga ämbetsskrifvelse den 1 november sistlidna år meddelade marinförvaltningen såsom svar härå, bland annat, att i de beräkningar, som från början uppgjorts af general-fälttygmästaren och chefen för artilleriet samt af chefen för fortifikationen, kostnaden för eldens ledning vid Älfsborgs fästning beräknats komma att uppgå till 185,000 kronor. Denna kostnad hade af befästningskommittén utan angifvande af orsakerna nedsatts till allenast 50,000 kronor.

Angående denna reducering hade arméns myndigheter i sitt underdåniga utlåtande den 31 Oktober 1898 öfver befästningskommitténs betänkande yttrat, bland annat, dels att den stora nedsättningen ej stode i något rimligt förhållande till de ändringar i befästningsplanen, som vidtagits, då det måste besinnas, att telefon- och telegrafledningar blefve i det stora hela desamma, endast med en viss afräkning, äfvensom att belysningen måste ordnas på ett fullt lika effektivt sätt, som vid det oförändrade förslaget, dels ock att, för så vidt medel icke kunde på annat sätt beredas, ingen annan utväg därför syntes återstå, än att i afseende på anordningar för eldens ledning inskränka sig till det allra viktigaste och låta framtiden sörja för resten.

Marinförvaltningen har vidare förmält i sin sistnämnda skrifvelse, att chefen för fortifikationen, på ämbetsverkets anhållan, verkställt en utredning rörande erforderliga anordningar för försvarets ledning inom Älfsborgs fästning. Denna utredning utvisade, att kostnaderna komme att belöpa sig till 235,000 kronor. I skrifvelsen har marinförvaltningen slutligen lämnat en redogörelse för, huru detta belopp vore afsedt att fördelas på vissa uppgifna arbeten.

Slutligen har chefen för fortifikationen, som dels uti underdånigt memorial den 11 september 1902 framhållit, att det syntes vara på tiden, att de *fortifikationsförråd* upprättades, som vid mobilisering oundgängligen erfordrades för att de särskilda kustbefästningarnas fortifikatoriska armering skulle kunna utan tidsutdräkt utföras, dels uti underdånig skrifvelse den 14 september 1903 anhållit att återigen få fästa uppmärksamheten på berörda behof, och detta så mycket mera, som arbetena å nämnda befästningar än ytterligare närmat sig sin afslutning, hvarför upprättandet af fortifikationsförråden ej längre syntes kunna uppskjutas, nu ännu en gång i underdånighet erinrat om behofvet af fortifikationsförråd inom de befästade kustorterna. Den för desamma beräknade kostnaden, 106,000 kronor, syntes honom därför böra ingå uti befästningsanslaget för 3:e perioden.

Jämväl marinförvaltningen har funnit behofvet af de fyra fortifikationsförråden vara till fyllest ådagalagdt samt tillika anmärkt, att samma behof blefve allt mera trängande ju närmare sin fullbordan kustbefästningarna komme.

I fråga om fördelningen af de anslagsbehof, som chefen för fortifikationen sålunda ansett föreligga för den sista byggnadsperioden, har han anført, att det syntes honom vara lämpligt, att bristen i befästningsanslaget till Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning snarast måtte blifva i sin helhet täckt och sålunda anslag till samma brists

täckande böra anvisas redan under 3:e periodens första år eller 1906. De behöfliga anslagen för återstående befästningsarbeten samt för fortifikationsförråden syntes honom däremot böra lika fördelas å periodens två första år, enär befästningarna borde inom dessa två år vara fortifikatoriskt afslutade, på det att bestyckningsarbetena måtte utan hinder kunna afslutas under periodens sista år.

Chefen för fortifikationen har med anledning häraf hemställt, att för fullbordande af de planlagda befästningsarbetena å rikets kustbefästningar måtte af instundande riksdag äskas för byggnadsperioden 1906—1908:

till täckande af brist i befästningsanslaget för	
Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning	kr. 455,000: —
» fullbordandet af planlagda befästningsarbeten vid	
Karlskrona fästning.....	» 748,100: —
och vid Älfsborgs fästning	» 99,000: —
samt till fortifikationsförråd å kustbefästningarna.....	» 106,000: —
	Summa kr. 1,408,100: —

och däraf för år 1906

till Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning.....	kr. 455,000: —
» Karlskrona fästning	» 374,050: —
» Älfsborgs »	» 49,500: —
» fortifikationsförråd	» 53,000: —
	Summa kr. 931,550: —

Marinförvaltningen har, på sätt redan blifvit omförmäldt, föreslagit, att härutöfver skulle för den 3:e byggnadsperioden hos Riksdagen äskas:

till bestyckningskostnader vid Älfsborgs fästning	kr. 410,000: —
» återstående hälften af anslaget till eldens ledning vid	
samma fästning	» 25,000: —
» bestyckningskostnader å Västra Hästholmen.....	» 195,800: —
» eldens ledning å samma fort	» 100,700: —
» bestridande af kostnader för kanoner å Västerber-	
get utöfver redan beviljadt belopp	» 220,000: —
samt vidare till täckande af följande brister:	
vid bestyckningsarbeten å Vaxholms och Oscar-Fredriks-	
borgs fästning	» 205,000: —
	Transport kr. 1,156,500: —

	Transport	kr. 1,156,500: —
vid anordningarna för eldens ledning å Älfsborgs fästning	»	185,000: —
» anskaffning af kanoner med ammunition till fortet å Västra Hästholmen	»	38,600: —
» anordningarna för eldens ledning å sistnämnda fort	»	99,300: —
	Summa	kr. 1,479,400: —

Af dessa utgifter har marinförvaltningen ansett, att följande borde utgå under år 1906 till nedan nämnda belopp, nämligen:

af bestyckningskostnaden vid Älfsborgs fästning.....	kr.	200,000: —
den återstående hälften af anslaget till eldens ledning vid samma fästning.....	»	25,000: —
af bestyckningskostnaden för Västra Hästholmen.....	»	155,400: —
kostnaden för eldens ledning å samma fort	»	100,700: —
af kostnaderna för kanonerna å Västerberget utöfver redan beviljadt belopp	»	110,000: —
bristen vid bestyckningsarbetena å Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning	»	205,000: —
af bristen i kostnaderna för eldens ledning å Älfs- borgs fästning	»	100,000: —
bristen i kostnaderna för anskaffning af kanoner med ammunition till fortet å Västra Hästholmen	»	38,600: —
af bristen vid anordningarna för eldens ledning å sistnämnda fort.....	»	50,000: —
eller tillhopa kr.		984,700: —

Med sammanräknande af hvad sålunda ansetts böra uti ifrågasvarande afseende äskas dels för den 3:e byggnadsperioden dels för år 1906 har marinförvaltningen hemställt, att hos Riksdagen måtte äskas till fortsättande af arbetena å rikets kustbefästningar ett extra ordinarie anslag af 2,887,500 kronor samt att däraf måtte anvisas för år 1906 ett belopp af 1,916,250 kronor.

Af hvad sålunda utaf chefen för fortifikationen och marinförvaltningen anförts framgår, att kostnaderna för ifrågasvarande befästnings- och bestyckningsarbeten redan uppgått eller komma att uppgå till belopp, som afsevärdt öfverstiga hvad i sådant afseende af befästningskommittén beräknats. Delvis torde detta hafva berott på, att vid de

af nämnda kommitté uppgjorda beräkningarna kostnaderna beräknats för lågt, och delvis har öferskridandet af de beräknade beloppen naturligen varit en följd af den stegring i priserna å materialier och arbete, som under de senaste åren ägt rum. Härtill hafva kommit särskilda orsaker, som af myndigheterna blifvit omförmälda.

I fråga om kostnaderna för eldens ledning hafva tydligen icke fullständiga planer i sådant afseende blifvit af befästningskommittén utarbetade, hvarför det torde vara svårt att säga, i hvad mån myndigheternas nu uppgjorda förslag innefatta ett öferskridande af hvad utaf kommittén afsetts. Med hänsyn till de stora prisskillnaderna mellan kommitténs och myndigheternas beräkningar synes emellertid vara tydligt, att kommittén icke beräknat, att ifrågavarande arbeten skulle utföras i den omfattning, som nu af myndigheterna ifrågasatts. Å andra sidan torde det dock vara lämpligt, att, när dessa arbeten nu utföras, de verkställas så, att de fullt motsvara nutida fordringar å anordningar af förevarande art.

Hvad först beträffar Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning torde enligt de af myndigheterna nu lämnade upplysningar de siffror, till hvilka bristerna å kostnaderna för befästnings- och bestyckningsarbetena därstädes uppgifvits, få anses exakt angifva samma bristers belopp. Den sammanlagda summan, 660,000 kronor, torde därför böra täckas, och synes framställning om anvisande af beloppet å extra stat för år 1906 böra göras hos Riksdagen.

I fråga om Karlskrona fästning kommer enligt chefens för fortifikationen uppgift å kostnaderna för befästningsarbetena, för hvilka skulle erfordras ytterligare 748,100 kronor, det från början beräknade beloppet att öferskridas med icke mindre än 594,600 kronor. Afräknar man härifrån dels det belopp af 100,000 kronor, som chefen för landtförvarsdepartementet redan från början förklarade sig anse böra tilläggas till kostnaderna för de till fästningen hörande öarnas försvar, och dels de 4,000 kronor, hvarmed han likaledes ansåg, att utgifterna för befästningsanordningarna å Västra Hästholmen borde ökas, uppstår i allt fall ett öferskridande af det för befästningsarbetet beräknade beloppet med 490,600 kronor.

I fråga om bestyckningskostnader för Karlskrona fästning har marinförvaltningen föreslagit äskande af 195,800 kronor för fortet å Västra Hästholmen. Detta belopp har blifvit af befästningskommittén beräknadt, i det att kommittén upptagit artillerikostnaderna för Västra Hästholmen till 282,400 kronor. Frånräknas härifrån redan under första perioden, på sätt nämnt är, beviljad artillerikostnad, 86,600 kronor, erhålles det ifråga-

varande beloppet, 195,800 kronor. Äfven beloppet 100,700 kronor för anordningar för eldens ledning var jämväl af befästningskommittén beräknadt. Härtill kommer af marinförvaltningen såsom erforderliga ytterligare anmälda 38,600 kronor för kanoner och ammunition å Västra Hästholmen samt 99,300 kronor för anordningar för eldens eldning.

För befästrings- och bestyckningsarbetena vid Karlskrona erfordras följaktligen, enligt myndigheternas beräkningar, ytterligare 1,182,500 kronor. Då af hvad redan är nämndt framgår, att jämlikt befästringskommitténs beräkningar numera skulle återstå att bevilja för befästringsarbeten vid Karlskrona fästning allenast 153,500 kronor och i bestyckningskostnader samt för eldens ledning endast 296,500 kronor, komma således kostnaderna för nämnda fästning vid jämförelse med kommitténs beräkningar att öferskridas med 732,500 kronor. Frånräknas redan nämnda belopp af 104,000, återstår likväl en summa af 628,500 kronor.

Huru afsevärdt detta belopp än är och huru beklagligt det än måste anses vara, att de uppgjorda beräkningarna visat sig vara i så hög grad felaktiga, torde det emellertid vara nödvändigt att bringa de planlagda arbetena till slut under den med år 1906 ingående sista byggnadsperioden. För afslutande af dessa arbeten å Karlskrona fästning synes mig därför böra af Riksdagen äskas det föreslagna beloppet 1,182,500 kronor.

I fråga om Älfsborgs fästning har chefen för fortifikationen anmält en brist af 99,000 kronor utöfver den, till hvars täckande medel redan beviljats, samt marinförvaltningen därutöfver föreslagit äskande af tillhopa 840,000 kronor. Af sistnämnda belopp föreslås 435,000 kronor i enlighet med befästningskommitténs betänkande, 220,000 kronor såsom en följd af det beslut om beviljande af 130,000 kronor för kanoner med ammunition å Västerberget, som fattades af 1904 års riksdag, samt 185,000 kronor såsom erforderliga för anordningar för eldens ledning utöfver af befästningskommittén i sådant afseende beräknade 50,000 kronor. Det sammanlagda beloppet, som, enligt myndigheternas yttranden, skulle erfordras ytterligare för Älfsborgs fästning, uppgår således till 939,000 kronor. Enligt befästningskommitténs förslag skulle det numera erforderliga beloppet utgöra allenast 435,000 kronor, hvadan detta belopp öferskrides med 504,000 kronor; af detta belopp torde dock Riksdagen få anses redan hafva medgifvit behofvet af 220,000 kronor.

Hvad slutligen beträffar det af myndigheterna vid upprepade tillfällen påyrkade anslaget för upprättande af fortifikationsförråd, synas

dylika förråd böra upprättas i den mån fästningsarbetena nalkas sin fullbordan. Dessa förråd äro nämligen ägnade att i hög grad höja befästningars försvarsförmåga och böra därför icke vid desamma saknas.

I enlighet med hvad jag sålunda anført finner jag därför medel böra beviljas för samtliga de af myndigheterna omförmälda ändamål och med de af dem föreslagna belopp eller således

till täckande af brist i befästningsanslaget till Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning	kronor	455,000: —
» fullbordande af planlagda befästningsarbeten vid Karlskrona fästning	»	748,100: —
» och vid Älfsborgs fästning	»	99,000: —
» fortifikationsförråd å kustbefästningarna	»	106,000: —
» bestyckningsarbeten vid Älfsborgs fästning ..	»	410,000: —
» återstående hälften af anslaget till eldens ledning vid samma fästning	»	25,000: —
» bestyckningskostnader å Västra Hästholmen ..	»	195,800: —
» eldens ledning å samma fort	»	100,700: —
» kanoner å Västerberget utöfver redan beviljadt belopp	»	220,000: —
» samt ytterligare		
för bestyckningsarbeten å Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning	»	205,000: —
» anordningar för eldens ledning å Älfsborgs fästning	»	185,000: —
» anskaffning af kanoner med ammunition till fortet å Västra Hästholmen	»	38,600: —
» anordningar för eldens ledning å sistnämnda fort	»	99,300: —
Summa kronor		2,887,500: —

Af detta belopp har marinförvaltningen ansett, att icke mindre än 1,916,250 kronor borde utgå under år 1906. I detta afseende synas mig emellertid vissa nedsättningar kunna ske. Det belopp, som är erforderligt för täckande af bristen i befästningsanslaget till Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning, torde emellertid böra utgå under år 1906. Likaledes delar jag chefens för fortifikationen åsikt, att hvad som under ifrågavarande treårsperiod erfordras för de rent fortifikatoriska arbetenas utförande bör utbetalas under periodens två första

år, enär dessa arbeten måste vara avslutade, innan den sista delen af bestyckningsarbetena kan bringas till slut. Chefens för fortifikationen förslag i fråga om hvad som bör anvisas för år 1906 för de fortifikatoriska arbetena torde därför böra ligga till grund för framställningen i sådant afseende till Riksdagen med undantag dock för det belopp af 53,000 kronor, som han ansett böra anvisas för anskaffande af hälften af de för kustbefästningarna erforderliga fortifikationsförråden. Med anvisande af detta belopp synes nämligen kunna anstå till följande år.

Hvad åter beträffar anslagen till bestyckningsarbetena torde visserligen de flesta af de belopp marinförvaltningen föreslagit att anvisas för år 1906 böra under nämnda år utbetalas, men i vissa fall synes dock med utbetalandet kunna anstå.

Med hänsyn till redan träffade aftal angående leveranser af de för Älfsborgs fästning afsedda kanonerna torde de för bestyckningskostnader vid nämnda fästning till anvisning för år 1906 föreslagna beloppen af 200,000 kronor och 110,000 kronor böra under nämnda år utbetalas och något uppskof med deras anvisande därför icke nu böra ske. I fråga om kostnaderna för arbetena för eldens ledning å samma fästning synas, för att dessa arbeten ej måtte vålla hinder för de fortifikatoriska arbetena därstädes, böra för år 1906 anvisas dels af marinförvaltningen föreslagna 25,000 kronor dels ock ytterligare 25,000 kronor af det utaf ämbetsverket till anvisning för ifrågavarande år föreslagna beloppet, 100,000 kronor. Anvisandet af återstående 75,000 kronor synes däremot kunna till ett af de två närmast följande åren uppskjutas.

Hvad beträffar anslagen för bestyckningsarbetena å Västra Hästholmen, af hvilka anslag marinförvaltningen till anvisande för år 1906 föreslagit dels 155,400 kronor, dels 38,600 kronor, torde, då dessa belopp äro afsedda för anskaffning af ammunition till redan beställda kanoner samt af kanoner, hvilkas pansartorn likaledes äro beställda, något uppskof med den föreslagna anvisningen icke böra ske. Vidkommande åter kostnaderna för arbetena för eldens ledning å sistnämnda fort, i hvilket afseende marinförvaltningen föreslagit, att för år 1906 skulle anvisas dels 100,700 kronor och dels 50,000 kronor, torde däremot endast 50,000 kronor behöfva under ifrågavarande år utbetalas.

Den brist, som uppstått vid bestyckningsarbetena å Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning, uppgående till 205,000 kronor, torde, på sätt marinförvaltningen föreslagit, böra under år 1906 täckas.

Enligt min åsikt böra således af förevarande belopp för år 1906 anvisas

till täckande af brist i de fortifikatoriska arbetena vid Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning	kr. 455,000: —
» de fortifikatoriska arbetena vid Karlskrona fästning »	374,050: —
» » » » » Älfsborgs » »	49,500: —
för bestyckningsarbetena vid Älfsborgs fästning	» 200,000: —
den återstående hälften af anslaget till eldens ledning vid samma fästning	» 25,000: —
för bestyckningsarbeten å Västra Hästholmen	» 155,400: —
» anordningar för eldens ledning å samma fort	» 50,000: —
» kanoner å Västerberget	» 110,000: —
» täckande af bristen å bestyckningsarbetena å Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning	» 205,000: —
af de ytterligare kostnaderna för eldens ledning å Älfsborgs fästning	» 25,000: —
den ytterligare kostnaden för anskaffning af kanoner med ammunition till fortet å Västra Hästholmen	» 38,600: —
Summa kronor	1,687,550: —

Beträffande ifrågavarande kustbefästningar har utskottet sökt skaffa en utredning af de för desamma beviljade anslagen och de uppkomna bristerna, och har därvid inhämtats följande.

*Utskottets
yttrande.*

Vaxholms och Oskar-Fredriksborgs fästning.

Kostnader enligt befästningskommitténs förslag	kr. 2,867,300: —
hvilken summa beviljades under 1:a perioden (1899—1902)	
Brist vid fyllande af försänkningen i Bullerholmssundet, beviljad 1904	» 60,000: —
	kr. 2,927,300: —

Nu anmäld brist att ersätta:	
för befästningsarbeten	kr. 455,000: —
» bestyckningsanordningar	» 205,000: — » 660,000: —
Summa kronor	3,587,300: —

Och torde det vara nödvändigt att nu anvisa medel till betäckande af nämnda brist å 660,000 kronor.

Karlskrona fästning med Västra Hästholmen.

Kostnader enligt befästningskommitténs förslag:

Befästningskostnad	kronor	2,177,900: —
Bestyckningskostnad	»	2,264,300: —
Eldens ledning	»	457,800: —
Summa kronor		4,900,000: —

Häraf är anvisadt:

	Befästningskostnad:	Bestyckningskostnad:	Eldens ledning:
under 1:a perioden	kronor 1,561,000: —	2,261,700: —	405,500: —
» 2:a »	» 463,400: —	— —	— —
S:a kronor		2,024,400: —	2,261,700: —
		405,500: —	—
återstår för 3:e perioden:	kronor 153,500: —	2,600: —	52,300: —

Nu anmäles den verkliga kostnaden för denna fästning komma att uppgå till:

	Befästningskostnad:	Bestyckningskostnad:	Eldens ledning:
	kronor 2,772,500: —	2,496,100: —	605,500: —
För fästningens fullbordande erfordras sålunda ytterligare:			
en kostnad af	» 748,100: —	{ 195,800: —	200,000: —
		{ 38,600: —	
Omhärfra drageshvard som återstår ännu oanvisadt för 3:e perioden:	» 153,500: —	2,600: —	52,300: —
erhålles summan af den uppkommande bristen, nämligen	kronor 594,600: —	231,800: —	147,700: —

eller sammanlagdt 974,100 kronor, hvilket belopp jämte de belopp, som återstå oanvisade för 3:e perioden, eller tillhopa 208,400 kronor, utgör den återstående kostnadssumman, 1,182,500 kronor, för ifrågasvarande fästning. Den sålunda anmälda bristen, hvilken hufvudsakligen

föranledes af arbetena å fortet Västra Hästholmen, synes utskottet betydande, men har utskottet, med hänsyn till hvad i statsrådsprotokollet härom anförts, ansett sig böra tillstyrka anvisande af de medel, som af Kungl. Maj:t nu äskas för ifrågavarande fästnings fullbordan.

Älfsborgs fästning (med Västerberget).

K o s t n a d e r			
	enligt befästnings-	enligt Kungl.	
	kommitténs	Maj:ts fram-	
	förslag.	ställning vid 1899	
		års riksdag.	
Befästningskostnad	kr. 840,000: —	995,000: —	
Bestyckningskostnad	» 1,010,000: —	885,000: —	
Eldens ledning	» 50,000: —	50,000: —	
S:ma kr. 1,900,000: —		1,930,000: —	

Häraf är anvisadt:

	Befästningskostnad.	Bestyckningskostnad.	Eldens ledning.
under 1:a perioden	kr. 305,000: —	100,000: —	25,000: —
» 2:a »	» 858,000: —	375,000: —	—: —
S:ma kr. 1,163,000: —		475,000: —	25,000: —
återstår för 3:e perioden	» —: —	410,000: —	25,000: —

Nu annäles den verkliga kostnaden för denna fästning komma att uppgå till:

	Befästningskostnad.	Bestyckningskostnad.	Eldens ledning.
kr. 1,262,000: —		1,240,000: —	235,000: —
För fästningens fullbor-			
dande erfordras sålunda			
utöfver af Kungl. Maj:t			
år 1899 anmälda kost-			
nader ytterligare	» 267,000: —	355,000: —	185,000: —
Till fyllande af denna brist			
har Riksdagen redan be-			
viljat	» 168,000: —	135,000: —	—: —
hvidan återstå	kr. 99,000: —	220,000: —	185,000: —

eller sammanlagdt 504,000 kronor, hvilket belopp jämte de belopp, som återstå oanvisade för 3:e perioden, eller tillhopa 435,000 kronor, utgör den för ifrågavarande fästning återstående kostnadssumman, 939,000 kronor, hvaraf Kungl. Maj:t för år 1906 begär 409,500 kronor.

Då omförmälda ökade kostnad redan är till större delen för Riksdagen anmäld, anser utskottet Kungl. Maj:ts förevarande framställning böra bifallas äfven i hvad densamma rör Älfsborgs fästning.

Slutligen anser sig utskottet böra tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts framställning om beviljande af 106,000 kronor till upprättande af fortifikationsförråd.

Med anledning af hvad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må till fortsättande af arbetena å rikets kustbefästningar bevilja ett anslag af 2,887,500 kronor och därpå på extra stat för år 1906 anvisa ett belopp af 1,687,550 kronor.

Nybyggnader för kustartilleriets förläggning m. m.

Ang. anslag till
nybyggnader
för kustartilleriets
förläggning m. m.

27:o) Kungl. Maj:t har uti punkt 28 under denna hufvudtitel föreslagit Riksdagen att *till nybyggnader för kustartilleriets förläggning m. m.* bevilja på extra stat för år 1906 ett anslag af 161,438 kronor.

[28.]

Departemenschefen har i fråga om detta anslag anført, att enligt den plan för uppförande af nybyggnader för kustartilleriets förläggning m. m., som framlades i statsrådsprotokollet öfver sjöförsvarsärenden den 11 januari 1901, bifogadt samma års statsverksproposition, skulle för den 3:e byggnadsperioden, omfattande åren 1906 och 1907, erfordras ett belopp af 322,875 kronor, hvilket borde fördelas lika på de båda åren, så att för år 1906 skulle för ändamålet erfordras 161,438 kronor.

Den uppgjorda planen för beviljande af medel för ifrågavarande nybyggnader hade städse blifvit följd med undantag af att under två år beloppet blifvit af särskild anledning höjdt utöfver hvad som från början beräknats.

I enlighet med den uppgjorda planen och i öfverensstämmelse med marinförvaltningens förslag hemställde departemenschefen om af-låtande till Riksdagen af nu förevarande framställning.

Med tillstyrkande af bifall till hvad Kungl. Maj:t under denna punkt föreslagit, hemställer utskottet,

att Riksdagen må till nybyggnader för kustartilleriets förläggning m. m. bevilja på extra stat för år 1906 ett anslag af 161,438 kronor.

Minförsvarets ordnande samt minpersonalens inkvartering vid mobilisering.

28:o) Under punkt 29 af denna hufvudtitel har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att *för fortsättande af arbetena för minförsvarets ordnande och minpersonalens inkvartering vid mobilisering* bevilja på extra stat för år 1906 ett anslag af 260,919 kronor.

Ang. anslag till minförsvarets ordnande samt minpersonalens inkvartering vid mobilisering.

[29.]

Departementschefen har beträffande denna fråga anfört, att i statsrådsprotokollet för den 11 januari 1901, bilagdt samma års statsverksproposition, funnes intagen en plan för beviljande af medel för minförsvarets ordnande samt minpersonalens inkvartering vid mobilisering. Enligt denna plan skulle utgifterna under 3:e perioden, omfattande åren 1906 och 1907, uppgå till 521,837 kronor, och skulle för hvartera året beviljas ett belopp af 260,919 kronor.

Beviljandet af anslag för ifrågavarande ändamål hade hittills skett enligt den framlagda planen.

Då någon anledning att frågå densamma icke föreläge, hemställde departementschefen i enlighet med marinförvaltningens framställning, att till Riksdagen måtte aflätas förslag i nu förevarande afseende.

Utskottet hemställer,

att Riksdagen må för fortsättande af arbetena för minförsvarets ordnande och minpersonalens inkvartering vid mobilisering bevilja på extra stat för år 1906 ett anslag af 260,919 kronor.

Fasta minförsvaret.

29:o) Kungl. Maj:t har uti punkten 30 af denna hufvudtitel föreslagit Riksdagen att *för fasta minförsvaret* bevilja på extra stat för år 1906 ett anslag af 92,650 kronor.

Ang. anslag till fasta minförsvaret.

[30.]

Uti detta ärende har departementschefen till statsrådsprotokollet anfört följande:

»Marinförvaltningen anförde i sin underdåniga skrifvelse den 25 september 1903, bland annat, att för att möjliggöra kännedom om till-

ståndet af de för krigsbruk afsedda elektriska min- och telefonkablar, hvilka förvarades i förråd, kablarna måste underkastas regelbundet återkommande undersökningar i afseende å deras elektriska egenskaper; dylik undersökning erfordrades äfven vid ut- och inleverering samt nyanskaffning af kablar. De för dessa undersökningar afsedda instrument m. m., som funnes vid flottans varf i Stockholm, vore föråldrade och otillförlitliga. Anskaffningskostnaderna för nya mätinstrument jämte vidtagande af nödiga anordningar för undersökning af elektriska kablar beräknades till 6,000 kronor. Vidare syntes det för minspärningarnas snabba mobilisering vara ett oafvisligt villkor, att en utredning tändkolfvar ständigt hölles förvarade fullt klargjorda till omedelbart krigsbruk. Detta förvaringssätt fordrade emellertid, att tändkolfvarna förvarades i särskilda källare, belägna så långt från hvarandra inbördes, att eventuell explosion af tändkolfvarna i en sådan källare ej kunde skadligt inverka på någon af de öfriga, hvarigenom endast ett mindre antal kolfvar behöfde ersättas från respektive minmagasin, där ett lämpligt antal oapterade reservtändkolfvar borde hållas i förråd. För anskaffning utaf reservtändkolfvar till i förråd befintliga minor af olika slag samt för uppförande af mindre tändkolfkällare vid de olika minförråden beräknades därför tillhopa 65,000 kronor. Slutligen motsvarade den å fortet Kungsholmen befintliga lysapparaten n:r 2 ingalunda de fordringar, man numera ställde på dylik belysningsmateriel. Flera gånger reparerad, torde den möjligen endast under de närmaste åren kunna fortfarande användas för afsedt ändamål. En ny lysapparat borde därför så fort ske kunde anskaffas för att genast vid behof kunna ersätta den gamla apparaten. Anskaffningskostnaden för en ny lysapparat med tillbehör och uppställningsanordningar beräknades till 24,000 kronor.

På sätt framgår af mitt yttrande till statsrådsprotokollet den 12 januari 1904, fann jag, med hänsyn till andra nödvändiga anslag nu nämnda anslagsäskanden icke böra framläggas för 1904 års riksdag, och föranledde i enlighet härmed marinförvaltningens berörda framställningar icke någon hemställan hos Riksdagen.

Marinförvaltningen har nu ånyo anmält nämnda behof under erinran om, att de fortfarande vore förefintliga.

Dessutom har marinförvaltningen förmält, att för minförsvaret vid Karlskrona behöfde de äldre minantändnings- och telefonapparaterna ersättas efter hand med nya tillförlitligare apparater, för hvilkas anskaffning år 1906 erfordrades 2,700 kronor. För komplettering af elektriska kabelförrådet vid Karlskrona station beräknades vidare under år 1906 erfordras 11,000 meter min- och telefonkablar, för hvilken materiel anskaffningskostnaden utgjorde 12,450 kronor. Slutligen beräk-

nades för ytterligare ändring af äldre minor, att användas såsom reserv- och öfningsmateriel, för år 1906 medelsbehofvet till 30,000 kronor. Marinförvaltningen hemställde därför, att för tillgodoseende af samtliga nu anmälda behof måtte af Riksdagen för år 1906 äskas ett extra ordinarie anslag för fasta minförsvaret af 140,150 kronor.

På sätt jag redan förut i annat sammanhang anmärkt, utgör minväsendet ett så viktigt led i vårt försvar, att de åtgärder, som erfordras för att hålla detsamma i fullgodt skick, synas böra vidtagas. De af marinförvaltningen omförmälda utgifterna för att kunna på ett tillfredställande sätt företaga undersökningar vid flottans varf i Stockholm af elektriska kablar, hvilka utgifter beräknats till 6,000 kronor, torde därför icke längre böra uppskjutas. Detsamma synes vara förhållandet med kostnaderna för en ny lysapparat å fortet Kungsholmen 24,000 kronor, för nya minantändnings- och telefonapparater vid Karlskrona 2,700 kronor och för komplettering af elektriska kabelförrådet vid samma station 12,450 kronor. Däremot torde utgifterna för dels anskaffning af reservtändkolfvar och uppförande af mindre tändkolfkällare 65,000 kronor dels ändring af äldre minor för att användas såsom reserv- och öfningsmateriel 30,000 kronor vara af beskaffenhet att utan allt för stor olägenhet kunna fördelas på två år. För dessa tvenne ändamål skulle därför erfordras för år 1906, för det förstnämnda 32,500 kronor och för det senare 15,000 kronor.»

Med anledning af hvad i statsrådsprotokollet sålunda meddelats, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning, på extra stat för år 1906 bevilja för fasta minförsvaret ett anslag af 92,650 kronor.

Vaktstugor för bevakning af batterier vid Karlskrona fästning.

30:o) Uti punkt 31 af denna hufvudtitel har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att för uppförande af två vaktstugor vid Karlskrona fästning bevilja på extra stat för år 1906 ett anslag af 6,000 kronor.

Departementschefen har härom anfört följande:

»I egenskap af kommandant å Karlskrona fästning har befälhavande amiralen därstädes uti skrifvelse den 4 augusti 1904 till marin-

Ang. anslag till uppförande af vaktstugor för bevakning af batterier vid Karlskrona fästning.

[31.]

förvaltningen anført, att han verkställt en utredning angående vissa uppgifna batteriers och infanteriverks tillsyn, skötsel och bevakning under fredstid och då öfningar därstädes ej påginge. Vissa af dessa försvarsverk vore belägna så långt ifrån såväl staden som fortet, att det skulle möta stora svårigheter och förorsaka betydande kostnader att bevaka dem genom i staden eller å fortet förlagd personal. Ett sätt att utöfva bevakningen vore att uppdraga åt en i verkets omedelbara närhet boende, trovärdig person att utöfva tillsyn öfver detsamma. Det hade emellertid visat sig, att öborna hade oskäligt höga anspråk på ersättning härför, hvarjämte det vore svårt att i dessa trakter erhålla fullt lämpliga personer.

Han ansåge sig därför böra förorda att i stället uti omedelbar närhet af hvar och ett af fyra namngifna försvarsverk uppfördes en vaktstuga med uthusbyggnader, afsedd för vaktaren, t. ex. en pensionerad underofficer, hvilken mot kontraherad lön i likhet med vissa andra tillsyningsmän skulle bestrida erforderlig tillsyn och bevakning af verket m. m.

Kostnaden för uppförande af en vaktstuga beräknades till 3,000 kronor och den årliga lönen för en tillsyningsman till 250 kronor. Befälhafvande amiralen ansåg, att fyra dylika vaktstugor borde uppföras.

I underdånig skrifvelse den 16 augusti 1904 anförde marinförvaltningen, att ämbetsverket funnit det af befälhafvande amiralen förordade sättet för ifrågavarande bevakning lämpligast, men icke ansett sig böra biträda detsamma i större utsträckning än att vaktare skulle anställas vid två af de utaf befälhafvande amiralen ifrågasatta försvarsverken, där såväl dyrbar materiel som ammunition vore afsedd att förvaras, under det att de två andra platserna kunde anses tillräckligt bevakade genom anbragta stängsel äfvensom genom tid efter annan företagna visitationer. I betraktande af att arbetena för ifrågavarande bevakningsändamål syntes böra omedelbart sättas i verket anhöll marinförvaltningen att af omhänderhafvande medel få använda 6,000 kronor för uppförande af en vaktstuga vid hvardera af de två ifrågavarande försvarsverken och förklarade sig komma att i underdånig skrifvelse angående utgifterna under riksstatens femte hufvudtitel för år 1906 göra framställning om tillgodoseende af ifrågavarande medelsbehof.

Ehuru jag i likhet med marinförvaltningen fann behof af uppförande utaf ifrågavarande två vaktstugor för särskilda tillsyningsmän föreligga, ansåg jag dock, att den nödiga bevakningen af ifrågavarande försvarsverk under en kortare tid skulle utan anställande af sådana vaktare kunna utan allt för stor olägenhet äga rum samt afstyrkte därför fram-

ställningen i dess då föreliggande skick, och fann i öfverensstämmelse härmed Eders Kungl. Maj:t densamma icke till någon åtgärd föranleda.

Marinförvaltningen har nu i sin underdåniga skrifvelse den 27 september 1904 förmält, att ämbetsverket i likhet med befälhafvande amiralen hyste betänkligheter emot att låta förevarande försvarsverk med däri befintliga kanoner och ammunition vara utan ständig tillsyn, och hemställde marinförvaltningen därför om äskande å extra stat för år 1906 af 6,000 kronor till två vaktstugor vid Karlskrona fästning.

Hvad anginge af bifall härtill föranledd kostnad för vaktstugornas underhåll och aflöningen till vaktare borde, förmäler marinförvaltningen vidare, samma kostnad bestridas af reservationsanslaget till underhåll af kustartilleriets byggnader och materiel.

Såsom jag redan omnämnt, finner jag de två föreslagna vaktstugorna böra uppföras. Ifrågavarande försvarsverk med materiel torde icke kunna för framtiden anses tillräckligt skyddade allenast genom uppförande af stängsel samt den tillsyn, som kan utöfvas därigenom att man en eller annan gång ditsänder personal från andra fort för att efterse, att allt är orubbadt.»

Utskottet, som funnit det af Kungl. Maj:t föreslagna sätt för utöfvande af tillsyn öfver ifrågavarande försvarsverk med däri befintliga kanoner och ammunition vara det minst kostsamma, hemställer,

att Riksdagen må för uppförande af två vaktstugor vid Karlskrona fästning bevilja på extra stat för år 1906 ett anslag af 6,000 kronor.

Beväpning för kustartilleriet.

31:o) Kungl. Maj:t har uti punkten 32 af denna hufvudtitel föreslagit Riksdagen att för *kustartilleriets beväpning* bevilja ett anslag af 294,300 kronor och däraf på extra stat för år 1906 anvisa ett belopp af 100,000 kronor.

Ang. anslag
för kustartil-
leriets beväp-
ning.

Departementschefen har beträffande denna framställning anfört följande:

»Redan i skrifvelse den 30 augusti 1902 till marinförvaltningen framhöll chefen för kustartilleriet nödvändigheten af att erforderliga åtgärder vidtoges för att förse den del af kustartilleriets stammanskap, som däraf

kunde anses vara i behof, med ny beväpning jämte tillbehör samt för att anskaffa tillräcklig beväpning för samtliga årsklasser af beväringen, som vid en mobilisering skulle inkallas till tjänstgöring.

Marinförvaltningen anförde med anledning häraf i sin underdåniga skrifvelse den 23 september 1902 angående utgifterna under riksstatens femte hufvudtitel för år 1904, att genomförandet af större enhetlighet i kustartilleriets beväpning, hvilken utgjordes, hvad eldhandvapen beträffade, dels af 8 mm. gevär af 1867—1889 års modell, dels af 6,5 mm. karbin af 1894 års modell och dels af 6,5 mm. gevär af 1896 års modell, syntes erforderligt, helst som de å kustbefästningarna befintliga handvapnen vore otillräckliga för blifvande besättningsstyrkor, men att, då fullständig utredning af beväpningsfrågan och därmed sammanhängande frågor ännu icke hunnit åstadkommas, ämbetsverket måste anhålla att till ett följande år få uppskjuta underdånig framställning i detta ämne.

I sin underdåniga skrifvelse den 25 september 1903 anförde marinförvaltningen i detta ämne, att enär då träffats öfverenskommelse med arméförvaltningen angående utbyte af de vid Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning befintliga 6,5 mm. gevären af 1896 års modell mot 6,5 mm. karbiner af 1894 års modell, fullständig utredning angående behovet af eldhandvapen för kustartilleriet vunnits.

Behovet af revolverar uppginge till 500 stycken, hvaraf 179 funnes disponibla. En brist förefunnes således af 321 stycken, hvartill komme nödiga reservdelar och verktyg. Anskaffningskostnaden för revolverar m. m. beräknades uppgå till 11,800 kronor. Behovet af karbiner uppginge till 7,485 stycken, hvaraf 695 funnes disponibla och 1,941 beräknades kunna erhållas i utbyte mot de å Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning befintliga 6,5 mm. gevären af 1896 års modell. En brist förefunnes således af 4,849 karbiner, hvartill komme 102 kammarskjutningskarbiner med tillbehör samt reservdelar och verktyg. Anskaffningskostnaden för karbiner m. m. beräknades uppgå till 241,300 kronor. Härtill borde, då öfriga remtygspersedlar och handvapen anskaffades af marinförvaltningen utan särskildt anslag, läggas medelsbehovet allenast för anskaffning af 7,485 stycken ammunitionsgördlar för 41,200 kronor.

Summan af samtliga dessa utgifter uppginge till 294,300 kronor. Marinförvaltningen hemställde därför, att för kustartilleriets beväpning måtte af 1904 års Riksdag äskas ett extra ordinarie anslag af sistnämnda belopp.

Med hänsyn till nödvändigheten af att i första hand fylla andra anslagsbehof ansåg jag mig emellertid icke kunna hos Eders Kungl.

Maj:t göra hemställan om en dylik framställning till 1904 års Riksdag och föranledde i enlighet härmed marinförvaltningens berörda förslag icke någon åtgärd från Eders Kungl. Maj:ts sida.

I sin underdåniga skrifvelse den 27 september 1904 har nu marinförvaltningen, under erinran om ifrågavarande behof och då detsamma kvarstode sedan två år tillbaka och ej längre torde kunna undanskjutas, hemställt om äskande hos nästa Riksdag af ett extra ordinarie anslag af 294,300 kronor för kustartilleriets beväpning.

I en hemlig skrifvelse af den 23 september 1904, hvilken skrifvelse torde få tillhandahållas Riksdagens vederbörande utskott, har marinförvaltningen närmare utvecklat skälen för sin ifrågavarande hemställan, därvid ämbetsverket förklarar sig anse det snara afhjälpanDET af ifrågavarande brist vara af allvarsammaste betydelse.

Anskaffandet af en enhetlig beväpning för kustartilleriet har, på sätt framgår af hvad redan anförts, länge varit ett önskningsmål hos vederbörande myndigheter och är tydligen af stor betydelse i händelse af mobilisering. Att längre uppskjuta begynnandet af ifrågavarande anskaffning synes icke vara tillrådligt, men af hänsyn till andra anslagsbehof torde dock kostnaderna för ifrågavarande ändamål kunna fördelas på tre år. Genom ett anslag å 100,000 kronor synes nämligen den anskaffning, som är af särskildt brådskande beskaffenhet, kunna ske.»

Utskottet har icke ansett sig böra göra någon erinran mot ifrågavarande framställning och hemställer,

att Riksdagen må för kustartilleriets beväpning bevilja ett anslag af 294,300 kronor och därpå på extra stat för år 1906 anvisa ett belopp af 100,000 kronor.

Ersättning af förslitna 57 mm. snabbskjutande kanoner för fortet Kungsholmen.

32:o) Under punkten 33 af denna hufvudtitel har Kungl. Maj:t föreslagit att till ersättning af de nuvarande, i pansartorn uppställda, snabbskjutande kanonerna å fortet Kungsholmen med nya bevilja på extra stat för år 1906 ett anslag af 24,000 kronor.

Departementschefen har angående denna framställning till statsrådsprotokollet yttrat följande:

Ang. anslag till ersättning af förslitna 57 mm. snabbskjutande kanoner för fortet Kungsholmen.

[33.]

»Sedan regementsbefälhafvaren för Karlskrona kustartilleriregemente beträffande till Karlskrona fästning hörande 57 mm. kanoner anmält, att de sköte dåligt och antagligen vore utskjutna samt att de, då endast tre snabbeldspjäser funnes på fortet Kungsholmen, ingalunda motsvarade i skjutförmåga och fältmässighet, hvad man borde hafva rätt att fordra af pjäser, hvilka dock hade en så viktig stridsuppgift, som de ifrågavarande, erinrade chefen för kustartilleriet i underdånig skrifvelse den 28 januari 1903, att under flera år svåra anmärkningar mot dessa kanoners stridsmässighet blifvit gjorda, hvarför han framhölle den trängande nödvändigheten af att dessa kanoner, så fort sig göra läte, blefve utbytta mot mera stridsmässiga sådana.

I underdånig skrifvelse den 23 januari 1904 erinrade chefen för kustartilleriet ånyo om, att ifrågavarande odugliga kanoner borde utbytas mot mera stridsmässiga af samma kaliber.

Marinförvaltningen har nu i sin underdåniga skrifvelse den 27 september 1904 framhållit, att behovet af att utbyta dessa kanoner, som vore förslitna, allt mera framträdt, hvarför ämbetsverket föresloge, att af Riksdagen måtte å extra stat för år 1906 äskas ett anslag af 24,000 kronor till ersättande af ifrågavarande kanoner.

Ifrågavarande, i pansartorn uppställda kanoner levererades år 1893 och voro till slutet af år 1897 de enda snabbskjutande pjäser, som Karlskrona artillerikår hade att vid sina öfningar tillgå. Äfven allt sedermera hafva kanonerna ständigt måst användas vid öfningarna. Detta är anledningen till, att de nu äro förslitna.»

De skäl, som blifvit anförda för kanonernas ersättande af andra, syntes departementschefen mana till att vidtaga berörda åtgärd fortast möjligt.

Då utskottet icke haft något att erinra mot förevarande förslag, hemställer utskottet,

att Riksdagen må till ersättande af de nuvarande i pansartorn uppställda, snabbskjutande kanonerna å fortet Kungsholmen med nya bevilja på extra stat för år 1906 ett anslag af 24,000 kronor.

Beklädnad och sängservis till värnpliktiga vid kustartilleriet.

Ang. anslag
till beklädnad
och sängservis
till värn-
pliktiga vid
kustartilleriet.

33:o) Kungl. Maj:t har uti punkten 34 af denna hufvudtitel föreslagit Riksdagen att af det utaf 1904 års Riksdag beviljade anslag för *anskaffning af beklädnad och sängservis för kustartilleriets värnpliktiga* å 1,508,000 kronor anvisa på extra stat för år 1906 ett belopp af 215,430 kronor.

Departementschefen har härom anført, att, såsom framginge af departementschefens yttrande till statsrådsprotokollet den 12 januari 1904, bilagdt samma års statsverksproposition, marinförvaltningen hade då föreslagit, att hos Riksdagen måtte göras framställning om att för anskaffning af beklädnad och sängservis för kustartilleriets värnpliktiga bevilja ett anslag af 1,508,000 kronor, samt tillika förklarar sig anse, att ifrågavarande anskaffning kunde fördelas på sju år. I enlighet härmed föreslog Kungl. Maj:t Riksdagen att för ifrågavarande ändamål bevilja ett anslag af 1,508,000 kronor och däraf på extra stat för år 1905 anvisa ett belopp af 215,430 kronor. Denna Kungl. Maj:ts framställning blef af Riksdagen bifallen.

I öfverensstämmelse med marinförvaltningens förslag hemställde departementschefen, att Kungl. Maj:t måtte hos Riksdagen göra ofvanberörda framställning.

Utskottet hemställer,

att Riksdagen må af det utaf 1904 års Riksdag beviljade anslag för anskaffning af beklädnad och sängservis för kustartilleriets värnpliktiga å 1,508,000 kronor anvisa på extra stat för år 1906 ett belopp af 215,430 kronor.

Torpedbatteri vid inloppet till Karlskrona.

34:o) Kungl. Maj:t har uti punkt 35 af denna hufvudtitel föreslagit Riksdagen att *för anordnande af ett torpedbatteri vid stora inloppet till Karlskrona m. m.* bevilja ett anslag af 718,300 kronor och däraf anvisa på extra stat för år 1906 ett belopp af 359,150 kronor.

Departementschefen har i detta afseende till statsrådsprotokollet anført följande:

»Uppå min hemställan föreslog Eders Kungl. Maj:t 1903 års riksdag att för anläggande af ett fast undervattenstorpedbatteri vid Oscar-Fredriksborg bevilja ett anslag af 348,000 kronor. Såsom framgår af mitt yttrande till statsrådsprotokollet den 12 januari 1903, bilagdt samma års statsverksproposition, väcktes frågan om byggande af detta batteri i sammanhang med framställd begäran om utvidgning och fördjupning af segelrännan vid Oscar-Fredriksborg. Vid behandling af sistnämnda ärende framhöllo marinförvaltningen, lotsstyrelsen och chefen för fortifikationen det betydande tillskott i trygghet mot fientliga fartygs genom-

Ang. anslag
till anord-
nande af
torpedbatteri
vid inloppet
till Karls-
krona.

[35.]

trängningsförsök, som skulle vinnas genom anläggning af ett fast undervattenstorpedbatteri. Redan år 1879 hade förslag uppgjorts till anläggande vid nämnda plats af ett sådant batteri. Då fråga numera, yttrade myndigheterna vidare, blifvit väckt att gifva nämnda segelränna så stort djup och sådan bredd, att äfven de största krigsfartyg kunde begagna densamma, och då konstruktionen af fasta torpedbatterier under senare tid gått betydligt framåt, ansåge de sig böra påpeka, hurusom ett sådant batteri vid nämnda plats skulle bilda en ytterst värdefull länk i den kedja af försvarsanordningar, som från sjösidan spärrade tillträdet till Stockholm. Cheferna för generalstaben och flottans stab, hvilka jämväl hördes i nämnda fråga, voro båda af den åsikten, att anläggningen af ett fast undervattenstorpedbatteri vore en nödvändig ersättning för den genom segelrännans utvidgning minskade tryggheten emot ett öfverraskande företag af öfverlägsna fientliga krigsfartyg.

Riksdagen fann emellertid en ytterligare fördjupning af nämnda segelränna icke för det dåvarande tillräddig och biföll med anledning däraf icke den gjorda framställningen.

Vid nästlidna års riksdag upptogs frågan emellertid ånyo af enskilda motionärer, hvilka föreslogo, att Riksdagen för anläggande af fast undervattenstorpedbatteri icke endast vid Oscar-Fredriksborg utan jämväl vid stora inloppet till Karlskrona måtte för år 1905 bevilja i rundt tal ett belopp af 900,000 kronor, därvid de beräknade kostnaderna för det förra batteriet till 348,000 kronor och för det senare, med anledning däraf att terrängförhållandena vid Karlskrona ej vore lika lämpliga för en dylik anläggning som vid Oscar-Fredriksborg, till 548,000 kronor.

I motionen påpekades, bland annat, att, under det att minlinjer toge rätt lång tid — vid bredare lopp flera dagar — att i större antal utlägga, ett fast undervattenstorpedbatteri vore lätt att hålla i ständig beredskap samt därtill oåtkomligt för fienden, så länge den fästning, hvarest det vore anordnad, ännu befunne sig i våra händer. Där spärrningsanordningar, hvartill torpedbatterier räknades, antingen helt och hållet saknades eller vore bristfälliga eller där man ej medhunnit deras fullständiga klargörande -- någonting, som lätt kunde hända med mineringar, därest anfallet komme öfverraskande, men icke gärna med torpedbatterier — hade det flera gånger händt, att fientliga fartyg ångat förbi fästningarna trots deras artillerield. Hvad som af motionärerna sagts beträffande forceringsmöjligheter förbi Oscar-Fredriksborg, det gällde i än högre grad Karlskrona inlopp, ty där kunde de största slagskepp röra sig relativt fritt. Då ensamt artillerield ej kunde hejda

en förbipasserande pansarflotta, hvilket däremot ett torpedbatteri lätt kunde göra, ansågo motionärerna inloppen till såväl hufvudstaden som Karlskrona ej tillräckligt tryggande mot öfverraskande anfall utan dylika torpedbatterier.

I anledning af denna framställning om beviljande af medel för ett fast torpedbatteri vid stora inloppet till Karlskrona yttrade statsutskottet, att, då någon plan för inrättande af ett dylikt batteri därstädes, utskottet veterligen, icke blifvit utarbetad eller kostnadsberäkning därför uppgjord, utskottet ansågo sig böra afstyrka förslaget, helst som det icke syntes tillrådligt, att Riksdagen i frågor af den vikt och omfattning som förevarande fattade beslut på framställning af enskilda motionärer.

Framställningen i denna del blef jämväl af Riksdagen afslagen, hvaremot Riksdagen beviljade det föreslagna beloppet, 348,000 kronor, för anläggande af ett fast undervattenstorpedbatteri vid Oxdjupet vid Oscar-Fredriksborg.

Uti ämbetsskrifvelse den 21 juni nästlidna år anmodade jag emellertid marinförvaltningen att i samråd med cheferna för flottans stab och fortifikationen verkställa utredning, huruvida anläggning borde ske af torpedbatteri vid inloppet till Karlskrona, samt, därest därvid skulle befinnas, att sådan anläggning borde ske, inkomma med af kostnadsberäkning åtföljdt förslag till dylikt batteri.

Med anledning häraf har marinförvaltningen i hemlig skrifvelse den 25 nästlidna november afgifvit underdänigt yttrande i frågan.

Ämbetsverket anför därvid, bland annat, att samma skäl, som varit afgörande för anläggande af ett torpedbatteri vid Oxdjupet, äfven syntes tala för nödvändigheten af ett torpedbatteri vid stora inloppet till Karlskrona.

Faran för af sjöstyrkor utförda öfverraskande anfall hade tydligen blifvit påvisad under nu pågående krig, och torde därunder tillfogade skador haft ett högst väsentligt inflytande på krigshändelsernas utveckling.

Torpedbatteriet erbjöde inom härför lämpade sjöpositioner i högsta möjliga mån det skydd, man genom ständigt till användning klar och effektiv krigsmateriel kunde åstadkomma mot öfverrumplingsföretag från sjösidan.

Efter att hafva anställt en jämförelse mellan segelrännornas djup och bredd vid Oscar-Fredriksborg och vid Kungsholmen, utvisande, att i båda afseendena den senare segelrännan vore betydligt mycket större än den förra, har marinförvaltningen vidare anfört, att de största och

kraftigaste krigsfartyg kunde passera in på Karlskrona redd genom rännan, hvaremot till Stockholm endast kunde intränga fartyg med högst 7,5 meters djupgående. Då dessutom Karlskrona vore beläget invid hafvet och icke såsom Stockholm och befästningarna vid Vaxholm och Oscar-Fredriksborg omgifvet af en bred skärgård, syntes faran för ett framgångsrikt öfverrumplingsföretag mot Karlskrona vara betydligt större än mot Stockholm.

På grund häraf syntes behofvet af ett fast undervattenstorpedbatteri vid stora inloppet till Karlskrona oafvisligen framträda, och ansåge marinförvaltningen, att en sådan anläggning borde komma till utförande.

Ämbetsverket har härefter öfvergått till frågan om lämpligaste platsen för anläggande af ifrågavarande batteri samt om detsammas beskaffenhet, men torde en redogörelse för hvad i detta afseende anförts icke lämpligen böra här lämnas.

Kostnaderna för torpedbatteriet hafva af ämbetsverket beräknats till 687,000 kronor.

Härjämte har marinförvaltningen ansett nödigt, att för batteriet anskaffades en strålkastare, hvarigenom detsammas verksamhetsförmåga i väsentlig grad skulle höjas. För strålkastarens anskaffande erfordrades ytterligare 20,000 kronor, hvarjämte för densammas uppställande erfordrades ett belopp af 3,300 kronor till bestridande af kostnaden för vissa fortifikatoriska arbeten. Följaktligen kunde kostnaderna för strålkastaren och dess anbringande beräknas uppgå till 23,300 kronor.

Slutligen har marinförvaltningen lämnat en uppgift på den personal, som skulle erfordras för bemanning af torpedbatteriet och strålkastaren. Behofvet i detta afseende kunde icke fyllas genom nu befintlig personaltillgång. För batteriet beräknades erforderlig personal till samma antal som af chefen för flottans stab ansetts erforderligt för torpedbatteriet vid Oscar—Fredriksborg eller 2 officerare samt 13 underofficerare och manskap. Härtill komme för strålkastaren 6 man. De årliga kostnaderna för denna personal, däri inberäknadt utgifterna för dess öfning, har af marinförvaltningen beräknats till 29,163 kronor 80 öre.

För anordnande af inkvartering för ifrågavarande personal tillhörande befäl och underbefäl behöfde härjämte nya lokaler anskaffas. För de i sådant afseende lämpligaste anordningarna erfordrades ett anslag af 8,000 kronor.

Hela kostnaden för anordnande af ifrågavarande torpedbatteri skulle således komma att uppgå till inalles 718,300 kronor att utgå af extra ordinarie anslag.

De stora fördelarna af att hafva ett fast torpedbatteri vid stora inloppet in till Karlskrona hafva redan blifvit påpekade. Särskildt vid öfverrumplingsförsök — och att sådana, redan innan krig blifvit förklaradt, kunna förekomma, därom har äfven den senaste tidens erfarenhet burit vittnesbörd — är det tydligen af ovärderlig nytta att vid ifrågavarande inlopp hafva ett dylikt batteri, som ständigt kan vara färdigt att användas till afvärjande af ett obehörigt inträngande till staden med dess varf och där befintlig fartygsmateriel.

De af marinförvaltningen nu uppgjorda kostnadsberäkningarna utvisa ett vida högre belopp än af motionärerna vid nästlidna års riksdag beräknades. Anledningen härtill är hufvudsakligen, att ämbetsverket efter samråd med cheferna för flottans stab och fortifikationen funnit vissa anordningar böra vidtagas, som i hög grad öka batteriets försvarsförmåga och som särskildt äro af vikt, då det gäller att försvara en så bred inseglingsträna som den ifrågavarande.

I likhet med nämnda myndigheter anser äfven jag, att batteriet bör byggas så, att det fullt kan motsvara de fordringar i försvarshänsseende, som böra ställas på detsamma.

Då emellertid ifrågavarande arbeten icke torde kunna utföras under ett år, synes endast hälften af det erforderliga beloppet behöfva anvisas för år 1906.

Då utskottet på de i statsrådsprotokollet anförda skäl och af hvad i öfrigt i ärendet inhämtat funnit sig öfvertygadt om behofvet af ett fast undervattenstorpedbatteri vid stora inloppet till Karlskrona för försvaret af inseglingstrännan därstädes med dess stora djup och bredd mot ett hastigt anfall af fientligt krigsfartyg, har utskottet, som icke haft något att erinra i afseende å den för anläggningen beräknade kostnaden, ansett sig böra tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

Utskottet hemställer alltså,

att Riksdagen må för anordnande af ett torpedbatteri vid stora inloppet till Karlskrona m. m. bevilja ett anslag af 718,300 kronor och däraf anvisa på extra stat för år 1906 ett belopp af 359,150 kronor.

Handeln.

Påskyndande af sjömätningarna vid rikets kuster.

Ang. anslag
till påskyndande af sjömätningarna vid rikets kuster.

[36.]

35:o) Kungl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att för påskyndande af sjömätningarna vid rikets kuster bevilja på extra stat för år 1906 ett anslag af 41,000 kronor.

I fråga om denna framställning har departementschefen hänvisat till hvad han i sitt anförande till statsrådsprotokollet öfver sjöförsvarsärenden den 11 januari 1902, bifogadt samma års statsverksproposition, anført rörande behovet af extra anslag under de närmaste åren till påskyndande af sjömätningarna vid rikets kuster.

Utskottet hemställer,

att Riksdagen må för påskyndande af sjömätningarna vid rikets kuster bevilja på extra stat för år 1906 ett anslag af 41,000 kronor.

Dyrtidstillägg.

Dyrtidstillägg åt vissa statens tjänstemän och betjänte.

Ang. dyrtidstillägg åt vissa statens tjänstemän och betjänte.

[37.]

36:o) Kungl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att, till beredande i enlighet med de i statsrådsprotokollet öfver finansärenden denna dag angifna grunder, af dyrtidstillägg för innevarande år åt en del tjänstemän och betjänte i sjöförsvarsdepartementets afdelning af Kungl. Maj:ts kansli samt till sjöförsvarsdepartementet hörande ämbetsverk, kårer och stater, på extra stat för år 1906 anvisa såsom förslagsanslag ett belopp af 36,000 kronor.

Öfver ifrågavarande framställning afgifver utskottet denna dag särskildt utlåtande, hvilket utskottet skolat härmed för Riksdagen

anmäla.

Dyrtidstillägg åt tjänstemän och vaktmästare vid flottans pensionskassa.

37:o) Kungl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att medgifva, att *dyrtidstillägg*, i enlighet med de i statsrådsprotokollet öfver finansärenden denna dag beträffande dyrtidstillägg för vissa statens tjänstemän och betjante angifna grunder, må för år 1905 utgå till tjänstemän och vaktmästare vid flottans pensionskassa.

Ang. dyrtids-
tillägg åt
tjänstemän
och vaktmäs-
tare vid
flottans pen-
sionskassa.

Jämväl öfver denna framställning afgifver utskottet denna dag särskildt utlåtande, hvilket utskottet härmed får

[38.]

anmäla.

38:o) Uti en inom Andra Kammaren väckt, till statsutskottet remitterad motion (n:o 23) har herr *S. A. K. Natt och Dag* föreslagit, att Riksdagen ville ingå till Kungl. Maj:t med hemställan om utarbetande och framläggande inför Riksdagen af sådana lagbestämmelser och förslag, hvarigenom dels ett visst penningbelopp kunde, genom Kungl. Maj:ts befallningshafvandes försorg, utbetalas till hvarje i tjänst inkallad, medellös värnpliktigs hemmavarande anhöriga och dels detta penningtillskotts storlek kunde bestämmas.

Ang. en inom
Andra Kam-
maren väckt
motion.

Denna motion har redan, i hvad densamma angår hären, af Riksdagens båda kamrar afslagits, och får utskottet sålunda hemställa,

att Herr Natt och Dags ifrågavarande motion, i hvad den berör flottan och kustartilleriet, icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 7 april 1905.

På statsutskottets vägnar:

HUGO TAMM.

Reservationer:

Vid punkt 1 (ang. höjning af anslaget till aflöning för flottans kårer och stater):

af herrar *C. Persson* och *N. Nilsson*, hvilka ansett, att mom. II litt. c) bort hafva följande lydelse:

»att marinöfverdirektör samt enhvar annan, som tillhör mariningenjörkåren, skall, då han uppnått 65 lefnads- och 30 tjänstår, vara förpliktad att med pensionsrätt enligt därom gällande bestämmelser afgå från tjänsten, Kungl. Maj:t dock obetaget att med hans begifvande låta honom i tjänsten kvarstå så länge han finnes på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna.»

Af herrar *C. Persson*, *S. O. Nylander* och *A. Petersson*, hvilka ansett, att Kungl. Maj:ts förslag, att Riksdagen måtte medgifva, att de besparingar, som kunna uppkomma å det i staten för mariningenjörkåren anvisade belopp, måtte i mån af behof få användas till bestridande af utgifter för genomförande af mariningenjörkårens organisation, icke bort af utskottet tillstyrkas.

Af grefve *Ph. O. L. Klingspor* mot den af utskottet använda motivering i hvad den innefattar uttalande om, att utbildningstiden för de blifvande mariningenjörerna skulle förkortas genom uteslutande af det föreslagna läsåret i sjökrigsskolan.

Vid punkt 16 (ang. anslag till nyanskaffning af krigsfartygs-materiel):

af herrar *H. P. P. Tamm*, *I. Wijk*, *E. Fränckel*, *F. E. Pettersson*, *K. E. Bohnstedt*, friherre *J. T. Gripenstedt*, grefve *C. O. Taube*, friherre *N. A. H. Palmstierna*, grefve *K. A. Posse*, *C. J. G. Swartz* och *C. H. Falkenberg*, hvilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hafva följande lydelse:

»Utskottet har icke något att erinra mot Kungl. Maj:ts framställning i hvad densamma afser dels anvisande af medel till fullbordande af arbetet å en 1:a klassens pansarbåt och en jagare, för hvilka ändamål nu äskats tillhopa 3,148,900 kronor, dels påbörjande under nästkommande år af ytterligare två jagare, hvarför begärts 1,212,000 kronor, dels ock anskaffande under samma år af sex 2:a klass torpedbåtar för en kostnad af tillhopa 1,200,000 kronor.

Beträffande åter Kungl. Maj:ts förslag om nybyggande af ytterli-

gare fem 1:a klass torpedbåtar, har utskottet, som med hänsyn till öfriga stora anslagskraf under denna hufvudtitel ansett kostnaden för nyanskaffning af krigsfartygsmateriel icke böra för nästkommande år öfverstiga det belopp, som för nämnda ändamål beviljats att utgå under innevarande år, eller 6,062,550 kronor, funnit en minskning böra ske i antalet af sistnämnda till nybyggnad nu föreslagna fartyg. Utskottet har inhämtat, att den 1:a klass torpedbåt, till hvars byggande i utlandet 1903 års Riksdag beviljade medel i afsikt att detta fartyg skulle tjäna som modell vid byggande af torpedbåtar inom landet, lär bli levererad först så sent under innevarande år, att fullständiga prof med densamma icke torde kunna utföras förrän i samband med nästkommande års öfningar och att sålunda tillräcklig erfarenhet för bedömmande af fartygets konstruktion icke så snart torde kunna vinnas. Med afseende härå har utskottet ansett lämpligt, att under år 1906 påbörjas arbeten å allenast två dylika torpedbåtar, för hvilka arbeten torde i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag böra anvisas tillhopa 360,000 kronor, hvaremot med byggandet af ytterligare begärda tre torpedbåtar af denna klass bör tills vidare anstå.

Vid bifall härtill skulle den för nyanskaffning af krigsfartygsmateriel nu äskade anslagssumman kunna nedbringas med 540,000 kronor till 5,920,900 kronor.

Utskottet anser sålunda, att för år 1906 bör anvisas till fortsättande af arbetet å en 1:a klass pansarbåt och en jagare 3,148,900 kronor, till påbörjande af två jagare 1,212,000 kronor och af två 1:a klass torpedbåtar 360,000 kronor samt till anskaffande af sex 2:a klass torpedbåtar 1,200,000 kronor, eller tillhopa 5,920,900 kronor, och hemställer alltså,

att Riksdagen må på det sätt bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning, att Riksdagen på extra stat för år 1906 till nyanskaffning af krigsfartygsmaterial beviljar ett anslag af 5,920,900 kronor.»

af grefve *Ph. O. L. Klingspor*, hvilken ansett, att utskottet bort hemställa,

att Riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag, måtte till nyanskaffning af krigsfartygsmateriel bevilja på extra stat för år 1906 ett anslag af 6,460,900 kronor.

Vid punkt 17 (ang. anslag till afslutande af arbetet på mobiliseringskaj å varfvet i Karlskrona):

af herr C. J. Ödman, som ansett, att utskottet bort hemställa,

att Kungl. Maj:ts framställning icke måtte af Riksdagen bifallas.

Vid punkt 30 (ang. anslag till uppförande af vaktstugor för bevakning af batterier vid Karlskrona fästning):

af herrar C. Persson, S. O. Nylander, A. Pettersson och C. J. Ödman, hvilka ansett, att utskottet bort hemställa,

att Kungl. Maj:ts framställning icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Vid punkt 34 (ang. anslag till anordnande af torpedbatteri vid inloppet till Karlskrona):

af herrar P. Persson, H. Andersson, N. Boström, C. Persson, S. O. Nylander, G. Odqvist, D. Persson, A. Petersson, P. Olsson, N. Nilsson, C. J. Ödman och G. Lindgren, hvilka ansett, att utskottets förslag bort hafva haft följande lydelse:

»Visserligen anslog nästlidet års Riksdag medel till anläggande af ett fast undervattentorpedbatteri vid Oxdjupet, men, då, enligt utskottets förmenande, ett liknande batteri vid inloppet till Karlskrona icke torde kunna tillmätas samma betydelse som förstberörda batteri, finner utskottet, med fästadt afseende härå, sig icke kunna förorda, att å ett dylikt batteri vid Karlskrona nedläggas kostnader uppgående till dubbla summan af anslaget till batteriet vid Oxdjupet.

Utskottet har i öfrigt velat framhålla, att fullbordandet af torpedbatteriet vid Oxdjupet lämpligen bör afvaktas, innan beslut fattas om beviljande af anslag till ytterligare en anläggning af detta slag.

På grund af hvad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att Kungl. Maj:ts nu ifrågavarande framställning icke må af Riksdagen bifallas.»

Herr H. Andersson har begärt få antecknadt, att han icke deltagit i slutbehandlingen af förestående hufvudtitels första punkt.

Bil. n:o 1.

Stat

för flottans officerskår.

Antal.		Fast lön.	
		Kr.	ö.
1	Flaggman	8,000	—
3	D:o	24,000	—
1	Kommendör	6,000	—
6	D:o	36,000	—
1	Kommendörkapten af 1:a graden	4,500	—
16	D:o af d:o	72,000	—
1	D:o af 2:a graden	4,000	—
15	D:o af d:o	60,000	—
1	Kapten af 1:a klass	3,400	—
57	D:o af d:o	193,800	—
1	D:o af 2:a klass	2,400	—
28	D:o af d:o	67,200	—
1	Löjtnant	1,500	—
82	D:o	123,000	—
1	Underlöjtnant	720	—
38	D:o	27,360	—
253		Kronor	633,880
	Tillkommer:		
	Årligt tillägg till fasta lönen åt innehafvare af chefsbefattningen i marin-förvaltningen, chefsbefattningen i flottans stab eller stationsbefälhafvare-befattning, därest han icke uppbär flaggmans lön, med iakttagande, att, om två af nämnda befattningsinnehafvare icke uppbära dylik lön, till-lägget skall tilldelas den, som är i sin befattning äldst.....		2,000
	Summa kronor	635,880	—

Anmärkningar:

1:o. Dagaflöning å 7 kronor till flaggman, 6 kronor till kommendör, 5 kronor till kommendörkapten af 1:a eller 2:a graden, 4 kronor till kapten af 1:a eller 2:a klassen samt 3 kronor till löjtnant och underlöjtnant eller half dagaflöning efter hvarterda af förestående belopp tillkommer i den ordning, reglemente för flottan bestämmer.

2:o. Till officer, som icke åtnjuter fri bostad i kronans hus, utgår, i den ordning reglemente för flottan bestämmer, inkvarteringsbidrag med ett efter år räknadt belopp af:

flaggman	vid Karlskrona station	1,200	kronor; vid Stockholms station	1,500	kronor.
kommendör.....	»	»	»	900	»
kommendörkapten..	»	»	»	600	»
kapten.....	»	»	»	400	»
löjtnant och }	»	»	»	»	»
underlöjtnant/.....	»	»	»	300	»
				400	»

3:o. Då befälhafvande amirals- och stationsbefälhafvareämbetena i Karlskrona innehafvas af en och samma person, åtnjuter innehafvaren ett särskildt arfvode af 3,000 kronor om året.

Bil. n:o 2.

Stat

för flottans underofficerskår.

Antal.		Fast lön.		Beklädnads- ersättning.		Summa.	
		Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.
1	Flaggunderofficer (styrman, konstapel eller skeppare)	900	—	200	—	1,100	—
89	D:o	80,100	—	17,800	—	97,900	—
1	D:o (maskinist)	1,140	—	200	—	1,340	—
59	D:o	67,260	—	11,800	—	79,060	—
1	D:o (rustmästare, torpedmästare eller kvar- tersman)	900	—	200	—	1,100	—
8	D:o	7,200	—	1,600	—	8,800	—
1	Underofficer af 2:a graden (styrman, konstapel eller skeppare)	900	—	200	—	1,100	—
179	D:o	161,100	—	35,800	—	196,900	—
1	D:o (maskinist)	900	—	200	—	1,100	—
119	D:o	107,100	—	23,800	—	130,900	—
1	D:o (rustmästare, torpedmästare eller kvar- tersman)	900	—	200	—	1,100	—
15	D:o	13,500	—	3,000	—	16,500	—
475	Summa kronor	441,900	—	95,000	—	536,900	—

Anmärkningar:

1:o. Dagaflöning å 2 kronor till flaggunderofficer (maskinist), 1 krona 65 öre till flaggunderofficer (styrman, konstapel, skeppare, rustmästare, torpedmästare eller kvartersman) och underofficer af 2:a graden (maskinist) samt 1 krona till underofficer af 2:a graden (styrman, konstapel, skeppare, rustmästare, torpedmästare eller kvartersman) eller half dagaflöning efter hvaradera af förestående belopp tillkommer i den ordning, reglemente för flottan bestämmer.

2:o. Till underofficer, som icke åtnjuter fri bostad i kronans hus, utgår, i den ordning reglemente för flottan bestämmer, inkvarteringsbidrag med ett efter år räknadt belopp af:

flaggunderofficer vid Karlskrona station 240 kronor; vid Stockholms station 300 kronor.
underofficer af 2:a graden » » » 180 » » » 240 »

Bil. n:o 3.

Stat

för flottans sjömanskår.

Antal.		Kr.	ö.	Kr.	ö.
1	1:a lönegrad {12 månaders månadslön à 30 kr.....) dagaflöning à 80 öre i 365 dagar.....}	652	—		
493	D:o d:o	321,436	—		
1	2:a lönegrad {12 månaders månadslön à 20 kr.....) dagaflöning à 50 öre i 365 dagar.....}	422	50		
1,293	D:o d:o	546,292	50		
1	3:e lönegrad {12 månaders månadslön à 12 kr.....) dagaflöning à 40 öre i 365 dagar.....}	290	—		
708	D:o d:o	205,320	—		
1	{3:e lönegrad {6 månaders månadslön à 12 kr.....) dagaflöning à 40 öre i 181 dagar.....} 4:e lönegrad {6 månaders månadslön à 6,50 kr.....) dagaflöning à 30 öre i 181 dagar.....}	238	90		
523	D:o d:o	124,944	70		
1	4:e lönegrad {12 månaders månadslön à 6,50 kr.....) dagaflöning à 30 öre i 365 dagar.....}	187	50		
523	D:o d:o	98,062	50		
3 545		1,297,846	60		
	Afgår dagaflöning under tjänstgöring å varfvet, förslagsvis	30,000	—	1,267,846	60
	Lega à 50 kr., förslagsvis för 650 man	—	—	32,500	—
	Rekryteringskostnader à 40 kr., däraf högst 30 kr. till värfvaren, förslagsvis för 650 man	—	—	26,000	—
	Arfvide för 121 kompanikorpraler à 5 kr. i månaden... ..	—	—	7,260	—
	Uppmuntringspenningar, förslagsvis	—	—	53,750	—
	Inkvarteringsbidrag, förslagsvis	—	—	170,775	—
	Summa kronor	—	—	1,558,131	60

Anmärkningar:

1:o. Skulle det sålunda bestämda antalet i någon af de tre högre lönegraderna icke finnas fulltaligt, må de löner, som i följd däraf sakna innehafvare, till så stor del, som erfordras, användas till

afflöning åt manskap i lägre lönegrad samt till bestridande af lega och rekryteringskostnader, om rekryteringen skulle behöfva omfatta flera än det förslagsvis upptagna antalet af 650 man.

2:o. Uppmuntringspenningar utgå under tjänstgöring i land till manskap, som tillhöra 1:a, 2:a eller 3:e uppmuntringsklassen, med respektive 15, 10 och 5 öre om dagen, enligt de för dagafflönings åtnjutande gällande grunder.

3:o. Af det manskap, som erhållit vederbörligt tillstånd att bo utom kasern, äga högst 1,788 man under tjänstgöring i land och den, som är gift eller är änkling med minderårigt barn, äfven under annan tjänstgöring att åtnjuta inkvarteringsbidrag till ett månatligt belopp för underofficerskorpral vid Karlskrona station af 10 kronor och vid Stockholms station af 15 kronor samt för gemenskap vid den förra stationen af 5 kronor och vid den senare af 10 kronor.

Bil. n:o 4.

Stat

å dagaflöning till officerare och underofficerare vid flottan.

	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.
Officerskåren.						
4 Flaggmän dagaflöning å 7 kr. i 365 dagar	10,220	—				
7 Kommendörer » » 6 » » »	15,330	—				
33 Kommendörkapteners.... » » 5 » » »	60,225	—				
87 Kapteners..... » » 4 » » »	127,020	—				
122 Löjtnanter och } underlöjtnanter }	133,590	—	346,385	—		
253						
<i>Afgår förslagsvis:</i>						
Dagaflöning under tjänstgöring på varfvet och i sjökarte- verket.....	—	—	25,000	—	321,385	—
Underofficerskåren.						
90 Flaggunderofficerare (styrmän, konstaplar eller skeppare) dagaflöning å 1 kr. 65 öre i 365 dagar	54,202	50				
60 Flaggunderofficerare (maskinister) dagaflöning å 2 kr. i 365 dagar	43,800	—				
9 Flaggunderofficerare (rustmästare, torpedmästare eller kvartermän) dagaflöning å 1 kr. 65 öre i 365 dagar	5,420	25				
180 Underofficerare af 2:a gr. (styrmän, konstaplar eller skeppare) dagaflöning å 1 kr. i 365 dagar.....	65,700	—				
120 Underofficerare af 2:a gr. (maskinister) dagaflöning å 1 kr. 65 öre i 365 dagar	72,270	—				
16 Underofficerare af 2:a gr. (rustmästare, torpedmästare eller kvartermän) dagaflöning å 1 kr. i 365 dagar	5,840	—	247,232	75		
475						
Transport	—	—	247,232	75	321,385	—

	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.
Transport	—	—	247,232	75	321,385	—
<i>Afgår dagaflöning under tjänstgöring på varvet förslagsvis:</i>						
för 60 Flaggunderofficerare (maskinister) dagaflöning à 2 kr. i 225 dagar	27,000	—				
» 9 Flaggunderofficerare (rustmästare, torpedmästare eller kvartermän) dagaflöning à 1 kr. 65 öre i 225 dagar	3,341	25				
» 120 Underofficerare af 2:a gr. (maskinister) dagaflöning à 1 kr. 65 öre i 225 dagar	44,550	—				
» 16 Underofficerare af 2:a gr. (rustmästare, torpedmästare eller kvartermän) dagaflöning à 1 kr. i 225 dagar ...	3,600	—				
» Underofficerare af öfriga stater.....	9,000	—				
			87,491	25	159,741	50
Summa kronor	—	—	—	—	481,126	50

Bil. n:o 5.

Stat

för mariningenjörkåren.

Antal.		Kr.		Kr.	
			ö.		ö.
1	Marinöfverdirektör:				
	fast arvode	8,000	—		
	dagaflöning å 6 kronor	2,190	—	10,190	—
1	Marindirektör af 1:a graden:				
	lön	6,000	—		
	dagaflöning å 5 kronor	1,825	—	7,825	—
1	Marindirektör af 1:a graden..	—	—	7,825	—
1	Marindirektör af 2:a graden:				
	lön	5,000	—		
	dagaflöning å 5 kronor	1,825	—	6,825	—
2	Marindirektörer af 2:a graden.	—	—	13,650	—
1	Mariningenjör af 1:a graden, 1:a löneklassen:				
	lön	4,500	—		
	dagaflöning å 4 kronor	1,460	—	5,960	—
6	Mariningenjörer af 1:a graden, 1:a löneklassen	—	—	35,760	—
1	Mariningenjör af 1:a graden, 2:a löneklassen:				
	lön	3,500	—		
	dagaflöning å 4 kronor	1,460	—	4,960	—
2	Mariningenjörer af 1:a graden, 2:a löneklassen	—	—	9,920	—
1	Mariningenjör af 2:a graden:				
	lön	3,000	—		
	dagaflöning å 3 kronor	1,095	—	4,095	—
3	Mariningenjörer af 2:a graden	—	—	12,285	—
20	Transport	—	—	119,295	—

Antal.		Kr.		Kr.	
		ø.	ø.	ø.	ø.
20	Transport	—	—	119,295	—
1	Extra ingenjör:				
	arfvode	2,000	—		
	dagaflöning å 3 kronor	1,095	—	3,095	—
3	Extra ingenjörer	—	—	9,285	—
1	Stationsingenjör:				
	lön	4,500	—		
	tjänstgöringspenningar	1,000	—	5,500	—
1	Stationsingenjör	—	—	5,500	—
1	Miningenjör:				
	lön	4,500	—		
	tjänstgöringspenningar	500	—	5,000	—
1	Miningenjör	—	—	5,000	—
1	Torpedingenjör:				
	lön	4,500	—		
	tjänstgöringspenningar	500	—	5,000	—
2	Torpedingenjörer	—	—	10,000	—
1	Elektroingenjör:				
	lön	4,500	—		
	tjänstgöringspenningar	500	—	5,000	—
1	Elektroingenjör	—	—	5,000	—
33	Inkvarteringsbidrag, förslagsvis	—	—	10,200	—
	Summa kronor	—	—	187,875	—

Anmärkningar:

1:o. För stations-, min-, torped-, eller elektroingenjör, som åtnjuter boställe i kronans hus, minskas fasta lönen med 400 kronor i Karlskrona och 500 kronor i Stockholm.

2:o. Till öfrig personal vid mariningenjörskåren, som icke åtnjuter fri bostad i kronans hus, utgår, i den ordning reglemente för flottan bestämmer, inkvarteringsbidrag med ett efter år beräknadt belopp af

	vid Karlskrona station	vid Stockholms station
för marinöfverdirektör	—	1,200 kronor
» marindirektör	600 kronor	1,000 »
» mariningenjör af 1:a graden	400 »	500 »
» mariningenjör af 2:a graden och } ..	300 »	400 »
» extra ingenjör		

3:o. För min-, torped- och elektroingenjör höjes lönen efter 5, 10, 15 och 20 års väl vitsordad tjänstgöring, hvarje gång med 500 kronor, och för stationsingenjör efter 5, 10 och 15 års sådan tjänstgöring, hvarje gång med 500 kronor.

Bil. n:o 6.

Stat

för Sjökrigsskolan.

	Kr.	ö.	Kr.	ö.
A. Aflöning.				
1:o) Lärare.				
1 lektor:				
lön	2,600	—		
tjänstgöringspenningar	1,400	—	4,000	
4 lektorer	—	—	16,000	—
Arfvoden å 150 kronor för 29 undervisningstimmar i veckan för lärare (icke lektor) i icke militära ämnen	—	—	4,350	
Arfvoden å 120 kronor för 77 undervisningstimmar i veckan för lärare i militära ämnen	—	—	9,240	—
Arfvode till adjutant	—	—	450	—
Arfvode till biträdande lärare i gymnastik och vapenföring	—	—	450	—
2:o) Öfrig personal.				
1 läkare, arfvode pr år	—	—	865	
1 redogörare, » » »	—	—	865	
1 vaktmästare, » » » (jämte fri bostad)	—	—	800	
1 portvakt, » » » (» » »)	—	—	575	
1 dräng eller städerska, arfvode pr år	—	—	575	
Transport	—	—	38,170	

	Kr.	ö.	Kr.	ö.
Transport	—	—	38,170	—
B. Diverse utgifter.				
2 ekiperingsstipendier à 600 kronor.....	—	—	1,200	—
För undervisning i musik och dans samt annan extra undervisning äfvensom till vikariatsarfvoden.....	—	—	2,000	—
Till ved och lysningsämnen, modeller, böcker, nautiska instrument, skrifmaterialier m. fl. expenser.....	—	—	4,895	—
Summa kronor	—	—	46,265	—

Anmärkingar:

1:o. Den tillökning i lön och tjänstgöringspenningar, som i enlighet med därom utfärdade bestämmelser tillkommer lektor, utgår af det å riksstatens 5:e hufvudtitel uppförda förslagsanslag till ålderstillägg.

2:o. Chefen för Kungl. Sjökrigsskolan äger disponera möjligen på grund af ändrad undervisningsplan uppstående besparingar i arfvodesanslaget till lärarna till extra undervisning och vikariatsarfvoden.

Skulle genom ändringar i undervisningsplanen brist i arfvodesanslaget, beräknadt efter 150 kronor per undervisningstimme i veckan för lärare i icke militära ämnen och 120 kronor för lärare i militära ämnen, uppstå, äger chefen för skolan af anslaget till extra undervisning fylla sådan brist.

3:o. Lärararfvodena äro, hvad beträffar officer och vederlike vid flottan, anvisade utöfver dagaflöningen.

Stat

för kustartilleriet.

Antal.		K r o n o r.			
I. Lön och dagaflöning.					
Officerare.					
1	Chef för kustartilleriet:				
	lön	8,000	—		
	dagaflöning à 7 kronor	2,555	—	10,555	—
1	Öfverste:				
	lön	6,000	—		
	dagaflöning à 6 kronor	2,190	—	8,190	—
1	Öfverste	—	—	8,190	—
1	Öfverstlöjtnant:				
	lön	4,500	—		
	dagaflöning à 5 kronor	1,825	—	6,325	—
1	Öfverstlöjtnant.....	—	—	6,325	—
1	Major:				
	lön	4,000	—		
	dagaflöning à 5 kronor.....	1,825	—	5,825	—
3	Majorer	—	—	17,475	—
1	Kapten af 1:a klassen:				
	lön	3,400	—		
	dagaflöning à 4 kronor	1,460	—	4,860	—
14	Kaptener af 1:a klassen	—	—	68,040	—
1	Kapten af 2:a klassen:				
	lön	2,400	—		
	dagaflöning à 4 kronor	1,460	—	3,860	—
13	Kaptener af 2:a klassen	—	—	50,180	—
38	Transport	—	—	189,825	—

Antal.		K r o n o r.			
38	Transport	—	—	189,825	—
1	Löjtnant:				
	lön	1,500	—		
	dagaflöning à 3 kronor	1,095	—	2,595	—
30	Löjtnanter	—	—	77,850	—
1	Underlöjtnant:				
	lön	720	—		
	dagaflöning à 3 kronor	1,095	—	1,815	—
15	Underlöjtnanter	—	—	27,225	299,310
85	Reservofficersaspiranter.				
1	Reservofficersaspirant:				
	dagaflöning à 4,50 kronor	—	—	1,642 50	
5	Reservofficersaspiranter	—	—	8,212 50	9,855
6	Underofficerare.				
1	Underofficer af 1:a graden:				
	lön	1,200	—		
	dagaflöning à 2 kronor	730	—	1,930	—
50	Underofficerare af 1:a graden	—	—	96,500	—
1	Underofficer af 2:a graden:				
	lön	900	—		
	dagaflöning à 1.50 kronor	547 50	—	1,447 50	
102	Underofficerare af 2:a graden	—	—	147,645	247,522 50
154	Manskap.				
1	1:a lönegrad (underofficerskorpral):				
	lön	300	—		
	dagaflöning à 70 öre	255 50	—	555 50	
165	1:a lönegrad (underofficerskorpraler)	—	—	91,657 50	
1	2:a lönegrad:				
	lön	204	—		
	dagaflöning à 50 öre	182 50	—	386 50	
401	2:a lönegrad	—	—	154,986 50	
568	Transport	—	—	247,586	556,687 50

Antal.			K r o n o r.			
568		Transport	—	247,586	556,687	50
1	3:e lönegrad:					
	lön.....		144			
	dagaflöning å 40 öre		146	290		
205	3:e lönegrad		—	59,450		
1	4:e lönegrad:					
	lön.....		78			
	dagaflöning å 30 öre		109 50	187 50		
539	4:e lönegrad		—	101,062 50	408,576	—
1,314	<i>Anm.</i> Skulle det sålunda bestämda antalet i någon af de tre högre lönegraderna icke finnas fulltaligt, må de löner, som till följd däraf sakna innehafvare, till så stor del, som erfordras, användas till aflöning åt manskap i lägre lönegrad samt till bestridande af lega och rekryteringskostnader, om det under III här nedan förslagsvis beräknade belopp därtill visar sig otillräckligt.					
Civilmilitär personal.						
1	Regementsintendent ¹⁾ :					
	lön.....		3,000			
	tjänstgöringspenningar		1,000	4,000		
1	Regementsintendent ¹⁾		—	4,000		
1	Fästningsförvaltare ¹⁾ :					
	lön.....		2,200			
	tjänstgöringspenningar		300	2,500		
1	Regementsläkare:					
	lön.....		3,400			
	dagaflöning å 5 kronor		1,825	5,225		
1	Förste bataljonsläkare:					
	lön.....		2,400			
	dagaflöning å 4 kronor.....		1,460	3,860		
1	Förste bataljonsläkare		—	3,860	23,445	—
6		Transport	—	—	988,708	50

¹⁾ Efter 5 års tjänstgöring i samma grad ökas lönen med 500 kronor och efter 10 års tjänstgöring i samma grad med ytterligare 500 kronor.

Antal.		K r o n o r.			
		Transport	—	—	988,708 50
	II. Arfvoden.				
1	Auditör	—	—	800	—
1	Regementspastor	—	—	1,000	—
1	Fästningspredikant	—	—	120	1,920
3	III. Rekryteringskostnader.				
Lega, som vid första anställning utgår med 50 kronor och vid rekapitulation enligt af Kungl. Maj:t utfärdade bestämmelser, dock icke öfver 16 ² / ₃ s kronor för hvarje år af anställningstiden, samt öfriga rekryteringskostnader, beräknade efter 40 kronor per man, däraf högst 30 kronor till värfvaren, förslagsvis					
		—	—	22,500	22,500
	IV. Inkvarteringsbidrag.				
Inkvarteringsbidrag för officerare, underofficerare, läkare, regementsintendenter och fästningsförvaltare, förslagsvis					
		—	—	19,580	—
Inkvarteringsbidrag för underofficerskorpraler, förslagsvis					
		—	—	6,420	26,000
<i>Anm. 1. Officer, underofficer, läkare, regementsintendent och fästningsförvaltare, som icke åtnjuta fri bostad i kronans hus, uppbära inkvarteringsbidrag med ett efter år räknadt belopp af:</i>					
		å kustfästning	i Stockholm eller Göteborg		
		kr.	kr.		
	generalsperson	—	1,500		
	öfverste	900	1,200		
	öfverstlöjtnant eller major	600	1,000		
	kapten	400	500		
	subalternofficer	300	400		
	regementsläkare	600	1,000		
	förste bataljonsläkare	400	500		
	regementsintendent	400	300		
	fästningsförvaltare	300	400		
	underofficer af 1:a graden	240	300		
	underofficer af 2:a graden	180	240		
<i>Anm. 2. Af de underofficerskorpraler, som erhållit vederbörligt tillstånd att bo utom kasern, äga högst 50 att åtnjuta inkvarteringsbidrag till ett månatligt belopp å kustfästning af 10 kr. och i Stockholm eller Göteborg af 15 kr.</i>					
Summa kronor		—	—	—	1,039,128 50

Bil.

Tabell öfver ordinarie anslagen under

1905 års riksstat:							
Anvisning i kontant.		Indelning och därmed jämför- lig anvisning på förslag.				Summa.	
		Friheter.		Ersättningar.			
Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
17,000	—	—	—	—	—	17,000	—
29,200	—	—	—	—	—	29,200	—
49,600	—	—	—	—	—	49,600	—
95,800	—	—	—	—	—	95,800	—
3,863,892	—	—	—	—	—	3,863,892	—
407,795	—	—	—	—	—	407,795	—
757,155	—	—	—	—	—	757,155	—
25,000	—	—	—	—	—	25,000	—
1,685,000	—	—	—	—	—	1,685,000	—
1,200,000	—	—	—	—	—	1,200,000	—
14,900	—	—	—	—	—	14,900	—
780,000	—	—	—	—	—	780,000	—
71,890	—	—	—	—	—	71,890	—
69,000	—	—	—	—	—	69,000	—
8,874,632	—	—	—	—	—	8,874,632	—
8,970,432	—	—	—	—	—	8,970,432	—

Sjöförsvars-	
Departementet och	
Departementschefen	
Departementets afdelning af Kungl. Maj:ts kansli	
Marinförvaltningen	
Flottan.	
Aflöning för flottans kårer och stater. Nuvarande	
Ökas med	
Beklädnad åt sjömans- och skeppsgossekårerna, ...	
Ökas med	
Naturaunderhåll åt personal vid flottan, förslags-	
Ökas med	
Ersättning för rustning och rotering, förslags-	
Minskas med	
Flottans nybyggnad och underhåll, reservations-	
Ökas med	
Flottans öfningar, reservationsanslag	
Repetitionsöfningar för reservofficerare vid flottan, ...	
Sjöbeväringens vapenöfningar samt beklädnad och	
Undervisningsverken:	
Sjökrigshögskolan, reservationsanslag	
Sjökrigsskolan. Nuvarande belopp	
Ökas med	
Skeppsgosseskolan	
Marinintendentskolan, reservationsanslag	
Sjukvård för flottans personal, reservationsanslag...	

S:gr

S:gr

r:pt

Litt. A.

riksstatens Femte hufvudtitel.

departementet.

öfverstyrelsen.

.....
samt kommandoexpeditionen

belopp 3,863,892: —

..... 209,526: —

reservationsanslag. Nuvarande belopp 407,795: —

..... 22,200: —

anslag. Nuvarande belopp 757,155: —

..... 284,925: —

anslag. Nuvarande belopp 25,000: —

..... 3,000: —

anslag. Nuvarande belopp 1,685,000: —

..... 155,000: —

reservationsanslag*ersättning därför, förslagsanslag*

..... 16,100: —

..... 33,540: —

..... 12,725: —

..... 46,265: —

..... 13,650: —

..... 8,600: —

..... 84,615: —

..... 69,000: —

S:gr 9,556,008: —

Tr:pt 9,651,808: —

Förslag till blifvande riksstat:

Anvisning i kontant.		Indelning och därmed jäm- förlig anvisning på förslag.				Summa.	
		Friheter.		Ersättningar.			
Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
17,000	—	—	—	—	—	17,000	—
29,200	—	—	—	—	—	29,200	—
49,600	—	—	—	—	—	49,600	—
95,800	—	—	—	—	—	95,800	—
4,073,418	—	—	—	—	—	4,073,418	—
429,995	—	—	—	—	—	429,995	—
1,042,080	—	—	—	—	—	1,042,080	—
22,000	—	—	—	—	—	22,000	—
1,840,000	—	—	—	—	—	1,840,000	—
1,200,000	—	—	—	—	—	1,200,000	—
14,900	—	—	—	—	—	14,900	—
780,000	—	—	—	—	—	780,000	—
84,615	—	—	—	—	—	84,615	—
69,000	—	—	—	—	—	69,000	—
9,556,008	—	—	—	—	—	9,556,008	—
9,651,808	—	—	—	—	—	9,651,808	—

1905 års riksstat anslår:

Anvisning i kontant.		Indelning och därmed jämförlig anvisning på förslag.						Summa.	
		Friheter.		Ersättningar.					
	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	
r:pt	8,970,432	—	—	—	—	—	8,970,432	—	Kust-
	1,007,686	—	—	—	—	—	1,007,686	—	Aflöning för kustartilleriets personal. Nuvarande
	145,704	—	—	—	—	—	145,704	—	Ökas med
	249,397	—	—	—	—	—	249,397	—	Beklädnad åt kustartilleriets manskap, <i>reservations-</i>
	231,562	—	—	—	—	—	231,562	—	Naturaunderhåll åt kustartilleriets manskap, <i>för-</i>
	160,000	—	—	—	—	—	160,000	—	Underhåll åt kustartilleriets byggnader och materiel,
	290,000	—	—	—	—	—	290,000	—	Kustartilleriets öfningar, <i>reservationsanslag</i>
	14,000	—	—	—	—	—	14,000	—	Kustartilleribeväringens vapenöfningar samt be-
S:gr	2,098,349	—	—	—	—	—	2,098,349	—	Sjukvård för kustartilleriets personal, <i>reservations-</i>
	27,700	—	—	—	—	—	27,700	—	Diverse
	13,000	—	—	—	—	—	13,000	—	Ålderstillägg, <i>förslagsanslag</i>
	2,000	—	—	—	—	—	2,000	—	Ersättning åt officerare och ingenjörer under an-
	22,254	—	—	—	—	—	22,254	—	Resestipendium åt läkare vid flottan och kust-
	31,450	—	—	—	—	—	31,450	—	Diverse behof
	132,096	—	—	—	—	—	132,096	—	Rese- och traktamentspenningar, <i>förslagsanslag</i> .
	12,500	—	—	—	—	—	12,500	—	Ökas med
S:gr	241,000	—	—	—	—	—	241,000	—	Skriftmaterialier och expenser, ved m. m., <i>förslags-</i>
	65,000	—	—	—	—	—	65,000	—	Ökas med
	1,500,000	—	405	—	4	—	1,500,409	—	Extra utgifter
	100,800	—	—	—	—	—	100,800	—	Han-
	9,000	—	—	—	—	—	9,000	—	Sjökarteverket, <i>reservationsanslag</i>
	13,000	—	—	—	—	—	13,000	—	Lots- och fyrinrättningen med lifräddningsanstal-
S:gr	1,687,800	—	405	—	4	—	1,688,209	—	kontant
ma	12,997,581	—	405	—	4	—	12,997,990	—	Ökas med
									Undervisningsanstalter för sjöfart
									Nautisk-meteorologiska byrån
									Ålderstillägg för personalen vid undervisningsanstal-
									meteorologiska byrån, <i>förslagsanslag</i>

		Förslag till blifvande riksstat:							
		Anvisning i kontant.		Indelning och därmed jäm- förlig anvisning på förslag.				Summa.	
				Friheter.		Ersättningar.			
		Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
artilleriet.									
	Tr:pt	9,651,808	—	—	—	—	—	9,651,808	—
belopp		1,007,686: —							
		31,443: —							
anslag		1,039,129	—	—	—	—	—	1,039,129	—
slagsanslag		145,704	—	—	—	—	—	145,704	—
reservationsanslag		249,397	—	—	—	—	—	249,397	—
		231,562	—	—	—	—	—	231,562	—
		160,000	—	—	—	—	—	160,000	—
klädnad och ersättning därför, förslagsanslag		290,000	—	—	—	—	—	290,000	—
anslag		14,000	—	—	—	—	—	14,000	—
	S:gr	2,129,792	—	—	—	—	—	2,129,792	—
anslag.									
		27,700	—	—	—	—	—	27,700	—
ställning eller kommendering utrikes		13,000	—	—	—	—	—	13,000	—
artilleriet, reservationsanslag		2,000	—	—	—	—	—	2,000	—
		22,254	—	—	—	—	—	22,254	—
Nuvarande belopp		31,450: —							
		2,650: —							
anslag. Nuvarande belopp		132,096: —							
		9,421: 50							
	Sgr	141,517 50	—	—	—	—	—	141,517 50	—
		12,500	—	—	—	—	—	12,500	—
		253,071 50	—	—	—	—	—	253,071 50	—
deln.									
		65,000	—	—	—	—	—	65,000	—
terna, reservationsanslag. Nuvarande anvisning i									
		1,500,000: —							
		100,000: —							
		1,600,000	—	405	—	4	—	1,600,409	—
		100,800	—	—	—	—	—	100,800	—
		9,000	—	—	—	—	—	9,000	—
terna för sjöfart och föreståndaren vid nautisk-		13,000	—	—	—	—	—	13,000	—
	Sgr	1,787,800	—	405	—	4	—	1,788,209	—
Summa		13,822,471 50	—	405	—	4	—	13,822,880 50	—

Bil. Litt. B.

**Tabell öfver extra ordinarie anslagen under riksstatens
F e m t e hufvudtitel.**

	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
Sjöförsvarsdepartementet:				
<i>Flottan.</i>				
Till nyanskaffning af krigsfartygsmateriel	4,914,900	—		
» afslutande af mobiliseringskajen å varfvet i Karlskrona	199,000	—		
» transportmedel för flottans varf	49,500	—		
» skjutförsök och inskjutning af kanoner	30,000	—		
» fyllande af brist i hylsutredningen å Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning	56,000	—		
» anskaffning af torpeder	100,000	—		
» försök med torped- och gnistsignalmateriel	10,000	—		
» komplettering af fartygs och fästningars ammunitionsförråd	275,917	—		
» materiel för tillfälliga sprängnings- och kontramineringsarbeten	45,000	—		
» handminmateriel	65,000	—		
» på- och ombyggnad af flottans sjukhus i Karlskrona	150,000	—		
» anordnande af en marinläkarkurs	4,300	—		
» utredning för lasarets- och sjuktransportfartyg	31,090	—		
» förstärkning af arbetskrafterna i marinförvaltningen	7,500	—	5,938,207	—
Transport	—	—	5,938,207	—

	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
Transport	—	—	5,938,207	—
<i>Kustartilleriet.</i>				
Till fortsättande af arbetena å rikets kustbefästningar	1,687,550	—		
» nybyggnader för kustartilleriets förläggning m. m.	161,438	—		
» minförsvarets ordnande och minpersonalens in-				
kvartering vid mobilisering	260,919	—		
» fasta minförsvaret	92,650	—		
» uppförande af två vaktstugor vid Karlskrona fäst-				
ning	6,000	—		
» beväpning för kustartilleriet	100,000	—		
» ersättande af snabbskjutande kanoner å fortet				
Kungsholmen	24,000	—		
» beklädnad och sängservis för kustartilleriets värn-				
pliktiga	215,430	—		
» torpedbatteri vid inloppet till Karlskrona	359,150	—	2,907,137	—
<i>Handeln.</i>				
För påskyndande af sjömätningarna vid rikets kuster	—	—	41,000	—
Summa	—	—	8,886,344	—